

71. Стеријино позорје

71. Стеријино позорје
Нови Сад, 26. мај – 3. јун 2026.

71. Sterijino pozorje Festival
Novi Sad, 26th May – 3rd June 2026

Беседа на отварању 71. Стеријиног позорја СВЕТОЗАР РАПАЈИЋ

Драги наши Стеријанци,

Ево нас поново на фестивалу који носи име Јована Стерије Поповића, чије су огромне заслуге за настанак и развој наших многих установа културе, музеја, библиотека, научног друштва, за школство, али пре свега за српско позориште. Ево нас и у театру чија једна од сцена носи име Јована Ђорђевића, оснивача и првог управника наших првих националних професионалних позоришта, Српског народног позоришта у Новом Саду и Народног позоришта у Београду. У алегорији-апотеози Јована Ђорђевића „Маркова сабља“ (у доради Антонија Хацића), у низу живих слика јунака из српске прошлости, појављује се и приказ заслужних српских учењака, међу њима и Стерије. Вила објашњава ликове у живим сликама, између осталог уз ове стихове: „Главом то је славни Поповић Јоване,/Отац позоришта и народне драме./Благо роду који га има прва на Парнасу,/Где се виле чаропојке његовом диве гласу./Ко би знао за народну драму/Да Стерије нам било није,/Њом је диго себи спомен живи/У срцима целе Србадије.“

Стеријин живот и дело много су сложенији него што се то обично приказује. Његова песма „Устај, устај, Србине, устај на оружје“ постала је химна српског националног покрета 1848. године и певана је деценијама широм српских крајева, али је он, само коју годину касније, ошинуо лажно српско родољубље које служи само за стицање профита и привилегија. Славио је српске владаре и јунаке, али је ценио и труд и вредноћу малог човека. Темељно је познавао европску културу и књижевност, али се противио њиховом површном и погрешном преузимању. Подржавао је ширење учености и друштвену еманципацију, али је нагрђивао лажне учењаке и помодаре. Стварао је невиђене спектакле, али и скоро надреалистички ишчашене минијатуре. Био је и поучитељ и шаливција. Најзад, створио је и лик Винка Лозића, весељака који ужива у животним задовољствима, али је као песник био дубоко резигниран човековом судбином, чији је једини смер гроб.

Као што се Стерија може сагледати у различитим фасетама, наизглед противречним, али ипак комплементарним, тако и позориште, па и наше позориште, чине вишеструки преплети разноврсних боја, жанровских, стилских, значењских, различитих температура и дејства на гледалиште. Супротно од таквог богатог плурализма, униформност би значила крај уметничке креације и утапање у једном истом моделу. То се наравно односи и на Стеријино позорје, које је годишња резултанта и дијагноза нашег позоришта.

Ја сам данас крајње ретки међу онима који су још живи, а сећају се првог Стеријиног позорја и његових наредних раних година. То су биле године и дани у којима је цео Нови Сад живео свечано у знаку Стеријиног позорја. Тих првих година нарочито су ми у сећању остале представе које су означиле неку прекретницу у токовима нашег позоришта. Такве су биле потресни „Небески одред“ Лебовића и Обреновића у режији Димитрија Ђурковића, узбудљиво Крлежино „У логору“, у режији Бранка Гавеле, ексцентрична „Страдија“ Јована Путника, меланхолична „Покондирена тиква“ Дејана Мијача. Занимљиво је да су неке од тих представа своју пуну афирмацију доживеле тек на Стеријиним позорју, а не приликом својих премијера у матичним позорјима.

Посебно сам доживео и представе које можда нису биле прекретничке, али су биле другачије од свега другог и биле блиске мом сензибилитету. Такве су на пример биле суптилне, поетичне Војновићеве „Машкарате испод купља“ у режији Јосипа Кулунџића, али и једна представа која је била потпуно апартна, више је збуњивала и није некако прескакана у оценама, словеначко „Веселе до живљења“ Јоже Јаворшека, у колективној режији ансамбла. Био сам фасциниран дрском необичношћу, а касније сам препознао да је то у ствари био редак примерак успешног надреалистичког приступа у нашем позоришту.

Током ових прошлих седамдесет година и Стеријино позорје је пролазило кроз многе промене, као што се мењала и наша судбина и наша историја. Мењала су се друштвена уређења, мењале су се државе и границе, мењао се читав свет, мењало се позориште, идеологије, дух времена, укуси, моде, технологије, приоритети, схватања, мењали смо се и сви ми. Промене су биле тако убрзане и хаотичне да нам се понекад чини да је оно што смо проживели довољно за неколико живота. Ипак, ако боље промислимо и вратимо се у даљу прошлост, можемо открити да је позориште, бар у нашем случају, од Јована Ђорђевића па надаље, стално пролазило кроз мање или веће кризе, као и да су ретки и краткотрајни били периоди у којима се ништа судбоносно није догађало. Само што те раније промене можда нису биле тако вртоглаво убрзане као у нашим животима.

Тако се мењало и Стеријино позорје, као слика и прилика нашег позоришта. Као у библијској причи о Мојсију, оно је имало и дебеле и мршаве године, имало је и богате жетве, али и суше и поплаве. Настало као култна, ауторитативна институција велике државе, оно је било принуђено да се прилагођава новим околностима у све мањој држави. У више наврата је било изложено сумњама, преиспитивањима и идејама о више или мање радикалним променама концепта. Ипак, уз повремена меандрирања, уз понеке значајне иновације, као што су посебне нетакмичарске селекције и програми, Стеријино позорје је успело да и у новим, све сложенијим условима продужи свој основни концепт базиран пре свега на домаћој драми, било да је изводе наша позоришта, или она ван наших садашњих граница. Оно је и даље место где се постављају наше позоришне дијагнозе, где се сучељавају метропола и мање средине, домаћи и страни, позоришни ветерани и почетници, стара и нова сазнања и открића, место не само позоришних извођења, него и издаваштва позоришне теоријске и драмске литературе, изложбених догађаја и театролошких скупова. Укратко, Стеријино позорје је, и поред свих питања која су му постављана, и поред свих могућих и немогућих промена околности, и поред скраћених финансија, остало константа и резултанта нашег позоришног живота, и као што је то и Стерија био чувар наше позоришне разноликости. Желим му да то и даље остане.

У то име проглашавам 71. Стеријино позорје отвореним.

Opening speech of the 71th Sterijino pozorje

SVETOZAR RAPAJIĆ

Dear participants and friends of Sterija,

Here we are again at the festival that bears the name of Jovan Sterija Popović, whose immense contributions to the founding and development of many of our cultural institutions – museums, libraries, scholarly societies, and education – are undeniable, but above all, to Serbian theatre. We also gather in a theatre whose one stage carries the name of Jovan Đorđević, the founder and first director of our earliest national professional theatres: the Serbian National Theatre in Novi Sad and the National Theatre in Belgrade. In the allegorical apotheosis *Marko's Sabre* by Jovan Đorđević (adapted by Antonije Hadžić), within a sequence of living images of heroes from Serbian history, there appears a scene of distinguished Serbian scholars, among them Sterija himself. A fairy explains the figures in these tableaux, among other things, through these verses: “Behold, that is the glorious Popović, Jovan, / The father of theatre and national drama. / Blessed the people who have him foremost on Parnassus, / Where enchanted fairies admire his voice. / Who would have known of national drama / Had we not had Sterija, / For with it he raised himself a living monument / In the hearts of all the Serbian people.”

Sterija's life and work are far more complex than they are usually portrayed. His poem “Rise, Rise, Serb, Take up Arms” became the anthem of the Serbian national movement in 1848 and was sung for decades across Serbian lands. Yet only a few years later, he lashed out against false patriotism that serves merely to gain profit and privilege. He celebrated Serbian rulers and heroes, but also valued the diligence and effort of the common person. He had a profound knowledge of European culture and literature, yet opposed their superficial and misguided adoption. He supported the spread of education and social emancipation, but criticized false scholars and pretenders. He created grand spectacles, as well as nearly surreal, disjointed miniatures. He was both a teacher and a humorist. Finally, he also created the character of Vinko Lozić, a cheerful man who enjoys life's pleasures, yet as a poet, he was deeply resigned about the human fate, whose only destination is the grave.

Just as Sterija can be viewed through multiple facets – seemingly contradictory yet ultimately complementary – so too does theatre, including our own, consist of a rich interplay of diverse colors: genres, styles, meanings, varying intensities, and effects on the audience. In contrast to such richness of pluralism, uniformity would mean the end of artistic creation and a sinking into a single model. This, of course, also applies to Sterijino Pozorje, which represents an annual outcome and diagnosis of our theatre.

Today, I am among the very few still living who remember the first Sterijino Pozorje Festival and its early years. Those were times when the entire city of Novi Sad lived ceremoniously in the festival spirit. From those early years, I especially remember productions that marked turning points in the course of our theatre. Among them were the moving *The Heavenly Squad* by Đorđe Lebović and Aleksandar Obrenović, directed by Dimitrije Đurković; the powerful *In the Camp* by Miroslav Krleža, directed by Branko Gavella; the eccentric *Stradija* by Jovan Putnik; and the melancholic *A Stuck-Up Woman*, directed by Dejan Mijač. Interestingly, some of these productions achieved their full recognition only at the Sterijino Pozorje Festival, rather than at their premieres in their home theatres.

I was particularly struck by productions that may not have been turning points, but were unlike anything else and resonated with my own sensibility. Among them were, for example, the subtle and poetic *Masquerades Beneath the Cypress* by Ivo Vojnović, directed by Josip Kulundžić, as well as a performance that was completely unconventional – almost perplexing and difficult to assess – the Slovenian *Celebration of Living* by Jože Javoršek, created collectively by the ensemble. I was fascinated by its bold strangeness, and only later did I recognize it as a rare example of a successful surrealist approach in our theatre.

Over the past seventy years, Sterijino Pozorje itself has undergone many changes, just as our fate and history have changed. Social systems have shifted, states and borders have been redrawn, the entire world has transformed; theatre, ideologies, the spirit of the times, tastes, fashions, technologies, priorities, and understandings have all evolved – and so have all of us. These changes have been so rapid and chaotic that at times it feels as though we have lived through several lifetimes. Yet, if we reflect more deeply and look further back, we can see that theatre – at least in our case, from the time of Jovan Đorđević onward – has continually passed through periods of greater or lesser crisis, and that moments when nothing momentous occurred were both rare and brief. The difference is that those earlier changes may not have unfolded with the dizzying speed we experience today.

Thus, Sterijino Pozorje has also evolved as a reflection and mirror of our theatre. Like in the biblical story of Moses, it has had its years of abundance and its years of scarcity, its rich harvests as well as its droughts and floods. Founded as a prestigious and authoritative institution of a large state, it was later compelled to adapt to new circumstances within ever smaller ones. On several occasions, it was subjected to doubts, reassessments, and proposals for more or less radical changes in its concept. Nevertheless, with occasional deviations and certain significant innovations – such as special non-competitive selections and programs – Sterijino Pozorje has managed, even under increasingly complex conditions, to preserve its core concept, primarily grounded in national drama, whether performed by our theatres or by those beyond our current borders. It remains a place where diagnoses of our theatre are made, where the metropolis and smaller communities meet, where domestic and foreign artists, seasoned veterans and newcomers, old knowledge and discoveries confront one another. It is not only a venue for theatrical performances, but also for publishing theatre theory and dramatic literature, hosting exhibitions, and organizing scholarly gatherings in theatre studies. In short, despite all the questions raised about it, despite all possible and impossible changes in circumstances, and despite reduced financial means, Sterijino Pozorje has remained a constant and a summation of our theatrical life – and, like Jovan Sterija Popović himself, a guardian of our theatrical diversity. I wish for it to remain so in the future.

With that, I declare the 71st Sterijino Pozorje Festival officially open.

БЕСЕДНИК НА ОТВАРАЊУ 71. СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

ORATOR AT THE OPENING CEREMONY OF THE 71TH STERIJINO POZORJE FESTIVAL

СВЕТОЗАР РАПАЈИЋ
(Сплит, 1942)

Српски је редитељ, педагог, театролог и професор емеритус при Универзитету уметности у Београду.

Светозар Рапајић је гимназију завршио у Новом Саду. Уписао је режију на Академији за позоришну уметност 1961. године, у класи професора Вјекослава Афрића. Како су ове студије у програму прве две године укључивале изучавање режијског поступка у сва четири медија (позориште, филм, радио и телевизија), на трећој години се определио за позоришну режију. Одмах по апсолвирању, 1965. примљен у тадашње

Савремено позориште, настало спајањем Београдског драмског позоришта и Београдске комедије. Од 1965. до 1973. Светозар Рапајић је стални редитељ Савременог позоришта у Београду.

Званично је дипломирао 1969. године на Академији, која је у међувремену добила назив Академија за позориште, филм, радио и телевизију. Од тада, па све до одласка у пензију 2009. године, биће непрекидно везан за Академију, односно Факултет драмских уметности.

Као асистент, 1971. почиње да ради на Факултету драмских уметности у Београду. Године 1979. изабран је за доцента, 1984. за ванредног професора, а 1989. за редовног професора. Године 2009. изабран је за професора емеритуса.

Предавао је и у разним другим образовним установама: у балетским школама у Београду и Новом Саду; на универзитетима у Приштини (Глума, 1992–2009) и Бања Луци (Глума и Позоришна режија, 2000–2009); учитељским факултетима у Београду и Јагодини (Сценска култура); факултетима музичке и примењених уметности; Интердисциплинарним студијама Универзитета уметности; на Филозофском факултету у Љубљани; Факултету техничких наука у Новом Саду (програм за сценски дизајн).

Био је члан комисија за одбрану докторских научних и уметничких радова на више факултета.

У више мандата био је шеф Катедре за позоришну и радио режију, председавао Научним већем, продекан (1977–1981) и (1983–1987), те декан Факултета драмских уметности (1987–1991) и проректор Универзитета уметности (1991–1998).

За време ових мандата значајно је допринео развоју матичног факултета и за собом је оставио добре основе да се даљи развој настави чак и у наступајућим тешким временима. Између осталог, може се рећи да је поставио темеље будућем развоју Сцене „Мата Милошевић“ која ће за време декана Љиљане Мркић Поповић, заживети животом отвореног позоришта за јавност у периоду од 2000. до 2003. године.

Режирао је у позориштима Београда, Титограда, Вршца, Зрењанина, Ниша и Врања. Већи део свог креативног рада посветио је облицима музичког позоришта (оперета, мјузикл, комична опера, музичка комедија). Његова историјска режија мјузикла „Оклахома“ 1966.

године у Савременом позоришту (Позориште на Теразијама) била је прекретница у нашем музичком позоришту као прва поставка модерног америчког мјузикла у његовом аутентичном сложеном облику.

У зрелијим годинама посветио се, осим педагошког рада, теоријској анализи феномена из области позоришне режије, глуме, музичког позоришта, драматургије, драмске педагогије. Објавио је велики број стручних и теоријских радова у часописима и зборницима у земљи и иностранству и учествовао својим прилозима на многим научним скуповима на нашим и страним универзитетима, као и у Вуковој задужбини, Матици српској и САНУ. Објавио је уџбеник Глуме за балетске школе (први уџбеник ове врсте), као и монографије у оквиру научног пројекта ФДУ: *Драмски текстови и њихове инсцениције* (2013) и *Музичко позориште као уметничка синџеза* (2019).

Добитник је Међународне награде за драмску педагогију „Грозданин кикот“, 2006, две Стеријине награде за театрологију за књиге *Драмски текстови и њихове инсцениције* (2014) и *Музичко позориште као уметничка синџеза* (2020), те Награде „Јоаким Вујић“ за изузетан допринос позоришној уметности 2021. године.

Преводи са енглеског, француског, немачког, италијанског и руског језика.

SVETOZAR RAPAJIĆ

(Split, 1942)

A Serbian director, pedagogue, theatre scholar, and Professor Emeritus at the University of Arts in Belgrade.

Svetozar Rapajić completed his secondary education in Novi Sad. In 1961, he enrolled in directing at the Academy of Theatre Arts, in the class of Professor Vjekoslav Afrić. Since the program in the first two years included the study of directing across all four media (theatre, film, radio, and television), in his third year, he chose to specialize in theatre directing. Immediately after completing his coursework in 1965, he joined the then Contemporary Theatre, formed by the merger of the Belgrade Drama Theatre and the Belgrade Comedy Theatre. From 1965 to 1973, Rapajić worked as a resident director at the Contemporary Theatre in Belgrade.

He officially graduated in 1969 from the Academy, which had in the meantime been renamed the Academy of Theatre, Film, Radio, and Television. From then until his retirement in 2009, he remained continuously affiliated with the Academy, later known as the Faculty of Dramatic Arts.

He began working as an assistant at the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade in 1971. In 1979, he was appointed Assistant Professor, in 1984 Associate Professor, and in 1989 Full Professor. In 2009, he was named Professor Emeritus.

He also taught at various other educational institutions: ballet schools in Belgrade and Novi Sad; universities in Priština (Acting, 1992–2009) and Banja Luka (Acting and Theatre Directing, 2000–2009); teacher-training faculties in Belgrade and Jagodina (Stage Culture); faculties of music and applied arts; Interdisciplinary Studies at the University of Arts; the Faculty of Arts in Ljubljana; and the Faculty of Technical Sciences in Novi Sad (stage design program).

He served as a member of committees for the defense of doctoral academic and artistic works at several faculties.

Over multiple terms, he was Head of the Department of Theatre and Radio Directing, chaired the Academic Council, served as Vice-Dean (1977–1981 and 1983–1987), Dean of the Faculty of Dramatic Arts (1987–1991), and Vice-Rector of the University of Arts (1991–1998).

During these mandates, he made a significant contribution to the development of his home faculty and laid strong foundations for its continued progress, even in the difficult times that followed. Among other achievements, he helped establish the groundwork for the future development of the "Mata Milošević" Stage, which, during the deanship of Ljiljana Mrkić Popović, became an active open theatre space for the public between 2000 and 2003.

He directed productions in theatres in Belgrade, Titograd (now Podgorica), Vršac, Zrenjanin, Niš, and Vranje. A significant portion of his creative work was devoted to forms of musical theatre (operetta, musical, comic opera, musical comedy). His historic staging of the musical *Oklahoma!* in 1966 at the Contemporary Theatre (Theatre on Terazije) marked a turning point in Serbian musical theatre as the first production of a modern American musical in its full, authentic, and complex form.

In his later years, alongside his pedagogical work, he focused on theoretical analysis of phenomena in theatre directing, acting, musical theatre, dramaturgy, and drama pedagogy. He published numerous professional and theoretical papers in journals and collections in Serbia and abroad, and contributed to many academic conferences at domestic and international universities, as well as at institutions such as the Vuk Foundation, Matica Srpska, and the Serbian Academy of Sciences and Arts. He authored a textbook on acting for ballet schools (the first of its kind), as well as monographs within a Faculty of Dramatic Arts research project: *Dramatic Texts and Their Staging* (2013) and *Musical Theatre as an Artistic Synthesis* (2019).

He is the recipient of the International Drama Pedagogy Award "Grozdanin Kikot" (2006), two Sterija Awards for theatre studies for the books *Dramatic Texts and Their Staging* (2014) and *Musical Theatre as an Artistic Synthesis* (2020), as well as the "Joakim Vujić" Award for outstanding contribution to theatre art (2021).

He translates from English, French, German, Italian, and Russian.

ПРОГРАМ

УТОРАК, 26. мај

19.00 часова / СНП, доњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
18. Међународни тријенале „Позориште у фотографској уметности“

Отварање изложбе, уручење награда

20.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“

Свечано отварање Фестивала

Беседа: Светозар Рапајић

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

ГОСПА НОЛА

Текст: Исидора Секулић

Режија: Соња Петровић

Српско народно позориште Нови Сад

СРЕДА, 27. мај

11.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Госпа Нола

12.00 часова (након Округлог стола критике) / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“

Дани књиге

Промоција позоришних издања

19.30 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Јован Ђорђевић“

Ђирилица театар

Отварање изложбе позоришних плаката

20.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

ГОСПОЂА МИНИСТАРКА

Текст: Бранислав Нушић

Режија: Вељко Мићуновић

Словенско народно гледалишче Марибор (Словенија)

ЧЕТВРТАК, 28. мај

11.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Госпођа министарка

12.00 часова (након Округлог стола критике) / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“

Дани књиге

Промоција позоришних издања

21.00 час / Новосадско позориште / Újvidéki Színház

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

ПРОФЕСИОНАЛАЦ

Текст и режија: Душан Ковачевић

Звездара театар Београд

ПЕТАК, 29. мај

11.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Професионалац

13.00 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“

Позориште и криза: искуство деведесетих (трибина)

21.00 час / Новосадско позориште / Újvidéki Színház

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА / реприза

ПРОФЕСИОНАЛАЦ

Текст и режија: Душан Ковачевић

Звездара театар Београд

СУБОТА, 30. мај

12.00 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Јован Ђорђевић“

Сцена, маска, костим, лутка

Отварање изложбе, уручење награда

Организатор: Центар за ликовно васпитање деце и омладине

Војводине и Новосадски дечији културни центар

12.00 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Трибина поводом 70 година Стеријиног позорја:
Позорје из визуре селектора фестивала

12.00 часова / СНП Камерна сцена
Позорје младих
Јавно читање радова студената драматургије

19.00 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
ЗАШТО СЕ СМЕЈЕ?
Ауторски пројекат Ђорђа Нешовића
Народно позориште Сомбор
(Публика је на сцени)

21.00 час / Новосадско позориште / Újvidéki Színház
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА / реприза
ПРОФЕСИОНАЛАЦ
Текст и режија: Душан Ковачевић
Звездара театар Београд

НЕДЕЉА, 31. мај

11.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Зашто се смеје?

12.00 часова (након Округлог стола критике) / СНП, горњи
фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Дани књиге
Промоција позоришних издања

12.00 часова / СНП Камерна сцена
Позорје младих
Јавно читање радова студената драматургије

18.00 и 21.00 час / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
ШИНЕ
Текст: Милена Марковић
Режија: Милан Нешковић
Народно позориште Републике Српске Бања Лука (Босна и
Херцеговина – Република Српска)
(Публика је на сцени)

ПОНЕДЕЉАК, 1. јун

11.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Шине

12.00 часова (након Округлог стола критике) / СНП, горњи
фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Дани књиге
Промоција позоришних издања

17.00 и 21.00 час / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
МОЈЕ ПОЗОРИШТЕ
Ауторски пројекат Бориса Лијешевића
Атеље 212 Београд
(Публика је на сцени)

19.00 часова / Новосадско позориште / Újvidéki Színház
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
БЕЗ БУКЕ ОД ДВА ДО ШЕСТ
Текст: Софија Димитријевић
Режија: Тара Митровић
Хартефакт кућа Београд

УТОРАК, 2. јун

11.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Без буке од два до шест

12.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Моје позориште

13.00 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Дани књиге
Промоција позоришних издања

19.00 часова / Новосадско позориште / Újvidéki Színház
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА / реприза
БЕЗ БУКЕ ОД ДВА ДО ШЕСТ
Текст: Софија Димитријевић
Режија: Тара Митровић
Хартефакт кућа Београд

21.00 час / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

ЦЕНТРАЛА ЗА ХУМОР

Текст: Ђорђе Косић

Режија: Оља Ђорђевић

Народно позориште Београд

23.00 часа / Такмичарска селекција

Округли сто: Централа за хумор

СРЕДА, 3. јун

20.00 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“

Проглашење и уручење Стеријиних награда

Гала концерт у част награђених

НАЈПОЗНАТИЈЕ И НАЈЛЕПШЕ ОПЕРСКЕ АРИЈЕ

Диригент: **Микица ЈЕВТИЋ**

Солисти: **Жељко ЛУЧИЋ, Соња ШАРИЋ КОСОВАЦ,**

Весна ЂУРКОВИЋ, Јелена КОНЧАР и Стеван КАРАНАЦ

Оркестар Опере Српског народног позоришта

Округли столови одржавају се у горњем фоајеу Сцене „Пера Добриновић“.

Током трајања Фестивала у доњем фоајеу Сцене „Јован Ђорђевић“ у Српском народном позоришту биће постављена изложба „**70 година Стеријиног позорја**“.

71. Стеријино позорје финансирају:

Град Нови Сад, Градска управа за културу

Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе са верским заједницама

PROGRAMME

TUESDAY, May 26

---

7 PM / SNT, the lower foyer of the "Pera Dobrinović" stage
18th Triennial Exhibition "Theatre in Photographic Art"
Opening of the exhibition, award ceremony

8 PM / SNT, "Pera Dobrinović" stage
Opening ceremony
Opening speech: Svetozar Rapajić

COMPETITION SELECTION

LADY NOLA

Written by Isidora Sekulić
Directed by Sonja Petrović
Serbian National Theatre Novi Sad (Serbia)

WEDNESDAY, May 27

---

11 AM / Competition Selection
Round table: Lady Nola

12 PM (after the Round table) / SNT, the upper foyer of the
"Pera Dobrinović" stage
Book days
Theatre publications promotion

7:30 PM / SNT
Ćirilica Theatre
Opening of the exhibition

8 PM / SNT, "Pera Dobrinović" stage
COMPETITION SELECTION
THE CABINET MINISTER'S WIFE
Written by Branislav Nušić
Directed by Veljko Mićunović
Slovene National Theatre Maribor (Slovenia)

THURSDAY, May 28

---

11 AM / Competition Selection
Round table: The Cabinet Minister's Wife

12 PM (after the Round table) / SNT, the upper foyer of the
"Pera Dobrinović" stage
Book days
Theatre publications promotion

9 PM / Novosadsko pozorište / Újvidéki Színház
COMPETITION SELECTION
THE PROFESSIONAL
Written and directed by Dušan Kovačević
Zvezdara Theatre, Belgrade (Serbia)

FRIDAY, May 29

---

11 AM / Competition Selection
Round table: The Professional

1 PM / SNT, the upper foyer of the "Pera Dobrinović" stage
Theatre and Crisis: The Nineties Experience (panel
discussion)

9 PM / Novosadsko pozorište / Újvidéki Színház
COMPETITION SELECTION / rerun
THE PROFESSIONAL
Written and directed by Dušan Kovačević
Zvezdara Theatre, Belgrade (Serbia)

SATURDAY, May 30

---

12 PM / SNT, the upper foyer of the "Jovan Đorđević" stage
Stage, Mask, Costume, Puppet
Opening of the exhibition and the award ceremony

Organizer: Centre for Visual Art Education of Children and
Youth of Vojvodina and Novi Sad Children's Cultural Centre

12 PM / SNT, the upper foyer of the "Pera Dobrinović" stage
Panel discussion: 70 years of the Sterijino Pozorje Festival, "Pozorje, Commented by the Selectors"

12 PM / SNT Chamber Scene, Pozorje of the Young
Public reading of plays written by the students of the dramaturge

7 PM / SNT, "Jovan Đorđević" stage
COMPETITION SELECTION
WHY IS HE LAUGHING?
Authorial project by Đorđe Nešović
National Theatre in Sombor (Serbia)
(the audience is on the stage)

9 PM / Novosadsko pozorište / Újvidéki Színház
COMPETITION SELECTION / rerun
THE PROFESSIONAL
Written and directed by Dušan Kovačević
Zvezdara Theatre, Belgrade (Serbia)

SUNDAY, May 31

---

11 AM / Competition Selection
Round table: Why Is He Laughing?

12 PM (after the Round table) / SNT, the upper foyer of the "Pera Dobrinović" stage
Book days
Theatre publications promotion

12 PM / SNT Chamber Scene, Pozorje of the Young
Public reading of plays written by the students of the dramaturge

6 and 9 PM / SNT, "Jovan Đorđević" stage
COMPETITION SELECTION
TRACKS
Written by Milena Marković
Directed by Milan Nešković
National Theatre of the Republic of Srpska, Banja Luka
(Bosnia and Herzegovina – Republic of Srpska)
(the audience is on the stage)

MONDAY, June 1

---

11 AM / Competition Selection
Round table: Tracks

12 PM (after the Round table) / SNT, the upper foyer of the "Pera Dobrinović" stage
Book days
Theatre publications promotion

5 and 9 PM / SNT, "Jovan Đorđević" stage
COMPETITION SELECTION
MY THEATRE
Authorial project by Boris Liješević
Atelje 212 (Serbia)
(the audience is on the stage)

7 PM / Novosadsko pozorište / Újvidéki Színház
COMPETITION SELECTION
QUIET HOURS FROM TWO TO SIX
Written by Sofija Dimitrijević
Directed by Tara Mitrović
Heartefact House, Belgrade (Serbia)

TUESDAY, June 2

---

11 AM / Competition Selection
Round table: Quiet Hours from Two to Six

12 PM / Competition Selection
Round table: My Theatre

1 PM (after the Round table) / SNT, the upper foyer of the "Pera Dobrinović" stage
Book days
Book presentation: *My Theatre* by Boris Liješević

7 PM / Novosadsko pozorište / Újvidéki Színház
COMPETITION SELECTION / rerun
QUIET HOURS FROM TWO TO SIX
Written by Sofija Dimitrijević
Directed by Tara Mitrović
Heartefact House, Belgrade (Serbia)

9 PM / SNT, "Jovan Đorđević" stage
COMPETITION SELECTION
HUMOR CENTRAL
Written by Đorđe Kosić
Directed by Olja Đorđević
National Theatre in Belgrade (Serbia)

11 PM / Competition Selection
Round table: Humor Central

WEDNESDAY, June 3

---

8 PM / SNT, "Jovan Đorđević" stage
Award ceremony

Gala Concert in Honor of the Award Winners
The Most Famous and Beautiful Opera Arias
Conductor: **Mikica JEVIĆ**
Soloists: **Željko LUČIĆ, Sonja ŠARIĆ KOSOVAC,**
Vesna ĐURKOVIĆ, Jelena KONČAR, and **Stevan KARANAC**
Orchestra of the Opera of the Serbian National Theatre

Round tables are held in the upper foyer of the "Pera Dobrinović" stage.

Every day, the lower foyer of the "Jovan Đorđević" stage will feature an exhibition, "**70 Years of the Sterijino Pozorje Festival.**"

The 71st Sterijino Pozorje Festival is financed by:
The City of Novi Sad, City Board for Culture
Provincial Secretariat for Culture, Public Information, and Relations with Religious Communities

Такмичарска селекција

Такмичарска селекција
Competition selection

**Селектор
Светислав Гонцић**

Рођен је 5. маја 1960. у Кладову. Основну школу „Бановић Страхиња“ и Пету београдску гимназију завршио у Београду. Дипломирао глуму на Факултету драмских уметности у Београду у класи проф. Миње Дедића 1982. године. Стални члан ансамбла Позоришта Атеље 212 од 1983. (глумац-првак).

Председник Удружења драмских уметника Србије од 1996. до 1998.

Директор Позоришта на Теразијама од 1998. до 2000.

Директор Театра Вук (Установе културе „Вук Стефановић Караџић“) од 2015. до 2022.

Председник Управног одбора Народног позоришта у Београду од 2020. до 2021. године. В.д. управника Народног позоришта у Београду од 2021.

Управник Народног позоришта у Београду од новембра 2022. до јула 2025.

Позоришне представе (избор)

Атеље 212: Пропаст царства српског (Нејаки Урош), Живот и прикљученија војника Ивана Чонкина (Војник Иван Чонкин), Тотови (Мајор), Мај нејм из Митар (Вељко), Приче из бечке шуме (Папа), Мрављи метеж (Таша Харачлија), Иза кулиса (Гари), Три верзије живота (Анри), Двије (Емил), Рањени орао (Ненад Алексић), Терапија (Слепац, Гау 2), Господин (Господин), Седам и по (Примож, Рајковић), НЛО (Виктор Ризенгевич);

БДП: Бубњеви у ноћи (Бертолд Брехт), Дипломац (Господин Бредок); СКЦ: Просјачка опера (Меки нож), Др Цекил и Мр Хајд (Хајд); Позориште „Бошко Буха“: Пут око света (Јованча); Позориште на Теразијама: Неки то воле вруће (Дафне), Волим своју жену (Вали), Гоље (Полицајац), Спусти се на Земљу (Ип Би), На слово, на слово (Мића), Бродвејске враголије (Човек)...

Позоришне режије:

Др Цекил и Мр Хајд (СКЦ), Дама са камелијама (БДП)...

Остварио улоге у преко 80 филмова и тв серија као што су: Живети као сав нормалан свет, Шећерна водица, Лагер Ниш, Октоберфест, Циркус Колумбија, Истине и лажи, На слово на слово, Село гори а баба се чешља, Наша мала клиника, Џандрљиви муж, Срећни људи, Брод плови за Шангај, Алекса Шантић, У име закона, Госпођа министарка, Салаш у малом ритму, Зимовање у Јакобсфелду, Камионције...

Аутор више документарних филмова („Стратегија илузије“, 2005, „Трајање“, 2006).

Награде:

Grand Prix Фестивала у Нишу „Беле кула“ 1982. године, Награда „Ђуран“ на Данима комедије у Јагодини за улогу Дафне у представи „Неки то воле вруће“, Награда града Београда за 2019. годину за позоришно стваралаштво.

Selector

Svetislav Gončić

He was born on May 5, 1960, in Kladovo. He completed primary school "Banović Strahinja" and the Fifth Belgrade Gymnasium in Belgrade. He graduated in acting from the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade in the class of Professor Minja Dedić in 1982. He has been a permanent member of the ensemble of Atelje 212 Theatre since 1983 as a lead actor.

He was the President of the Association of Dramatic Artists of Serbia from 1996 to 1998, the director of the Terazije Theatre from 1998 to 2000, the director of the Vuk Theatre (Cultural Institution "Vuk Stefanović Karadžić") from 2015 to 2022, the president of the Managing Board of the National Theatre in Belgrade from 2020 to 2021, the director of the National Theatre in Belgrade from November 2022 to July 2025, and has been an acting director of the National Theatre in Belgrade since 2021.

Theatre performances (selection):

Atelje 212: *The Fall of the Serbian Empire* (Weak Uroš), *The Life and Adventures of Soldier Ivan Chonkin* (Soldier Ivan Chonkin), *The Totos* (Major), *My Name is Mitar* (Veljko), *Stories from the Vienna Woods* (Papa), *Ant Swarm* (Taša Haračlija), *Behind the Scenes* (Gary), *Three Versions of Life* (Henri), *Two* (Emil), *The Wounded Eagle* (Nenad Aleksić), *Therapy* (Blind Man, Gay 2), *Gentleman* (Gentleman), *Seven and a Half* (Primož, Rajković), *UFO* (Victor Rizengavić).

Belgrade Drama Theater: *Drums in the Night* (Bertolt Brecht), *The Graduate* (Mr. Braddock).

Student's Cultural Center: *The Beggar's Opera* (Sharp Knife), *Dr. Jekyll and Mr. Hyde* (Hyde).

Theatre "Boško Buha": *Journey Around the World* (Jovanča).

Terazije Theatre: *Some Like It Hot* (Daphne), *I Love My Wife* (Wally), *The Poor* (Policeman), *Come Down to Earth* (Ipi), *On the Letter "A"* (Mića), *Broadway Tricks* (Man)...

Theatre directing: *Dr. Jekyll and Mr. Hyde* (Student's Cultural Center), *The Lady of the Camellias* (Belgrade Drama Theater).

He has acted in more than 80 films and TV series, such as: *Living Like Everyone Else*, *Sugar Water*, *Lager Niš*, *Oktoberfest*, *Circus Colombia*, *Truths and Lies*, *On the Letter "A"*, *The Village is Burning and Grandma is Combing Her Hair*, *Our Little Clinic*, *Grumpy Husband*, *Happy People*, *The Ship Sails for Shanghai*, *Aleksa Šantić*, *In the Name of the Law*, *The Cabinet Minister's Wife*, *The Ranch in the Small Swamp*, *Wintering in Jakobfeld*, *Truckers*...

He is the author of several documentary films (*Strategy of Illusion*, 2005; *Duration*, 2006).

He is the recipient of numerous awards, including: Grand Prix of the Niš Festival "Ćele Kula" (1982), "Ćuran" Award at the Comedy Days in Jagodina for the role of Daphne in *Some Like It Hot*, and the City of Belgrade Award for 2019 for theatrical work.

71. Стеријино позорје

Извештај селектора

НАШЕ ПРИЧЕ

Сећања и страдања

Данас, када је иза нас 70 година од оснивања Стеријиног позорја, овај фестивал, који је у почетку био фестивал само Стеријиних дела, а на коме сада учествују позоришта из земље и региона са делима наших писаца, и даље је најзначајнија позоришна манифестација у Србији.

Све што је било добро, описате историја – написао је Јован Стерија Поповић у предговору своје драме „Родољупци“.

Иако је селекција коју предлажем мој лични поглед на протеклу сезону, управо је трагање за dobrим представама било моја мисија.

Која је улога позоришта данас и да ли се она променила? Шта очекујемо од представа и да ли у њима проналазимо одговоре на питања која нас занимају? Шта уопште тражимо у њима и да ли је заједнички доживљај, комуникација и емоција оно што нас повезује и испуњава? Гледајући преко четрдесет представа текуће сезоне насталих на домаћем драмском тексту, наишао сам на потпуно аутентичне, изненађујуће и различите одговоре на ова питања, а осам представа се издвојило пре свега својим свеобухватним приступом, изузетним извођењем и разноликошћу трагања за разлозима и смислом постојања у свету позоришне уметности, као комплексне рефлексије нашег времена.

Ослањајући се на домаћи драмски текст који кроз различите теме и различите форме третира и сагледава наш живот, али и

повезујући класична дела са данашњим феноменима – у протеклој сезони настале су представе које, осим што имају изеузетне уметничке квалитете, на најбољи начин успостављају комуникацију са публиком. А управо то су били критеријуми мог одабира програма овогодишњег Стеријиног позорја, али и моје суштинско схватање и поимање овог најзначајнијег фестивала националне драме и позоришта, као референтне тачке нашег театра – јак текстуални предлог који омогућава развијање маштовите глумачке игре и редитељског промишљања, активан однос према времену и представе које се тичу публике.

Управо тај парадокс пролазности, трајања у тренутку, сећања и заорава јесте оно најлепше у овој уметности дијалога у најширем смислу те речи и оног на сцени и оног између сцене и публике, уметности преиспитивања, играња, сагледавања и на крају – изазивања осећања. А осећања су у нама, она су у нашим животима, она су у нашој прошлости, али пре свега у нашој садашњости. Било да су сећања, туге, тескобе или радости и наде, све су то наше приче и наше драме.

Избор представа званичне селекције овогодишњег Стеријиног позорја је скуп различитих позоришних поетика и размишљања, којима је заједнички квалитет доследност у начину изношења сопственог театарског израза.

И кад је у питању ново читање домаће драмске класике („Госпођа министарка“), драматизације и обраде великих класичних дела српске књижевности која и даље имају препознатљиве значајне везе са данашњим тренутком и гледаоцем („Госпа Нола“), и када су у питању савремени класици („Професионалац“, „Шине“), ауторски пројекти („Моје позориште“, „Зашто се смеје?“), нове генерације и ново време („Централа за хумор“, „Без буке од два до шест“) – увек су то наше приче и наше драме – пресек најбољих представа из прошле сезоне кроз призму домаћег текста, које указују где је позориште данас.

Ове године, нажалост, није било простора за међународну селекцију „Кругови“, па је мој фокус био на представама насталим по текстовима домаћих драмских аутора.

Управном одбору предлажем да у овогодишњу селекцију Стеријиног позорја уврсти следеће представе:

МОЈЕ ПОЗОРИШТЕ, ауторски пројекат Бориса Лијешевића, Атеље 212, Београд (Србија)

Представа у којој редитељ преиспитује себе у позоришту и у уметности заиста је јединствена, и по својој форми и по теми и питањима којима се бави. Овај саморефлективни истраживачки приступ, кроз суочавање самог аутора са својим сећањима, успоменама и глумцима на сцени, ствара потпуно ново, моје позориште. Ритуал сценског сазревања и одрастања уметничке душе, храбро и дубоко интимно, а пре свега искрено, на сцени постаје универзално и важно сваком, јер се тиче свих нас који трагамо за одговором на питање ко смо у ствари. „Моје позориште“ је потврда истинитости позоришног ритуала – на сцени се ништа не може сакрити.

ЦЕНТРАЛА ЗА ХУМОР, текст Ђорђе Косић, режија Оља Ђорђевић, Народно позориште у Београду (Србија)

Настао на основу документарне грађе, овај текст се бави стварним догађајима и личностима у окупираном Београду током Другог светског рата. Позориште као тема у овој представи налази се у околностима Другог светског рата.

Глумци Народног позоришта у Београду Јован Танић и Александар Цветковић били су стрељани 27. новембра 1944. године, без суђења – због „Централе за хумор“ и под наводном оптужбом за сарадњу са окупатором. У преплитању ратних околности и позоришне стварности, поставља се питање шта је за осуду у околностима у којима је живети у ствари опасно по живот, и ко уопште има право да доноси пресуде. Намеће се питање, да ли је у тим околностима прави живот на сцени, а на улици исфабрикована стварност идеолошке искључивости? Процењивање исправности ставова којима се појединац руководи у друштву, потреба да се стави у први план сопствена неоспорна правичност ради заштите идеолошког концепта, за дубоко је преиспитивање. У жару грађења новог, немилосрдно се обрачунава са старим. Јер, ако историју пишу победници, треба ли бити на страни победника? Питање које се понавља у свим временима рата, окупације, кризе и превирања гласи: да ли играти или не, да ли изабрати позорницу или спустити завесу?

ГОСПОЂА МИНИСТАРКА (ГОСПА МИНИСТРИЦА), текст Бранислав Нушић, режија Вељко Мићуновић, Словенско народно гледалиште Марибор (Словенија)

Скоро век након настанка, у Нушићевој „Министарки“ и даље се јасно препознају илузије, амбиције и жеље појединца да постане неко, без обзира на сопствене способности или интелектуални капацитет.

У овој поставци лик Живке министарке није само предмет исмевања, већ и жртва система и људи који је окружују, редитељски промишљено, избалансирано, кроз сва сценска средства. Представа анализира механизме друштвене структуре, док истовремено потврђује колико брзо човек може да се удаљи од себе, ако му околности понуде могућност власти, престижа и бољег живота. Класик нашег позоришта истражује девијације друштвених норми с почетка двадесетог века, дајући публици могућност да преиспита сопствени мериторни концепт и етичке вредности. Данас, када су те девијације нормално стање друштва, у рукама је редитеља да пронађе прави приступ за великог писца, истражи креативни поступак и кроз живо позориште потврди пишчеву универзалност.

„Госпођа министарка“ тако остаје врло актуелна као комедија о друштвеном статусу, идентитету и вечној људској жељи за припадањем и значајем.

ГОСПА НОЛА, текст Исидора Секулић, драматизација Александра Јовановић, режија Соња Петровић, Српско народно позориште Нови Сад (Србија)

Полазећи од једне од седам приповедака из збирке „Кроника паланачког гробља“ представа „Госпа Нола“ после дуго времена враћа у фокус једну од наших највећих књижевница 20. века, као и причу о жени која се бори са свим недаћама толико блиских нама, у контексту времена у коме данас живимо. Кроз ову представу специфичне редитељске поетике и приступа, лик Госпа Ноле повезује се са савременом женом у њеној борби за потомство и промишљања о улози жене и наметнутог модела женског постојања, на које утичу и животи наших предака и наших ближњих. Ово је тема коју су многи позоришни писци обрађивали, како самостално, тако и као део шире слике о друштву, а Исидора Секулић сигурно заузима значајно место у литератури, у друштву највећих писаца. Оригинална редитељска поставка, веома комплексна у структури, прилази великој књижевности доследно пратећи поетски ритам, потврђујући сигуран и храбар редитељски рукопис, какав и приличи нашој великој списатељици.

ШИНЕ, текст Милена Марковић, режија Милан Нешковић, Народна позориште Републике Српске Бања Лука (Босна и Херцеговина – Република Српска)

Поновни сусрет са „Шинама“ Милене Марковић и даље веома снажно и болно прича о изгубљеној генерацији. Ликови ове драме одрастају за време и након ратних деведесетих година на простору бивше Југославије. У фрагментарној драмској форми пратимо судбину групе младића чији живот је обележен насиљем. Они нису само жртве насиља, већ и сами врше насиље над другима. Зло је обузело све ликове и развија се кроз време у општу агресивност. Агресија је свуда, у школи, на улици. Данас, ово велико дело наше позоришне литературе потврђује своју универзалност причајући о миру. О значају овакве драме најви-

ше говори управо та способност разумевања у другачијим друштвеним околностима, много година касније, када из вишеслојне структуре избија смисао мира, дубоке потребе за неоствареним спокојем и кључним састојком живота – љубављу. Наизглед грубо, љубав је присутна. У редитељској поставци, снажни замах писца, сведока нашег времена, само је још више добио на снази, ниједног тренутка не губећи фокус.

Ова метафора о насиљу изнова нас подсећа да и даље нисмо ништа учинили да свет око нас буде бољи него што јесте, али да нада увек постоји. Шине које воде у пропаст, данас дају наду.

ПРОФЕСИОНАЛАЦ, текст и режија Душан Ковачевић, Звездара театар, Београд (Србија)

После 35 година од првог извођења, „Професионалац“ и даље прича нашу никад до краја и никад довољно испричану причу о животу као борби за неке нове слободе са једне стране, и животу који остаје похрањен и забележен негде у дубоким, великим, прашњавим полицијским архивама, са друге. Сусрет те две стварности и сукоб два погледа на исти живот открива се кроз узбудљиву глумачку игру, потврђујући још једном величину и савременост нашег највећег живог драмског класика Душана Ковачевића. Оно што се питамо док гледамо представу је: који део мог живота је тајна? Да ли ико може да тумачи мој живот другачије и да ме због тога поставља у околности које нисам изабрао? Ко има то право? Ако сам ја та личност, са тим правом, са колико озбиљности пратим свој живот?

БЕЗ БУКЕ ОД ДВА ДО ШЕСТ, текст Софија Димитријевић, режија Тара Митровић, Хартефакт кућа, Београд (Србија)

Навикли смо да већ 14 година Хартефакт фондација подржава, негује и промовише веома важне, друштвено ангажоване и „отрежњујуће“ комаде, али и представе из Хартефакт куће које причају суштински људске приче. Таква је и ова „Без буке од два до шест“ у којој се кроз сусрет две жене у околностима опресије и зла строгих правила заједнице (једне стамбене зграде) пред нама отварају скривена и потиснута осећања, тајне и застрашујуће животне истине. Излазак из илузије и самозаваравања води

нас у сурову реалност у којој тешко и опрезно пружамо руку и загрљај другоме. Изузетна глумачка игра суочава нас са болом и самоћом. Самоћом која избија из сваке изговорене и неизговорене речи ове представе. Скривени, потиснути слојеви нашег живота, кроз литерарну основу, редитељску храброст и глумачко умеће, одједном избијају као нешто што желимо да задржимо заувек. Нешто што не може да се купи, већ само да се осећа. Тешко за играње, још теже за режију, најбоље за писца.

ЗАШТО СЕ СМЕЈЕ?, ауторски пројекат Ђорђа Нешовића, Народно позориште Сомбор (Србија)

„Зашто се смеје?“ ауторски је пројекат који снажно и емотивно осветљава живот са аутизмом из много углова и снажно се повезује са публиком, дајући јој шансу да након одгледане представе боље разуме особе са аутизмом, али и њихове ближње. То је прича о породицама које се суочавају са аутизмом. Полазиште

ове представе је лична редитељева прича о брату са аутизмом кроз призму позоришта, која у својој структури садржи приче о три дечака који се налазе на различитим спектрима аутизма. Како аутизам представити на сцени, шта он може да значи позоришту и како позориште утиче на свест о аутизму – све су то питања која се постављају у овој представи која, трагајући за одговорима добија разумевање, љубав и снажне загрљаје гледалаца. Редитељски рукопис нам приближава универзалну истину – креативност не зна за границе, припада свима без обзира на године, образовање и околности. Са једне стране креативност редитељског поступка, са друге стране креативност теме, хумани аспект који нас одваја од свега другог на планети – људи смо.

У нашој породици знамо где прича о аутизму почиње, али не знамо где се завршава – јер она и даље траје, каже редитељ.

Светислав Гонцић,
24. март 2026.

71th Sterijino Pozorje Festival Selector's Report

OUR STORIES *Memories and losses*

Today, seventy years after the founding of the Sterijino Pozorje, this festival – which initially featured only the works of Jovan Sterija Popović, but now features theaters from the country and the region presenting works by domestic writers – remains the most important theatrical event in Serbia.

"All that was good will be recorded by history," wrote Jovan Sterija Popović in the preface to his play *The Patriots*.

Although the selection I propose reflects my personal view of the past season, my mission was to find outstanding performances.

What is the role of theater today, and has it changed? What do we expect from performances, and do we find in them answers to the questions that concern us? What are we really looking for in them, and is it the shared experience, communication, and emotion that connect and fulfill us? Having watched more than forty productions from the current season based on domestic dramatic texts, I encountered entirely authentic, surprising, and diverse responses to these questions. Eight productions stood out above all for their comprehensive approach, exceptional execution, and the diversity of their search for reasons and meaning of existence within the world of theatrical art, as a complex reflection of our time.

Relying on domestic dramatic texts that, through various themes and forms, engage with and reflect our lives, and at the same time con-

necting classical works with contemporary phenomena, the past season has produced performances that, in addition to possessing exceptional artistic qualities, establish communication with the audience in the best possible way. These were precisely the criteria guiding my selection of this year's Sterijino Pozorje program, as well as my essential understanding and conception of this most significant festival of national drama and theatre, as a reference point of our stage: a strong textual foundation that enables the development of imaginative acting and thoughtful directing, an active engagement with the present moment, and performances that truly concern the audience.

It is precisely this paradox of transience, of duration within a moment, of memory and oblivion, that constitutes the greatest beauty of this art of dialogue in the broadest sense of the word – both the dialogue on stage and that between the stage and the audience – an art of questioning, play, reflection, and ultimately, of evoking emotion. And emotions reside within us; they are part of our lives, part of our past, but, above all, part of our present. Whether they are memories, sorrows, anxieties, or joys and hopes, all of these are our stories and our dramas.

The selection of performances in the official program of this year's Sterijino Pozorje represents a collection of diverse theatrical poetics and modes of thinking, united by a shared quality: consistency in the articulation of their own theatrical expression.

Whether it is a new reading of a domestic dramatic classic (*The Cabinet Minister's Wife*), dramatizations and adaptations of major works of Serbian literature that still maintain recognizable and significant connections with the present moment and the contemporary viewer (*Lady Nola*), contemporary classics (*The Professional*, *Tracks*), authorial projects (*My Theatre*, *Why Is He Laughing?*), or works of a new generation and a new era (*Humor Central*, *Quiet Hours from Two to Six*) – these are our stories and our dramas, a cross-section of the best productions from the past season through the prism of domestic texts, pointing to where theatre stands today.

This year, unfortunately, there was no room for the international selection "Circles," so my focus was on performances based on texts by domestic playwrights.

I propose to the Board of Directors that the following productions be included in this year's selection of the Sterijino Pozorje Festival:

MY THEATRE, an authorial project by Boris Liješević, Atelje 212 (Serbia)

A performance in which the director examines himself within theatre and within art is truly unique, both in its form and in the themes and questions it addresses. This self-reflective, exploratory approach, through the author's confrontation with his own memories, recollections, and the actors on stage, creates an entirely new and personal theatre. The ritual of artistic maturation and the coming-of-age of the creative spirit, boldly and deeply intimate, yet above all sincere, becomes on stage something universal and meaningful to everyone, because it concerns all of us who search for an answer to the question of who we truly are. *My Theatre* affirms the truth of the theatrical ritual – nothing can be hidden on stage.

HUMOR CENTRAL, written by Đorđe Kosić, directed by Olja Dorđević, National Theatre in Belgrade (Serbia)

Based on documentary material, this text deals with real events and figures in occupied Belgrade during World War II. Theatre as a theme in this performance is situated within the circumstances of the war.

Actors of the National Theatre in Belgrade, Jovan Tanić and Aleksandar Cvetković, were executed on November 27, 1944, without trial, because of *Humor Central*, and under the alleged accusation of collaboration with the occupiers. In the intertwining of wartime conditions and theatrical reality, the question arises: what is truly condemnable in circumstances where living itself is dangerous, and who has the right to pass judgment at all? Another question arises: in such circumstances, is real life actually on stage, while the street becomes a fabricated reality of ideological exclusivity? Evaluating the correctness of the principles that guide an individual in society, and the need to foreground one's own unquestionable sense of justice to protect an ideological concept, demands deep reconsideration. In the fervor of building something new, the old is ruthlessly dismantled. For if history is written by the victors, should one stand on the side of the victors? A question that repeats itself in all times of war, occupation, crisis, and upheaval remains: to perform or not to perform, to choose the stage or to lower the curtain?

THE CABINET MINISTER'S WIFE, written by Branislav Nušić, directed by Veljko Mićunović, Slovene National Theatre Maribor (Slovenia)

Almost a century after its creation, the illusions, ambitions, and desires of an individual to become someone, regardless of their own abilities or intellectual capacity, are still clearly recognizable in Nušić's *The Cabinet Minister's Wife*.

In this production, the character of Živka, the minister's wife, is not merely an object of ridicule, but also a victim of the system and the people surrounding her, conveyed through a carefully considered and balanced use of all theatrical means. The performance analyzes the mechanisms of social structure while simultaneously demonstrating how quickly a person can become alienated from themselves when circumstances offer the possibility of power, prestige, and a better life. A classic of our theatre explores deviations from early-twentieth-century social norms, allowing the audience to question their own concepts of merit and ethical values. Today, when such deviations have become the normal

state of society, it is up to the director to find the right approach to a great writer, to explore a creative method, and through living theatre to affirm the writer's universality.

The Cabinet Minister's Wife thus remains highly relevant as a comedy about social status, identity, and the enduring human desire for belonging and significance.

LADY NOLA, written by Isidora Sekulić, dramatization by Aleksandar Jovanović, directed by Sonja Petrović, Serbian National Theatre Novi Sad (Serbia)

Based on one of the seven short stories from the collection *The Chronicle of a Small Town Cemetery*, the play *Lady Nola* brings back into focus, after a long time, one of the greatest Serbian women writers of the twentieth century, as well as the story of a woman struggling with hardships so close to our own, within the context of the time in which we live today. Through this production, marked by a distinctive directorial poetics and approach, the character of Lady Nola is connected to the contemporary woman in her struggle for motherhood and in her reflections on the role of women and the imposed model of female existence, shaped by the lives of our ancestors and those close to us. This is a theme many playwrights have addressed, both independently and as part of a broader picture of society, and Isidora Sekulić certainly holds a significant place in literature among the greatest writers. The original directorial concept, highly complex in structure, approaches great literature by faithfully following its poetic rhythm, affirming a confident and bold directorial signature befitting our great author.

TRACKS, written by Milena Marković, directed by Milan Nešković, National Theatre of the Republic of Srpska, Banja Luka (Bosnia and Herzegovina – Republic of Srpska)

A renewed encounter with *Tracks* by Milena Marković still speaks powerfully and painfully about a lost generation. The characters in this play grow up during and after the war-torn 1990s in the territory of the former Yugoslavia. In a fragmented, dramatic form, we follow the fate of a group of young men whose lives are

marked by violence. They are not only victims of violence but also perpetrators of it. Evil has engulfed all the characters and develops over time into a general aggression. Aggression is everywhere: in school, on the streets. Today, this great work of our theatrical literature confirms its universality by speaking about peace. The significance of such a drama lies precisely in its ability to be understood in different social circumstances, many years later, when its multilayered structure reveals the meaning of peace, a deep need for unattained serenity, and the essential ingredient of life – love. Seemingly rough, love is nevertheless present. In the director's staging, the powerful momentum of the playwright, a witness of our time, has only gained further strength, never once losing its focus.

This metaphor of violence reminds us once again that we have still done nothing to make the world around us better than it is, but that hope always exists. Tracks that lead to ruin today offer hope.

THE PROFESSIONAL, written and directed by Dušan Kovačević, Zvezdara Theatre, Belgrade (Serbia)

Thirty-five years after its premiere, *The Professional* still tells our never fully, and never sufficiently told story: on the one hand, life as a struggle for new freedoms; on the other, life that remains stored and recorded somewhere in deep, vast, dusty police archives. The encounter between these two realities and the clash of two perspectives on the same life unfold through compelling acting, once again confirming the greatness and contemporaneity of our greatest living dramatic classic, Dušan Kovačević. What we find ourselves asking while watching the play is: which part of my life is a secret? Can anyone interpret my life differently and, because of that, place me in circumstances I did not choose? Who has that right? If I am that person, with that right, how seriously do I follow my own life?

QUIET HOURS FROM TWO TO SIX, written by Sofija Dimitrijević, directed by Tara Mitrović, Heartefact House, Belgrade (Serbia)

For the past fourteen years, we have grown accustomed to the Heartefact Foundation supporting, nurturing, and promoting

highly important, socially engaged, and “sobering” plays, as well as productions from Heartefact House that tell fundamentally human stories. Such is *Quiet Hours from Two to Six*, where, through the encounter of two women under conditions of oppression and the harsh rules of a community (a residential building), hidden and suppressed emotions, secrets, and unsettling life truths unfold before us. Emerging from illusion and self-deception leads us into a harsh reality in which we cautiously and hesitantly extend a hand and an embrace to another. The outstanding acting confronts us with pain and loneliness. A loneliness that emanates from every spoken and unspoken word of this performance. The hidden, repressed layers of our lives, through the literary foundation, the director’s courage, and the actors’ skill, suddenly surface as something we wish to hold onto forever. Something that cannot be bought, only felt. Difficult to perform, even more difficult to direct, and best suited for the writer.

WHY IS HE LAUGHING?, an authorial project by Đorđe Nešović, National Theatre in Sombor (Serbia)

Why Is He Laughing? is an original project that powerfully and emotionally illuminates life with autism from multiple perspectives, creating a strong connection with the audience and allowing them

to better understand people with autism, as well as their loved ones, after the performance. It is a story about families facing autism. The starting point of the play is the director’s personal story about his brother with autism, presented through the lens of theatre, and structurally incorporating the stories of three boys on different points of the autism spectrum. How can autism be represented on stage? What can it mean for theatre, and how does theatre influence awareness of autism? These are just some of the questions raised in this production, which, in its search for answers, receives understanding, love, and powerful embraces from the audience. The director’s signature brings us closer to a universal truth – creativity knows no boundaries; it belongs to everyone, regardless of age, education, or circumstances. On one hand, the creativity of the directing approach; on the other, the creativity of the subject itself, along with the humane aspect that sets us apart from everything else on the planet: we are human.

“In our family, we know where the story of autism begins, but we do not know where it ends – because it still goes on,” the director says.

Svetislav Gončić
March 24, 2026

ИСИДОРА СЕКУЛИЋ

ГОСПА НОЛА

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ НОВИ САД (СРБИЈА)

УТОРАК, 26. МАЈ

ISIDORA SEKULIĆ

LADY NOLA

SERBIAN NATIONAL THEATRE

NOVI SAD (SERBIA)

TUESDAY, 26TH MAY

Драматизација: АЛЕКСАНДРА ЈОВАНОВИЋ	Dramatization: ALEKSANDRA JOVANOVIĆ
Редитељка: СОЊА ПЕТРОВИЋ	Director: SONJA PETROVIĆ
Драматуршкиња: АЛЕКСАНДРА ЈОВАНОВИЋ	Dramaturge: ALEKSANDRA JOVANOVIĆ
Сценографија: МАРИЈА КАЛАБИЋ	Set design: MARIJA KALABIĆ
Костимографија: ИРИНА СОМБОРАЦ ОКЕ	Costume design: IRINA SOMBORAC OKE
Композитор: НЕНАД КОЈИЋ	Composer: NENAD KOJIĆ
Кореографикиња и сарадница за сценски покрет: ЈОВАНА РАКИЋ	Choreographer and movement associate: JOVANA RAKIĆ
Сарадник за сценски говор: ЂОРЂЕ МАРКОВИЋ	Speech coach: ĐORĐE MARKOVIĆ
Дизајнерка светла: МИА МЛИНАРЕВИЋ	Lighting design: MIA MLINAREVIĆ
Асистент редитељке: НИКОЛА НОВАК	Assistant director: NIKOLA NOVAK
Асистенти сценографикиње: МЛАДЕН СТОЈАНОВИЋ и ЖЕЉКА ЈАКОВЉЕВИЋ	Set design assistant: MLADEN STOJANOVIĆ and ŽELJKA JAKOVLJEVIĆ
Асистенткиња костимографикиње: СНЕЖАНА ХОРВАТ	Costume design assistant: SNEŽANA HORVAT

Улоге Cast:

ГОРДАНА ЂУРЂЕВИЋ ДИМИЋ	GORDANA ĐURĐEVIĆ DIMIĆ
НЕНАД ПЕЋИНАР	NENAD PEĆINAR
ЉУБИША МИЛИШИЋ	LJUBIŠA MILIŠIĆ
МАРИЈА ЧУТУРА	MARIJA ČUTURA
МИЛАН КОВАЧЕВИЋ	MILAN KOVAČEVIĆ
БОЈАНА МИЛАНОВИЋ	BOJANA MILANOVIĆ
АНЂЕЛА ПЕЋИНАР	ANĐELA PEĆINAR
ПЕЂА МАРЈАНОВИЋ	PEĐA MARJANOVIĆ
ДИМИТРИЈЕ АРАНЂЕЛОВИЋ	DIMITRIJE ARANĐELOVIĆ
ИВАНА ПАНЧИЋ ДОБРОДОЛАЦ	IVANA PANČIĆ DOBRODOLAC
СТЕФАН ВУКИЋ	STEFAN VUKIĆ
ДУШАН ВУКАШИНОВИЋ	DUŠAN VUKAŠINOVIĆ
МИА СИМОНОВИЋ АРАНЂЕЛОВИЋ	MIA SIMONOVIĆ ARANĐELOVIĆ
СОЊА КЕСЛЕР	SONJA KESLER
КАТАРИНА БРАДОЊИЋ	KATARINA BRADONJIĆ
ИСКРА ШИМОН	ISKRA ŠIMON
ЗОЈА ПЕЋИНАР	ZOJA PEĆINAR
ЛАВ ВУКАШИНОВИЋ	LAV VUKAŠINOVIĆ
НИКОЛА ТУБИЋ	NIKOLA TUBIĆ

Представа траје 2 сата и 40 минута

The play is 2 hours and 40 minutes long

СПИСАТЕЉИЦА

Исидора Секулић
(Мошорин, 1877 – Београд, 1958)

После завршеног трећег разреда реалке у Земуну, наставља школовање у Новом Саду (Виша женска школа), затим у сомборској Препарандији, коју завршава 1894.

С успехом ће се потом усавршавати у Будимпешти („виши курс државне педагогије“), након чега се 1897. запошљава као наставница у Српској девојачкој школи у Панчеву, где ће радити све до 1909. године. Тада прелази у Шабац као учитељица Више девојачке школе и узима српско поданство (1910).

Књижевни рад Исидора започиње у Српском књижевном гласнику причом *Главобоља*. Уочи балканских ратова, објављује прву збирку приповедака *Сайушници* (1912), а уочи Првог светског рата *Писма из Норвешке* (1914). Окупацију проводи у Београду и Сокобањи. После Првог светског рата, 1919, објављује две књиге: роман *Ђакон Бојородичине цркве* (Загреб, 1919) и збирку приповедака *Из прошлости* (Сарајево, 1919). Између два светска рата много путује, преводи и пише о домаћим и светским књижевницима и темама. Постаје позната и цењена као оригиналан мислилац и есејиста. Сарадник је најугледнијих југословенских књижевних часописа.

Пензионисала се као наставница Друге женске гимназије у Београду 1931. године, након чега се у целини посвећује књижевном раду. Године 1939. изабрана је за дописног члана Српске академије наука. Током окупације живи у својој кући на Топчидеру, у Васе Пелагића 70. За то време о свом трошку издаје своје изабране есеје у три књиге: *Аналистички тренуци* (1941–1943) и *Зайиси* (1941). Након Другог светског рата активно се укључује у живот нове Југославије: изабрана је за потпредседника Савеза књижевника Југославије (1946). Објављује збирку приповедака *Зайиси о моме народу* (1948). Године 1950. изабрана је за редовног члана САНУ, а 1951. објављује своју последњу

књигу – монографију *Његошу књига дубоке оданости*. Због негативне критике М. Ћиласа, други део замишљене монографије о Његошу је спалила.

РЕЧ ДРАМАТУРШКИЊЕ

Главно питање драматизације *Госија Ноле* и саме сценске изведбе тичало се мајчинства и свих начина на које једна жена може да буде мајка, било да је реч о епохи или садашњости. Схватили смо да је, колико год то на први поглед сулудо звучало, жена попут Госпа Ноле, која је усвајала децу са лакоћом, имала, макар из тог угла, више права него жена данас, иако данас постоје многобројне опције за жене које желе да буду мајке. Никад се више није инсистирало на наталитету, на биолошком родитељству и важности пренаталног периода и никад више није било деце без родитељског старања.

Бићии мајка. Да ли је шио иишиање крви или срца?

У покушају да проблематизујемо однос према биолошком родитељству и свим начинима на које се оно постиже данас (инсеминација, вантелесна оплодња) насупрот усвајању деце, али и прикажемо све тешкоће и последице тих процеса кроз које жене пролазе данас, „суочили“ смо Госпа Нолу и њен свет, са реалношћу једне младе жене која покушава да остане у другом стању. У ову сврху, састављена је фокус група сачињена од жена са сличним искуствима, а њихове исповести су коришћене у документарној форми, не као противтежа, већ потпора и контекстуализација већ изграђеном свету *Госија Ноле*. Музичко-наративни део у форми сонгова, инспирисан је старим сремским и славонским бећарцима, као и бошњачким севдалинкама. Сонгови у *Госија Ноли* имају двојни карактер, те се у њима мешају елементи епског (наративно-коментаторски) и сатиричног (комично-критички). Још једна од драматуршких интервенција, условно речено, везује се за разраду и обликовање такозваних „празнина“ у приповеци *Госија Нола*. Оне се у Исидорином рукопису појављују у најинтимнијим тренуцима, када се кроз шапат или потпуно прескакање описивања догађаја, деси управо оно најважније, што

се не сме или не може рећи наглас. Ове празнине су дописане и измаштане, имајући у виду контекст не само овог дела, већ и биографију Исидоре Секулић као и остатак њеног књижевног опуса, а посебно есеје из књиге *Културни национализам*.

На крају, не сме се заборавити да се чак ни овде, у делу где имамо централизоване женски лик и њен живот, не одступа од колектива. Ово није прича о једном безначајном или чак значајном „ја“. Ово је сага о животима људи који су живели, разговарали, везивали се и истрепљивали на иста начине као и данас, са свим проблемима, друштвено-политичким превирањима и ломовима као и данас. И са силином жеље да воле, оставе траг и плодну земљу потомству, па било које било, у нади да ће некад *бити боље ако не и сасвим добро*.

Александра Јовановић

РЕДИТЕЉКА

У тренутку када је идеја о *Госпа Ноли* као будућој представи постала конкретна, у свом истраживању сам схватила да људи на питање ко је била *Госпа Нола*, одговарају готово истоветно, како је то нека жена која није могла да има децу, па их је усвајала. Али ствар је у томе што нигде не пише да Госпа Нола није могла да има децу, што значи да та претпоставка припада савременом свету и да је обликована неким другачијим утицајима и схватањима.

(...) Питање биолошког потомства и наталитета по сваку цену је свакако и политичко питање, можда и суштински највеће политичко питање данашњице. Као да заборављамо на суштинска питања која сваки родитељ себи поставља током планирања потомства: у каквој земљи ће та деца да одрастају, какве прилике ћемо да им пружимо и које суштинске изборе омогућимо. Парадоксално, али поред свих напора да се статистички поправи наталитет, родитељи у Србији остају усамљени по питању одгоја деце јер држава на сваком кораку највише занемарује потребе деце и младих и свакодневно нарушава дечја права. Иако ненамерно, праву лекцију о одгоју, о суштинском питању мајчинства и родитељства добијамо од Ноле Перчинове која није биолошка мајка, али је МАЈКА. Она томе приступа инстинктивно, из потребе да воли, буде вољ-

на и мање усамљена и на истом том путу прави и грешке и доноси и добре и лоше одлуке. Овде тема мајчинства постаје и тема суштинског патриотизма чију смо дефиницију заборавили и расветљава нам његов истински облик и смисао бришући његове лажне форме којима смо задојени. Оне форме које имају за циљ да, ради некакве гротескне националне идеје, жене претваре у инкубаторе, а мајчинство да сведу на пуку производњу, одузимајући им најважније признање, период одгоја детета у свету и света у њему.

Јер земља ће рађати док је земље, ал која ће хранићи, што је иишање?

(...) Иако у окупираној атмосфери која као контратежу производи појачана национална осећања, она успева да се током живота учи суштинском патриотизму и дозвољава себи да заволи друге народе и обичаје, што и јесте мотив скоро свих Исидориних дела у која је уткан њен космополитски став о свету.

Иако, мислећи да је доживела неуспех тако што није сачувала земљу као завештање Тоши, она остаје и постаје хероина, живи споменик, јер је сачувала људе и одгојила децу. *Земља се крњи, смањује се и једној дана све ће ово несстати*, али остаће људи који поштују разлике, уче се скромности и поштеном раду. Није ли то право патриотско осећање и мисија? Није ли то суштина мајчинства? Мајчинства, које има моћ не само да ствара нови свет него и да га обликује по својој мери. Можда су баш зато мајке, биле биолошке или не, угњетаване, политички гоњене са једне стране, док им се са друге одузима суштинска улога и значај.

Соња Петровић
(Бачка Паланка, 1990)

Дипломирала је на Академији уметности у Новом Саду, смер мултимедијална режија и мастерирала на Факултету драмских уметности у Београду. Као редитељка, опробала се у свим медијима. Режијала како у независном сектору тако и у институцијама.

Њена представа *Праћка* Николаја Кољаде, између осталих, играла се и на Интернационалном фестивалу савремене руске драме *Koljada plays* (Јекатеринбург), а на Фестивалу Артокраина у Русији (Санкт Петербург), била је лауреат. Са представом за коју потписује концепт и режију *Ко је убио Ценис Цојлин?* по тексту Тијане Грумић у копродукцији СНП-а и ОПЕНС-а освојила је неколико награда од којих је најзначајнија Награда публике на 65. Стеријином позорју у Новом Саду. На Радио Београду режирала је више радио драма за децу и за одрасле, а за дело *Ти си њај анђео* (адаптација романа *Мама Леоне* Миљенка Јерговића), освојила је прву награду „Неда Деполо“ за креативни допринос радио изразу.

Директорка је традиционалне манифестације Фестивала еколошког позоришта за децу и младе у Бачкој Паланци за коју 2014. године добија Октобарску награду. Путем Фестивала еколошког позоришта за децу и младе ради на локалном заговарању да Бачка Паланка, град у коме је одрасла, коначно добије позориште. Један је од оснивача Регионалне платформе за развој и афирмацију позоришта за децу и младе *Од малих ноју* путем које се бори за бољи статус и квалитет стваралаштва за децу и младе и његових аутора. Оснивач је фирме за производњу мултимедијалних садржаја ШкартАРТ која се бави мултимедијалним догађајима. Са тимом ШкартАРТ-а као редитељка и ауторка радила је на неколико догађаја као што је мултимедијални квиз „Млади људи велика дела“, отварање и затварање Омладинске престонице Европе Нови Сад 2019. и Отварање музичког фестивала Егзит. Ауторка је телевизијског серијала за младе о предрасудама према женама под називом *Таква сам - каква сам*.

КРИТИКА

Жваби камен од планине одваљен

Исидора Секулић густо пише. Њено дело је попут овсене каше, храњиво и добро. Теме и јунаци које бира веома су изнијансирани. Много углова треба да се све сагледа.

Госпа Нола је једна таква. Жена, а попут планине. Попут планине, а нежна. Воли мушке, а ниједнога нема. Стално стиче, свима

даје. Дакле, сва у противречностима.

Шта је нама госпа Нола данас, покушале су да одговоре позоришним језиком Александра Јовановић и Соња Петровић у Српском народном позоришту. Тај масни простор равнице у који Нола стиже, визуелно представљају Марија Калабић (сценографија) и Ирина Сомборац Оке (костимографија).

Исидорин плес смрти (*Госпа Нола* је изворно део *Кронике њаланској тробља*) игра се по такту Јоване Ракић (кореографија и сценски покрет) и на музику Ненада Којића. Оличење Ноле дале су чак четири глумице. У програму се њихова имена не наводе по улогама, то је сада модерно, али препознао сам бар пола Ноле – што је у представи и више од тога – Бојану Милановић и Гордану Ђурђевић Димић.

За разлику од овсене каше, коју сам помињао на почетку, представа *Госпа Нола* у Српском народном позоришту пре би се дала назвати смути. Покушавши да задржи изворне карактеристике, хранљивост и здравље, иако је реч о тешком животу и смрти, Соња Петровић се са сарадницама концентрисала на нешто што редефинише поставке, помало је тренди, а много слађе и омиљеније.

Стилски, представа готово да припада комедији дел арте, са снажним физичким поставкама глуме. Положај тела, држање, прецизни мизансцен, наглашени костими, шминка и фризура, осликали су свет насељен бројним ликовима веома живописно, на моменте карикатурално.

Начин на који Нола говори, назално, готово као да запева или запомаже, карактеристичан за забити Босне и Херцеговине, подједнако је сликао такав prizor. Тако се основна поставка и најчешће тумачење дела Исидоре Секулић – контраст између врлине и паланке – оцртао у посебном контрасту.

Ипак, симпатије за Нолу ни у представи Соње Петровић не поустају. Симпатије и слутње да нема човек чему да се нада, сем смрти, остају да вијоре. Драматуршки слажући представу у праволинијски низ, без ширих асоцијативних планова као у оригиналу, постигла се нека компактност и фокусираност на основну линију приче – карактерност саме Ноле.

Оно што ауторска екипа није могла да остави само Исидори, приказано је кроз лик Милице, савремене жене која покушава да затрудни. Игра је Миа Симоновић Аранђеловић, као жену пуну сумњи, унутрашњих сукоба и жеље да и поред побачаја добије дете.

Чудно је било са једне стране гледати Нолу која одбија интимност, а прихвата туђу децу и подиже, а са друге жену која чини све само да затрудни. Као да су ауторке желеле да их упореде, отворе питање зашто жена рађа и шта јој то све значи, или кроз све шта мора да прође кад се дете једном роди, или та улога мајке прихвати.

И стилски, уметнички, занимљиво је било помешати ова два плана, на отвореној сцени. Сцени која на моменте изгледа као брод (свемирски), или црква, са олтаром од камена, који ваља жвакати, кад се тешко живи.

Представа је организована са неколико елемената у целине. Има један кад се говори, па један кад се игра, а онда и онај у којем се пева. Сви глумци, а има их машала, седе у позадини и смењују се. Када није ред на њих, певају и производе звукове, праве кулисе. Доста дисциплине и концентрације за ефекат који је атрактиван и креативан

Игор Бурић (Дневник, 3. новембар 2025)

ДЕТЕ СЕ РАЂА СРЦЕМ

Госпоа Нола Исидоре Секулић, у режији и адаптацији Соње Петровић, није само за сцену прилагођено познато прозно дело, многим генерацијама познато као обавезна школска лектира, већ је једно модерно драмско остварење у коме се на вешт начин комбинују елементи постдрамског театра, документаристичка грађа сачињена од личних сведочења свих оних жена које се боре за потомство и храбро подносе не само физичке већ и психичке последице вантелесне оплодње. Станојла Перчинова, познатија као госпа Нола узима се као симбол мајчинства, љубави, пожртвованости, бриге, а изнад свега доказа да бити мајка није ствар биологије већ духа, срца, безусловне љубави и човечности. Глумачка екипа предвођена изузетном Бојаном Милановић у вишесатној игри користећи се минималним сценским средствима, а максимално својим умећем и знањем, публици презентује причу не само о једној изузетној жени – честитој, поштеној, другачијој – већ и о сукобима менталитета, васпитања, традиције и обичаја. Ова жена горостас, грубе спољашњости, а великог срца, ширине и храбрости представља уједно један другачији свет, сачињен од камена, снаге планинског ваздуха, крша и врлети, који је игром различитих судбина населио војвођанску равницу и наишао на неodobравање тамошњег живља. Управо тај, тако јак контраст истиче у овој представи важан социјалан моменат и те како битан за сагледавање свеукупне приче која се вешто плете око Ноле и њене новостечене породице. Зато и мо-

жемо рећи да ово није само комад о једној жени и њеној деци, већ слојевито дело које отвара многа питања, почев од борбе за потомство до непревазиђених разлика у менталитету и карактеру. Цитираћу драматуршкињу Александру Јовановић и навести да једну од важних улога у тумачењу представе имају и сонгови двојног карактера „те се у њима мешају елементи епског (наративно-коментаторски) и сатиричног (комично-критички).“

Случајно или не (што у овом тренутку и није толико важно), попут свог старијег колеге Бобана Скерлића, који је на сцену Атељеа 212 извео три различите Петрије, и Соња Петровић публици представља три Ноле. Осим већ поменуте Бојане Милановић ту су и Марија Чутура и Гордана Ђурђевић Димић, које својим тумачењем главне јунакиње потцртавају причу о пролазности, животним променама и неминовном крају. Поред ове три глумице, свих похвала је вредна целокупна глумачка екипа.

Остварење којим је започела нова позоришна сезона Српског народног позоришта показује да једно класично књижевно дело може добром адаптацијом и драматизацијом, а без интервенција којима би се нарушила његова аутентичност, да буде веома савремено, актуелно и изнад свега ванвременско, јер питање човечности и мајчинске љубави не мари за проток времена. Управо је данас у овом и оваквом времену у коме живимо и желимо да заснујемо породицу, подижемо и одгајамо децу још важније, потребније, али и потресније.

Јелена С. Перић (*Позориште*, 2026, бр. 1)

(НЕ)ПОВЕЗАНОСТ УМА И ТЕЛА

(...) У представи је ток радње врло јасно интерпретиран и лако се прати иако има више глумаца на сцени, а шлаг на торти је што неке од ликова у представи пратимо од њиховог детињства. Да, има и неколико деце у представи, али ниједно од њих није Нола родила иако их доживљава и одгаја као своје. У представи се то ни не истиче, да ли она може или не може имати дете или пак да ли жели или не жели. Како то на људе утичу животи њихових предака и њихових ближњих? Ко ту више трпи и ко више страда? Гледајући представу веома лако се долази до тих одговора, а могу се поставити још многа питања. Видимо да понекад у животу мало размишљамо, празноглаво радимо и мало се дајемо, а пуно очекујемо.

Нола је стуб свих односа током представе, представља јаку и стабилну жену, мада увек остаје негде у подсвести питање да ли је то заиста тако? Сигурно је да уз своје слабости заправо ојачавамо кроз живот, а у представи Нола ојачава кроз своју породицу. Та њена породица су њена сестра и деца, која нису биолошки њена, већ их је на неки начин усвојила и тако одгајила и задржала уз себе. Испунила је ту празнину коју је свесно или несвесно осећала. Невероватно је колико можемо волети нешто што нам неким одређењем не припада, али то толико желимо и онда се то претходно одређење само изгуби.

Са друге стране, током представе је присутна и прича савремене жене која не успева у борби за добитак свог потомства. Ту се броји апсолутно сваки трачак наде јер вреди много, а истовремено је присутан и страх јер се много може и изгубити. „Каква је то неправда да нам ум и тело уопште нису усаглашени? Не да нису усаглашени него се чак потпуно разилазе“ реченица је која произилази из неспремности жене и њене психе да буде родитељ неке, док је тело одавно спремно. У том тренутку вас та реченица тотално распарча и бесповратно стави у врлог размишљања. Да ли је могуће да се постане толико нескладан док се тежи оном савршеном животном складу?

Николина Перић (*Хоћу у позориште*, 4. новембар 2025)

WRITER

ISIDORA SEKULIĆ (MOŠORIN, 1877 – BELGRADE, 1958)

After completing the third grade of the Realgymnasium in Zemun, she continued her education in Novi Sad (Higher Women's School), and then at the Teacher Training School in Sombor, graduating in 1894. She later pursued advanced studies in Budapest ("higher course of state pedagogy"), after which she began working in 1897 as a teacher at the Serbian Girls' School in Pančevo, where she remained until 1909. She then moved to Šabac as a teacher at the Higher Girls' School and obtained Serbian citizenship (1910).

Sekulić began her literary career in the *Serbian Literary Gazette* with the short story "Headache". On the eve of the Balkan Wars, she published her first collection of short stories, *Fellow Travelers* (1912), followed by *Letters from Norway* (1914) just before World War I. She spent the occupation in Belgrade and Sokobanja. After the war, in 1919, she published two books: the novel *The Deacon of the Church of the Virgin* (Zagreb, 1919) and the short story collection, *From the Past* (Sarajevo, 1919).

Between the two world wars, she traveled extensively, translated, and wrote about both domestic and international literary figures and themes. She became recognized and respected as an original thinker and essayist, contributing to the most prestigious Yugoslav literary journals.

She retired in 1931 as a teacher at the Second Women's Gymnasium in Belgrade, dedicating herself entirely to writing. In 1939, she was elected a corresponding member of the Serbian Academy of Sciences. During World War II, she lived in her home in Topčider. At her own expense, she published selected essays in three volumes: *Analytical Moments* (1941–1943) and *Notes* (1941). After World War II, she actively participated in the cultural life of the new Yugoslavia, becoming vice president of the Writers' Association of Yugoslavia (1946). She published *Notes on My People* (1948). In 1950, she became a full member of the Serbian Academy of Sciences and Arts, and in 1951 published her final book: *To Njegoš, A Book of Deep Devotion*. Following negative criticism by Milovan Đilas, she burned the second part of her planned monograph on Njegoš.

DIRECTOR

SONJA PETROVIĆ (BAČKA PALANKA, 1990)

She graduated from the Academy of Arts in Novi Sad in Multimedia Directing and completed her master's degree at the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade. As a director, she has worked across all media, both in the independent sector and institutional settings.

Her production *Slingshot* by Nikolai Kolyada was performed, among other venues, at the International Festival of Contemporary Russian Drama *Kolyada Plays* (Yekaterinburg), and received an award at the ArtOkraina Festival in Saint Petersburg. With the production *Who Killed Janis Joplin?*, based on a text by Tijana Grumić and co-produced by the Serbian National Theatre and OPENS, she won several awards, including the Audience Award at the 65th Sterijino pozorje in Novi Sad. At Radio Belgrade, she directed numerous radio dramas for children and adults. *For You Are That Angel* (an adaptation of the novel *Mama Leone* by Miljenko Jergović), she received the "Neda Depolo" award for creative contribution to radio expression.

She is also the director of the Festival of Ecological Theatre for Children and Youth in Bačka Palanka, for which she received the October Award in 2014. Through this festival, she advocates for the establishment of a theatre in her hometown. She is one of the founders of the regional platform "From an Early Age," aimed at developing and promoting theatre for children and youth. She founded the multimedia production company ŠkartART, working on projects such as the multimedia quiz Young People, Great Deeds, the opening and closing ceremonies of Novi Sad as European Youth Capital 2019, and the opening of the EXIT Festival. She is also the author of the TV series *I Am Who I Am*, addressing prejudice against women.

REVIEWS

CHEWING A STONE TORN FROM A MOUNTAIN

Isidora Sekulić writes densely. Her work resembles oatmeal – nutritious and rich. The themes and characters she chooses are highly nuanced, requiring multiple perspectives to be fully understood.

Lady Nola is one such character: a woman like a mountain – strong, yet gentle. She loves men, yet has none. She constantly acquires, yet gives everything away. A figure full of contradictions.

What Lady Nola represents today is explored through theatrical language by Aleksandra Jovanović and Sonja Petrović at the Serbian National Theatre. The visual world of the flatlands into which Nola arrives is shaped by Marija Kalabić (set design) and Irina Somborac Oke (costumes).

Sekulić's "dance of death" (as *Lady Nola* originates from *The Chronicle of a Small Town Cemetery*) unfolds through the choreography of Jovana Rakić and the music of Nenad Kojić. Nola is embodied by four actresses. In the program, their names are not listed by roles – that's fashionable nowadays – but I recognized at least half of Nola, which, in the performance, amounts to even more than that, in Bojana Milanović and Gordana Đurđević Dimić.

Unlike the oatmeal I mentioned at the beginning, the performance of *Lady Nola* at the Serbian National Theatre could rather be described as a smoothie. Attempting to preserve its original qualities, its nourishment and wholesomeness – even though it deals with a difficult life and death – Sonja Petrović, together with her collaborators, focused on something that redefines the premise, making it somewhat trendy, but also much sweeter and more appealing.

Stylistically, the performance almost belongs to *commedia dell'arte*, with a strong emphasis on physical acting. Body posture, stance, precise *mise-en-scène*, emphasized costumes, makeup, and hairstyles vividly portray a world populated by numerous characters – at times even caricatured.

The way Nola speaks – nasally, almost as if she were singing or lamenting, characteristic of the remote regions of Bosnia and

Herzegovina – equally contributes to this image. In this way, the fundamental premise and the most common interpretation of Isidora Sekulić's work, the contrast between virtue and provincial narrow-mindedness, are expressed through a distinct opposition.

However, sympathy for Nola does not wane even in Sonja Petrović's staging. That sympathy, along with the sense that there is little for a person to hope for except death, continues to linger. By dramatically arranging the performance in a linear sequence, without the broader associative layers present in the original, a certain compactness and focus on the central narrative line is achieved – the character of Nola herself.

What the creative team did not leave solely to Isidora is presented through the character of Milica, a contemporary woman trying to conceive. She is played by Mia Simonović Arandelović as a woman full of doubts, inner conflicts, and a desire to have a child despite experiencing a miscarriage.

It is striking, on the one hand, to watch Nola, who rejects intimacy yet accepts and raises other people's children, and on the other, a woman who does everything she can to become pregnant. It is as if the authors wanted to juxtapose them, to open the question of why a woman gives birth and what it all means to her, or what she must go through once a child is born, or once she accepts the role of a mother.

Stylistically and artistically, it is also interesting to blend these two planes on an open stage – a stage that at times resembles a (space) ship, or a church, with a stone altar that must be chewed when life becomes difficult.

The performance is structured into several segments, organized by scenes. There is one in which the actors speak, another in which they act, and then one in which they sing. All the actors – of whom there are many – sit in the background and take turns. When it is not their turn, they sing and produce sounds, creating the scenery. It requires a great deal of discipline and concentration to achieve an effect that is both attractive and creative.

Igor Burić (*Dnevnik*, November 3, 2025)

БРАНИСЛАВ НУШИЋ

ГОСПОЋА МИНИСТАРКА

**СЛОВЕНСКО НАРОДНО ГЛЕДАЛИШЧЕ
МАРИБОР (СЛОВЕНИЈА)**

СРЕДА, 27. МАЈ

BRANISLAV NUŠIĆ

THE CABINET MINISTER'S WIFE

**SLOVENE NATIONAL THEATRE
MARIBOR (SLOVENIA)**

WEDNESDAY, 27TH MAY

Фото: Петер Ђодани

Режија: ВЕЉКО МИЋУНОВИЋ
Преводилац, лекторка: МОЈЦА МАРИЋ
Драматург, аутор адаптације: СЛОБОДАН ОБРАДОВИЋ
Адаптирао: ВЕЉКО МИЋУНОВИЋ
Сценограф: ЗОРАНА ПЕТРОВ
Костимограф: ЛЕО КУЛАШ
Композиторка: НЕВЕНА ГЛУШИЦА
Дизајнер светла: ТОМАЖ БЕЗЈАК
Асистенткиња лекторке: ХАНА ПОДЈЕД

Direction: VELJKO MIĆUNOVIĆ
Translation and language consultant: MOJCA MARIČ
Dramaturge: SLOBODAN OBRADOVIĆ
Adaptation: VELJKO MIĆUNOVIĆ
Set design: ZORANA PETROV
Costume design: LEO KULAŠ
Composer: NEVENA GLUŠICA
Lighting design: TOMAŽ BEZJAK
Language consultant assistant: HANA PODJED

Играју

Живка: КСЕНИЈА МИШИЧ
Чеда: КРИСТИЈАН ОСТАНЕК
Дара: ЈУЛИЈА КЛАВЖАР
Анка: ГАЈА ФИЛАЧ
Рака: БЛАЖ ДОЛЕНЦ
Ујка Васа: ВОЈКО БЕЛШАК
Пера писар: ЖАН КОПРИВНИК
Нинковић: ПЕТЈА ЛАБОВИЋ
Никарагва: ДАВОР ХЕРГА
Каленић: ВИКТОР ХРВАТИН МЕГЛИЧ
Тетка Савка: ИРЕНА ВАРГА
Даца: МИНЦА ЛОРЕНЦИ
Соја: МИРЈАНА ШАЈИНОВИЋ
Панта: ГОРАЗД ЖИЛАВЕЦ
Трубач: ЈАН МАТИЈА ХОРВАТ
Трубач: МИХА МИР

Cast

Živka: KSENIJA MIŠIĆ
Čeda: KRISTIJAN OSTANEK
Dara: JULIJA KLAVŽAR
Anka: GAJA FILAČ
Raka: BLAŽ DOLENC
Uncle Vasa: VOJKO BELŠAK
Pera the clerk: ŽAN KOPRIVNIK
Ninković: PETJA LABOVIĆ
Nicaragua: DAVOR HERGA
Kalenić: VIKTOR HRVATIN MEGLIČ
Aunt Savka: IRENA VARGA
Daca: MINCA LORENCI
Soja: MIRJANA ŠAJINOVIĆ
Panta: GORAZD ŽILAVEC
Trumpeter: JAN MATIJA HORVAT
Trumpeter: MIHA MIR

Представа траје 1 сат и 30 минута без паузе

The play is 1 hour and 30 minutes long

ПИСАЦ

Бранислав Нушић (рођ. Алкибијад Нуша; БЕОГРАД, 1864 – БЕОГРАД 1938)

Српски књижевник, комедиограф, новинар, зачетник реторике у Србији, дипломата и фотограф аматер.

Најзначајнији део његовог стваралаштва су позоришна дела, од којих су најпознатије комедије: *Госпођа министарка*, *Народни пошланик*, *Сумњиво лице*, *Ожалостљена породица* и *Покојник*. Осим што је писао за позориште, радио је као драматург или управник у позориштима у Београду, Новом Саду, Скопљу и Сарајеву. У дипломатској служби био је од 1890. до 1900.

Бранислав Нушић је у својим делима овековечео свакодневицу српског друштва у XIX и XX веку, а његове социолошке анализе актуелне су и у XXI веку.

РЕЧ ДРАМАТУРГА

У драматуршком свету Бранислава Нушића смех никада није само смех. Његове комедије су по правилу одраз малог весеља које се витално држи на површини захваљујући заблудама и некој (вечној) људској тежњи да појединац постане нешто више него што заиста јесте (и то по сваку цену). То је окружење које се темељи на потреби да се заборави „своје јуче“ и обуче „ново ја“. *Госпођа министарка* Бранислава Нушића једно је од најважнијих дела српске драмске књижевности.

Комедија, која кроз смех разоткрива дубоко укоренење друштвене слабости. Драма, написана 1929. године, изузетно је актуелна јер се бави универзалним темама надмености, дволичности и тежње за друштвеним престижом. У њеном средишту налази се лик Живане Живке Поповић, обичне жене из обичног грађанског миљеа која,

након што њен муж постане министар, доживљава брзу и површну трансформацију: од обичне супруге државног чиновника до карикиране представнице „високог друштва“, чији су ставови и гестови вешто уплетени у све слојеве механизма самопреваре. Нушић кроз Живку гради специфичан портрет малограђанке која, под утиском новостеченог статуса, губи додир са реалношћу. Њена опседнутост друштвеним положајем, склоност претварању и потреба да се што више потврди у очима других, постају основни покретач комичности, а истовремено и средство дубоке друштвене критике.

Под хумором се све време открива трагична димензија главне јунакиње – њена лакомислена празнина, помало дирљива несигурност и огроман страх од губитка стеченог статуса. Кроз њен лик Нушић разоткрива менталитет који, суочен са могућношћу поседовања моћи, заборавља своје порекло и покушава да постане оно што није. Госпођа Поповић је, као и сви остали ликови из њеног окружења, део неког ширег феномена – духа паланке, како га је у свом темељном делу *Философија паланке* (1969) много касније дефинисао Радомир Константиновић. Константиновићева „паланка“ не означава само затворену средину, већ и стање духа, ментални свет особе која пристаје на промене, али под условом да се ново односи само на оно што је видљиво споља.

Без поштовања разлика, слободе мишљења и индивидуалности. Ништа не сме бити веће од страха и трепета пред тим шта ће рећи околина, шта ће свет замерити и на шта помислити. Из тог страха и потребе за припадношћу заправо извиру Живкина ограниченост и комичност: не жели да разуме, жели да се укључи; не жели да мисли, жели да имитира; говори људским језиком, али сања о томе да говори на туђем. У том смислу *Госпођа министарка* превазилази оквире комедије и постаје социолошка студија малограђанског менталитета. Живка у својој жељи да се уздигне и потврди постаје персонификација малог места, места где је важније „како је виде други и шта о њој говоре“ него „ко она заправо јесте“. Њена аутентична необразованост је истовремено и њен стварни страх од неаутентичности.

„Кроз министаркин слом друштвеног положаја на крају драме (и то није спојлер, јер је од самог почетка јасно да је Живка своје куле градила у облацима), Нушић не нуди моралну катарзу, већ

луцидно показује да се менталитет не мења лако. Живка губи статус, не губи илузије о сопственој важности. Јер никад се не зна... Када једном прође све оно због чега је доживела пад, када се страсти смире и срамота заборави – а у малом месту се брзо заборавља – увек постоји неки нов простор јавног деловања где ће се наћи пригодно место за неку нову/стару министарку. Ако важи за друге, зашто не би и за њу..”

Теми у прилог говоре и бројни Живкини пандани, како из историје тако и из периода у којем живимо. У савременом контексту, у доба медијске самопромоције, лажног елитизма и опседнутости статусом, њен лик се чини стварнијим него икада пре.

Истина о постојању огледала надмености није само фраза. Данашњој надмености више није потребно огледало, јер је транспарентна. Дубоко се зарила у све сфере. Друштвени успон није никакав успон ако није медијски забележен. Интелектуални раст не значи ништа ако га не прати добро напуњен банковни рачун. Политичка моћ ослања се на голу силу, јер иначе нема ни смисла ни моћи. Нушићево упозорење да је духовни пад највећа несрећа која може задесити неки народ, звучи пророчки тачно, али живот у малограђанском привиду нормалности километри-ма је удаљен од аутентичне слободе.

РЕДИТЕЉ

Марибор памтим по једној од својих најузбудљивијих сарадњи – по дисциплини ансамбла и спремности да заједно ризикујемо. После једанаест година враћам се у потпуно другачијем времену, али са истим узбуђењем. Очекујем да ћемо са Министарком заједно отворити питање у којој мери су се заправо променили наши друштвени рефлексии. Рефлексии који указују управо на то да Нушићев текст није локално ограничен. Нажалост, он је део целокупне историје. Представља својеврсну залуђеност оним што власт може да уради човеку. У сваком раздобљу. Комедија надмености. Оштра. Бесрамно дрска. Духовита. Спољашњост се променила, али механизам је остао исти. Механизми моћи су исти. Затвореност и малограђански манири... и баналност... све то поново одјекује у разним облицима (на друштвеним мрежа-

ма, у јавном говору, у медијима). Нушић је пророчки релевантан. А ми упорно живимо у континуитету илузије.

Госпођа министарка није комедија о каријеризму, већ комедија о анатомији људске лакоће припадања. Не говоримо о друштвеним слојевима, говоримо о просечности која балансира над провалијом. Нушићев хумор је средство којим се открива стварни парадокс: људи не постају смешни када се промене, људи су смешни када мисле да су се променили боље. Никога не занима нешто што је дневно-политичко. Људима треба дати палету осећања. Свака нова позиција моћи аутоматски ствара нову жртву. И зато је данас занимљиво посматрати Живку Поповић. Она је комична фигура. И жртва. Учествује у гротескној представи моћи, која је истовремено и њен плен. Окружена је пијавицама, ласкавцима, хијенама и полтронима који се хране њеним успоном – а такође и падом. Подједнако дијаболично.

ВЕЉКО МИЋУНОВИЋ (БАР, 1986)

Дипломирао је позоришну режију на Факултету драмских уметности у Београду, у класи професора Егона Савина.

Представе: *Радничка хроника, Демократија, Кафка Machine, Гардеробер, Самоубица, Несјоразум, Ревизор, Смрт и штрљачкој иушника, Кичма, У лову на бубашваде, Урнебесна шрапелуја, Прах, Ошело, Гозба, Очеви и оци.*

Режирао је у Народном позоришту у Београду, Београдском драмском позоришту, Југословенском драмском позоришту, Словенском народном гледалишчу у Марибору, Српском народном позоришту, Народном позоришту Суботица, Црногорском народном позоришту...

Представе које је режирао гостовале су и награђиване су на више од тридесет фестивала код нас и у иностранству. Међу њима су: Стеријино позорје, Драма фестивал Љубљана, MESS Сарајево, Битеф, Град театар Будва, Југословенски позоришни фестивал Ужице, Фестивал малих сцена Ријека.

Добитник је многих награда за режију: Стеријино позорје, Фестивал Вршачка позоришна јесен, Дани Зорана Радмиловића у Зајечару, Југословенски позоришни фестивал „Без превода“ у Ужицу, Позоришно пролеће у Шапцу, Театар фест „Петар Кочић“.

За представу *Радничка хроника* добитник је специјалне Стеријине награде за режију.

Као креатор и редитељ потписује телевизијску серију *Посећа*.

КРИТИКА

У постдрамској позоришној продукцији текст је често тек мање-више равноправан саставни део визуелног, гестуалног и музичког корпуса (или чак ни то), због чега је у упризорењима класичних текстова одређивање односа између текста и нели-

терарних елемената од виталног значаја. *Госпођа министарка* Бранислава Нушића у режији Вељка Мићуновића, који је са Слободаном Обрадовићем приредио изворни текст, задржава фокус на тексту, али адаптација са нагласцима на актуелизацији ипак прилично радикално задира у дискурзивну формацију оригинала, јер се интенција, референцијални однос и, на крају крајева, атмосфера Нушићеве драме у великој мери бришу.

Инсценацију значајно обележава сценографија, која успоставља сцену на више нивоа, потпуно затрпану софама и фотељама уз неколико предмета који, с обзиром на порекло, по неком не баш смисленом кључу нуде својеврсну псеудосоцијалистичку иконографију некадашње заједничке државе. То заиста омогућава неке ефикасне сценске моменте, пре свега симултани наступ, односно повремену присутност целе глумачке екипе, што наглашава одређене ударне тачке згуснутости и, у складу с тим, паратактичку валенцу. Истовремено, ова визуелна драматургија са ефектом *horror vacui* редукује логоцентричну хијерархију и улогу доминанте додељује другим елементима, што у одређеној мери гуши сценску динамику и фрагментира перцепцију.

И костимографија је слично стилски неодређена (Лео Кулаш), поново у стилу моде друге половине прошлог века, што визуелној целини представе даје утисак својеврсне потенциране баналности. Несумњиво је то поново свесна интенција, јер је баналност, односно профаност у свим доступним регистрима, темељно полазиште ове комедије. Ипак, представа се, заједно са профанизацијом језика и повременом употребом вулгаризама, трансформише у параду плиткости. И то, наравно, може бити легитимна редитељска стратегија која у великој мери апстрахује одређене Нушићеве карактеристике које се ипак чине драгоценим.

Потреба за мимикријом и претварањем при формирању одређеног друштвеног статуса, као и илузије о сопственој отмености које су често у изразитом нескладу са стварним стањем, наравно, универзална је и гледамо је скоро непромењену одвајкада. Међутим, манифестације те мимикрије и претварања се мењају. Пре једног века у првом плану је била тенденција ка симулацији и имитирању одређеног узора — дакле, стварне или само привидне племенитости — што је по правилу имало силовите трагикомичне последице.

Данас, када је већина друштвених норми култивисаности скоро заборављена, преовладава ултимативна тривијалност, јер таквих узора култивисаности заправо више нема. То би поново некако кореспондирало са Мићуновићевим сценским модусом, када се та тривијалност не би степеновала до крајњих граница и брисала дистинкције међу протагонистима; све евидентне, а пре свега суптилне разлике међу њима, углавном су елиминисане.

Зато су, да се инсценација не прелије у распуштену и произвољну комедију забуне, заслужни пре свега глумци, који код већине ликова успевају да исцртају специфичну менталну физиономију. Несумњиво је у томе изузетна Ксенија Мишич у насловној улози, која отелотворује сву већину Живке. Њен хумор је гласан и, по потреби, простачки, али уз то нуди бројне ситне промене и нијансе које осигуравају сугестивност лика у свим регистрима и ситуацијама. Исто важи за Кристијана Останка у улози Чеде и Војка Белшака као ујка Васе, као и за још неке глумце, док су неки протагонисти, нарочито Блаж Доленц као Рака, донекле префорсирани и схематски карикирани или се пак губе у карактерној аморфности.

Нушићева *Госпођа министарка* чини се као један од оних малих, непретенциозних, али изузетно луцидних и духовитих драмских текстова које би можда требало упризорити у њиховом аутентичном облику, као класичну костимирану конверзацијску комедију. Бројне паралеле у погледу непроменљивости људских утвара и заблуда могу се повући и са данашњим временом. Истовремено, можемо пратити и промене; на крају крајева, данас је и положај министра или госпође министарке све само не ексклузиван. У општем недостатку основних друштвених норматива, данас министар (или премијер) може бити такорећи било ко.

Укратко, овде би било добро држати се изреке „мање је више“. Или упутства које приписују Пикасу: „Ако можеш да сликаш са три боје, сликај са две“. У овој представи боја је једноставно превише; уместо у комедију, пројекат се разлива у фарсу и трагедију. То одговара данашњем потенцираном nihilizmu, али знатно мање Нушићеве беневолености, јер он, упркос критици и оштрим подсмешљивим тоновима, ипак у специфичној мери остаје добродушно наклоњен својим драмским „јунацима“.

Петер Рак (*Дело*, 2. децембар 2025)

Госпођа министарка је вечна

(...) Режисер и драматург представе, Вељко Мићуновић и Слободан Обрадовић, заиста су се побринули за адаптацију текста. Понегде су променили редослед, другде су кратили, ту и тамо су посегнули за технологијом комуникације – несрећна министарка, на пример, данас више не добија и не пише страствену писма, већ СМС поруке. Истовремено, управо свест о томе да је текст адаптиран може заварати гледаоце који оригинал не познају довољно. Када се вечито недорасли министаркин син Рака већ у почетним сценама врати са демонстрацијом против владе, већина је вероватно помислила да су ствараоци драму пригодно актуелизовали. Али нису – и код Нушића Рака руши владу кад год му породичне прилике то дозвољавају. Такође, прилично је вероватно да је публика видела модернизацију у лику трговинског посредника и „почасног конзула Никарагве“, којег министарка жели за зета. Али не, очигледно су почасни конзули били сумњива категорија још у Нушићеве време.

Пошто је адаптиране делове требало изнова превести, и то вероватно током самог процеса припреме, одлука да лекторка представе буде уједно и преводитељка била је разумна. При читању новог превода евидентно је да то није „тотални превод“: понегде задржава изворне реченичне и граматичке конструкције, а ни код преноса метафора и изрека не иде изван граница изворног контекста. С обзиром на то да је у оригиналном тексту свака реплика значењски богато опремљена, текст на циљаном језику захтевао би мало више инвенције, окретности и сочности. Ипак, када речи чујемо са сцене, немамо већих замерки. Вероватно зато што нам српске формулације нису туђе, а и зато што је текст толико богат да му одузимање понеке нијансе не може судбоносно нашкодити. Наравно, пре свега зато што га глумице и глумци суверено изговарају.

Прва и најважнија је Ксенија Мишић. Ово је предивна улога за њу. Заиста ју је уживање гледати и слушати све време „у високим обртајима“, стално гласну и експресивну, али никада преко граница угодности за гледаоца. Њени ближњи, односно они који би то због дела власти желели да постану, добро јој парирају. Најбоље Петја Лабовић као дежурни љубавник Нинковић, али и Блаж Доленц као синчић Рака и Кристијан Останек као нежељени зет

Чеда прилично добро носе своје улоге. Као што се већ више пута показало при постављању комедија, нема много глумица и глумаца који би их знали играти.

Ипак, *Госпођа министарка* има тако добру целокупну режијску концепцију и тако прецизно израђен сваки детаљ да је, упркос недостацима, веома добра представа. Читав сценски простор заузимају каучи, софе, фотеље. Довољно седишта за све задњице које траже своје место у близини власти. Довољно препрека кроз које морају неспретно да се пробијају, да се пењу преко њих, или да се иза и испод њих скривају. Довољно могућности да никада не знамо где ко чучи, одакле ће доћи и где ће нестати. Прецизном и живахном сценском саобраћају, уз сценографију, помаже и музика, која неколико пута кулминира у добро отпеваним сонговима (иако, нажалост, са недовољно разговетним текстом). Клавир и труба уживо одлично призивају салонски и балкански дух. Костимографија се духовито поиграва мешањем реалистичних и екстравагантних комада. Нова *Госпођа министарка* се одлично уклапа пред изборе, а сигурно ће преживети и смену власти.

Петра Видали (*Вечер*, 29. новембар 2025)

WRITER

BRANISLAV NUŠIĆ (BORN **ALKIBIJAD NUŠA**; BELGRADE, 1864 – BELGRADE, 1938)

Serbian writer, playwright, journalist, founder of rhetoric in Serbia, diplomat, and amateur photographer.

The most significant part of his work consists of theatrical plays, among which his best-known comedies are *The Cabinet Minister's Wife*, *A Member of Parliament*, *A Suspicious Person*, *Bereaved Family*, and *The Deceased*. In addition to writing for the stage, he worked as a dramaturg or theatre manager in Belgrade, Novi Sad, Skopje, and Sarajevo. He served in the diplomatic corps from 1890 to 1900.

In his works, Branislav Nušić immortalized everyday life in Serbian society of the 19th and 20th centuries, and his sociological insights remain relevant in the 21st century.

DIRECTOR

VELJKO MIĆUNOVIĆ (BAR, 1986)

Graduated in theatre direction from the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade in the class of Egon Savin.

Some of his plays include *Workmen's Chronicle*, *Democracy*, *Kafka Machine*, *The Dresser*, *The Suicide*, *A Misunderstanding*, *The Government Inspector*, *Death of a Salesman*, *Spine*, *Hunting Cockroaches*, *Hilarious Tragedy*, *Dust*, *Othello*, *Feast*, *Fathers and Forefathers*, etc.

He directed plays in the National Theater in Belgrade, Belgrade Drama Theater, Yugoslav Drama Theater, Slovene National Theater in Maribor, Serbian National Theater in Novi Sad, National Theater in Subotica, Montenegrin National Theater in Podgorica, etc.

The plays he directed were performed and awarded at over thirty festivals in Serbia and abroad, including the Sterijino Pozorje Festival, Drama Festival in Ljubljana, International Theater Festival MESS in Sarajevo, Bitef Festival, Theatre City Budva, Yugoslav Theatre Festival in Užice, and International Small Scene Theatre Festival in Rijeka.

He is the recipient of directing awards at numerous festivals, including the Sterijino Pozorje Festival, the Vršac Theatre Autumn Festival, the "Zoran Radmilović Days" in Zaječar, the Yugoslav Theatre Festival "No Translation" in Užice, the Theatre Spring in Šabac, and the Theatre Fest Petar Kočić.

For his direction of *Workmen's Chronicle*, he received a Special Sterija Festival Award for Direction.

He wrote and directed the TV miniseries *Visit*.

REVIEWS

In postdramatic theatre production, the text is often only a more or less equal component within a broader visual, gestural, and musical framework (or sometimes not even that). Because of this, in stagings of classical texts, defining the relationship between the text and non-lit-

erary elements becomes vitally important. *The Cabinet Minister's Wife* by Branislav Nušić, directed by Veljko Mićunović – who, together with Slobodan Obradović, adapted the original text – retains a focus on the text. However, the adaptation, with its emphasis on contemporization, intervenes quite radically in the discursive formation of the original, as the intention, referential framework, and ultimately the atmosphere of Nušić's drama are largely erased.

The staging is significantly marked by its set design, which establishes a multi-level stage completely cluttered with sofas and armchairs, along with several objects that, based on their origin, suggest, according to a not entirely coherent logic, a kind of pseudo-socialist iconography of the former shared state. This does enable certain effective stage moments, primarily through simultaneous performance, that is, the occasional presence of the entire cast, emphasizing key points of density and, accordingly, a paratactic structure. However, at the same time, this visual dramaturgy, with its horror vacui effect, reduces the logocentric hierarchy and assigns dominance to other elements, which, to some extent, suppresses stage dynamics and fragments perception.

The costume design (Leo Kulaš) is similarly stylistically indeterminate, again drawing on the fashion of the second half of the last century, giving the overall visual impression of a kind of heightened banality. This is undoubtedly a deliberate intention, since banality – or rather profaneness across all available registers – is the fundamental starting point of this comedy.

Nevertheless, the production, along with the profanization of language and the occasional use of vulgarisms, transforms into a parade of shallowness. This, of course, can be a legitimate directorial strategy, one that largely abstracts certain Nušićian qualities that nevertheless seem valuable.

The need for mimicry and pretense in the formation of a certain social status, as well as illusions of one's own refinement that are often in stark contrast with reality, is, of course, universal and has remained almost unchanged over time. However, the manifestations of such mimicry and pretense do evolve. A century ago, the dominant tendency was toward simulation and imitation of a particular model – whether real or merely apparent nobility – which as a rule led to forceful tragicomic consequences. Today, when most social norms of cultivated behavior have nearly been forgotten, ultimate triviality prevails, as such models of refinement effectively no longer exist. This would, in a way, correspond to Mićunović's staging approach, if that triviality were not pushed to its extreme limits, thereby erasing distinctions among the protagonists; nearly all evident, and especially subtle, differences between them have largely been eliminated.

That the production does not spill over into a loose and arbitrary comedy of confusion is primarily thanks to the actors, who, in most roles, succeed in delineating a specific mental physiognomy. Undoubtedly outstanding in this regard is Ksenija Mišič in the title role, embodying all the vehemence of *Živka*. Her humor is loud and, when needed, coarse, yet it also offers numerous subtle shifts and nuances that ensure the character's persuasiveness across all registers and situations. The same applies to Kristijan Ostanek as Čeda and Vojko Belšak as Uncle Vasa, as well as to several other actors, while some protagonists – particularly Blaž Dolenc as Raka – come across as somewhat overdone and schematically caricatured, or else fade into characterological amorphousness.

Nušić's *The Cabinet Minister's Wife* appears to be one of those small, unpretentious, yet exceptionally lucid and witty dramatic texts that perhaps ought to be staged in their authentic form, as a classic costumed comedy of conversation. Numerous parallels can be drawn with the present day in terms of the unchanging nature of human delusions and misconceptions. At the same time, we can also observe changes; after all, today even the position of a minister or a minister's wife is anything but exclusive. In the general absence of basic social norms, nowadays, a minister (or even a prime minister) can be almost anyone.

In short, it would be advisable here to adhere to the maxim “less is more.” Or to the instruction attributed to Picasso: “If you can paint with three colors, paint with two.” In this production, there are simply too many colors; instead of a comedy, the project spills over into farce and travesty. This corresponds to today’s heightened nihilism, but much less to Nušić’s benevolence, as he, despite his criticism and sharp satirical tones, nonetheless retains a certain good-natured sympathy toward his dramatic “heroes.”

Peter Rak (*Delo*, December 2, 2025)

THE CABINET MINISTER’S WIFE IS ETERNAL

(...)The director and dramaturg of the production, Veljko Mićunović and Slobodan Obradović, clearly took care in adapting the text. In some places they changed the order, elsewhere they shortened it, and here and there they introduced modern communication technology – the unfortunate minister’s wife, for instance, no longer receives and writes passionate letters, but text messages. At the same time, the very awareness that the text has been adapted may mislead viewers who are not sufficiently familiar with the original. When the perpetually immature minister’s son Raka returns from anti-government protests in the opening scenes, most likely assumed that the creators had suitably modernized the play. But they did not – even in Nušić’s original, Raka brings down the government whenever family circumstances allow it. Likewise, the audience may have perceived modernization in the character of the trade intermediary and “honorary consul of Nicaragua,” whom the minister’s wife wants as a son-in-law. But no – apparently, honorary consuls were already a dubious category in Nušić’s time.

Since the adapted parts had to be translated anew – likely during the rehearsal process itself – the decision for the production’s language editor to also serve as translator was a sensible one. When reading the new translation, it is evident that this is not a “total translation”: in places, it retains original sentence structures and grammatical constructions, and it does not go beyond the boundaries of the source context in rendering metaphors and expressions. Given that every line in the original text is richly layered with meaning, the target-language version might have benefited from a bit more inventiveness, agility, and vividness. Still, when heard on stage, there are no major objections – probably because the Serbian for-

mulations are not unfamiliar to us, and also because the text is so rich that losing an occasional nuance does not do it any fatal harm. Of course, above all, because the actors deliver it with confidence and authority.

First and foremost is Ksenija Mišič. This is a wonderful role for her. It is truly a pleasure to watch and listen to her throughout, constantly “at full throttle,” always loud and excessive, yet never crossing the line of audience comfort. Those around her – those who are, or would like to become, close to her because of her share of power – provide strong support. Most notably, Petja Labović as the ever-present lover Ninković, while Blaž Dolenc as the son Raka and Kristijan Ostanek as the unwanted son-in-law Čeda also carry their roles quite well. As has often been shown in staging comedies, there are not many actors who truly know how to perform them.

Nevertheless, *The Cabinet Minister’s Wife* has such a strong overall directorial concept and such carefully crafted detail that, despite its shortcomings, it is a very good production. The entire stage space is filled with couches, sofas, and armchairs – enough seating for all the backsides seeking a place close to power. There are plenty of obstacles the characters must awkwardly navigate, climb over, or hide behind and beneath. There are enough possibilities that we never quite know who is lurking where, from where they will appear, or where they will disappear. Alongside the set design, the precise and lively stage movement is supported by the music, which at several points culminates in well-performed songs (although, unfortunately, with insufficiently clear lyrics). The live piano and trumpet effectively evoke both a salon and a Balkan atmosphere. The costume design playfully blends realistic and extravagant elements.

The new *The Cabinet Minister’s Wife* fits perfectly into the pre-election period – and will certainly survive the change of government as well.

Petra Vidali (*Večer*, November 29, 2025)

ДУШАН КОВАЧЕВИЋ

ПРОФЕСИОНАЛАЦ

ЗВЕЗДАРА ТЕАТАР БЕОГРАД (СРБИЈА)

ЧЕТВРТАК, 28. МАЈ, ПЕТАК, 29. МАЈ И СУБОТА 30. МАЈ

DUŠAN KOVAČEVIĆ

THE PROFESSIONAL

ZVEZDARA THEATRE BELGRADE (SERBIA)

THURSDAY, 28TH MAY, FRIDAY, 29TH MAY, SATURDAY, 30TH MAY

Текст и режија: Душан Ковачевић

Text and direction: DUŠAN KOVAČEVIĆ

Сценографија: ВЛАДИСЛАВА МУНИЋ КАНИНГТОН

Set design: VLADISLAVA MUNIĆ CANNINGTON

Костимографија: ДРАГИЦА ЛАУШЕВИЋ

Costume design: DRAGICA LAUŠEVIĆ

Композитор и избор музике: ВЛАДИМИР МАРКОВИЋ

Composer and music selection: VLADIMIR MARKOVIĆ

Асистенткиња сценографкиње: МАРИЈА РУДИЋ

Set design assistant: MARIJA RUDIĆ

Дизајнери тона: СТЕФАН АНЂЕЛИЋ и НИКОЛА ЈОВОВИЋ

Sound designers: STEFAN ANĐELIĆ and NIKOLA JOVOVIĆ

Дизајнер светла: МИЛОМИР ДИМИТРИЈЕВИЋ

Lighting designer: MILOMIR DIMITRIJEVIĆ

Шминка: МАРИЈАНА ГОЛУБОВИЋ

Make-up: MARIJANA GOLUBOVIĆ

Аутор видео спота: СТЕВО МАНДИЋ

Video clip author: STEVO MANDIĆ

Улоге

Cast

Ја – Теодор Теја Крај: ИГОР ЂОРЂЕВИЋ

I – Teodor Teja Kraj: IGOR ĐORĐEVIĆ

Лука Лабан – професионалац: НЕНАД ЈЕЗДИЋ

Luka Laban – the Professional: NENAD JEZDIĆ

Марта – секретарица: АНА ФРАНИЋ

Marta – Secretary: ANA FRANIĆ

Један сасвим нормалан лудак: ДУШКО АШКОВИЋ

A Completely Ordinary Madman: DUŠKO AŠKOVIĆ

Представа траје 1 сат и 50 минута

The play is 1 hour and 50 minutes long

АУТОР

Слушајући поново комад који дуго нисам имао у рукама, ту причу о променама, схватио сам да је све исто. Од оригиналног писања тог комада, изузев две сцене, сада нисам ништа дописао. Читава та расправа између полицајца који је део Државне безбедности и писца иста је као да је комад писан јуче. То је и узбудљиво, и лепо, и трагично. Невероватно је да се за 40 година ништа није променило. Писао сам пре четрдесетак година имајући на уму тадашњу власт, комунизам. Онда смо овде имали долазак такозване демократије и одлазак комунизма који заправо никада није отишао, јер је у главама многих људи остао идентичан у политичком смислу до данашњег дана. И сада, када покушавамо да оживимо комад, ми заправо радимо исту причу као пре 40 година.

Душан Ковачевић
(Мрђеновац код Шапца, 1948)

Српски драмски писац, сценариста, филмски редитељ и академик. Дипломирао је драматургију на Академији за позориште, филм, радио и телевизију у Београду.

У ТВ Београду радио је као драматург до 1978. године. Од 1986. до 1988. радио је на Факултету драмских уметности у Београду у звању доцента. Од 1998. је директор Звездара театра у Београду. Изабран је за дописног члана САНУ 2000. године, а за редовног члана САНУ изабран је 2009. Постављен је 2005. за амбасадора Србије и Црне Горе у Португалији. У његовим остварењима бришу се оштре жанровске разлике и долази до преплитања комедије карактера, комедије нарави, фарсе и драме у ужем смислу, уосталом као што је испреплетен сам живот. Често га, као драмског писца, пореде са Браниславом Нушићем.

Написао је 21 драмско дело и 15 филмских и телевизијских сценарија. Режирао је позоришне представе и филмове. Његове драме изведене су у више од 150 иностраних позоришта.

Фото: Мартин Цандић

Добитник је чак четири Стеријине награде: Награде Стеријиног града Вршца за текст савремене комедије (*Марашонци шрче љочасни круј*, 1974) и три Стеријине награде за текст савремене драме (*Балкански шјијун*, 1984; *Свети Георгије убива аждаху*, 1987; *Доктор шустер*, 2002).

Драме: *Марашонци шрче љочасни круј* (1973), *Радован III* (1973), *Балкански шјијун* (1983), *Свети Георгије убива аждаху* (1986), *Професионалац* (1990), *Урнебесна трагедија* (1991), *Лари Томјсон, трагедија једне младости* (1996), *Генерална проба самоубиства* (2008), *Кумови* (2012), *Рођендан тосјодина Нушића* (2014), *Хијноза једне љубави* (2016).

Филмски и телевизијски сценарији: *Ко шо тамо љева* (1980), *Марашонци шрче љочасни круј* (1982), *Балкански шјијун* (1984), *Сабирни центар* (1989), *Подземље* (1995), *Била једном једна земља* (1996), *Професионалац* (2003), *Свети Георгије убива аждаху* (2009), *Није лоше бити човек* (2021).

Награде: Златна арена за најбољи југословенски филм (Фестивал југословенског филма, Пула, *Балкански шјијун*, 1984; *Сабирни центар*, 1989), Награда „Милош Црњански“ (за књигу *Драме, Задужбина „Милош Црњански“*, Београд, 1983), Златна палма за најбољи сценарио (Филмски фестивал, Кан, 1995, *Подземље*), Награда међународног жирија критике за најбољи филм FIPRESCI (Филмски фестивал, Монреал, 2003, *Професионалац*), Награда „Иво Андрић“ (за укупан животни допринос српској књижевности, 2017)

КРИТИКА

Два Давида против Голијата

Дуго већ је у тзв. комедијама Душана Ковачевића излишно анализирати аристотеловска правила за грађење драмске радње. А како је учитељев спис о комедији изгубљен можда би неки вредни истраживач успео да, на основу бројних, пословично дугочких, а и славних Ковачевићевих текстова, успостави правилник за комедиографско писање. Увод у критику (више „студију случа-

ја“) *Професионалца*, овог садашњег, је опширан, јер се о овој радности на сцени и у гледалишту не може писати објективно. Само гледањем Ковачевићевих позоришних комада уочава се од чега су саздане: увидом у интиман трагичан проблем главног јунака се, проширивањем фокуса на политичко и друштвено стање, испоставља да га је оно и изазвало и да је бављење политиком, у најширем смислу, узрок незаобилазног посрнућа тог јунака и, последично, оних око њега. Као и да је (сталним понављањем) тај процес постао ритуалан, те да се никако не може спречити. Ту Ковачевић редовно уводи апсурд, преувеличавање трагичног људског, али са толико љубави за човека и његову патњу да се апсурд претвара у гротеску, а јунак у библијског страдалника.

Теодор Теја Крај (одличан Игор Ђорђевић) је директор посрнуле издавачке куће, свестан да је жртвован. Само нека сулуда инацијска културна мисија га држи ту, са високим притиском, растуриеним животом, лажно солидарног са мукама секретарице Марте (маркантна Ана Франић), хромог од смртоносне боемштине. После многобројних верзија – позоришне, филмске, многих иностраних – *Професионалца* је непотребно препричавати, он је мера за политички театар, познат је код нас колико и Шекспиров *Хамлеиш*. На 48. Тејин рођендан га посећује Лука Лабан, полицајац, који је од Тејине биографије, коју прати двадесет година, сачинио „сабрана дела“, те их „раздужује“ тог дана, пред свој забрињавајући одлазак у болницу. „Раздужио сам живот“, каже Ненад Јездић у лику Луке Лабана и то је реплика по којој се глумачки великани памте, свако по себи различит у емоцији тог „раздуживања“. Ненад Јездић је глумац нове генерације, иако већ у средњим годинама. Његова животна енергија је јака као земља. Страст за истину, правду и част врију у њему и то је, заправо, његова дефиниција појма „професионалац“. Лука Лабан Ненада Јездића ће засигурно трајати дуго и неће постајати анахрон физичким старењем овог јединственог уметника. Јездићу се верује у свим његовим улогама јер је непосредан – то је тај човек, кога представља, јер јесте, а не само јер треба да буде. Дијапазон расположења и реакција које му је Ковачевић понудио као бескрајне могућности у свом тексту су Јездићу послужиле као повод да разигравање загонетног лика Луке Лабана буде, овог пута, игра на сигурно човека који нема шта више да изгуби, и то га чини мирним, парадоксално за полицајца,

Божјим човеком! Незаборавно је музицирање на хармоници, још један заокрет у његовим досадашњим многобројним знаковима глумачког генија. И, када се „као људи“ опрашта од успоменама распамећеног Теје Краја, Лабан одлази у болницу. Али, овог пута, сигурни смо да ће из ње изаћи поново у свој такси, јер његова борба против Голијата, система који једе људе, па и своје, није готова. Не може и не сме да буде, да би ова представа још много година била овако смртоносно актуелна и лековита. А суштина мотива за њен настанак – узалудна борба са „дубоком државом“ – увек и свуда ће бити, нажалост, „сада и овде“.

Драгана Бошковић (*Вечерње новости*, 23. фебруар 2026)

У друштву сигурне п(р)атње

Ново сценско тумачење драме *Професионалац*, Душана Ковачевића подсетило нас је прво на њене изврсне вредности, на садржај чији значај нажалост није изгубио на важности од када је написана и први пут одиграна, али и на начин његове обраде, препознатљиви, трагикомичан, ковачевићевски стил драмског писања, у овом случају нешто мање урнебесно комичан, због већег драмског продубљивања. Први пут изведена такође на сцени Звездара театра (1990), такође у режији Душана Ковачевића, ова драма је вредна јер болно истинито сецира проблеме надзора, праћења и контроле, у друштву сужених слобода, и у том детаљном сецирању доноси бројне отрешњујуће спознаје о механизмима владања, променама власти, али и о односу према њеним лојалним представницима. Поред (трагичног) потврђивања нимало окрњених вредности текста, ново сценско тумачење *Професионалца* је донело и изузетну игру глумца, могућност препуштања њиховим вештинама у извођењу сложености односа између главних актера.

Игор Ђорђевић са лакоћом представља Теодора – Теју, писца и директора издавачке куће, некадашњег студента бунтовника, ватреног и нескривеног противника комунизма и Титове владавине, због чега је још у студентским данима добио верног пратиоца, Луку Лабана, полицајца, припадника службе Државне безбедности, који га је осамнаест година следео у стопу. Ненад Јездић гради лик Луке, Професионалца,

такође врло аутентично, наизглед је питом, до одређене границе, преко које испливава из њега ледена суровост, склоност ка насиљу, без много премишљања или моралних дилема, насиљу које је урођено, део његовог крвотока. Њихова игра је индивидуално врло прецизна и убедљива, заокружена у погледу стварања специфичних ликова, а такође је сугестивна и снажна и на пољу партнерства; њихов однос је жив, динамичан, пажљиво исплетен и продубљен. На сцени се веродостојно испишује успостављање тог необичног, апсурдног пријатељства, уз (обавезне) чашице ракије које стижу једна другу. Тејино првобитно неповерење и уздржаност попуштају под вишеструким ударима истине, низом сазнања детаља из његове прошлости, мутне и неразјашењене због огромних количина попијеног алкохола, између осталог. Промене у ставу и понашању лика се одражавају и на плану костима, од формалне канцеларијске углађености, финог одела које га репрезентативно представља пословном окружењу, до приличне раздрљености, неуредно извучене кошуље, и тетурања са једном шубаром, пронађеном у Лукином коферу његових изгубљених ствари (костим Драгица Лаушевић). Сценографија је такође реалистички утврђена, представља Теодорову канцеларију, обележену портретима наших знаменитих писаца. Ана Франић игра заводљиву, мазну Теодорову секретарицу, љубавницу, а Душко Ашковић гради један типичан ковачевићевски лик лудака, који у једној сцени упада у канцеларију претећи, незадовољан због односа издавача према његовом рукопису.

Режија Душана Ковачевића не доноси изненађења, у погледу одсуства жеље за развијањем богатства сценског језика, које је,

наравно, увек добродошло, а нарочито у овом случају, новог сценског читања савременог класика.

Доживљај и вредновање једне представе је битно везано за контекст, односно референтни систем, текућу продукцију. У вези са тиме, треба поменути чињеницу да је овај *Професионалац* стигао у таласу београдских премијера нападних, грубих, популистичких комедија (*Народни посланик*, *Ода радосици*, *Краљ Иби*). У поређењу са њима, што се неминовно намеће једном професионалном гледаоцу (критичару), Ковачевићева представа се вредносно издваја једним поштеним и доследним глумачким радом и умећем, и вишеслојним, изазовним значењима чији сјај (трагично) не бледи.

Ана Тасић (*Полишика*, 10. март 2026)

ПРОФЕСИОНАЛАЦ У ЗЕМЉИ ЖУЧИ И МЕДА

Постоји један давни афоризам Владимира Булатовића Виба из времена социјализма који почиње питањем: „Шта је то демократија?“ Убрзо следи луцидан Вибов одговор: „Демократија, то је када ниси затворен зато што си био отворен.“ У то време, када се са демократијом морало ценкати, настајале су и чувене црне комедије Душка Ковачевића. Најизвођенији Душков комад, *Професионалац*, који се осим у Југославији играо од Сан Франциска до Истанбула и натраг, ових је дана у Звездара театру доживео своју нову редитељску поставку. Након те прослављене представе из 1990. године и маестралног Бате Стојковића у улози пензионисаног полицијског службеника Луке Лабана, као и изврсног Богдана Диклића у улози писца под присмотром, сада те исте јунаке играју глумци опет огромног уметничког габарита. Ненада Јездича у улози лицајца и Игора Ђорђевића у улози писца Теодора Краја публика је испратила стојећим овацијама. Комад *Професионалац* говори о односу тзв. органа власти и обичног народа и тај загрљај „оних горе и оних доле“ због различитих друштвено историјских прилика је у овим крајевима увек био комплексан: понекад строг, понекад попустљив, увек сумњичав. Вибови афоризми, као и комади Душка Ковачевића, настајали су у комунистичко време, када је власт убичајено тренирала строгоћу, када су се признавали само „радници, сељаци и поштена интелигенција“, док је она непоштена“ завршавала у апсу. Постојале су одредбе без поговора

да није допуштено да баш свако буде „отворен“ колико хоће, али напети дијалози у овој представи између полицајца Луке Лабана и политички сумњивог писца говоре о томе да категорија слободе на Балкану никада није била једноставно питање. Србија је за читавог свог постојања све до данас била и остала „кућа на главној цади“, како је говорио славни антрополог Јован Цвијић, кроз коју су пролазили и Турци и Немци, и хајдучи и башибозуци, и стране војске и домаћи издајници. Смењивале су се у Србији револуције, преврати и разни идеолошки режими, бар последња два века, па су људи из власти и из опозиције једни другима свилен гајтан непрестано припремали. И прва и данашња верзија *Професионалаца* показују да линије између одређених категорија живота на овим просторима никада нису биле потпуно јасне, да сукоби нису били само идеолошки него и метафизички, док је сам живот куљао на Балкану као гејзир помешан од жучи и меда. И зато у овој представи полицајски иследник у пензији Лука Лабан може да каже Теји, писцу и директору издавачке куће, којег је пратио и шпијунирао 18 година: „То се зове смена власти. Док сам ја био шеф, ти си био клошар, сад си ти директор, а ја таксиста, што му дође исто што и клошар.“ И заиста, *Професионалац* је настао у једној од великих и типичних смена власти у Србији: 1990. године, када је једина странка у то време на челу државе са те власти силазила, а пењала се она друга, уз сијасет партија и партијица у опозицији. Тада се чинило да би се могла подвући црта под један облик ауторитарне контроле, премда је Душку Ковачевићу од почетка било јасно да

страхопоштовање народа према органима власти није само политичка чињеница него феномен једног менталитета и категорија дугог трајања. „Озна све дозна и Удба је наша судба“, говорило се деценијама. У том смислу, позоришне критике тог *Професионалаца* из 1990. године биле су растегнуте од антрополошких анализа до уметничких хвалоспева. Тако је критичар Влада Стаменковић у НИИ-у писао како је ова представа била „хируршки прецизна дијагноза система у распаду“, дефинишући је као спој политичког трилера и црне комедије. Писао је о представи као „игри око живота и смрти“, такође и о томе како Ковачевић маестрално показује како полицајски досијеи постају једина права биографија интелектуалаца у тоталитарном друштву. Мухарем Первић пак био је фасциниран начином на који је Стојковић одиграо Луку Лабана, јер, како је приметио, Бата не игра „удбаша“ као карикатуру, већ као човека који са собом носи неку врсту мрачне, унутрашње отмености и свести о сопственом крају. „Ово су твоја сабрана дела која ти никад не би написао. Да није било мене и моје службе, ти данас не би имао ни једну једину написану реч која вреди“, говори Лука Лабан у представи писцу Теодору Крају.

Из свега до сада реченог, темељно одређење које би се могло приписати комадима Душка Ковачевића, па тако и његовој црној комедији *Професионалац*, и некада и данас јесте осећање времена на Балкану као непрестаног ванредног стања. Судбина Ковачевићевих јунака темељно произлази из хировитих историјских догађаја у земљи или држави која никако да се опорави од ратова и смена власти, која је непрестано у грчу и у сталној борби између хаоса и жеље да коначно почне мирно да живи. Зато су Ковачевићеве комади примарно црне комедије, а не рецимо нацифрани грађански водвиљи. Само преко те Ковачевићеве тужне политичке ироније стиже се до egzистенцијалне драме и психолошког заплета, а не обратно. Живот обичних људи, њихове љубави, наде и страхови, код Ковачевића су често пупчаном врпцом везани за политички барометар вишег реда, којег у правилу ти јунаци уопште нису свесни. „Пратио сам те и дању и ноћу, у кафанама, на јави и у сновима, и онда док си причао против власти, и онда када си лагао сам себе“, каже Лука Лабан писцу. Зато у Ковачевићевим комадима, па тако и у овој представи, нема ни победника ни губитника него су сви жртве политичких ветрова који дувају и витлају ју-

нацима како хоће. Нема зато ни хепиенда, већ се у *Професионалици*, након углавном излуђујућег животног ролеркостера, са сцене одлази у оживљима, али усправно, када се коначно схвати да смо у зброју идеала и илузија некако увек били на губитку. „Дошао сам да раздужим живот“, каже полицајац Лука Лабан писцу Теји Крају.

Након Бате Стојковића и Богдана Диклића, какав је у ствари данашњи *Професионалац*, са Ненадом Јездићем и Игором Ђорђевићем, те Аном Франић, која игра секретарицу, и Душком Ашковићем, у улози, како пише, „једног сасвим нормалног лудака“? И у једном и у другом случају реч је о глумцима прве позоришне лиге, са којима и једна и друга верзија представљају изведбене врхунце овог комада. Разлика је само у времену: прошло је 35 година и данашња верзија делује као старо добро вино, део једног наталоженог искуства које је некада деловало тако драматично, бурно и одсудно. Постоји и један парадокс када се данас гледа представа *Професионалац*. У односу на садашње време, које је технолошки и цивилизацијски крајње ледено и бездушно, то некадашње непрестано полицијско праћење „свог“ писца који спроводи оперативац Лука Лабан делује, окренуто на главу, некако људски, као разговор човека са човеком, са свом драмом тога разговора. Данас се налазимо под контролом камере, сателита и дронова које не можемо да лоцирамо, нити знамо ко њима управља, нити ћемо се са тим управљачима икада срести. Данас ће нам без милости та технологија доћи главе, за разлику од Луке Лабана, који је, какав год био, ипак, онако уз ракијицу, писцу Теодору Крају неколико пута спасио живот.

Некако смо преживели 20. век, а како је данас? Што би рекао Влада Булатовић Виб: „Данас живим од сутра. Сутра ћу схватити да данас нисам живео.“

Бојан Муњин (*НИН*, 4. март 2026)

AUTHOR

Listening again to the play I hadn't held in my hands for a long time, that story about change, I realized that everything is the same. Since the original writing of the play, apart from two scenes, I have not added anything. The entire debate between the policeman, a member of the State Security, and the writer feels as if the play were written yesterday. That is at once exciting, beautiful, and tragic. Incredibly, nothing has changed in forty years. I wrote it about forty years ago, with the then-government – communism – in mind. Then we had the arrival of so-called democracy and the departure of communism, which in fact never truly left, because in the minds of many people, it has remained politically identical to this day. And now, as we try to revive the play, we are essentially telling the same story as we did forty years ago.

DUŠAN KOVAČEVIĆ (MRĐENOVAC, 1948)

He is a Serbian playwright, screenplay writer, film director, and a member of the Serbian Academy of Sciences and Arts. Graduated in Dramaturgy from the Theater, Film, Radio, and Television Academy in Belgrade.

He was a dramaturge of the Belgrade Drama TV program from 1973 to 1978. From 1986 to 1988, he worked as an assistant professor at the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade. Since 1998, he has been the director of Zvezdara Theater. In October 2000, he was elected a corresponding member of SASA and a full member in 2009. He was the ambassador of Serbia and Montenegro, and Serbia, in Portugal, from 2005 to 2006.

REVIEWS

TWO DAVIDS AGAINST GOLIATH

For a long time now, in the so-called comedies of Dušan Kovačević, it has been unnecessary to analyze Aristotelian rules for constructing dramatic action. And since the teacher's treatise on comedy has been lost, perhaps some diligent researcher might, based on Kovačević's numerous, proverbially long-lasting and renowned texts, establish a set of rules for writing comedy. The introduction to this review (more of a "case study") of *The Professional*, in its current version, is extensive, because this joy on stage and in the audience cannot be written about objectively. Only by watching Kovačević's plays does one grasp what they are made of: insight into the intimate, tragic problem of the main character, which, when the focus expands to the political and social context, reveals that this context caused it – and that engagement with politics, in the broadest sense, is the root of the inevitable downfall of that character and, consequently, of those around him. It also becomes clear that, through constant repetition, this process has become ritualized and cannot be prevented. Here, Kovačević regularly introduces the absurd, exaggerating human tragedy, yet with so much compassion for man and his suffering that the absurd turns into grotesque, and the hero into a biblical sufferer.

Teodor Teja Kraj (excellent Igor Đorđević) is the director of a failing publishing house, aware that he has been sacrificed. Only some irrational, stubborn cultural mission keeps him there, with high blood pressure, a shattered life, and a false sense of solidarity with the struggles of his secretary Marta (striking Ana Franić), crippled by a self-destructive bohemian lifestyle. After numerous versions – theatrical, film, and many international ones – *The Professional* hardly needs retelling; it is a benchmark of political theatre, as well known here as Shakespeare's *Hamlet*. On Teja's 48th birthday, he is visited by Luka Laban, a policeman who has, over twenty years of surveillance, turned Teja's biography into "collected works," and now "settles accounts" with them on that very day, before his troubling departure to the hospital. "I have settled my life," says Nenad Jezdić as Luka Laban – a line by which great actors are remembered, each in their own emotional interpretation of that "set-

In his works, the sharp boundaries between genres are erased, leading to a blending of character comedy, comedy of manners, farce, and drama in the narrower sense, much like life itself is intertwined. He is often compared to Branislav Nušić as a playwright.

He wrote 21 dramas and 15 screenplays for films and television. He directed plays and films. His dramas have been staged in over 150 international theatres. He received four Sterijino Pozorje Awards: the Sterija Awards of Sterija's town of Vršac for contemporary drama and three Sterijino Pozorje Awards for Contemporary Dramas.

He wrote the following plays: *The Marathon Family* (1973), *Radovan III* (1973), *Balkan Spy* (1983), *St. George Slays the Dragon* (1986), *The Professional* (1990), *Tragedy Burlesque* (1991), *Larry Thompson*, *The Tragedy of a Youth* (1996), *Dress Rehearsal for a Suicide* (2008), *The Godfathers* (2012), *The birthday of Mr Nušić* (2014), and *Hypnosis of One Love* (2016). He also wrote the following film and television screenplays: *Who's Singin' Over There?* (1980), *The Marathon Family* (1982), *Balkan Spy* (1984), *The Meeting Point* (1989), *Underground* (1995), *Once Upon a Time There Was a Country* (1996), *The Professional* (2003), *St. George Slays the Dragon* (2009), and *Not Bad to be a Human* (2021).

He is a recipient of multiple awards, including two Golden Arena Awards, the Miloš Crnjanski Award, the Golden Palm at the Cannes Film Festival, the International Jury Award for the best film at the FIPRESCI Montreal, and the Ivo Andrić Award for Lifetime Achievement.

ting." Nenad Jezdić belongs to a newer generation of actors, although already middle-aged. His life energy is as strong as the earth itself. A passion for truth, justice, and honor boils within him, and this is, in fact, his definition of the term "professional." Jezdić's Luka Laban will undoubtedly endure for a long time and will not become outdated with the physical aging of this unique artist. He is convincing in all his roles because he is immediate – he is that man, the one he portrays, because he truly is, not merely because he is supposed to be. The wide range of moods and reactions that Kovačević offers as endless possibilities in his text serves Jezdić as a platform to shape the enigmatic Luka Laban this time as a man playing it safe, someone who has nothing left to lose, which makes him calm, paradoxically for a policeman, almost a man of God. His playing of the accordion is unforgettable, another striking turn in the many signs of his acting genius. And when he parts "as a human being" from the memory-shaken Teja Kraj, Laban goes off to the hospital. But this time, we are certain he will come out of it and return to his taxi, because his battle against Goliath – the system that devours people, even its own – is not over. It cannot and must not be, so that this play may remain, for many years to come, as painfully relevant and as healing as it is now. And the core motive behind its creation – the futile struggle with the "deep state" – will always and everywhere, unfortunately, be "here and now."

Dragana Bošković (*Večernje novosti*, February 23, 2026)

IN THE COMPANY OF CERTAIN SUFFERING

The new stage interpretation of Dušan Kovačević's *The Professional* has reminded us, first and foremost, of its outstanding qualities – of a subject whose significance, unfortunately, has not diminished since it was written and first performed – but also of the way it is shaped: the recognizable, tragicomic, distinctly Kovačević style of dramatic writing, here somewhat less uproariously comic due to a deeper dramatic focus. First staged at Zvezdara Theatre in 1990, also directed by Dušan Kovačević, the play is valuable because it painfully and truthfully dissects the problems of surveillance, monitoring, and control in a society of restricted freedoms. In that detailed dissection, it offers numerous sobering insights into the mechanisms of power, changes of government, and the treatment of its loyal representatives. Alongside the (tragic) confirmation of the text's

undiminished value, this new staging of *The Professional* also brings exceptional acting, allowing the audience to surrender to the performers' skill in conveying the complexity of relationships between the main characters.

Igor Đorđević portrays Teodor–Teja with ease: a writer and director of a publishing house, once a rebellious student, a passionate and outspoken opponent of communism and Tito's rule, which earned him, already in his student days, a devoted shadow, Luka Laban, a policeman and member of the State Security service, who followed him closely for eighteen years. Nenad Jezdić builds the character of Luka, the Professional, just as authentically: seemingly mild, up to a certain point, beyond which an icy cruelty surfaces, along with a propensity for violence, carried out without much reflection or moral dilemma – violence that feels innate, part of his very bloodstream. Their performances are individually precise and convincing, fully rounded in their creation of distinct characters, but also compelling in partnership; their relationship is alive, dynamic, carefully woven, and deeply developed. On stage, the formation of this unusual, absurd friendship is credibly depicted, accompanied (inevitably) by successive glasses of rakija. Teja's initial distrust and restraint give way under repeated blows of truth, through a series of revelations about details from his past – blurred and unresolved, among other things, by vast amounts of alcohol consumed. Changes in the character's attitude and behavior are also reflected in the costume design: from formal office neatness, a fine suit that represents him in the business environment, to considerable dishevelment – an untucked shirt and staggering about with a fur cap, found in Luka's suitcase among his lost belongings (costumes by Dragica Laušević). The set design is likewise grounded in realism, depicting Teodor's office marked by portraits of our renowned writers. Ana Franić plays Teodor's seductive, affectionate secretary and lover, while Duško Ašković creates a typical Kovačević-style madman who bursts into the office in one scene, threatening and dissatisfied with the publisher's treatment of his manuscript.

Dušan Kovačević's direction offers no surprises in terms of a lack of ambition to develop a richer stage language, which would, of course, always be welcome, especially in a new staging of a contemporary classic.

The experience and evaluation of a performance are closely tied to context, that is, to the current production landscape. In this regard, it should be noted that this production of *The Professional* arrived amid a wave of

Belgrade premieres of aggressive, crude, populist comedies (*The People's Deputy*, *Ode to Joy*, *Ubu Roi*). In comparison – an inevitable perspective for a professional viewer (critic) – Kovačević's production stands out in value through its honest and consistent acting craft, and through its multilayered, challenging meanings whose (tragic) brilliance does not fade.

Ana Tasić (*Politika*, March 10, 2026)

THE PROFESSIONAL IN A LAND OF BILE AND HONEY

There is an old aphorism by Vladimir Bulatović Vib from the socialist era that begins with the question: "What is democracy?" It is quickly followed by Vib's lucid answer: "Democracy is when you are not imprisoned because you have been open." In those times, when democracy had to be bargained for, Dušan Kovačević's famous black comedies were also being created. His most frequently performed play, *The Professional* – staged not only across Yugoslavia but from San Francisco to Istanbul and back – has recently received a new directorial production at Zvezdara Theatre. After the celebrated 1990 production, with the masterful Bata Stojković as the retired police officer Luka Laban and the excellent Bogdan Diklić as the writer under surveillance, the same characters are now portrayed by actors of equally remarkable artistic stature. Nenad Jezdić as the policeman and Igor Đorđević as the writer Teodor Kraj were rewarded with a standing ovation from the audience. *The Professional* explores the relationship between the so-called authorities and ordinary people, and that embrace of "those above and those below," shaped by various socio-historical circumstances, has always been complex in this region: sometimes strict, sometimes lenient, always suspicious. Vib's aphorisms, like Kovačević's plays, were created in communist times, when authority routinely exercised severity, when only "workers, peasants, and the honest intelligentsia" were recognized, while the "dishonest" ended up behind bars. There were unquestioned rules that not everyone was allowed to be "open" as much as they wished, yet the tense dialogues in this play between the policeman Luka Laban and the politically suspect writer reveal that the category of freedom in the Balkans has never been a simple matter. Throughout its existence up to the present day, Serbia has been and remained a "house on the main road," as the renowned anthropologist Jovan Cvijić put it – a place through which have passed Turks and Germans, hajduks and bashi-bazouks, foreign armies and domestic traitors. Revolutions, coups, and various ideo-

logical regimes have alternated in Serbia for at least the past two centuries, with those in power and those in opposition constantly preparing the silken cord for one another. Both the original and the current version of *The Professional* demonstrate that the boundaries between certain categories of life in this region have never been entirely clear, that conflicts have not been merely ideological but also metaphysical, while life itself

in the Balkans has surged like a geyser, mixed with bile and honey. That is why, in this play, the retired police investigator Luka Laban can say to Teja, the writer and director of a publishing house whom he followed and spied on for eighteen years: "That's what you call a power shift. When I was the boss, you were a bum; now you're the boss, and I'm a taxi driver – which amounts to the same as being a bum." And indeed, *The Professional* emerged during one of the major and typical power shifts in Serbia: in 1990, when the sole ruling party was stepping down, and another was rising, accompanied by a multitude of parties and minor factions in opposition. At the time, it seemed possible to draw a line under one form of authoritarian control, although Dušan Kovačević understood from the very beginning that the people's awe of authority was not merely a political fact but a phenomenon of mentality, a category of long duration. "The secret police know everything, and the secret police is our fate," people used to say for decades. In that sense, theatre criticism of *The Professional* in 1990 ranged from anthropological analysis to artistic praise. Thus, critic Vlada Stamenković wrote in *NIN* that the play was a "surgically precise diagnosis of a system in collapse," defining it as a blend of political thriller and black comedy. He described it as a "game around life and death," and noted how Kovačević masterfully shows that police files become the only true biography of intellectuals in a totalitarian society. Muharem Perčić, on the other hand, was fascinated by the way Stojković portrayed Luka Laban, observing that he did not play a secret policeman as a caricature, but as a man who carries within himself a kind of dark, inner refinement and an awareness of his own end. "These are the collected works that you would never have written. If it hadn't been for me and my service, today you wouldn't have a single word worth anything," Luka Laban tells the writer Teodor Kraj in the play.

From everything said so far, a fundamental definition that can be applied to the plays of Dušan Kovačević – including his black comedy *The Professional*, both then and now – is the sense of time in the Balkans as a permanent state of emergency. The fate of Kovačević's characters arises directly from capricious historical events in a country that never quite manages to recover from wars and power shifts, a country constantly caught in tension, in a perpetual struggle between chaos and the desire to finally live in peace. That is why Kovačević's plays are primarily black comedies, rather than polished bourgeois vaudevilles. Only through that sad political irony does one arrive at existential drama and

psychological conflict – not the other way around. The lives of ordinary people – their loves, hopes, and fears – are, in Kovačević's work, often umbilically tied to a higher-order political barometer, of which the characters themselves are usually completely unaware. "I followed you day and night, in taverns, in waking life and in dreams, both when you spoke against the government and when you lied to yourself," Luka Laban tells the writer. That is why, in Kovačević's plays, including this production, there are neither winners nor losers – everyone is a victim of political winds that blow and toss the characters about at will. There is no happy ending either: in *The Professional*, after a largely maddening roller coaster of life, the characters leave the stage scarred but upright, once they finally understand that, in the sum of ideals and illusions, they have somehow always been at a loss. "I came to settle my life," says the policeman Luka Laban to the writer Teja Kraj.

After Bata Stojković and Bogdan Diklić, what is *The Professional* like today, with Nenad Jezdić and Igor Đorđević, along with Ana Franić as the secretary and Duško Ašković in the role, as it is described, of "a completely ordinary madman"? In both cases, these are actors of the highest theatrical rank, and both versions represent performance peaks of this play. The only difference lies in time: 35 years have passed, and today's version feels like a fine, aged wine, part of an accumulated experience that once seemed so dramatic, turbulent, and decisive. There is also a paradox in watching *The Professional* today. Compared to the present, which is technologically and civilizationally cold and soulless, that earlier, constant police surveillance of "their" writer carried out by operative Luka Laban now appears, in a strange reversal, almost human – a conversation between two people, with all the drama that such a conversation entails. Today, we live under the control of cameras, satellites, and drones that we cannot locate, whose operators we do not know, and whom we will never meet. Today, that technology may destroy us without mercy, unlike Luka Laban, who, whatever else he may be, over a glass of rakija, saved the writer Teodor Kraj's life more than once.

We somehow survived the twentieth century – but what about today? As Vlada Bulatović Vib once said: "Today I live off tomorrow. Tomorrow I will realize that I did not live today."

Bojan Munjin (*NIN*, March 4, 2026)

АУТОРСКИ ПРОЈЕКАТ ЂОРЂА НЕШОВИЋА

ЗАШТО СЕ СМЕЈЕ?

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ СОМБОР (СРБИЈА)

СУБОТА, 30. МАЈ

A PROJECT BY ĐORĐE NEŠOVIĆ

WHY IS HE LAUGHING?

NATIONAL THEATRE SOMBOR (SERBIA)

SATURDAY, 30TH MAY

Редитељ: ЂОРЂЕ НЕШОВИЋ
Драматург: СЛОБОДАН ОБРАДОВИЋ
Сценографија: МИЉЕНА ВУЧКОВИЋ
Костимографија: ЛАРА БУНЧИЋ
Композиторка: МАРИЈА БАЛУБЏИЋ
Сарадник за сценски покрет: ДЕНЕШ ДЕБРЕИ
Дизајн светла: ИВАН НИКОЛОВСКИ

Director: ĐORĐE NEŠOVIĆ
Dramaturge: SLOBODAN OBRADOVIĆ
Set design: MILJENA VUČKOVIĆ
Costume design: LARA BUNČIĆ
Composer: MARIJA BALUBDŽIĆ
Stage movement: DÉNES DÖBREI
Lighting design: IVAN NIKOLOVSKI

Улоге: Cast

СРЂАН АЛЕКСИЋ
ДАНИЦА ГРУБАЧКИ
НИНОСЛАВ ЂОРЂЕВИЋ
ИВАНА В. ЈОВАНОВИЋ
НИКОЛА КНЕЖЕВИЋ
МИЛОШ ЛАЗИЋ
МИЛИЈАНА МАКЕВИЋ МИРКОВ
КСЕНИЈА МИТРОВИЋ
ОЛГИЦА НЕСТОРОВИЋ
АЛЕКСАНДАР РИСТОСКИ
АНА РУДАКИЈЕВИЋ
ДРАГАНА ШУША

SRĐAN ALEKSIĆ
DANICA GRUBAČKI
NINOSLAV ĐORĐEVIĆ
IVANA V. JOVANOVIĆ
NIKOLA KNEŽEVIĆ
MILOŠ LAZIĆ
MILIJANA MAKEVIĆ MIRKOV
KSENIJA MITROVIĆ
OLGICA NESTORVIĆ
ALEKSANDAR RISTOSKI
ANA RUDAKIJEVIĆ
DRAGANA ŠUŠA

Представа траје 1 сат и 45 минута

The play is 1 hour and 45 minutes long

*У представи су, поред документарних материјала и глумачких импровизација, коришћени делови романа *Деца* Милене Марковић и мотиви из књиге *Родитељи иишу*, Савеза удружења Србије за помоћ особама са аутизмом.

* In addition to documentary materials and actors' improvisations, the performance uses excerpts from the novel *Children* by Milena Marković, as well as motifs from the book *Parents Write*, published by the Association of Serbian Organizations for Supporting People with Autism.

РЕДИТЕЉ

Полазна тачка ове представе јесте лична прича – прича моје породице. Мој млађи брат је особа са аутизмом. У нашој кући знамо где та прича почиње, али не знамо где се завршава, јер она и даље траје и обликује наш свакодневни живот. У тренутку када сам постао редитељ, почео сам на аутизам да гледам и кроз призму позоришта: како га разумети на сцени, како га сценски изразити, али и шта аутизам може да отвори у самом позоришту, као и шта позориште може да значи особама са аутизмом и њиховим породицама.

Овај процес започео је као широко, отворено поље – за неке од нас познато и лично, за друге потпуно ново и неистражено. Током неколико месеци рада и промишљања бавили смо се различитим материјалима: филмовима, књигама, личним сећањима и искуствима. Упознали смо се и са радом сомборског Удружења за помоћ особама са аутизмом „Маслачак“, слушали приче, делили емоције, постављали питања и покушавали да разумемо. Из тог дугог и сложеног процеса родила се потреба да све те фрагменте саберемо, ставимо у јасан оквир и обликујемо у позоришни чин који настоји да, макар делимично, приближи живот породица чији чланови живе са аутизмом. Представа је састављена од три засебне, али међусобно повезане приче о тројници дечака који се налазе на различитим местима спектра аутизма.

Моја потреба била је да испричам причу о аутизму као о нечему сложеном и вишеслојном, али не нужно трагичном или тескобном. Ово је, пре свега, представа о прихватању – и о љубави.

ЂОРЂЕ НЕШОВИЋ

Дипломирао је основне студије позоришне и радио режије на Факултету драмских уметности у Београду у класи ред. проф. Иване Вујић и др ум. Снежане Тришић, док је мастер студије завршио под менторством Кокана Младеновића. Студент је докторских уметничких студија на том факултету.

Режирао је представе: *Режим исцељења* (Тања Шљивар, Атеље 212 Београд), *Све добре барбике* (по роману Катарине Митровић, Хартефакт Београд), *Ефекаш* (Луси Пребл, НП „Тоша Јовановић“ Зрењанин), *Мишја грозница* (Александар Поповић, Српско народно позориште Нови Сад), *Џорџ Кајлан* (Фредерик Зонтаг, Словенско народно позориште Нова Горица) и *Уображени болесник* (Ж. Б. П. Молијер, Књажевско-српски театар Крагујевац). Током студирања режирао је представе *Тамо где њевају* (Филип Грујић), *Lux in Tenebris* (Бертолт Брехт), *Лола Монџез* (Слободан Обрадовић).

Асистирао је Милошу Лолићу на представи *Каспар* (Петер Хандке, Југословенско драмско позориште), као и Марку Ђорђевићу на филму *За данас толико*. Учествовао је на бројним фестивалима и радионицама, у земљи и иностранству.

Од децембра 2024. године обавља функцију уметничког директора Књажевско-српског театра у Крагујевцу.

Добитник је награде „Др Хуго Клајн“ за најбољег студента позоришне режије у својој генерацији.

КРИТИКА

„Када не знаш шта ћеш са стварношћу, направи позоришну представу“, једна је од кључних реплика ове представе. Из ње, истина, произилази и значајан део онога што чини повед западног позоришта, но у конкретном случају, ова реченица је искрени исказ аутора који имају искуство живота са аутистичним особама и аутентични је израз свести о суживоту с њима. Притом – ваља нагласити – ово није представа о аутизму, а ни вапај родитеља и најближих сродника оболелих од аутизма; оних, дакле, који су суочени са социјалним околностима, предрасудама, нетрпељивостима, неразумевањем или мањкавостима социјалне и здравствене бриге о особама с овом дијагнозом. Ово је представа о животу и судбинама неких од нас – оних који имају ову дијагнозу и одабраних који хоће да живе са аутистичним особама. Јер, када стварност, из различитих разлога, није у стању да апсорбује аутизам и суочи се с онима који се не укла-

пају у друштвене стандарде, онда решење нуди театар. У њему је, наиме, све могуће, па и то да се стварност мења по мери оних који се не уклапају у постојеће моделе.

Сомборска представа нуди увид у овај проблем из различитих углова. У њој препознајемо активан став, борбу, али и одустајање и резигнацију. Но, нико од актера ове приче није изложен глорификацији (јер овде борбу препознајемо као израз љубави), нити осуди (будући да су и разлози одустајања поштено аргументовани). Фрагментарно конструисана као калеидоскоп неколико прича, представа нас уводи у област од које бисмо у први мах најрадије окренули главу. Представа, притом, не функционише дидактички по моделу „друштвено пожељних тема“, него је искрена и, што је најважније, уметнички је релевантна.

Заишло се смеје? је још једна потврда великих моћи сомборског позоришта – подједнако глумца, спремних да у рад безрезервно уложе све своје капацитете, и управе која реализује репертоар. Мало је овде ансамбала који улажу стрпљење, концентрацију и вољу да се овако темељно посвете радионици која, истина, подразумева прецизну редитељску идеју, а чији изведбени материјал израста из беспрекорног драматуршког ангажмана, у овом случају Слободана Обрадовића.

Највећи изазов, драматуршки и редитељски, али у смислу реализације понајпре глумачки, био је елиминација онога што Данило Киш – наравно у другом контексту, али опет везаном за уметност – дефинише као проблем патетике. Она најчешће компромитује истинитост и дезавуише уверљивост аутентичног сведочанства. А управо се патетика са свих страна – аутора, извођача и хоризонта очекивања гледалаца – у случају ове теме испоставља као најопасније „минско поље“. Централна прича, судбина аутистичног Саше и његове породице, темељни је камен кушње комплетне представе, и тематски и сижејно централна је тачка приче. Управо су на овом плану аутори и актери представе нашли милиметарски тачан баланс између сурове фактографије и иронијске дистанце. Без те равнотеже прича би била поједностављена илустрација, банална досетка, јефтина критика менталитета и актуелног друштвеног тренутка.

Прву „линију одбране“ од свега овог чинио је Милош Лазивић у улози Сашиног брата, али и (што је још деликатније) у роли наратора који нас води кроз ову повест. Он, као и друга линија одбране, Мајка – што је у овој констелацији логично најосетљивија драматис персоне – у тумачењу Иване В. Јовановић, нашли су меру између драмског и комичког, никада залазећи у трагичко.

Централна прича, приказана кроз неколико епизода, обогаћена је фрагментима – другим судбинама које разазнајемо као флешеве који, сваки на свој начин и из посебних углова, осветљавају исти феномен. Садржај приче о Сашиној породици документарстички је поткрепљен, но истинити су и остали фрагменти чију веродостојност потврђују другачији извори. Они, истина, овде нису наведени, њихова аутентичност припада сфери уметности – драмској и песничкој – а ми их прихватамо на темељу уметничке уверљивости позоришта.

У једном од ових фрагмената Ана Рудакијевић практично од монолога прави глумачки бравуросну, дирљиву монодраму и открива неслућено потресне димензије љубави мајке према аутистичном сину. Хронолошки други сегмент представе и прича о аутистичном Павлу, један је од најснажнијих сценских момената виђених код нас последних деценија. То како су овде комбинована два плана, начин и разлог удвајања ликова, а нарочито поступак којим сценски покрет Денеша Дебреија отвара трећи (сценски) план – који не илуструје или коментарише радњу него је аутономан, равноправан сегмент сваке сцене – заслужују есеј, а не тек део критике. У таквом есеју мора бити места за Срђана Алексића, Даницу Грубачки, Нинослава Ђорђевића, Николу Кнежевића, Милијану Макевић Мирков, Ксенију Митровић, Александра Ристоског, Драгана Шушу и Олгицу Несторовић. Не реда ради, него зато што су део бриљантног ансамбла.

У оскудним временима, кад наш театар на свим плановима смањаксава, Сомбор потврђује да за овдашње позориште има наде.

Александар Милосављевић (2. Пројам Радио Београда)

Сви ми нормални

Француски филозоф Анри Бергсон – иначе, аутор једне од најзначајнијих студија о смеху – напомиње поводом комике карактера: „Можемо, дакле, прихватити, да нас, по правилу, насмејавају баш мане других људи, с тим да треба додати да су нам те мане смешне више због своје недруштвености него због своје неморалности.“ Што се, пак, тиче аутизма, по општој дефиницији реч је о „доживотном неуроразвојном поремећају који утиче на комуникацију, социјалну интеракцију и понашање“, а чије су главне одлике „ограничена интересовања, репетитивни обрасци понашања (стереотипије) и потешкоће у разумевању друштвених правила“. На који начин су повезана поменути два, наизглед бескрајно удаљена феномена? Једноставно, у ауторском позоришном пројекту *Зашто се смеје?*, редитељ Ђорђе Нешовић, заједно са сарадничком екипом предвођеном драматургом Слободаном Обрадовићем и уиграним, компактним ансамблом сомборског Народног позоришта, успева да, аналогно поменутој Бергсоновој хипотези, драмски узбудљиво прикаже феномен аутизма – не као болест или хендикеп, већ као животну проблематику која поседује своје тамне, али и светле димензије.

Наративна потка овако сложеног и захтевног сценског склопа је вишеструка: аутобиографски моменти (редитељева лична прича – брат му је особа са аутизмом), документарни материјали и глумачке импровизације, делови романа *Деца* Милене Марковић, као и мотиви из књиге *Родитељи ишу* Савеза удружења Србије

за помоћ особама с аутизмом. При синтези овако разноврсне грађе, драматург Слободан Обрадовић успева да дочара суверену равнотежу дистанце и емпатије: она је присутна већ од првих, шокантних спознаја родитеља и брата малог Саше о његовом аутизму, преко заноса и разочарања током њихове борбе за Сашино емоционално, школско и шире друштвено укључење у околину, до епифанијских тренутака радости који подједнако откривају Сашину „освојену“ нормалност, али и промењену перцепцију самих чланова породице. Делотворни елементи овакве префињене нарације су и друга, такоређи „контролна“ прича (о пару који се разводи зато што брига о детету с аутизмом омета уметничку каријеру једног од родитеља), а још више увођење Сашиног старијег брата као својеврсног „лика-наратора“.

Евидентно је да је убедљивост последњег од наведених састојака резултат Нешовићеве способности да задржи његову позицију у сложеном изражајном међупростору, који, симболично, указује на жанровско-стилски кључ представе: тамо где вреба сентименталност – поставити ироничну дистанцу; где прети клиничка хладноћа – додати траг емоције; где влада вишак рационалности – разградити га помоћу игарије. А ту сложеној стратегију, у улози Сашиног брата-наратора, суверено реализује Милош Лазић, глумачки „врх“ представе. Сличну стратегију, чешће из другог плана и суздржано, у складу с функцијом, одиграва Срђан Алексић у улози Оца. Поред њих, у посвећеној и складној глумачкој екипи истичу се за нијансу и Александар Ристоски (Саша), Олгица Несторовић (Бака) и Даница Грубачки (Тетка). Најзад, динамичном сензибилитету представе *Зашто се смеје?* даје одлучујући допринос општи мизансценски оквир. Наиме, сценско збивање, које се одвија у предњем делу позорнице, не само што је двоструко „уоквирено“ гледаоцима – смештеним делом у партеру, а делом у задњем делу позорнице – него је суптилно и „уроњено“ у њих, пошто су и глумци (који тренутно не делају) стационарани у првом реду гледалишта на позорници. У којој мери ова поставка сугерише – у складу са општим тоном представе – да је разлику између поремећаја и нормалности, исто као и разлику између илузије и стварности, тешко одредити – на вама је да процените.

Светислав Јованов (*Дневник*, 22. фебруар 2026)

DIRECTOR

ĐORĐE NEŠOVIĆ

He completed his undergraduate studies in theatre and radio directing at the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade, under the mentorship of Prof. Ivana Vujić and Snežana Trišić, PhD, and earned his master's degree under the supervision of Kokan Mladenović. He is currently a doctoral candidate in artistic studies at the same faculty.

He has directed the following productions: *Regime of Healing* (Tanja Šljivar, Atelje 212 Belgrade), *All the Good Barbies* (based on the novel by Katarina Mitrović, Hartefakt Belgrade), *The Effect* (Lucy Prebble, National Theatre "Toša Jovanović" Zrenjanin), *Mouse Fever* (Aleksandar Popović, Serbian National Theatre Novi Sad), *George Kaplan* (Frédéric Sonntag, Slovene National Theatre Nova Gorica), and *The Imaginary Invalid* (Molière, Knjaževac Serbian Theatre in Kragujevac). During his studies, he directed *Where They Sing* (Filip Grujić), *Lux in Tenebris* (Bertolt Brecht), and *Lola Montez* (Slobodan Obradović).

He assisted Miloš Lolić on the production of *Kaspar* (Peter Handke, Yugoslav Drama Theatre) and Marko Đorđević on the film *That's Enough for Today*. He has participated in numerous festivals and workshops both in Serbia and abroad.

Since December 2024, he has served as Artistic Director of the Knjaževac Serbian Theatre in Kragujevac.

He is the recipient of the "Dr. Hugo Klajn" Award for the best student of theatre directing in his generation.

REVIEWS

"When you don't know what to do with reality, make a theatre performance," is one of the key lines in this production. While it reflects much of the history of Western theatre, in this case, it is also a sincere statement by authors who have lived experience with autistic individuals, and an authentic expression of coexistence with them. It should be emphasized: this is not a play about autism, nor is it a lament of parents and close relatives of people with autism – those who face social circumstances, prejudice, intolerance, misunderstanding, or shortcomings in social and healthcare systems. Rather, it is a play about life and the destinies of some among us – those with this diagnosis and those who choose to live with them. When reality fails to absorb autism and confront those who do not fit social norms, theatre offers a solution. Within it, everything is possible – even reshaping reality to suit those who do not fit existing models.

The Sombor production presents this issue from multiple perspectives. It reveals activism, struggle, but also resignation and withdrawal. None of the participants is glorified (as struggle here is understood as an expression of love), nor condemned (since the reasons for giving up are honestly portrayed). Constructed fragmentarily, like a kaleidoscope of several stories, the play leads us into a realm we might initially wish to avoid. It avoids didacticism typical of "socially desirable topics" and instead remains sincere and, most importantly, artistically relevant.

Why Is He Laughing? reaffirms the remarkable strength of the Sombor theatre – both its actors, who invest their full capacities into the work, and its management, which shapes the repertoire. Few ensembles demonstrate such patience, focus, and willingness to engage deeply in a process that requires both a precise directorial vision and material emerging from meticulous dramaturgical work, here exemplified by Slobodan Obradović.

The greatest challenge – dramaturgical, directorial, and above all performative – was eliminating what Danilo Kiš defined as the problem of pathos. Pathos often undermines truthfulness and compromises the authenticity of testimony. In a subject like this, it becomes the most dangerous "minefield." The central story – the fate of Saša, an autistic individual, and his family – is the cornerstone of the performance. Here, the creators achieve a precise balance between harsh factuality and ironic distance. Without this balance, the story could easily have become a simplistic illustration or a superficial critique.

The first "line of defense" against this was provided by Miloš Lazić as Saša's brother and narrator. Alongside him, Ivana V. Jovanović as the Mother – arguably the most delicate role – finds a perfect balance between the dramatic and the comic, never slipping into the tragic.

The central narrative is enriched by fragments – other destinies appearing like flashes, each illuminating the same phenomenon from a different angle. While Saša's family story is supported by documentary material, the other fragments, though drawn from various sources, derive their authenticity from artistic credibility.

In one such fragment, Ana Rudakijević transforms a monologue into a powerful and moving solo performance, revealing profound dimensions of maternal love. Another segment, depicting Pavle, is among the most striking theatrical moments seen in recent decades. The interplay of dual narrative planes, doubling of characters, and the contribution of movement – crafted by Dénes Döbrei – creates a third, autonomous stage dimension worthy of a full essay rather than a brief review. Such an essay would also have to acknowledge the contributions of Srđan Aleksić, Danica Grubački, Ninoslav Đorđević, Nikola Knežević, Milijana Makević Mirkov, Ksenija Mitrović, Aleksandar Ristoski, Dragana Šuša, and Olgica Nestorović – not merely by listing them, but as members of a brilliant ensemble.

In times when theatre often weakens across the board, Sombor proves that there is still hope.

Aleksandar Milosavljević (*Radio Belgrade 2*)

ALL OF US “NORMAL”

The French philosopher Henri Bergson – incidentally, the author of one of the most important studies on laughter – remarks, in connection with the comedy of character: “We may therefore accept that, as a rule, it is precisely the faults of others that make us laugh, with the proviso that these faults are amusing to us more because of their unsociability than because of their immorality.” As for autism, according to the general definition, it is “a lifelong neurodevelopmental disorder that affects

communication, social interaction, and behavior,” whose main characteristics include “restricted interests, repetitive patterns of behavior (stereotypies), and difficulties in understanding social rules.” In what way are these two seemingly infinitely distant phenomena connected? Quite simply, in the authorial theatre project *Why Is He Laughing?*, director Đorđe Nešović, together with a creative team led by dramaturg Slobodan Obradović and the well-rehearsed, cohesive ensemble of the Sombor National Theatre, succeeds – analogous to Bergson’s hypothesis – in presenting the phenomenon of autism in a dramatically compelling way, not as an illness or a handicap, but as a life condition that possesses both its dark and its bright dimensions.

The narrative framework of this complex and demanding stage construction is multilayered: autobiographical elements (the director’s personal story – his brother is a person with autism), documentary materials and actors’ improvisations, excerpts from the novel *Children* by Milena Marković, as well as motifs from the book *Parents Write*, published by the Association of Serbian Organizations for Supporting People with Autism. In synthesizing such diverse material, dramaturg Slobodan Obradović manages to evoke a sovereign balance between distance and empathy: it is present from the very first, shocking realizations of the parents and the young Saša’s brother about his autism, through the moments of enthusiasm and disappointment during their struggle for Saša’s emotional, educational, and broader social inclusion, all the way to epiphanic moments of joy that equally reveal Saša’s “achieved” normality, but also the changed perceptions of the family members them-

selves. Effective elements of this refined narrative include another, so to speak, “control” story (about a couple divorcing because the care for a child with autism interferes with one parent’s artistic career), and even more so the introduction of Saša’s older brother as a kind of “narrator-character.”

It is evident that the persuasiveness of this latter component is the result of Nešović’s ability to maintain its position within a complex expressive in-between space, which symbolically points to the genre-stylistic key of the performance: where sentimentality threatens – introduce ironic distance; where clinical coldness looms – add a trace of emotion; where excessive rationality prevails – dismantle it through playfulness. This complex strategy is masterfully realized by Miloš Lazić in the role of Saša’s brother-narrator, the acting “peak” of the performance. A similar strategy, more often from the background and with restraint appropri-

ate to the role, is employed by Srđan Aleksić in the role of the Father. Alongside them, in the dedicated and harmonious ensemble, Aleksandar Ristoski (Saša), Olgica Nestorović (Grandmother), and Danica Grubački (Aunt) stand out slightly. Finally, a decisive contribution to the dynamic sensibility of *Why Is He Laughing?* is made by the overall mise-en-scène framework. The stage action, which unfolds in the front part of the stage, is not only doubly “framed” by the audience – seated partly in the stalls and partly at the back of the stage – but is also subtly “immersed” in them, since the actors (when not performing) are seated in the front row of the audience on stage. To what extent this setup suggests – consistent with the overall tone of the performance – that the line between disorder and normality, just like the line between illusion and reality, is difficult to determine, is for you to judge.

Svetislav Jovanov (*Dnevnik*, February 22, 2026)

МИЛЕНА МАРКОВИЋ

ШИНЕ

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА (БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА – РЕПУБЛИКА
СРПСКА)

НЕДЕЉА, 31. МАЈ

MILENA MARKOVIĆ

TRACKS

NATIONAL THEATRE OF THE REPUBLIC OF SRPSKA
BANJA LUKA (BOSNIA AND HERZEGOVINA –
REPUBLIC OF SRPSKA)

SUNDAY, 31ST MAY

Режија: МИЛАН НЕШКОВИЋ
Драматургија: АЛЕКСАНДАР ВАСИЉЕВИЋ
Сценографија: ДРАГАНА ПУРКОВИЋ МАЦАН
Костимографија: МАРИЈА ТАВЧАР
Музички концепт, избор музике
и аранжмани: БОРИС ШАВИЈА*
Музички сарадник: ДУШАН ПОКРАЈЧИЋ
Сценски покрет: ЕМИР ФЕЈЗИЋ
Лекторка: НАТАША КЕЦМАН

Direction: MILAN NEŠKOVIĆ
Dramaturge: ALEKSANDAR VASILJEVIĆ
Set design: DRAGANA PURKOVIĆ MACAN
Costume design: MARIJA TAVČAR
Music concept, selection,
and arrangements: BORIS ŠAVIJA*
Music associate: DUŠAN POKRAJČIĆ
Stage movement: EMIR FEJZIĆ
Speech coach: NATAŠA KECMAN

Улоге Cast

Јунак: ДАНИЛО КЕРКЕЗ
Гадни: ИЛИЈА ИВАНОВИЋ
Дебил: ВОЈИН ТОПАЛОВИЋ
Весели: СЕНАД МИЛАНОВИЋ
Масни: АНАНДО ЧЕНИЋ
Рупица, Дјевојчица: АНЂЕЛА РАКОЧЕВИЋ
Рупица, Психолог: ДРАГАНА МАРИЋ
Рупица, Лака женска: АНЂЕЛА ТАСИЋ
Рупица, Заробљеница: ДАНА ПОЛЕТАН
Рупица, Медицинска сестра: САНДРА ПРАВУЉАЦ
Пецарош 1, Домородац 2: БОРИС ШАВИЈА
Пецарош 2, Домородац 1: ВЛАДИМИР ЂОРЂЕВИЋ

Hero: DANILO KERKEZ
Nasty: ILIJA IVANOVIĆ
Fool: VOJIN TOPALOVIC
Cheerful: SENAD MILANOVIĆ
Greasy: ANANDO ČENIĆ
Rupica, Girl: ANĐELA RAKOČEVIĆ
Rupica, Psychologist: DRAGANA MARIĆ
Rupica, Loose Woman: ANĐELA TASIĆ
Rupica, Prisoner: DANA POLETAN
Rupica, Nurse: SANDRA PRAVULJAC
Fisherman 1, Native 2: BORIS ŠAVIJA
Fisherman 2, Native 1: VLADIMIR ĐORĐEVIĆ

Представа траје 1 сат и 20 минута

The play is 1 hour and 20 minutes long

* аранжмане за нумере припремио Борис Шавија, осим за нумеру „Вјеруј у љубав“ коју је аранжирао Душан Покрајчић

* All arrangements by Boris Šavija, except for the song "Believe in Love," which is arranged by Dušan Pokrajčić.

СПИСАТЕЉИЦА

Нисам хтела да употребим рат и насиље као егзотичне украсе за западне очи. По мом мишљењу, западни „хуманистички“ став о рату на простору бивше Југославије, иако је нешто другачији, личи на занос мале девојчице која је заљубљена у лепу овчицу. Плакала би када би видела овчицу у кланици, али би увече с апетитом појела овчије котлете и тражила још. Лик жене у комаду није само жртва рата, већ и метафора њене жудње за љубављу.

(...) Тугујем за мојом бившом земљом, али не за пејзажима и градовима, тугујем за људима. Имала сам седамнаест година када је све то почело. Пре тога сам доста путовала по Европи и по тој великој и лепој земљи која је била моја, сусретала сам се са својим људима. Затим су се појавили други. И у свакој малој држави бивше Југославије појавили су се исти проблеми, медиокритети и провинцијализам, који су људе друге лиге упућивали на њихове властите шине. А то су проблеми сада можда већи него некад у драми *Три сесџре*. Где је Москва? А Беч? А Лондон? Да ли су ту или тамо негде?

(Поводом првог учешћа *Шина* на Стеријином позорју 2004. године)

МИЛЕНА МАРКОВИЋ (БЕОГРАД, 1974)

Песникиња, драмска списатељица и сценаристкиња. Редовна професорка Факултета драмских уметности у Београду. Од новембра 2024. године је дописни члан Српске академије наука и уметности.

фото: Милан Стошић

Драме: Опера *Деца*, Народно позориште у Београду, 2022; *Ливада ђуна шаме*, Народно позориште у Београду, 2019; *Пеј живоџа ѓреџужној Милуџина*, Атеље 212, 2018; *Деца радосџи*, Атеље 212, 2016; *Брод за луџке*, Тар Szinhaz (Мађарска), 2016; *Змајеубице*, Југословенско драмско позориште, 2014; *Павиљони, куда идем, одакле долазим и шџа има за вечеру*, Black Tent Teatar (Токио), 2010; *Брод за луџке*, Словеначко народно позориште (Љубљана), 2009; *Брод за луџке*, Српско народно

позориште Нови Сад, 2008; *Шума блисџа*, Атеље 212, 2008; *Шине*, Туа театар (Чикаго), 2007; *Un bateau pour les roupees*, Festival D'Avignon, 2006; *Наход Симеон*, Српско народно позориште, 2006; *Шине (Bühne)*, Aachen Theater, 2005; *Шума блисџа*, Schauspielhaus Zürich, 2004; *Шине*, Југословенско драмско позориште, 2002; *Павиљони, или, куда идем одакле долазим и шџа има за вечеру*, Југословенско драмско позориште, 2000.

Књижевне награде:

Роман *Деца*, НИН-ова награда за најбољи српски роман за 2021. годину.

Драмске награде:

Стеријине награда за текст савремене драме, *Змајеубице* (2015), *Брод за луџке* (2008) и *Наход Симеон* (2007); Специјална награда, Teatar M.V.H. Беч (2001).

РЕЧ ДРАМАТУРГА

Драма *Шине* Милене Марковић, написана 2002. године, јесте једна од оних драма које вријеме тешко гази и које своју актуелност одржавају дужи низ година. Специфичним приступом структури драме, кроз једанаест сцена које је Милене написала, успјела је да нам прикаже три периода – пријератни, ратни и послератни. И управо кроз та три периода, на генијалан начин, понудила нам је широку лепезу ликова, који свој развојни лук детерминишу у зависности од ситуације у којој се налазе. Сажети велики број драмских ситуација у једној овако комплексној причи, прилика је да се упознамо са темама које муче ликове у тинејџерском, раном адолесцентском и каснијем животном, или зрелијем добу јунака који су протагонисти ове приче. Да ли се плаћају грешке из младости? Да ли су они унутрашњи емотивни ожиљци, исти као и они физички, који нам се намећу само зато што неко налаже да вјерујемо у то да смо подијељени, да нисмо сви људи од крви и меса, и да ли нам се пружи прилика да оправдамо своје гријехове?! Да ли нас је на крају Бог погледао, као што каже Јунак у овој драми?! Ово је прича о различитим врстама љубави и нади која се из велике немоћи, неснађености

и неразумности рађа негдје на крају сваке сцене. А та нада увијек говори, можеш да промијениш. Не воде све 'шине' у пропаст, неке су само пут до просвјетљења.

Александар Васиљевић

РЕДИТЕЉ

Често чујемо да је Милена Марковић „чиста поезија“ у позоришту, али за сваког редитеља или глумца то значи нешто друго, интимно. За мене је Милена песникиња која осветљава оне просторе људске природе које силно желимо да сакријемо, а да не „упали светло“ осуде, суочавања и разоткривања. Она вешто креира драматичан контекст у којем је површност неодржива. Код ње се човек, хтео – не хтео, сам појави и испољи у најкрхкијем облику. Тако је текао и наш процес – једни другима пружили смо своје личне истине, желећи да људскошћу покоримо тај поетични, сурови свет, у којем се *Шине* догађају.

И даље сам узбуђен пред чињеницом да ову представу радим са младим људима, који су се родили после завршетка ове приче. Немају никакво сећање на догађаје о којима драма говори. Посматрајући свет представе њиховим очима, непрестано се питам како смо допустили да се све то догоди. Јесмо ли икада суштински освестили шта нам се заправо догодило? Колико смо сами томе допринели? Или нас и даље мрзи учитељица и проблем није у нама?

Одувек у позоришту постављамо многа питања, али данас знам један сигуран одговор: окружите се младошћу. Она је паметнија, лепша, искренија, по свему боља верзија свих нас.

Милан Нешковић (Ваљево, 1985)

Позоришни редитељ и универзитетски професор. Студије позоришне режије завршио је на ФДУ у Београду, у класи Николе Јевтића и Алисе Стојановић. После *Краља Бешајнове* Ивана Цанкара и *Селестине* Фернанда де Рохаса, *Свети Георгије убива Аждаху* је његова трећа представа у продукцији ЈДП.

У Србији и суседним земљама поставио је, између осталих, драме: *Швајцарска* (НП Бања Лука), *Маестро* и *Самоубица* (НП Сомбор), *Увела ружа* (НП Врање), *Прометејев њуш* (Дорћол плац), *Мрешћење шарана* (Атеље 212), *Бела кафа*, *Код вечитије славине* и *Нечистија крв* (НП Београд), *Берлински зид* и *Недеља, јуче, данас, сутра* (БДП), *Шофери* (НП Ниш), 1915. (Крушевачко позориште), *Шине* (Гледалиште Tartini, Пиран, Словенија), *Анђијона* 1918. (СНП Нови Сад). У Театру Волков у Јарослављу у Русији, поставио је Нушићеву *Ожалошћену њородицу*.

Награду „Љубомир Муци Драшкић“ коју додељују глумци добио је 2015.

Бави се педагошким радом на Академији уметности у Београду.

КРИТИКА

Драмски крик изгубљене генерације

Комад о изгубљеној генерацији којој није дато да нормално одрасте – генерацији која је уместо живота добила рат, уместо наде мржњу, а уместо будућности само шине које воде у пропаст, отворио је нову, 96. позоришну сезону националног театра Српске.

Како је записао Александар Васиљевић, драматург представе, драма *Шине*, која је написана 2002. године, је једна од оних драма које вријеме тешко гази и које своју актуелност одржавају дужи низ година.

„Специфичним приступом структури драме, кроз 11 сцена које је Милена написала, успјела је да нам прикаже три периода: пријератни, ратни и послератни. И управо кроз та три периода на генијалан начин понудила нам је широку лепезу ликова, који свој развојни лук детерминишу у зависности од ситуације у којој се налазе. Сажети велики број драмских ситуација у једној комплексној причи прилика је да се упознамо са темама које муче ликове у тинејџерском, раном адолесцентском и каснијем животном добу јунака који су протагонисти ове приче”, појаснио је Васиљевић.

А публика је, жаргонски речено, из прве руке могла да упозна јунаке ове приче јер је први пут у Народном позоришту Републике Српске представа постављена камерно. Искусну и младу глумачку екипу *Шина* чине Данило Керкез, Сенад Милановић, Анандо Ченић, Илија Ивановић, Војин Топаловић, Анђела Тасић, Анђела Ракочевић, Сњежана Мишић, Дана Полетан, Сандра Правуљац, Борис Шавија и Владимир Ђорђевић.

Глумци на самом почетку на сцену ступају пјесмом (важно је напоменути да бенд који изводи сонгове на почетку представе и између сцена чини искључиво глумачка екипа и да се сваки тон изводи уживо), а затим нас представа даље уводи у свијет без имена јер су јунаци представљени „именима“ Јунак, Гадни, Дебил, Весели, Масни, пецароши, домороци и Рупица (пет глумица игра дјевојчицу, психолога, лаку женску, заробљеницу и медицинску сестру).

И већ та „имена“ указују на универзалност и донекле на дехуманизацију ликова јер они немају лична имена – то су млади који одрастају у друштву пуном насиља, страха, сиромаштва и безнађа, у времену кад је све око њих нестабилно и разорено – породица, друштво, морал.

У првим сценама главне ликове видимо као средњошколце, де-линквенте, који се иживљавају једни над другима, али и над љу-

дима који их окружују, а кроз цијели ток представе и њихове животне улоге у ратном и послератном времену ово насиље само ће расти и добијати нове облике – вербално насиље, насиље над женама, сексуално насиље, насиље у рату – и (п)остати дио њих.

Свако од ових деструктивних понашања и насиља прати језик пун псовки, груб и директан, што комаду даје на аутентичности, али у одређеним моментима и шокира. Камерна поставка представе донекле брише границу између ликова и гледалаца који су заједно на сцени, појачава утисак реализма и ствара осјећај присности, те је публика у неким дијеловима представе блиски свједок не само спољњих, него и унутрашњих стања ове изгубљене генерације која можда негдје дубоко у себи вјерује у боље сутра. Сценски покрет и мизансцен, с обзиром на простор који нуди камерна сцена, су сведени, али ефектни, јер енергија долази из глумачке игре, из текста, из пјесама (неке од нумера које се могу чути су *Вук и овца* Љубивоја Ршумовића, *Вјеруј у љубав* Оливера Драгојевића, *Ја нисам рођена да живим сама* Ане Бекуте) те драмских пауза које говоре више од ријечи.

За сценографију представе задужена је Драгана Пурковић Мацан, костимограф је Марија Тавчар, лектор Наташа Кецман и продуцент Никола Ђаковић. За музички концепт, избор музике и аранжмане задужен је Борис Шавија (осим за нумеру *Вјеруј у љубав* коју је аранжирао Душан Покрајчић), док техничку подршку тиму пружају инспекцијент Миодраг Маркићевић и суфлер

Маја Калаба. Уз заједничко дјеловање са тимом који је представу радио иза сцене, ансамбл вјерно приказује ликове који су „на ивици“, код којих се осмијех и увреда смјењују брзином свјетлости, који игру претварају у насиље, али и оне који су у безнађу пронашли љубав и наду...

„Да ли се плаћају грешке из младости? Да ли су они унутрашњи емотивни ожиљци исти као и они физички, који нам се намећу само зато што неко налаже да вјерујемо у то да смо подијељени, да нисмо сви људи од крви и меса и да ли нам се пружи прилика да оправдамо своје гријехове?! Да ли нас је на крају Бог погледао, као што каже Јунак у овој драми?! Ово је прича о различитим врстама љубави и нади која се из велике немоћи, неснађености и неразумности рађа негдје на крају сваке сцене. А та нада увијек говори - можеш да промијениш. Не воде све 'шине' у пропаст, неке су само пут до просвјетљења“, ријечи су драматурга Васиљевића.

Шине су представа која можда није понудила одговоре на сва ова питања, али јесте снажно, емотивно и ангажовано позоришно искуство, јер нуди игру и дијалоге који се изговарају јасно, храбро и без уљепшавања.

Бојана Петковић (*Независне новине*, 19. октобар 2025)

AUTHOR

"I didn't want to use war and violence as exotic decorations for Western eyes. In my opinion, the Western 'humanitarian' stance toward the war in the former Yugoslavia, although somewhat different, resembles the infatuation of a little girl in love with a beautiful lamb. She would cry if she saw the lamb in a slaughterhouse, but in the evening she would gladly eat lamb chops and ask for more. The female character in the play is not only a victim of war, but also a metaphor for her longing for love.

(...) I grieve for my former country, but not for landscapes and cities – I grieve for people. I was seventeen when it all began. Before that, I traveled a lot across Europe and throughout that large and beautiful country that was mine, meeting my people. Then others appeared. And in each

small state of the former Yugoslavia, the same problems emerged – mediocrity and provincialism – which directed second-rate people onto their own tracks. These problems may now be even greater than they once were in the play *Three Sisters*. Where is Moscow? And Vienna? And London? Are they here, or somewhere out there?"

(On the occasion of the first participation of *Tracks* at the Sterijino Pozorje Festival in 2004)

MILENA MARKOVIĆ (BELGRADE, 1974)

Poet, playwright, and screenwriter. Full professor at the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade. Since November 2024, a corresponding member of the Serbian Academy of Sciences and Arts.

She wrote plays: *Children* (National Theatre in Belgrade, 2022); *On the Darkening Green* (National Theatre in Belgrade, 2019); *Five Lives of a Too-Sad Milutin* (Atelje 212, 2018); *Children of Joy* (Atelje 212, 2016); *Boat for Dolls* (Tap Szinhaz, Hungary, 2016); *The Dragonslayers* (Yugoslav Drama Theatre, 2014); *Pavilions, Where Am I Going, Where Am I Coming From, and What's for Dinner* (Black Tent Theatre, Tokyo, 2010); *Boat for Dolls* (Slovenian National Theatre, Ljubljana, 2009); *Boat for Dolls* (Serbian National Theatre Novi Sad, 2008); *The Woods Glisten* (Atelje 212, 2008); *Tracks* (Tuta Theatre, Chicago, 2007); *Un bateau pour les poupées* (Festival d'Avignon, 2006); *Simeon the Foundling* (Serbian National Theatre, 2006); *Tracks* (Aachen Theatre, 2005); *The Woods Glisten* (Schauspielhaus Zürich, 2004); *Tracks* (Yugoslav Drama Theatre, 2002); *Pavilions, or Where Am I Going, Where Am I Coming From, and What's for Dinner* (Yugoslav Drama Theatre, 2000).

She won the NIN Award for the best Serbian novel of 2021 for *Children*.

She is the recipient of the Sterija Award for contemporary drama text for *The Dragonslayers* (2015), *Boat for Dolls* (2008), and *Simeon the Foundling* (2007), as well as the Special Award, Teatar M.B.H., Vienna (2001).

DRAMATURGE'S NOTE

The play *Tracks* by Milena Marković, written in 2002, is one of those works that time finds difficult to erode, maintaining its relevance over many years. Through a distinctive structural approach – across eleven scenes – Marković presents three periods: pre-war, wartime, and post-war. Within these three phases, she masterfully offers a wide range of characters whose development depends on the circumstances they face. By condensing numerous dramatic situations into such a complex story, the audience is invited to confront themes that trouble the characters in their teenage years, early adulthood, and later, more mature stages of life. Do we pay for the mistakes of youth? Are internal emotional scars the same as physical ones – imposed on us by the belief that we are divided, that we are not all human beings of flesh and blood? Are we ever given the chance to redeem our sins? In the end, has God looked upon us, as the Hero says in the play? This is a story about different kinds of love and about hope that emerges – out of powerlessness, confusion, and misunderstanding – at the end of each scene. That hope always says: you can change. Not all “tracks” lead to ruin – some are simply paths to enlightenment.

Aleksandar Vasiljević

DIRECTOR

We often hear that Milena Marković is “pure poetry” in theatre, but for every director or actor, that means something different – something deeply personal. To me, Milena is a poet who illuminates those areas of human nature we desperately want to hide, without “switching on the light” of judgment, confrontation, or exposure. She skillfully creates a dramatic context in which superficiality cannot survive. In her work, whether we like it or not, a person reveals themselves in their most fragile form. That is how our process unfolded as well – we offered one another our personal truths, striving to conquer that poetic, harsh world in which *Tracks* takes place through our shared humanity.

I am still excited by the fact that I am creating this performance with young people who were born after the events of this story had already ended. They have no memory of the events the play speaks about. Observing the world of the play through their eyes, I constantly ask myself: how did we allow all of this to happen? Have we ever truly become aware of what actually happened to us? How much did we contribute to it ourselves? Or does the teacher still hate us, and the problem lies somewhere else?

Theatre has always been a place where we ask many questions, but today I know one certain answer: surround yourself with youth. It is a smarter, more beautiful, more honest – overall better – version of all of us.

MILAN NEŠKOVIĆ (VALJEVO, 1985)

Theatre director and university professor. Graduated in Theatre Direction from the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade, in the class of professors Nikola Jevtić and Alisa Stojanović.

After *The King of Betajnova* by Ivan Cankar and *The Spanish Bawd* by Fernando de Rojas, *St. George Slays the Dragon* is his third production at the Yugoslav Drama Theatre.

His plays have been staged in Serbia and other countries, including *Switzerland* (National Theatre Banja Luka), *Maestro* and *The Suicide* (National Theatre Sombor), *Rose, Withered* (Theatre “Bora Stanković” Vranje), *Prometheus' Path* (Dorćol Platz), *The Spawn of a Carp* (Atelje

212), *White Coffee*, *At the Eternal Tap*, and *Impure Blood* (National Theatre Belgrade), *The Berlin Wall* and *Sunday, Yesterday, Today, Tomorrow* (Belgrade Drama Theatre), *Chauffeurs* (National Theatre Niš), *1915* (Kruševac Theatre), *Tracks* (Gledališče Giuseppe Tartini, Piran, Slovenia), and *Antigone 1918* (Serbian National Theatre Novi Sad). He also directed *The Bereaved Family* at the "Fyodor Volkov" Theatre in Yaroslavl, Russia.

He won the "Ljubomir Muci Draškić" Award in 2015 from fellow actors.

He also teaches at the Academy of Arts in Belgrade.

REVIEWS

A DRAMATIC CRY OF A LOST GENERATION

A play about a lost generation – one that was not given the chance to grow up normally, a generation that received war instead of life, hatred instead of hope, and instead of a future only tracks leading to ruin – opened the 96th theatre season of the National Theatre of the Republic of Srpska.

As noted by Aleksandar Vasiljević, the dramaturg of the production, the play *Tracks*, written in 2002, is one of those dramas that time struggles to erode and that maintain their relevance over many years.

"Through a specific approach to dramatic structure, across eleven scenes that Milena wrote, she succeeded in presenting three periods:

pre-war, wartime, and post-war. Precisely through these three periods, she ingeniously offers a wide range of characters whose development is shaped by the circumstances in which they find themselves. Condensing a large number of dramatic situations into one complex story provides an opportunity to encounter the themes that trouble the characters in their teenage years, early adolescence, and later stages of life, as they grow into the protagonists of this story," Vasiljević explained.

The audience, as the saying goes, had the opportunity to get to know the characters of this story firsthand, since for the first time at the National Theatre of the Republic of Srpska the production was staged in an intimate, chamber format. The experienced and young cast of *Tracks* includes Danilo Kerkez, Senad Milanović, Anando Čenić, Ilija Ivanović, Vojin Topalović, Anđela Tasić, Anđela Rakočević, Snježana Mišić, Dana Poletan, Sandra Pravuljac, Boris Šavija, and Vladimir Đorđević.

The actors open the performance with a song (it is important to note that the band performing the songs at the beginning and between scenes consists entirely of the actors, and every note is performed live), after which the play leads us into a world without names. The characters are introduced through "names" such as Hero, Nasty, Fool, Cheerful, Greasy, fishermen, natives, and Rupica (with five actresses portraying the girl, the psychologist, the loose woman, the prisoner, and the nurse).

These "names" already point to both the universality and, to some extent, the dehumanization of the characters, since they have no personal names. They are young people growing up in a society filled with vio-

lence, fear, poverty, and hopelessness, in a time when everything around them is unstable and shattered – family, society, morality.

In the opening scenes, the main characters appear as high school students, delinquents who abuse one another as well as those around them. Throughout the course of the play, and in their roles during wartime and postwar periods, this violence only intensifies and takes on new forms – verbal abuse, violence against women, sexual violence, wartime violence – and becomes (and remains) a part of them.

Each of these destructive behaviors and forms of violence is accompanied by language filled with profanity – harsh and direct – which lends authenticity to the play, but at certain moments also shocks. The chamber staging partially erases the boundary between characters and audience, who share the same stage, enhancing the sense of realism and creating intimacy. In some parts of the performance, the audience becomes a close witness not only to the external but also to the internal states of this lost generation, which perhaps deep within still believes in a better tomorrow.

The stage movement and *mise-en-scène*, given the limitations of a chamber space, are minimal yet effective, as the energy comes from the acting, the text, the songs (some of the numbers include “The Wolf and the Sheep” by Ljubivoje Ršumović, “Believe in Love” by Oliver Dragojević, and “I Was Not Born to Live Alone” by Ana Bekuta), as well as from dramatic pauses that often speak louder than words.

The set design is by Dragana Purković Macan, costumes by Marija Tavčar, language consulting by Nataša Kecman, and production by Nikola Đaković. The musical concept, selection, and arrangements are by Boris Šavija (except for “Believe in Love,” arranged by Dušan Pokrajčić), while technical support is provided by stage manager Miodrag Markičević and prompter Maja Kalaba. Together with the behind-the-scenes team, the ensemble faithfully portrays characters who live “on the edge,” where smiles and insults смене each other at lightning speed, who turn play into violence – but also those who, in despair, find love and hope.

“Do we pay for the mistakes of youth? Are internal emotional scars the same as physical ones – imposed on us by the belief that we are divided, that we are not all human beings of flesh and blood? Are we ever given the chance to redeem our sins? In the end, has God looked upon us, as the Hero says in the play? This is a story about different kinds of love and about hope that emerges – out of powerlessness, confusion, and misunderstanding – at the end of each scene. That hope always says: you can change. Not all ‘tracks’ lead to ruin – some are simply paths to enlightenment,” are the words of dramaturg Aleksandar Vasiljević.

Tracks may not offer answers to all these questions, but it is a powerful, emotional, and socially engaged theatrical experience, offering performances and dialogue delivered clearly, boldly, and without embellishment.

Bojana Petković (*Nezavisne novine*, October 19, 2025)

АУТОРСКИ ПРОЈЕКАТ БОРИСА ЛИЈЕШЕВИЋА

МОЈЕ ПОЗОРИШТЕ

АТЕЉЕ 212 БЕОГРАД (СРБИЈА)

ПОНЕДЕЉАК, 1. ЈУН

A PROJECT BY BORIS LIJEŠEVIĆ

MY THEATRE

ATELJE 212 BELGRADE (SERBIA)

MONDAY, 1ST JUNE

Фото: Бошко Ђорђевић

Текст и режија: БОРИС ЛИЈЕШЕВИЋ
Драматург: ДИМИТРИЈЕ КОКАНОВ
Сценографија: САША ИВАНОВИЋ
Костимографија: МАРИНА СРЕМАЦ
Композитори: ЛП Дуо (СОЊА ЛОНЧАР
и АНДРИЈА ПАВЛОВИЋ)
Сарадник за сценски покрет: ДЕНЕШ ДЕБРЕИ
(DÉNES DÖBREI)
Прва асистенткиња редитеља: ИСИДОРА КУЛЕНОВИЋ
Други асистент редитеља: ЈОВАН ИЛИЋ
Захваљујемо МАЈИ СТУДЕН на помоћи
Дизајн и реализација светла: ИГОР МИЛЕНКОВИЋ
Дизајн и реализација звука: ДРАГАН СТЕВАНОВИЋ БАГЗИ
Шминка: ДУБРАВКА БУШАТЛИЈА

Улоге:

НЕБОЈША ИЛИЋ
АНА МАНДИЋ
ВОЈИН ЋЕТКОВИЋ
БРАНКА ШЕЛИЋ
БОЈАН ЖИРОВИЋ
БОРИС ЛИЈЕШЕВИЋ

Представа траје 1 сат и 45 минута

Text and direction: BORIS LIJEŠEVIĆ
Dramaturge: DIMITRIJE KOKANOV
Set design: SAŠA IVANOVIĆ
Costume design: MARINA SREMAC
Composers: LP Duo (SONJA LONČAR
and ANDRIJA PAVLOVIĆ)
Stage movement associate:
DÉNES DÖBREI
First assistant director: ISIDORA KULENOVIĆ
Second assistant director: JOVAN ILIĆ
Special thanks to MAJA STUDEN for her assistance
Lighting design and execution: IGOR MILENKOVIĆ
Sound design and execution: DRAGAN STEVANOVIĆ BAGZI
Make-up: DUBRAVKA BUŠATLIJA

Cast:

NEBOJŠA ILIĆ
ANA MANDIĆ
VOJIN ČETKOVIĆ
BRANKA ŠELIĆ
VOJAN ŽIROVIĆ
BORIS LIJEŠEVIĆ

The play is 1 hour and 45 minutes long

АУТОР

Осјећам као да се сада са својим радом у умјетности мирим, те да овом представом почињем да га волим. Био сам посвађан са својим радом. Завршавао сам неке режије са незадовољством, осјећањем да нисам успио да допрем до себе, да се изразим, да то нисам ја. А гдје сам ја? Ко сам ја? Са тим питањима и почиње ова представа. Коначно сам дао себи за право да направим нешто што дуго желим. Да кренем ка идеји око које дуго обигравам.

Све што се дешавало у овом процесу веома је важно за мене. Мада, шта се ту заиста десило на неким дубљим нивоима сазнавају у наредним мјесецима или годинама.

Понекад ми неко каже: „Мора да ти је тешко да ово радиш“. Напротив. Лако је и лакше него било шта друго. Прво, што добро и изнутра познајем садржај. Друго, што је за мене овај рад тектонски љековит, интегришући, исцјељујући. Ту су моји разговори са собом које сам коначно себи дозволио. Тражио сам начин да будем оштар према себи. Да сам себи изговорим неке истине и да видим шта ћу имати на то да кажем.

БОРИС ЛИЈЕШЕВИЋ (БЕОГРАД, 1976)

Дипломирао на одсеку за српску књижевност и језик на Филозофском факултету у Новом Саду. Године 2004. дипломирао је режију на Академији уметности у Новом Саду, где данас као ванредни професор води класу глуме. Троструки је стипендиста Гете института у Београду.

У оквиру фестивала „Которарт“ основао је нови позоришни фестивал аутобиографског ауторског пројекта. Бави се различитим правцима и методама. У Србији и у региону је отпочео еру представа – ауторских пројеката насталих из снимања тематских разговора. Тако су настале представе *Чекаоница*, *Плодни дани*,

Поводом Галеба, Очеви су траг(или), Пећи њарк, Твоје и моје. Неке представе су настале импровизацијама на пробама: *Чувари швој њошћења*, *Шта ће бити са свима нама* и *Наличје*.

Режирао је дела аутора из различитих епоха, књижевних жанрова и родова: *Драги шаши* Миње Богавац, *Греша сир.* Луца Хибнера, *Чаробњак* и *Ноћна сјража* Федора Шилија, *Елијахова столица*, *Брашно у венама* и *Зрењанин* Игора Штикса, *Bella figura* Јасмине Резе, *Пијани* Ивана Вирипаева, *Лоренцачо* Алфреда де Мисеа, *(Пра)Фауст* Ј. В. Гетеа, *Blue moon* Дамира Каракаша, *Ујошреба човека* Александра Тишме, *Чишач* Бернхарда Шлинка, *Рај и мир* Л.Н.Толстоја, *Под оба сунца* Огњена Спахића, *Беснило* Борислава Пекића, *Михаел Колхас* Хајнриха фон Клајста. Режирао је и оперу Исидоре Жебељан *Две главе и девојка*.

Његов рад награђен је многим домаћим и регионалним наградама међу којима су Стеријине награде за представу, режију, ауторски пројекат, награде: „Мира Траиловић“ (Гран при фестивала Битеф), „Љубомир Муци Драшкић“, „Бојан Ступица“, „Петар Кочић“, „Ардалион“, „Искра културе“, „Храбри нови свет“, „Анђелко Штимац“, „Јуриллав Коренић“, „Деспот Стефан Лазаревић“ (награда града Београда за позоришно стваралаштво), награде на фестивалима „Вршачка јесен“, Фестивал првоизведених представа (Алексинац), Награда „Град театар“, награда за најбољу режију на Гавелиним вечерима, „Новембарска награда“ града Будве, годишње награде многих позоришта. Представа „Рат и мир“ је 2023. године учествовала на светској позоришној олимпијади у Будимпешти.

Живи и ради између Београда, Новог Сада и Будве.

КРИТИКА

РЕДИТЕЉ У ГЛАВНОЈ УЛОЗИ

У представи *Моје њозориште* Борис Лијешевић испитује своју властиту позицију у позоришту, сударе између уметничких амбиција и компромиса на које се наилази у њиховом остварењу, потребу и (не)могућност да се редитељ до краја разоткрије у свом делу

У једном од својих последњих ауторских пројеката, представи *Твоје и моје* Позоришта „Бошко Буха“, редитељ Борис Лијешевић истраживао је однос глумаца који играју у позоришту за децу према њиховом властитом детињству. У представи *Моје њозоришће* Атељеа 212 направио је корак напред у овој позоришној саморефлексији, у испитивању позиције уметника у стваралачком процесу у театру. Као што наслов јасно истиче, у овој представи Лијешевић испитује своју властиту позицију у позоришту, сударе између уметничких амбиција и компромиса на које се наилази у њиховом остварењу, потребу и (не)могућност да се редитељ до краја разоткрије у свом делу.

Ту, средишњу проблемску линију комада и представе (Лијешевић је и аутор текста), редитељ артикулише превасходно кроз однос зрелог себе, оног из садашњости, што је лик ког игра Небојша Илић, и себе из других животних периода и појединих аспеката његове личности, као што су „уметник у младости“ или лик његовог дара (сва удвајања главног лика игра иста глумица, Ана Мандић, што је јасна редитељска метафора). На овој тематској равни главни сукоб је онај између зрелог уметника и његовог дара, између алибија који први стално тражи за своје уметничке компромисе и изричитих и непопустљивих захтева овог другог. Као што се већ из овакве формулације може да наслути, овај је однос постављен на самој ивици ножа у том смислу да може да заделује, иако је од кључног значаја за комад, патетично и поједностављено.

Поменуто питање зрелости може се препознати као копча између ове проблематике и оне која се паралелно с њом одмотава, а то је

развој односа јунака с његовом породицом, пре свега оцем. У том сижејно-наративном току постоји градација од сећања на одлазак на концерт U2 у Будимпешту у тинејџерском узрасту и одласка брата у војску уочи ратова у Југославији, преко траума везаних за свађе родитеља, њихов развод и очеву прерану смрт, до узнемирујућег открића, проистеклог из читања случајно пронађеног дневника, да је отац пред крај живота био заљубљен у другу жену. Две равни се укрштају у жељи да се направи аутобиографска представа о односу према оцу и његовом тајном животу, жељи која је једном устукнула пред компромисом (фикционална сцена у комаду), а други пут се остварила и то самом представом *Моје њозоришће*. Она би требало да означава и психолошку зрелост редитеља (прочишћење односа с мртвим оцем путем стваралаштва) и његову уметничку зрелост (стварање представе која га се најличније тиче).

Саосећање с ликом редитеља веома је снажно, што може да створи дилему да ли је он заиста био самокритички неумољив, или је себе стално мазио, чак и онда кад је био крајње искрен, кад је правио уметничке компромисе, да многим својим представама није задовољан.

Као што у првој равни Ана Мандић игра и редитеља у детињству и његов дар, тако у овој равни Бранка Шелић, Војин Ђетковић и Бојан Жировић такође тумаче више ликова, пре свега мајку, оца и брата главног јунака, али и неколике епизодне ликове. Они то постижу прелазима из једног у други жанровски регистар (од комичког до драмског), али и из модуса репрезентације/мимезиса у модус (епског) приказивања. Додуше, овај други прелаз још је израженији у игри Небојше Илића јер он не игра само лик редитеља, већ је и својеврсни наратор који води кроз ову аутобиографску причу. Моменат аутобиографског, а уједно и антимиметичког сценски је „закуцан“ присуством самог Лијешевића на сцени, који има улоге у фикционалном свету драме (реквизитер у мађарском позоришту у Румунији), али још више изван њега (бински радник који премешта делове сценографије, мета-наратор који убацује објашњења о представи, редитељ који пажљиво прати извођење и бележи коментаре).

Представа отвара неколике дилеме, од којих се неке могу одбацивати, док друге пак остају. Могућа замерка да је представа егзибиционистичка, јер зашто би нас занимали приватни проблеми

редитеља, убедљиво се одбацује аргументом да је то лично уједно и заједничко, нешто у чему се свако од нас препознаје јер ко није имао изазове у породичним односима и у професионалном самоостварењу? Да се то препознавање остварило сведоче бурне реакције гледалаца током и по завршетку представе, од смеха до суза. Кад смо код суза, питање емоција у представи такође ствара дилему. Саосећање с ликом редитеља веома је снажно, што може да створи дилему да ли је он, како се на површинском слоју чини, заиста био самокритички неумољив, или је, заправо, себе стално мазио, чак и онда кад је био крајње искрен, кад је признавао да је правио уметничке компромисе, да многим својим представама није задовољан. Не заборавимо да је искреност, стварна или хиџена, добро средство манипулације туђим емоцијама.

Највећу естетску дилему ствара више пута поменуто питање мимезиса. Један пријатељ ме је убеђивао, чак смо се и кладили, да је Лијешевић играо на премијери, те да се представа неће нужно изводити с њим, док сам ја тврдио да би то било немогуће јер би разрушило цео концепт. Мој пријатељ је погрешно, али његова претпоставка тачно указује на то да искораци из мимезиса нису радикалан и незаменљив део ове представе, да је њу лако замислити и као одлично ушниран комад и инсценацију у којима све, заправо, остаје у свету фикције и репрезентације стварности. Ова последња дилема можда је значајна само за окоштале професионалце, публика ће вероватно, као и она на премијери, уживати у ономе што ће препознавати као искреност, истину и емоцију.

Иван Меденица (*Papar*, 1. јун 2025)

СТВАРНОСТ ЈЕ ПОСТАЛА ТЕАТАР

Редитељ Борис Лијешевић се, уз тумачење велике драмске литературе, специјализовао за психодрамско трагање за најдубљим покретачима уметничке игре, урођене потребе људског бића.

У представи *Моје позориште*, своју животну и стваралачку зрелост крунише сценским приказом сопственог живота и оних његових каскада, које обично остају дубоко закопане у позадини траума које вапе за смислом, вечитим мотивом стварања драмског уметника. У току свог бављења театром (и обрнуто), Борис Лијешевић је неки наш Пер Гинт, који кроз различите аспекте покушава да осветли пут преласка из друштвених и животних конфликта до њиховог разрешења у универзуму позоришне уметности, са или без утврђеног текстуалног предлошка за сценску игру.

У представи *Моје позориште*, Лијешевић је и приказао, и одиграо на сцени, сопствено одрастање, трауме које су га обележиле (смрт оца, пресељење у нови живот, везаност за старијег брата, траћење талента...), претовчиши их у универзалне мотиве из којих сваки стваралац црпи инспирацију за своје дело – процес колико узбудљив, толико и болан и субверзиван по осетљиво, увек дечје биће уметника. У том пергинтовском трагању за кореном своје везаности за позориште, аутору су много помогли пријатељи, и сами дубоко урођени у трауму сценског и драмског стварања – Небојша Илић, Бојан Жировић, Бранка Шелић, Ана Мандић и Војин Ђетковић. Играјући главног јунака психодраме, у тој улози су се мењали сам Лијешевић, Небојша Илић и Ана Мандић, играјући, притом, и улоге чланова његове породице. У улози оца, бриљирао је Војин Ђетковић, чија је појава на сцени успоставила вертикалу око које је Лијешевић сачинио концентричне кругове својих животних догађања, увек у корелацији са очевим погледом на свет и његовим промашајима, одраженим у страховима и дилемама сина, чије истраживање гледамо на сцени. Оно неодољиво у овом животно-уметничком путу редитеља, који је добио највеће награде за своје дело и професор је по-

зоришне уметности, је аутоиронија и здрави хумор са којима он приповеда и представља свој породични живот, један заувек завршен сопственим одрастањем, и други, актуелан, за који се бори и над којим бди, да га наслеђе не уруши. Са друге стране, „мој живот у уметности“, како би рекао Станиславски, Лијешевић вивисецира не мање сурово, признајући и себи и гледаоцу да уметник превише багателише свој таленат недостојним, практичним изборима који га одводе од аутентичности, једином критеријуму за уметнички успех.

Сведена, а спретна сценографија Саше Ивановића, одлично одабран костим Марине Сремац, музика коју је креирао ЛП дуо, спонтаност и сценско искуство Бориса Лијешевића, као и наклоност и љубав које је овај уметник стекао својим животом и радом међу љубитељима и поштоваоцима театра учинили су вече откривања Лијешевићевих честитих покушаја да сам себе поједе на сцени Атељеа 212 (као нека својеврсна аутофагија) необично интимним за свакога у публици и на сцени. Живот је постао позориште, а то је највише што уметник може да да, у чему само гледалац може да му помогне и да га подржи.

Драгана Бошковић (*Вечерње новости*, 30. мај 2025)

САСТАНАК СА ИСТИНОМ

Најновија представа аутора Бориса Лијешевића, на сцени Атељеа 212, стилски и жанровски се наставља на његов прошлогодишњи пројекат *Твоје и моје* (позориште „Бошко Буха“), у погледу огољеног, директног, документаристичког суочавања актера са личношћу, са сећањима на ожиљке и трауме, али и на тренутке чисте среће. *Моје позориште* иде тим путем, али је у центру пажње сам аутор, Борис Лијешевић и његова сећања, која извиру из основног питања „Ко сам ја?“, односно дубинског преиспитивања личних и професионалних избора (у претходној представи су његова сећања била део целине, мозаика сећања глумца из ансамбла). У овом, да га тако означимо, аутодокументаристичком пројекту, наступа и сам аутор, у улози себе, односно, можда тачније одређено, без улоге, без представљања, он је на позорници то што јесте, док остатак ансамбла игра различите улоге, од њега,

преко чланова његове породице, до колега глумаца, позоришних директора и чистачица (драматургија Димитрије Коканов). Тако осмишљена, ова представа је у одређеној мери подигнута на рушевинама традиционалног, аристотеловског позоришта које подразумева опонашање, играња улога, мимесис, преузимајући у једном сегменту значење перформанс арта, где нема улога, односно, где су извођач и лик изједначени. На тој ветрометини нема бега од истине, сакривања иза конкретних и метафоричких маски, што је извесно храбар ауторски поступак, донекле налик представи *Соло* Нине Рајић Крањац, одиграној пре нолико година на Битефу, која је била инспирација Лијешевићу да крене овим путем, што сазнајемо са сцене.

Позорница је аскетски дизајнирана, у документаристичком маниру, по потреби се користе различити реквизити, од кревета, преко бицикла, до кулиса са огромним породичним фотографијама (сценографија Саша Ивановић, костим Марина Сремац). Лијешевићева редитељска поетика је и овде препознатљива, одређена истински допадљивим шармом и искреношћу, суптилним хумором, аутоиронијом која је важно средство у критичком сагледавању и разумевању сопственог живота. Небојша Илић у највећем делу представе игра Лијешевића, стилизовано, са дистанцом, помало одсутно, што се може схватити као одраз потребе за самоанализом, за разумевањем прошлости, за проналажењем нових могућности животних путева и путева. У пар сцена, Борисов лик предаје колегиници Ани Мандић која представља фрагменте сећања из детињства, уз театрализоване приказе дечачке наивности.

Поред тога, она стилизовано отелотворује и ауторов Дар, са којим је он у непрестаном сукобу, као и његову привржену девојку, касније и супругу. Бојан Жировић уноси непрегледне количине заводљивог шарма, неусиљене, лежерне комике, између осталог, у улози Борисовог друга Марка из детињства, са којим он одлази на концерт групе U2 у Будимпешту, смешног и због појаве која оживљава кичасту моду из осамдесетих година. Бранка Шелић игра такође комички подстицајне, врло живописне ликове, на пример, једну бучну Мађарицу, чистачицу која дечак метлом протерује са клупе у пештанском парку где су нашли уточиште после концерта. Она игра и Борисову мајку, у различитим ситуацијама, од забринутости због развода са Борисовим оцем, до хистеричног, театризованог хваљења сина и његових професионалних успеха. Ови комички призори нарочито представљају славе игре, преплављујуће радости *homo ludens* који у том заносу мимикрије проналази истински ужитак, за себе, али и за гледаоце, који не могу остати равнодушни пред неспутаном, заразном искреношћу и аутентичношћу. Војин Ђетковић одговарајуће стамено и одлучно игра Борисовог патријархалног, војнички дисциплинованог и строгог оца који прилично запоставља сина, не подржавајући нарочито његову љубав према позоришту. После очеве смрти, Ђетковић игра и његовог духа, пробуђеног након проналаска његових дневника који откривају страсну љубавну везу са једном Румунком, изазивајући Борисову потребу за комуникацијом са њим, у сфери имагинарног.

За представу у целини се може рећи да има елементе психодраме, сценске игре са терапеутским циљем, због учешћа аутора који репродукује призоре из сопствене прошлости, али и мењања улога других извођача, у његовом приказу. Сцене између Бориса и духа његовог оца могу се највише тумачити кроз визуру психодрамских значења, када се, кроз играње призора који се у стварности нису догодили, аутор директно суочава са својим дубоким ранама, у овом случају отвореним због недовољне блискости са оцем. Тај поступак подразумева огромну храброст, чији се смисао преноси и на гледаоце представе, који се и емотивно и мисаоно подстичу, а можда и буде, због сусрета са таквим куљањем истине.

Ана Тасић (Полишика, 3. јун 2025)

AUTHOR

BORIS LIJEŠEVIĆ (BELGRADE, 1976)

He graduated from the Department of Serbian Literature and Language at the Faculty of Philosophy in Novi Sad. In 2004, he completed his degree in directing at the Academy of Arts in Novi Sad, where he currently teaches acting as an associate professor. He is a three-time scholarship recipient of the Goethe-Institut in Belgrade.

Within the "KotorArt" festival, he founded a new theatre festival dedicated to autobiographical authorial projects. His work spans various approaches and methods. In Serbia and the region, he initiated a new era of performances – authorial projects developed through recorded thematic conversations. Among these are *Waiting Room*, *Fertile Days*, *Regarding The Seagull*, *Fathers Built (the City)*, *Fifth Park*, and *Yours and Mine*. Some performances emerged through rehearsal improvisations, such as *Guardians of Your Honesty*, *What Will Happen to All of Us*, and *The Other Side*.

He has directed works by authors from different periods and genres, including: *Dear Dad* by Minja Bogavac, *Greta p.89* by Luca Hübner, *The Magician* and *The Night Watch* by Fedor Šili, *Elijah's Chair*, *Flour in the Veins*, and *Zrenjanin* by Igor Štikis, *Bella Figura* by Yasmina Reza, *Drunks* by Ivan Vyrupaev, *Lorenzaccio* by Alfred de Musset, *(Proto)Faust* by J. W. Goethe, *Blue Moon* by Damir Karakaš, *The Use of Man* by Aleksandar Tišma, *The Reader* by Bernhard Schlink, *War and Peace* by Leo Tolstoy, *Under Both Suns* by Ognjen Spahić, *Rabies* by Borislav Pekić, and *Michael Kohlhaas* by Heinrich von Kleist. He has also directed the opera *Two Heads and a Girl* by Isidora Žebeljan.

His work has received numerous national and regional awards, including Sterija Awards for best performance, direction, and authorial project, as well as awards such as "Mira Trailović" (BITEF Grand Prix), "Ljubo Muci Draškić," "Bojan Stupica," "Petar Kočić," "Ardalion," "Iskra kulture," "Brave New World," "Anđelko Štimac," "Jurislav Korenić," and "Despot Stefan Lazarević" (City of Belgrade award for theatre). He has also received awards at festivals such as "Vršac Autumn," the Festival of First Performances in Aleksinac, "Grad Teatar," the Best Director Award at

Gavella Evenings, the “November Award” of Budva, and annual awards from numerous theatres.

His production of *War and Peace* participated in the World Theatre Olympics in Budapest in 2023.

He lives and works in Belgrade, Novi Sad, and Budva.

REVIEWS

THE DIRECTOR IN THE LEADING ROLE

In *My Theatre*, Boris Liješević examines his own position within theatre, the clashes between artistic ambitions and the compromises encountered in realizing them, as well as the need, and the (im)possibility, for a director to fully reveal himself through his work.

In one of his previous projects, *Yours and Mine* at the Boško Buha Theatre, Liješević explored actors' relationships with their childhood. With *My Theatre*, produced by Atelje 212, he takes a step further into theatrical self-reflection, examining the role of the artist in the creative process. As the title suggests, the performance centers on his personal position within theatre, the tension between ambition and compromise, and the (im)possibility of artistic self-exposure.

There, the central problematic line of the play and the performance (Liješević is also the author of the text) is articulated by the director primarily through the relationship between his mature self – his present-day self, embodied by the character played by Nebojša Ilić – and his selves from other periods of life, as well as certain aspects of his personality, such as the “artist in his youth” or the figure of his talent (all the doubled versions of the main character are performed by the same actress, Ana Mandić, which serves as a clear directorial metaphor). On this thematic level, the main conflict is the one between the mature artist and his talent – between the alibis the former constantly seeks for his artistic compromises and the explicit, uncompromising demands of the latter. As can already be inferred from such a formulation, this relationship is set right on a knife's edge, in the sense that – despite its crucial importance for the play – it can come across as somewhat pathetic and oversimplified.

The aforementioned question of maturity can be recognized as the link between this issue and the one that unfolds alongside it in parallel: the development of the protagonist's relationship with his family, primarily his father. Within this narrative thread, there is a clear progression, from memories of attending a U2 concert in Budapest during his teenage years and his brother's departure to the army on the eve of the wars in Yugoslavia, through traumas related to his parents' conflicts, their divorce, and his father's premature death, to the disturbing discovery – resulting from reading a randomly found diary – that his father had been in love with another woman toward the end of his life. These two levels intersect in the desire to create an autobiographical performance about the relationship with the father and his secret life – a desire that, at one point, retreated in the face of compromise (a fictional scene within the play), and at another was realized precisely through the performance *My Theatre*. It is meant to signify both the director's psychological maturity (a purification of his relationship with his deceased father through artistic creation) and his artistic maturity (the creation of a performance that concerns him in the most personal way).

The empathy toward the character of the director is very strong, which may raise the question of whether he was truly relentless in his self-criticism, or whether he continually indulged himself, even at moments of utmost sincerity, when making artistic compromises, and in admitting that he is dissatisfied with many of his own productions.

Just as, on the first level, Ana Mandić plays both the director in childhood and his talent, on this level Branka Šelić, Vojin Ćetković, and Bojan Žirović also portray multiple roles, primarily the mother, father, and brother of the protagonist, but also several episodic characters. They achieve this through shifts from one genre register to another (from comic to dramatic), as well as through transitions from the mode of representation/mimesis to the mode of (epic) narration. Admittedly, this latter transition is even more pronounced in the performance of Nebojša Ilić, since he does not play only the character of the director, but also functions as a kind of narrator guiding us through this autobiographical story. The autobiographical – and at the same time anti-mimetic – dimension is “nailed down” on stage by the presence of Liješević himself, who has roles within the fictional world of the drama (a props handler in a Hungarian theatre in Romania), but even more so outside it (a stagehand moving pieces of the set, a meta-narrator inserting explanations about the performance, a director carefully observing the execution and taking notes).

The performance raises several questions, some of which can be dismissed, while others remain. A possible objection – that the performance is exhibitionistic, since why should we be interested in the director’s private problems – is convincingly rejected by the argument that what is personal is at the same time universal, something in which each of us can recognize ourselves, since who has not faced challenges in family relationships and in professional self-realization? That this recognition has indeed been achieved is testified by the audience’s intense reactions during and after the performance, ranging from laughter to tears. Speaking of tears, the question of emotion in

the performance also creates a dilemma. Empathy with the character of the director is very strong, which may raise the question of whether he was truly relentless in his self-criticism, as it might seem on the surface, or whether he was in fact constantly indulging himself, even when he was completely sincere, when he admitted to making artistic compromises and to being dissatisfied with many of his productions. Let us not forget that sincerity, real or feigned, is a powerful means of manipulating others’ emotions.

The greatest aesthetic dilemma is created by the repeatedly mentioned question of mimesis. A friend of mine insisted – indeed, we even made a bet – that Liješević performed at the premiere and that the play would not necessarily be staged with him, while I argued that this would be impossible because it would undermine the entire concept. My friend was wrong, but his assumption accurately points to the fact that the departures from mimesis are not a radical and irreplaceable component of this performance – that it is easy to imagine it as a perfectly well-crafted play and staging in which everything remains within the world of fiction and the representation of reality. This final dilemma may be significant only to hardened professionals; the audience will probably, as at the premiere, enjoy what they perceive as sincerity, truth, and emotion.

Ivan Medenica (*Radar*, June 1, 2025)

REALITY HAS BECOME THEATRE

Besides his interpretations of great dramatic literature, director Boris Liješević has specialized in a psychodramatic exploration of the deepest driving forces behind artistic play – an innate need of the human being.

In the performance *My Theatre*, he crowns both his life and artistic maturity with a stage depiction of his own life and those of its cascades that usually remain deeply buried in the background of traumas crying out for meaning – an eternal motive of the dramatic artist’s creation. Throughout his engagement with theatre (and vice versa), Boris Liješević appears as a kind of our own Peer Gynt, who, through various aspects, attempts to illuminate the path from social and personal conflicts to their resolution within the universe of theatrical art, with or without a fixed textual template for stage performance.

In *My Theatre*, Liješević both presents and performs his own growing up, the traumas that marked him (the death of his father, relocation into a

new life, attachment to his older brother, the squandering of talent...), transforming them into universal motifs from which every creator draws inspiration for their work – a process as exciting as it is painful and subversive for the sensitive, ever childlike being of the artist. In this Peer Gynt-like search for the roots of his attachment to theatre, the author was greatly supported by his friends, themselves deeply immersed in the trauma of stage and dramatic creation: Nebojša Ilić, Bojan Žirović, Branka Šelić, Ana Mandić, and Vojin Ćetković. In portraying the protagonist of this psychodrama, the role alternated between Liješević himself, Nebojša Ilić, and Ana Mandić, who also played members of his family. In the role of the father, Vojin Ćetković delivered a brilliant performance; his presence on stage established a vertical axis around which Liješević constructed concentric circles of his life events, always in correlation with the father's worldview and his failures, reflected in the fears and dilemmas of the son whose exploration we witness on stage. What is particularly compelling in this life-artistic journey of the director – who has received major awards for his work and is a professor of theatre arts – is his self-irony and healthy sense of humor, with which he narrates and presents his family life: one that is permanently concluded through his own coming of age, and another, current one, for which he struggles and over which he keeps watch so that inheritance does not undermine it. On the other hand, “my art life,” as Stanislavski would say, Liješević dissects no less ruthlessly, admitting both to himself and to the audience that the artist too often trivializes his talent through unworthy, practical choices that lead him away from authenticity – the only true criterion of artistic success.

The restrained yet skillful set design by Saša Ivanović, the excellently chosen costumes by Marina Sremac, the music created by the LP Duo, the spontaneity and stage experience of Boris Liješević, as well as the affection and love this artist has earned through his life and work among theatre enthusiasts and admirers: all of this made the evening of revealing Liješević's sincere attempts to “devour himself” on the stage of Atelje 212 (a kind of auto-cannibalism) unusually intimate for everyone, both in the audience and on stage. Life has become theatre, and that is the most an artist can give – something in which only the spectator can assist and support him.

Dragana Bošković (*Večernje novosti*, May 30, 2025)

AN ENCOUNTER WITH TRUTH

The latest performance by author Boris Liješević, staged at Atelje 212, stylistically and generically continues his project from last year, *Yours and Mine* (Boško Buha Theatre), in terms of its stripped-down, direct, documentary confrontation of the performers with their personal past, with memories of scars and traumas, but also moments of pure happiness. My Theatre follows that path, but places the author himself, Boris Liješević, and his memories at the center of attention – memories that arise from the fundamental question “Who am I?”, that is, from a deep re-examination of personal and professional choices (in the previous performance, his memories were part of a whole, a mosaic of the ensemble actors' recollections). In this, as we might call it, auto-documentary project, the author himself appears on stage, in the role of himself; or, perhaps more precisely, without a role, without representation: on stage, he is simply what he is. The rest of the ensemble performs various roles – from him, to members of his family, to fellow actors, theatre directors, and cleaners (dramaturgy by Dimitrije Kokanov). Conceived in this way, the performance is to some extent built upon the ruins of traditional, Aristotelian theatre, which presupposes imitation, role-playing, mimesis, while in one segment it takes on the meaning of performance art, where there are no roles, or rather, where the performer and the character are the same. On such a stage, there is no escaping the truth, no hiding behind concrete or metaphorical masks: an undoubtedly courageous authorial gesture, somewhat akin to the performance *Solo* by Nina Rajić Kranjac, performed at BITEF several years ago, which, as we learn from the stage itself, served as an inspiration for Liješević to embark on this path.

The stage is designed in an ascetic, documentary manner; various props are used as needed, ranging from a bed and a bicycle to set pieces featuring large family photographs (set design by Saša Ivanović, costumes by Marina Sremac). Liješević's directorial poetics are recognizable here as well, defined by a genuinely appealing charm and sincerity, subtle humor, and self-irony, which serve as an important tool in the critical examination and understanding of one's own life. For most of the performance, Nebojša Ilić plays Liješević – stylized, with a certain distance, somewhat detached – which can be understood as a reflection of the need for self-analysis, for understanding the past, and for discovering

new possibilities and paths in life. In several scenes, the character of Boris is taken over by his colleague Ana Mandić, who represents fragments of childhood memory, alongside theatricalized depictions of boyish naivety. In addition, she also stylizes and embodies the author's Talent, with which he is in constant conflict, as well as his devoted girlfriend, later his wife. Bojan Žirović brings an abundance of captivating charm and effortless, relaxed comedy, among other things, in the role of Boris's childhood friend Marko, with whom he travels to a concert by the band U2 in Budapest – humorous also because of his appearance, which revives the kitschy fashion of the 1980s. Branka Šelić likewise plays comically stimulating and vividly drawn characters, for example, a loud Hungarian woman, a cleaner who chases the boys away with a broom from a bench in a Budapest park where they had taken refuge after the concert. She also plays Boris's mother in various situations, ranging from anxiety over her divorce from Boris's father to hysterical, theatrical praise of her son and his professional successes. These comic scenes, in particular, represent a celebration of play, the overwhelming joy of *homo ludens*, who in this rapture of mimicry finds genuine pleasure – for himself, but also for the audience, who cannot remain indifferent to such unrestrained, infectious sincerity and authenticity. Vojin Ćetković con-

vincingly and firmly portrays Boris's patriarchal, militarily disciplined, and strict father, who rather neglects his son and does not particularly support his love for theatre. After the father's death, Ćetković also plays his spirit, awakened after the discovery of his diaries, which reveal a passionate love affair with a Romanian woman – prompting Boris's need to communicate with him within the realm of the imaginary.

The performance as a whole can be said to contain elements of psychodrama – a form of staged action with a therapeutic aim – due to the participation of the author, who recreates scenes from his own past, as well as the shifting of roles among the other performers in his representation. The scenes between Boris and the spirit of his father can be most fruitfully interpreted through the lens of psychodramatic meaning: by enacting situations that did not occur in reality, the author directly confronts his deepest wounds, in this case, those opened by insufficient closeness with his father. This process requires immense courage, the significance of which extends to the audience as well, who are both emotionally and intellectually stimulated – and perhaps even shaken – by such a surge of truth.

Ana Tasić (*Politika*, June 3, 2025)

СОФИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋ

БЕЗ БУКЕ ОД ДВА ДО ШЕСТ

ХАРТЕФАКТ КУЋА БЕОГРАД (СРБИЈА)

ПОНЕДЕЉАК, 1. ЈУН И УТОРАК, 2. ЈУН

SOFIJA DIMITRIJEVIĆ

QUIET HOURS FROM TWO TO SIX

HEARTEFACT HOUSE BELGRADE (SERBIA)

MONDAY, JUNE 1ST & TUESDAY, JUNE 2ND

Режија: ТАРА МИТРОВИЋ   Direction: TARA MITROVIĆ
Дизајн костима: МИЛЕНА КОСТИЋ   Costume design: MILENA KOSTIĆ
Сценографија: ИВОНА ДЕСПОТОВИЋ   Set design: IVONA DESPOTOVIĆ
Дизајн светла: НЕМАЊА ЦАЛИЋ   Lighting design: NEMANJA CALIĆ
Дизајн звука: НИКОЛА ЕРИЋ   Sound design: NIKOLA ERIĆ
Визуелни идентитет: МАРКО СТОЈАНОВИЋ   Visual identity: MARKO STOJANOVIĆ

Играју: Cast

АНИТА МАНЧИЋ   ANITA MANČIĆ
ИВА МИЛАНОВИЋ   IVA MILANOVIĆ
МИЛАН ЗАРИЋ   MILAN ZARIĆ
МАРТА БОГОСАВЉЕВИЋ   MARTA BOGOSAVLJEVIĆ
НАЂА СЕКУЛИЋ   NAĐA SEKULIĆ
ЈОВАНА БЕРИЋ   JOVANA BERIĆ

Представа траје 1 сат и 25 минута   The play is 1 hour and 25 minutes long

СПИСАТЕЉИЦА

Без буке од два до шест максима је по којој се живи или живота-ри или преживљава. Све док постоји правило на које може да се ослони, човек је безбедан. Једном прекршено правило изазива nelaгоду, јер ако је могуће супротставити се нечему толико важном, могуће је и променити поредак. Мирјана је цео свој живот том поретку подредила: узорна, а тврда, послушна а оштра, ова професорка лингвистике живи како налаже ред. Њен живот мења долазак Лане, наизглед провизорне и превртљиве младе жене која жели да бира своју слободу упркос поретку који ту реч не препознаје. Лана и Мирјана се упознају и бучно сучељавајући међусобне светове, уверавају нас да је исцељење могуће, а лет неопходан и достижан.

Софија Димитријевић (Чачак, 2001)

Свој књижевни пут започела је већ са петнаест година, објављивањем романа *Тамо? И назад?*, за који добија награду „Гашино перо“. Њени драмски текстови убрзо проналазе пут до позоришта – комад *Раке* постављен је у Београдском драмском позоришту, *ЗЕКЕ или о скакачима* затвара ФИСТ у Битеф театру, док је *Пројекат Ксенија* издвојен на конкурс Хартефакта за најбољи савремени ангажовани целовечерњи драмски текст. Као драматуршкиња сарађује са Југословенским драмским позориштем, а њен рад обухвата и сценарија за кратке филмове, међу којима се издвајају *Мрље*, *Белези*, *Даћа* и *У бедрима*. Добитница је награда „Јосип Кулунџић“ и „Слободан Селенић“, а као сарадница у настави ангажована је на Катедри за драматургију Факултета драмских уметности у Београду. Од 2024. године развија нову, четврту сарадњу са Таром Митровић, укључујући рад у Риму у оквиру пројекта Playground са уметничким тимом *Lacasadargilla*.

РЕДИТЕЉКА

Једна зграда, две жене, три сусрета, четворо комшија и безброј правила – писаних и неписаних, годинама успостављаних или произвољних, строго поштованих или слободно интерпретираних – почетне су тачке у развијању нашег комада. *Без буке од два до шест* – осим што је дискретна измена правила Кућног реда, каква би могла бити дозвољена свакоме ко овај „закон“ (као и друге) – спроводи, оно је симбол читавог низа правила и правила, која главна јунакиња Мирјана беспоговорно поштује откад постоји. Све док не позове Лану, девојку коју би закон и правила требало да штите више него што је то случај. *Без буке од два до шест* је прича о једној, читавог живота спутаној и спутаваној Мирјани, и једној, читавог живота борбеној и пркосној Лани, о две екстремне и опозитне женске судбине које се састају у једном стану једне зграде, једном опресивном микрокосмосу, у ком се током неколико дана и након неколико одлука – једна захваљујући другој, а упркос свему и свему упркос – зацељују, макар на тренутак.

Без буке од два до шест је покушај да преиспитивањем правила, самоће и усамљености, стида и страха, освете и утехе – охрабримо и уверимо и себе и вас да је промена упркос свему могућа, уколико постоји суштинска потреба за њом. *Без буке од два до шест* је покушај сублимације свега у шта дубоко верујем, а што ми делује да заборављамо – у помоћ пријатеља, ма ко то био, у исцељење, ма шта за кога оно значило. У – никад није касно. Осим ако не постане прекасно. Желим да престанемо да дозвољавамо себи да постане прекасно. Желим да нас све опоменем, и да нас, као Лана Мирјану – тргнем и запитам – да ли трпим? Зашто? Дали је то избор или навика? И шта ако заслужујем боље?

Тара Митровић (2002)

Апсолвенткиња је Позоришне и радио режије на Факултету драмских уметности у Београду и једна је од најистакнутијих ауторки своје генерације. Током студија подјед-

нако посвећено приступа класици и савременом тексту – режира Јонеска и О'Нила, са представом *Ана Кристи* учествује на Стеријином позорју младих, док комад *ЗЕКЕ или о скакачима* затвара Фестивал интернационалног студентског театра (ФИСТ) у Битеф театру. Њене представе и сценска читања извођена су у УК Пароброд, Атељеу 212 и Београдском драмском позоришту, а као асистенткиња сарађује са Ленком Удовички, Маријом Миленковић и Соњом Вукићевић. Добитница је награде „Др Хуго Клајн“ за најбољу студенткињу режије у својој генерацији, а њена дипломска представа *Незаборавак, њошочница, змијске очи* уврштена је на редовни репертоар Српског народног позоришта. Представа *Без буке од два до шест* њен је први ауторски пројекат, који од 2024. године развија у оквиру платформе Playground, у блиској сарадњи са Софијом Димитријевић.

КРИТИКА

Интимне борбе тела и духа

Текст Софије Димитријевић *Без буке од два до шест* је врло занимљива, поетски обојена, интимна и породична савремена драма, али и драма заједнице, друштвена драма. Бави се питањима суочавања са смрћу ближњих, са празнином и чежњом, са бескрајним могућностима слободе, али и проблемима отворене сексуалности и примитивизма средине, вулгарног забављања носева у туђе послове, доконости која ствара чисто зло.

Основна нит радње исписује сусрет две жене, Мирјане која је изненада остала без супруга, и Лане, проститутке која је са њим провела последње тренутке радости; овај судар два различита света производи подстицајне мисли о изборима које правимо и животима које водимо, често спутани (не)потребним правилима. Редитељка Тара Митровић ову драму поставља сведено, психолошки прецизно и преовлађујуће реалистички, заснивајући снагу изражајности на игри глумаца и опипљивој интимности простора Хартефакт куће, стана у улици Деспота Стефана.

Анита Манчић вешто и дирљиво игра Мирјану, круту професорку лингвистике, сломљену и усамљену након срчаног удара супруга. Вођена жељом да оживи сећања на њега, или да продуби знања о њему, ступа у редован контакт са Ланом, потпуно другачије природе. Ива Милановић је обликује врло живо и аутентично, као одлучну и дрску младу жену, свесну себе и моћи коју има над мушкарцима, практичну, али и помало неуротичну особу, уверену да ужива у свом послу. Као таква, она помало смекшава Мирјанину крутост, ригидност, које су је вероватно удаљиле од вољеног супруга. Милан Зарић такође истанчано гради лик комшије, новог председника кућног савета; он носи линију радње која тече паралелно са током сусрета две жене, приказ састанчења комшија, које поред њега представљају и снимљени гласови. Ове сцене откривају страшне размере малограђанштине, опаке потребе за пакосћу, због неразумевања различитости, због отпора према различитости, што је заправо одраз дубоких унутрашњих конфликта, и празнина која се покушавају запушити на погрешне начине.

Представа почиње амбијентално, у ходнику зграде Хартефакт куће, што је идејно оправдан и занимљив поступак, имајући у виду да ту креће линија радње окупљања комшилука, изражена аудитивним путем; гласове станара који расправљају о правилима понашања у згради и проблемима становања слушамо и док се пењемо до стана. Но, проблем је у доживљају овог поступка, који није био пунији због недовољне функционалности простора, тешкоћа да допремо погледом до играних сцена, због бројних гледалаца стешњених у ходнику, али и случајних пролазника, стварних комшија који су се пробијали кроз масу гледалаца.

Ана Тасић (*Полиџика*, 15. март 2026)

Гушење различитости

Сам наслов комада *Без буке од два до шест* младе списатељице Софије Димитријевић јасно указује на то да његова прича има везе с кућним редом. Имајући то у виду, али и чињеницу да се позориште Хартефакт кућа налази у стану, млада редитељка Тара Митровић маштовито и концептуално оправдано осмишљава почетак представе: гледаоци су у улазу у зграду у којој се налази тај стан и слушају Милана Зарића у улози председника кућног савета који им предочава кућни ред и друга правила понашања у згради. Редитељка већ ту уводи једно, и у концептуалном и у перформативном смислу одлично решење, а које ће пун замајац добити када се радња и ми с њом преместе у стан. Други станари зграде – како ће се показати, опресивни фактор у животу јунакиње – материјализују се само као хук персонализованих гласова који допире с различитих страна, буквално се обавијајући око нас (одличан рад дизајнера звука Николе Ерића). Тиме се метафорично опредмећује један од главних мотива комада, мешање комшија у туђ живот, а које од љубопитљивости временом прераста у насиље. Гласови станара асоцирају на антички хор неких опаких ликова (рецимо, фурија), док би у том случају Зарић био хоровођа.

Прича се одвија у салонском стану грађанског брачног пара, сличном оном у ком се налази и Хартефакт кућа, те је ова „метонимија“ само мало сценографски разрађена неколиким елементима намештаја у стилу који одговара том друштвеном слоју (сценографија Ивоне Деспотовић). На почетку овог, главног дела приче, драматур-

гија се заснива на саспенсу, односно на тајни због чега старију професорку универзитета (Анита Манчић) посећује млада жена (Ива Милановић), која својом одећом и понашањем асоцира на проститутку, мада нимало банално и карикатурално, већ с мером, укусом и у потпуности драмски утемељено и оправдано. Карактерној, генерацијској и сталешкој диференцијацији између њих две доприносе и знаковно разговетни реалистички костими Милене Костић. Две глумице одлично граде саспенс, да би се ускоро (извињавам се због спојловања) развејала сумња да је реч о лезбијском контакту, потврдило да је млађа заиста проститутка, а сазнало да је старија супруга сад већ покојне „муштерије“ ове прве.

Од тренутка кад се сазна природа њиховог односа, он почиње да се развија у сасвим новом правцу: госпођа жели да се сваке недеље сусреће с проститутком како би разговарала о покојном мужу (те састанке, наравно, уредно плаћа), те сазнавала какво је било његово друго лице, оно које она за толике године није приметила. Две глумице у одличној партнерској игри, деликатним глумачким средствима налик плетењу најфиније чипке, развијају вишеслојан однос између ова два лика, у којем се укрштају нежност и женска солидарност с бесом узрокованим тиме што друштвено привилеговани никада неће моћи у потпуности да разумеју оне друге. Кроз њихов однос преламају се неки од главних мотива овог изразито вишеслојног текста, у распону од открића да никада до краја не може да се спозна Други, иако смо с њим провели цео живот, до бахатости и насиља које политички моћници, какав је био и госпођин муж, спроводе над социјално подређенима, посебно женама, а конкретно онима које се баве најстаријим занатом.

У паралелном наративном току развија се још један мотив, а који је на почетку представе само наговештен: грубо мешање комшија у живот појединца. И даље до нас долазе, са свих страна, гласови станара, који звуче још узнемиреније, злослутније и опресивније него на почетку, а кроз њих се, путем наглашене градације, исказују све веће оптужбе против професорке и предлажу све оштрије санкције: од оптужби за ширење неморала у згради, до захтева да јој се одузме стан.

Носилац ове паралелне приче је поменути председник кућног савета, кога Милан Зарић врло добро игра и то као снисходљивца, а

koji naizgled ima razumevanja za profesorku, dok joj, zapravo, i on servira pretnje, ali zamotane u liceмерne oblande. Iako na početku socijalno uzdignutiya u odnosu na mladu ženu, profesor-ka na kraju završava takođe kao autkast, marginales, pojedinaц kojeg opresivna sredina ugñetava, te odnos solidarности и раз-умевања између њих две сада добија другачији карактер... Али, го-спођина ментална и друштвена руинираност, коју Анита Манчић одлично отеловљује, као и претходна, другачија стања кроз која пролази њена јунакиња, није завршни акорд текста и представе. Пошто сам већ доста спољовао у приказу ове, на свим нивоима ве-ома добре представе, а која се у доброј мери базира на саспенсу, овде ћу се зауставити и оставити будућим гледаоцима да уживају у завршном обрту.

Иван Меденица (Радар, 13. април 2026)

AUTHOR

“Quiet hours from two to six” is more than a house rule – it is a principle by which one lives, survives, or gets by. As long as there is a rule to rely on, one feels safe. But once a rule is broken, discomfort follows -because if something so fundamental can be challenged, then the entire order can change. Mirjana has devoted her life to that order. Exemplary yet rigid, obedient yet sharp, this linguistics professor lives according to structure and discipline. Her world begins to shift with the arrival of Lana – a seemingly unpredictable young woman determined to claim her freedom in a system that barely recognizes the word. As their worlds collide – loudly – *Quiet Hours from Two to Six* reminds us that healing is possible, and that taking flight is both necessary and within reach.

СОФИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋ (ЇАЇАК, 2001)

She began shaping her literary voice early, publishing her novel *Tamo? I nazad?* at fifteen and receiving the “Gašino pero” award. Since then, she has built a dynamic career across theatre and film: her plays have been staged and developed at institutions such as the Belgrade Drama Theatre and the Bifet Theatre, including *ZEKE ili o skakačima*, which closed the International Student Theatre Festival (FIST), and *Rake*, lat-

er produced at the Belgrade Drama Theatre. Hartefakt recognized her drama, *Projekat Ksenija*, as the best contemporary socially engaged full-length play. At the same time, she is also the recipient of the prestigious "Josip Kulundžić" and "Slobodan Selenić" awards from the Faculty of Dramatic Arts. As a dramaturg, she collaborated on productions at the Yugoslav Drama Theatre, and her work extends into screenwriting, with several short films to her credit, as well as co-founding KAMEO, the first short film festival in Čačak. A teaching associate at the Faculty of Dramatic Arts, she has been developing her fourth collaboration with director Tara Mitrović since 2024, including work in Rome within the Playground project alongside the artistic collective Lacasadargilla.

DIRECTOR

One building. Two women. Three encounters. Four neighbors. And countless rules – written and unwritten, long established or completely arbitrary, strictly enforced or loosely interpreted. These are the starting points of *Quiet Hours from Two to Six*. The title refers to the familiar building regulation requiring silence during designated afternoon hours – but it is also a metaphor for the many rules the protagonist, Mirjana, has unquestioningly followed her entire life. Everything begins to shift when she invites Lana into her apartment – a young woman whom the law and the rules are meant to protect, yet often fail to do so. *Quiet Hours from Two to Six* is a story about Mirjana, restrained and silenced for most of her life, and Lana, defiant and unyielding. Two radically different female destinies meet inside a single apartment in a single building – an oppressive microcosm – where, over the course of several days and a few pivotal decisions, something begins to heal. Thanks to each other, and despite everything.

By questioning rules, loneliness, shame, fear, revenge, and comfort, the play invites us to believe that change is possible – if there is a true need for it. At its core, *Quiet Hours from Two to Six* is a reminder of something we may be forgetting: the healing power of friendship, whoever that friend may be; the possibility of recovery, however we define it; and the idea that it is never too late – unless we allow it to become too late. It asks: Do I endure? Why? Is it a choice or just a habit? And what if I deserve better?

TARA MITROVIĆ (2002)

A theatre and radio directing graduate from the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade, whose work already moves confidently between classical texts and contemporary voices. During her studies, she directed Ionesco and O'Neill, presenting *Anna Christie* at the Pozorje of the Young program. At the same time, her productions of Ljubiša Đokić and Sofija Dimitrijević marked important festival moments, including the closing of the 18th International Student Theatre Festival at Bitef Theatre. She has staged numerous readings of contemporary drama at venues such as UK Parobrod, Atelje 212, and Belgrade Drama Theatre, and assisted renowned directors including Lenka Udovički, Marija Milenković, and Sonja Vukičević. Recipient of the "Dr. Hugo Klein" Award for best directing student of her generation, her graduation production, *Nezaboravak, potočnica, zmijske oči*, entered the regular repertoire of the Serbian National Theatre. *Quiet Hours from Two to Six* is her first original project, developed since 2024 within the Playground platform in close collaboration with playwright and dramaturg Sofija Dimitrijević.

REVIEWS

INTIMATE BATTLES OF BODY AND SPIRIT

The text *Quiet Hours from Two to Six* by Sofija Dimitrijević is a very compelling, poetically infused, intimate, and family-centered contemporary drama, but also a drama of community – a social drama. It deals with questions of confronting the death of loved ones, emptiness and longing, the boundless possibilities of freedom, as well as the problems of open sexuality and the primitivism of the environment, the vulgar intrusion into other people's lives, and idleness that breeds pure malice. The central thread of the plot follows the encounter between two women: Mirjana, who has suddenly lost her husband, and Lana, a prostitute who shared his final moments of joy. This collision of two different worlds generates thought-provoking reflections on the choices we make and the lives we lead, often constrained by (un)necessary rules. Director Tara Mitrović stages the play in a restrained, psychologically precise, and predominantly realistic manner, grounding its expressive power in the actors' performances and the tangible intimacy of the space of Heartefact House – an apartment on Despot Stefan Street.

Anita Mančić skillfully and movingly portrays Mirjana, a rigid linguistics professor, broken and lonely after her husband's heart attack. Driven by the desire to revive memories of him – or to deepen her understanding of who he was – she enters into regular contact with Lana, a woman of a completely different nature. Iva Milanović shapes this character vividly and authentically, as a determined and bold young woman, aware of herself and the power she holds over men – practical, yet somewhat neurotic, convinced that she enjoys her work. As such, she gradually softens Mirjana's rigidity, which may have distanced her from her beloved husband. Milan Zarić also subtly builds the character of a neighbor, the new president of the tenants' council. He carries a narrative line that runs parallel to the encounters between the two women, depicting meetings of the neighbors, represented alongside him by recorded voices. These scenes reveal the alarming extent of petty bourgeois mentality – the malicious urge to harm, stemming from a lack of understanding and rejection of difference. Ultimately, this reflects deep inner conflicts and voids that people attempt to fill in misguided ways.

The performance begins in an environmental, site-specific manner – in the hallway of the building that houses Heartefact House – which is a conceptually justified and interesting approach, given that this is where the storyline of the neighbors' gathering originates, conveyed through sound. As we walk up to the apartment, we listen to the voices of tenants discussing house rules and housing issues. However, the problem lies in the overall experience of this device, which was not fully realized due to the limited functionality of the space, the difficulty of seeing the performed scenes because of the large number of spectators crowded into the hallway, and even the presence of random passersby – actual neighbors trying to make their way through the audience.

Ana Tasić (*Politika*, March 15, 2026)

THE SUFFOCATION OF DIFFERENCE

The very title of the play *Quiet Hours from Two to Six* by the young playwright Sofija Dimitrijević clearly indicates that its story is connected to house rules. Taking this into account – as well as the fact that Heartefact House is located in an apartment – young director Tara Mitrović imaginatively and conceptually justifies the opening of the performance: the

audience stands in the entrance of the building where the apartment is located, listening to Milan Zarić in the role of the tenants' council president as he lays out the house rules and other behavioral norms. Already at this point, the director introduces a solution that is highly effective both conceptually and performatively, reaching its full impact once the action – and the audience with it – moves into the apartment. The other tenants – who will prove to be an oppressive force in the protagonist's life – are materialized only through a murmur of personalized voices coming from different directions, literally surrounding us (an excellent achievement by sound designer Nikola Erić). In this way, one of the play's central motifs is metaphorically embodied: the intrusion of neighbors into other people's lives, which evolves from mere curiosity into violence. The voices of the tenants evoke an ancient chorus of malevolent figures (for instance, the Furies), with Zarić in the role of the chorus leader. The story unfolds in a bourgeois salon apartment, similar to the one in which Heartefact House itself is located, so this "metonymy" is scenographically developed with just a few elements of furniture appropriate to that social class (set design by Ivona Despotović). At the beginning of this main part of the story, the dramaturgy relies on suspense – on the mystery of why an older university professor (Anita Mančić) is being visited by a young woman (Iva Milanović), whose clothing and behavior suggest a prostitute, though not in a banal or caricatured way, but with measure, taste, and full dramatic justification. The clear differences in character, generation, and social class between the two are further emphasized by the distinct, realistic costumes designed by Milena Kostić. The two actresses skillfully build the suspense, which is soon resolved (apologies for the spoiler): the suspicion of a lesbian relationship is dispelled, it is confirmed that the younger woman is indeed a prostitute, and it is revealed that the older woman is the widow of the younger woman's now-deceased client.

From the moment the nature of their relationship is revealed, it begins to develop in an entirely new direction: the lady wishes to meet the prostitute every Sunday to talk about her late husband (and, of course, she pays for these meetings), to learn about the side of him she had never noticed over so many years. Through excellent partner work, using delicate acting techniques akin to weaving the finest lace, the two actresses develop a multilayered relationship between these characters – one in which tenderness and female solidarity intertwine with anger caused by

the fact that the socially privileged can never fully understand those on the margins. Through their relationship, some of the central motifs of this richly layered text are refracted – from the realization that one can never fully know the Other, even after a lifetime spent together, to the arrogance and violence exercised by the politically powerful (such as the lady's husband) over the socially subordinate, especially women, and in particular those engaged in the oldest profession.

In a parallel narrative line, another motif develops – one that is only hinted at the beginning of the performance: the crude intrusion of neighbors into an individual's life. The voices of the tenants continue to reach us from all sides, now sounding even more agitated, ominous, and oppressive than before. Through them, and by means of a clear escalation, increasingly severe accusations are directed at the professor, along with progressively harsher proposed sanctions – from accusations of spreading immorality in the building to demands that her apartment be taken away.

The bearer of this parallel storyline is the aforementioned president of the tenants' council, played very effectively by Milan Zarić as a condescending figure who appears to show understanding toward the professor, while in reality also delivering threats – wrapped in hypocritical politeness. Although initially socially superior to the young woman, the professor ultimately ends up as an outcast herself – a marginalized individual oppressed by her environment – so the relationship of solidarity and understanding between the two women takes on a different dimension. However, the mental and social ruin of the lady, which Anita Mančić portrays with great skill – along with the various states her character goes through – is not the final note of either the text or the performance. Since I have already revealed quite a lot in discussing this production, which is highly accomplished on all levels and largely built on suspense, I will stop here and leave future audiences to enjoy the final twist for themselves.

Ivan Medenica (*Radar*, April 13, 2026)

ЂОРЂЕ КОСИЋ

ЦЕНТРАЛА ЗА ХУМОР

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ БЕОГРАД (СРБИЈА)

УТОРАК, 2. ЈУН

ЂОРЂЕ КОСИЋ

HUMOR CENTRAL

NATIONAL THEATRE BELGRADE (SERBIA)

TUESDAY, 2ND JUNE

Фото: Маријана Јанковић

Режија: ОЉА ЂОРЂЕВИЋ   Director: OĽJA ĐORĐEVIĆ
Драматургија: ЈЕФИМИЈА СЕКУЛОВИЋ   Dramaturge: JEFIMIJA SEKULOVIĆ
Костимографија: МАРИЈА МАРКОВИЋ МИЛОЈЕВ   Costume design: MARIJA MARKOVIĆ MILOJEV
Сценографија: ЉУБИЦА ПЕТРОВИЋ   Set design: LJUBICA PETROVIĆ
Кореографија: АНДРЕЈА КУЛЕШЕВИЋ   Choreography: ANDREJA KULEŠEVIĆ
Компоновање музике: ИРЕНА ПОПОВИЋ   Music composition: IRENA POPOVIĆ
Сценски говор: ЉИЉАНА МРКИЋ ПОПОВИЋ   Speech coach: LJILJANA MRKIĆ POPOVIĆ
Сценографска асистентура: ЈАСНА САРАМАНДИЋ   Set design assistant: JASNA SARAMANDIĆ
Костимографска асистентура: МИЛЕНА КОСТИЋ ЈОЈИЋ   Costume design assistant: MILENA KOSTIĆ JOJIĆ

Играју: Cast

Александар Цветковић Аца: РАДОВАН ВУЈОВИЋ   Aleksandar Cvetković Aca: RADOVAN VUJOVIĆ
Јован Танић: МИЛОШ ЂОРЂЕВИЋ   Jovan Tanić: MILOŠ ĐORĐEVIĆ
Никола Поповић: ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ   Nikola Popović: JOVAN JOVANOVIĆ
Жанка Стокић: ВАЊА МИЛАЧИЋ   Žanka Stokić: VANJA MILAČIĆ
Мирко Милисављевић: ПАВЛЕ ЈЕРИНИЋ   Mirko Milisavljević: PAVLE JERINIĆ
Љубинка Бобић Боба: СУЗАНА ЛУКИЋ   Ljubinka Bobić Boba: SUZANA LUKIĆ

Представа траје 1 сат и 40 минута   The play is 1 hour and 40 minutes long

ПИСАЦ

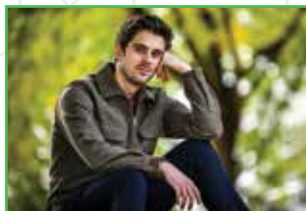
У преплитању ратне и позоришне стварности, поставља се питање – шта је за осуду у околностима у којима је живети опасно по живот и ко уопште има право да доноси пресуде. *Централа за хумор* је инспирисана истинитим догађајима и личностима, и у њиховом случају, пресуда је била брза и без права на одбрану, за неке – на смрт. У нашој представи, личности које су средином прошлог века наступале на сцени Народног позоришта појављују се на њој поново – наравно, овога пута као измаштани драмски ликови, плодови пишчеве фикције – да одбране свако своју позицију.

ЂОРЂЕ КОСИЋ (БЕОГРАД, 1996)

У младости се аматерски бавио глумом у Театру 13, а затим у Центру за културну едукацију Студио (одабране представе – *Бој је дицеј* у режији Милоша Лолића, *21-12-2012.* у режији Ненада Радовића). Завршио је основне студије на Факултету драмских уметности у Београду, смер драматургија, где од катедре добија награде за изузетна постигнућа: „Јосип Кулунџић“ и „Слободан Селенић“ а затим завршава мастер студије из драматургије, специјализација: Драмско и филмско писмо на Академији драмске умјетности у Загребу, где добија награду деканата за изузетна постигнућа.

Драма *Сага није јули* ушла је у најужи избор за Стеријину награду 2019. године, те је јавно читана у Београду, Шапцу и Загребу.

Добитник је награде Стеријиног позорја за оригинални домаћи драмски текст за 2019/20. годину за драму *Усјавањка* за *Алексију Рајчић*. Драма је инсценирана и премијерно изведена у Народног позоришту у Београду у априлу 2022. године, а 2023. освојила је 5 награда на Стеријином позорју, међу којима су и Стеријина награда за најбољу представу (прва у историји Народног позоришта у Београду) и Стеријина награда за савремени текст. Као драматург и драмски писац, учествује у разноврсним позоришним продукцијама у Србији, Хрватској и БиХ.

Члан је жирија за награду Стеријиног позорја за оригинални домаћи драмски текст за 2024. и 2025. годину, као и за награду „Раша Плаовић“, те члан жирија на фестивалима „Позориште Звездариште“ и „Позоришни Кустендорф“.

Драматург је фестивала ангажованог позоришта за младе „Ангажман Фест“, подржаног од Министарства културе Републике Србије. Члан је међународне мреже драмских писаца Fabulamundi Playwriting Europe.

Осим позоришта, бави се и филмом као сценариста и коценариста на филмовима у режији Давида Јовановића: *Диван дан* (2019), *Сендмен* (2019), *Буч Кесиди: Еуфорија уживо* (2021), *Сунце никад више* (2024). Један је од оснивача креативне групе Pointless films. У Народног позоришту у Београду од 2021. године ради као драматург.

РЕДИТЕЉКА

Клише о историји која се понавља, на овим просторима, одавно је престао да буде клише и постао образац по коме живимо или преживљавамо. Да ли је менталитет та нека непромењива константа која нас тера у потрагу за вођама, за диктатурама, опресијама, устанцима, издајама међу најближима? Да ли су крива та нека, овде вечито занимљива, времена или смо криви ми?

У једном таквом „занимљивом“ времену, пред крај Другог светског рата, у друштву које се неповратно мењало у нешто ново, свако је тражио своје место и грабио (често и буквално) могућност да у новонасталој ситуацији профитира. Тада, као и сада, дојучерашњи принципи, припадност политичкој организацији или одређеној друштвеној групи – све се мењало преко ноћи. Јер, ако историју пишу победници, ваља бити на страни победника. Свако одступање од елементарног морала, правда се вечитом прагматичношћу – тако то иде.

У тим превирањима, неминовно, све оно лично, давно закопано, никад опроштено, фрустрирајуће, јадно и ситно – све избија на површину. Своде се давно направљени рачуни. Људи постају потказивачи својих ближњих, брат удара на брата, кум на кума, а у позоришту – глумац глумцу постаје вук.

Надмоћно се процењује свачија исправност, ставља се у први план сопствена неоспорна правичност. У жару грађења новог, немилосрдно се обрачунава са старим. Ко не слуша ратну песму (или ко, као Цветковић и Танић, пева док други ратују), мораће да слуша олују. Прошло је много година откако су Аца, Јован и остали били у овој згради и ходали истим овим ходницима којима ми идемо, док покушавамо да склопимо све коцкице у потрази за њиховом причом. Ко зна, можда ће за осамдесет година неко скупљати делиће приче о нама. А до тада...

Оља ЂОРЂЕВИЋ

Рођена је и одрасла у Београду. Похађала је Тринаесту београдску гимназију три године а затим је завршила Jefferson Performing Arts High School у Портланду, Орегон. Дипломирала је на одсеку за мултимедијалну режију у класи проф. Бора Драшковића, на Академији уметности у Новом Саду. Стални је редитељ Народног позоришта у Суботици. Радила је у организационим тимовима фестивала БИТЕФ, Стеријино позорје и Радост Европе. Од 2006. до 2022. била је директор Дrame на српском језику Народног позоришта у Суботици.

Значајније режије:

Момци из бенда – Март Кроули; *Право на Руса* – Угљеша Шајтинац; *Бомбардовали смо Њу Хејвен* – Џозеф Хелер; *Ошело* – Вилијам Шекспир; *Иза кулиса* – Мајкл Фрејн; *Мрачна комедија* – Петер Шефер; *Ајаршман* – Нил Сајмон; *Многа вике ни око чега* – Вилијам Шекспир; *Ожалошћена йородица* – Бранислав Нушић; *Терапија* – Дуранг / Ђорђевић; *Буба у уху* – Жорж Фејдо; *Гласине* – Нил Сајмон; *Eufemeizat*, ауторски пројекат; *Хасананиница* – Љубомир Симовић; *Сумњиво лице* – Бранислав Нушић; *Прс'о* – Реми де Во; *Вечера будала* – Франсис Вебер; *Брак Бет и Бу-а* – Кристофер Дуранг; *Пошћуно скраћена историја Србије* – ауторски пројекат, Обрадовић / Пелевић; *Док ше ја храним и облачим*

– ауторски пројекат, Даница Николић Николић; *Укроћена торойаг* – Вилијам Шекспир; *Тенор на зајам* – Кен Лудвиг; *Коферче* – Јуриј Пољаков; *Феликс и Дорис* – Бил Манхоф; *Госпођа министарка* – Бранислав Нушић.

КРИТИКА

Бити или не бити глумац

Радња фрагментарне, трагикомичне драме *Централа за хумор* Ђорђа Косића одвија се током Другог светског рата и има документаристичку основу у приповедању о популарним глумцима тог времена, члановима Народног позоришта, Александру Цветковићу, Јовану Танићу, Љубинки Бобић, Жанки Стокић, Николи Поповићу и Мирку Милисављевићу. Осим рада у Народног позоришту, неки од њих су били део групе „Централа за хумор“ која је изводила водвиљске садржаје током окупације, због чега им је било суђено на завршетку рата. Скоковите нарације, уз укључене елементе позоришта у позоришту, овај комад, тематски сродан *Пућујућем йозоришћу Шойаловић* Љубе Симовића, поставља питања од ужарене важности за наше такође дубоко кризно време, крцато усијаним поделлама. Сочан, ласциван, аристофански хумор који прати описе живота глумаца изван сцене судара се са смутном, тескобном стварношћу преживљавања рата, одражавајући симболички и борбу различитих

уверења о исправним изборима деловања у ратним временима. Основна драма израста из питања: да ли у доба таквих експлозивних друштвених сукоба и борбе за слободу треба наставити са редовним професионалним активностима, да ли позориште треба да постоји током општег насиља, и који су жанрови прихватљиви, између трагедије и комедије? Ова тематика је постављена дијалектички, стране се не заузимају нити се дају коначни одговори, јер ликови имају различита, супротстављена мишљења. Због те значењске сложености, драма је врло изазовна, мисаоно, критички, нарочито данас, овде и сада.

У редитељском постављању Косићевог текста, Оља Ђорђевић се највише ослања на његове јасне вредности и на снагу глумачких остварења. На сцени утврђеној помало циркуски, са пругастим завесама и низовима сијалица које сугеришу пучку забаву, глумци преовлађујуће реалистички обликују сцене из позоришног живота, у предвечерје рата врло жовијално, на крилима раздрагане музике. Призори позоришта у позоришту, односно комичких скичева „Централе за хумор“, грађени су врло карикатурално, чиме се истиче њихова накарадност, што има извесне комичке вредности. На пример, у сцени „Како је српски сељак од Хитлера направио будалу“, Милош Ђорђевић, у улози глумца Јована Танића, који ту игра стереотипног Србина, грубо пародично гради лик, што има субверзивни смисао, претеривање у изразу се може схватити и као критика извођења таквих представа у рату. Радован Вујовић је у улози глумца Александра

Цветковића, који у блиском маниру, гротескно игра Хитлера, као хистеричног, размаженог гада, што такође има извесне критичке и комичке вредности. Ипак, тој сцени би добро дошла нијансирања, додавања других вредности извођења, које би донеле и значењска проширења радње, универзализацију кроз естетицију.

Вања Милачић отмено игра Жанку Стокић, диву која је пре рата уживала највећу славу, а после њега постаје сенка себе саме, због осуде за сарадњу са окупатором. Вања суптилно брани Жанку, са уверењем да није имала другог избора него да игра под командом Немаца, због шећерне болести и потребе за инсулином који је могао да се купи само на црном тржишту, што без рада није могла. Сузана Лукић трезвено и суздржано представља Љубинку Бобић која је направила другачији избор, сматрајући да не треба да наступа под окупацијом, због чега је преживљавала радећи шта стигне, чистила је, шила, верујући да на тај начин остаје чиста, и слободна. Милош Ђорђевић је енергичан у улози Јована Танића, који је без битнијег моралног преиспитивања играо ласцивне комедије, уживао у благодетима живота током окупације и без скрупула прелазео из једног у други политички табор. Његов саборац је био глумац Александар Цветковић, овде обликован са нешто више обзира и самоупитаности, али такође као забављач који „само ради свој посао“, просипајући грубе вицеове у јако осетљивом времену. Павле Јеринић игра часнијег Мирка Милисављевића који није хтео да буде део *Централе за хумор*, али је и током рата играо као члан Народног позоришта. Он је особено дистанциран, суздржан и опрезан због своје сексуалности коју мора да крије у репресивним околностима суровог гушења различитости. Јован Јовановић са опипљивом хладноћом игра озбиљнијег и туробнијег колегу Николу Поповића, који је на почетку рата оставио глуму, узео пушку и отишао у партизане. После ослобођења постао је партизански комесар и њихов брутални судија који готово да ужива у одмазди, пун отрова, мржње, и доноси одлуке о кривици глумца које су за последицу имале стрељања Танића и Цветковића, између осталог.

Упркос поменутом непопуњеном простору за финији сценски израз, за већу суптилност која би била одговарајућа у тумаче-

њу сложености Косићевог текста, његове стилске и идејне разноликости, представа *Централа за хумор* нам је у овом тренутку важна због тема које провокативно покреће. Живимо у времену које меље толеранцију и разум, продубљује разлике и ствара напете поделе, осуђује без истинског суђења, често заборављајући на основну људскост. Ова представа отвара поглед на последице такве острашћености, што може да утиче на шире сагледавање нашег узаврелог проблема.

Ана Тасић (*Полиџика*, 31. март 2025)

ХУМОР СА ИСПЉУВКОМ КРВИ

Ту насилну блиску прошлост, у свету и код нас, историчар Андреј Митровић назвао је „временом нетрпељивих“, а Ерик Хобсбаум „кратким“ XX веком или добом екстрема. Као што знамо, Србија се те историјске несреће нагудала преко сваке мере. Наша прича враћа нас у Београд, непосредно пред Други светски рат, када је група глумаца Народног позоришта основала трупу под називом „Централа за хумор“, као веселију алтернативу класичном репертоару у матичној кући. Касније, на почетку нацистичке окупације, оснивачка идеја се претворила у намеру да се са том тезгом некако преживи и да се гледаоце, сите немаштине и страха, насмеје у времену ужаса. Али, да ли се треба смејати док около људи труну по затворима и висе на вешалима? Ова морална дилема представљала је и окидач за историјску драму истог наслова, *Централа за хумор*.

Ова представа романсирана је реконструкција једне стварне глумачке саге која почиње прпошно и шармантно, наставља се као драма у времену рата и завршава као трагедија у којој су неки од тих глумаца стрељани у прохладно новембарско јутро 1944. године, а неки су брутално кажњени. Да ли је тако баш морало бити? У трупи је било оних који су рекли, као Љубинка Бобић, да не могу да играју духовите скечеве у доба окупације, оних који су кренули у шуму и коначно оних, као што су то били прваци Народног позоришта, Жанка Стокић, Александар Цветковић и Јован Танић, који су веровали да глумци треба да играју и у најгорим временима.

Ове стварне глумачке ликове на узбудљив начин тумаче Радован Вујовић, Милош Ђорђевић, Јован Јовановић, Вања Милачић, Павле Јеринић и Сузана Лукић, ткајући на позорници ту причу о једном злом добу и људским одлукама које су значиле живот или смрт, о племенитим намерама које могу бити поплуване као издаја и о револуционарима, како је говорио Брехт, који су „припремали тло за доброту, а сами нису могли бити добри“. Судбина је у живот ових глумаца умешала црни хумор, који су они на позорници сипали свако вече, и крвави испљувак стварности коју многи од њих нису преживели. И заиста, већ одмах након што су партизани ушли у Београд, глумци „Централе за хумор“, и они који су у времену окупације хтели да играју духовите комаде и они који то нису хтели, нашли су се заједно у Улици кнеза Милоша, у згради Озне пред политичким комесаром, својим бившим колегом глумцем, Николом Поповићем.

Финале ове тужне представе остаће упамћено по једном кратком дијалогу: „Осуђени сте на губитак грађанске части, више никада нећете стати на позорницу и сви ће вас заборавити“, казао је Жанки Стокић тај бивши глумац и иследник. „Нека. Можда ће мене и заборавити, али вас ће сигурно сви упамтити“, рекла је Жанка иследнику. Седамнаест дана касније, стрељани су Александар Цветковић и Јован Танић и потом још петнаесторо других глумаца. Када је ослобођен Париз, Албер Ками се у једном тексту zaloжио да нове власти не потпадну под психозу бруталне освете и да буду милосрдне

према онима који су можда и згрешили, али који дефинитивно нису били колаборанти са нацистима. Представа *Централа за хумор* храни се том историјском трагедијом и евидентним политичким опасностима овога времена, па би њена највећа вредност могла бити садржана у оној стародревној мисли која гласи: Немојте да вас обузме зло. Зло се само добрим побеђује.

Бојан Муњин (*НИН*, 27. март 2025)

ЖИВОТ У МЕХУРУ

Хајде најпре мало да појаснимо временски контекст у коме је трупа звана „Централа за хумор“ деловала. У својој свеобухватној књизи „Позориште у окупираној Србији“ (Издавачи Алтера и Удружење драмских уметника Србије) Боро Мајданац, кроз опширну документацију, илуструје невероватно бујање позоришног живота у окупираној Србији. Београд је наравно био позоришни центар, али се жива активност водила и у Нишу, Крагујевцу, а и у осталим местима по Србији. Сам преглед репертоара и извођења довољно говори о тој френетичној активности (на пример у сезони 41-42, Моравско народно позориште у Нишу извело је 30 премијера и 210 извођења представа), а посебан феномен представљало је стварање бројних нових позоришних трупа које су углавном имале изразито забављачки карактер („Разбибрига“, „Весело позориште Гане“, „Ацино смешно позориште“, „Весело позориште Разонода“, „Веселаџици“ итд.).

Лако је тај ескапизам објаснити потребом да у тешким временима бар за моменат заборавимо мучну стварност, али не треба заборавити да иза тога стоји и разрађена стратегија окупационих власти, те Недићевог режима да се по сваку цену одржи привид нормалног живота упркос свим ужасима који су се свакодневно дешавали. За стварање тог привида који је био есенцијалан за режим, било је неопходно да се пажња грађана преусмери са свакодневних проблема на ескапистичку забаву. Звучи познато? Да!

Посебну популарност у то време имала је „Централа за хумор“ јер су њу основали и у њој играли изузетно популарни и вољени глумци Народног позоришта Јован Танић, Александар Аца Цветковић, те митска Жанка Стокић. Након рата, због рада у

тој трупи, али и неких других активности, Танић и Цветковић су од стране нове власти стрељани без суђења, а Жанки Стокић је одузета национална част те више није могла да глуми. Посебно је значајно, па и дирљиво, што се ова представа десила баш у Народног позоришту, на чијим сценама су сва славна имена глумишта постигла и своје највеће успехе

Ђорђе Косић, писац драме *Централа за хумор* (аутор одличне драме *Усјаванка за Алексију Рајчић*, која је освојила пет Стеријиних награда) управо ту тему – одговорности уметника у тешким временима – ставља у центар свог текста. Кроз класичну наративну структуру, вешто пласирајући неопходне информације, Косић је успео да се представа с лакоћом прати чак и ако нисте упознати с историјским контекстом. Ликови су сочни, пунокрвни, основни драмски сукоб с лакоћом успостављен, однос између комедије и драме избалансирани, једино што донекле смета је повремено програмски постављено бављење главном темом које на моменте зазвучи декламаторски, неаутентично. То посебно чуди јер кад се темом бави кроз конкретну драмску радњу, у одличном делу истраге и саслушања на пример, сва слојевитост теме се беспрекорно и прецизно реализује. Трагичне судбине појединца не засењују свеопшту трагедију, и аутор оставља довољно елемената да гледалац сам донесе мишљење о одговорности уметника, као и о њиховим мотивима, мада је наравно јасно како то сам аутор осећа.

Режија Оље Ђорђевић је динамична и ефикасна, мизансцен је разигран и прецизан, а посебно је ефектан део када се у представи инкорпорира скеч *Минути после десет* по којем је „Централа“ и била најпознатија. Сценографија је једноставна али потенцира ту издвојеност, тај живот у „мехуру“, иза завесе, ове групе талентованих боема који чак и ван сцене играју улоге. Радомир Вујовић лепо развија ту дуалност, малим гестовима, погледима, где наговештава колика се рањивости и несигурности крије иза увек добро расположеног комедијанта. Милош Ђорђевић је исто тако бриљантан као прагматични денди, блистав и повремено суров у доскочицама, али човек који, опијен славом, не уме и не жели да заустави замањ судбине, чак и кад види да га она неумитно води ка трагедији. С друге стране, Јован Јовановић нам самоуверено, фокусирано и прецизно осликава човека чије се емоције руководе идеологијом, али где се негде дубоко иза тога назире и она фрустрираност

уметника који није имао шансе или талента. Остатак ансамбла лепо употпуњава ту слику, „већа од живота“ Жанка Стокић Вање Милачић, сва у снажним покретима и емоцијама, вицкаста али и горка и меланхолична Љубинка Бобић Сузана Лукић, те Мирко Милосављевић Павла Јеринића, осликан као човек навикнут да живи са сенком опасности која је увек ту негде.

Представа наравно не намеће никакве паралеле са савременошћу тренутка у коме живимо, оне се – ма колико контекст био различит – саме успостављају. Посебно је значајно, па и дирљиво, што се ова представа десила баш у Народном позоришту, на чијим сценама су сва ова славна имена постигла и своје највеће успехе.

Бобан Јевтић (*Пагар*, 27. март 2025)

PLAYWRIGHT

In the intertwining of wartime and theatrical reality, a question arises – what is condemnable in circumstances where living itself is life-threatening, and who even has the right to pass judgment? *Humor Central* is inspired by real events and individuals, and in their case, judgment was swift and without the right to defense – for some, it meant death. In our play, figures who performed on the stage of the National Theatre in the mid-20th century appear there once again – this time, of course, as imagined dramatic characters, products of the playwright's fiction – each defending their own position.

ЂОРЂЕ КОСИЋ (BELGRADE, 1996)

In his youth, he was engaged in amateur acting at Theatre 13 and later at the Cultural Education Center Studio (selected performances include *God Is a DJ*, directed by Miloš Lolić, and *21-12-2012*, directed by Nenad Radović). He completed his undergraduate studies in dramaturgy at the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade, where he received departmental awards for outstanding achievement: the “Josip Kulundžić” and “Slobodan Selenić” awards. He later completed a master's degree in dramaturgy, specializing in dramatic and film writing, at the Academy of Dramatic Art in Zagreb, where he received the Dean's Award for excellence.

His play *It Is Not July Now* was shortlisted for the Sterija Award in 2019 and publicly read in Belgrade, Šabac, and Zagreb. He is the recipient of the Sterija Theatre Festival Award for Best Original Domestic Drama Text (2019/20) for *A Lullaby for Aleksija Rajčić*. The play premiered at the National Theatre in Belgrade in April 2022 and won five awards at the 2023 Sterija Theatre Festival, including Best Performance (the first in the history of the National Theatre in Belgrade) and Best Contemporary Text.

As a dramaturg and playwright, he participates in various theatre productions in Serbia, Croatia, and Bosnia and Herzegovina. He has served as a jury member for the Sterija Theatre Festival award for original domestic drama (2024 and 2025), as well as for the “Raša Plaović” award, and has been on juries at the “Zvezdarište Theatre Festival” and “Theatre Kustendorf.”

He is the dramaturg of the engaged youth theatre festival “Engagement Fest,” supported by the Ministry of Culture of the Republic of Serbia, and a member of the international playwrights' network Fabulamundi Playwriting Europe.

In addition to theatre, he also works in film as a screenwriter and co-writer on films directed by David Jovanović: *A Wonderful Day* (2019), *Sandman* (2019), *Butch Cassidy: Live Euphoria* (2021), and *The Sun Never Again* (2024). He is one of the founders of the creative group Pointless Films. Since 2021, he has worked as a dramaturg at the National Theatre in Belgrade.

DIRECTOR

The cliché about history repeating itself has long ceased to be a cliché in these regions; it has become a pattern by which we live or survive. Is mentality the unchanging constant that drives us to seek leaders, dictatorships, oppression, uprisings, and betrayals among our own? Are these never-ending “interesting” times to blame, or are we?

In one such “interesting” time - toward the end of World War II - society was undergoing irreversible transformation, and everyone was searching for their place, seizing (often literally) opportunities to profit from the newly arising situation. Then, as now, yesterday’s principles, affiliation with a political organisation or a social group shifted overnight. After all, if history is written by the victors, one must stand on the winning side. Any deviation from basic morality is justified by a perpetual pragmatism - that’s the way of the world.

Amid these upheavals, inevitably, all that is deeply personal, long-buried, unforgiven, frustrating, petty, and miserable will rise to the surface. Old accounts are settled. People betray their closest ones; brother turns against brother, best friend against best friend, and in the theatre, an actor becomes another actor’s worst enemy.

Everyone’s righteousness is haughtily judged, while one’s own unquestionable uprightness is highlighted. While fervorously building something new, the old is ruthlessly cast aside. Those who do not listen to the war song (or those, like Cvetković and Tanić, who sing while others fight in a war) will be forced to hear the coming storm.

Many years have passed since Aca, Jovan, and the others were in this same building and walked these same hallways, just as we do now, trying to put the pieces of their story together. Who knows, perhaps in eighty years, someone will be putting the pieces of our own story together. But until then...

Olja Đorđević

Born and raised in Belgrade, she attended the Thirteenth Belgrade Gymnasium for three years before graduating from Jefferson Performing Arts High School in Portland, Oregon. She earned her degree in multimedia directing under Professor Bora Drašković at the Academy of Arts in Novi Sad. She is a resident director at the National Theatre in Subotica. She

has worked in the organizational teams of festivals such as BITEF, Sterija Theatre Festival, and Joy of Europe. From 2006 to 2022, she served as director of the Serbian-language Drama at the National Theatre in Subotica.

Selected productions:

The Boys in the Band (Mart Crowley); *The Right to a Russian* (Uglješa Šajtinac); *We Bombed New Haven* (Joseph Heller); *Othello* (William Shakespeare); *Noises Off* (Michael Frayn); *Black Comedy* (Peter Shaffer); *The Apartment* (Neil Simon); *Much Ado About Nothing* (William Shakespeare); *The Bereaved Family* (Branislav Nušić); *Therapy* (Durang/Đorđević); *A Flea in Her Ear* (Georges Feydeau); *Rumors* (Neil Simon); *Eufemizam* (authorial project); *Hasanaginica* (Ljubomir Simović); *A Suspicious Person* (Branislav Nušić); *Burst* (Rémi De Vos); *Dinner for Schmucks* (Francis Veber); *The Marriage of Bette and Boo* (Christopher Durang); *A Completely Abridged History of Serbia* (authorial project, Obradović/Pelević); *While I Feed and Clothe You* (authorial project, Danica Nikolić Nikolić); *The Taming of the Shrew* (William Shakespeare); *Lend Me a Tenor* (Ken Ludwig); *The Briefcase* (Yuri Polyakov); *Felix and Doris* (Bill Manhoff); *The Cabinet Minister’s Wife* (Branislav Nušić).

REVIEWS

TO BE OR NOT TO BE AN ACTOR

The tragicomic drama *Humor Central* by Đorđe Kosić takes place during World War II and is grounded in documentary-style storytelling about popular actors of the time – members of the National Theatre: Aleksandar Cvetković, Jovan Tanić, Ljubinka Bobić, Žanka Stokić, Nikola Popović, and Mirko Milisavljević. In addition to their work at the National Theatre, some of them were part of the group “Humor Central,” which performed vaudeville pieces during the occupation, for which they were later put on trial at the end of the war. Through episodic narration and the inclusion of elements of theatre within theatre, this play – closely related in theme to Ljubomir Simović’s *The Traveling Theatre Šopalović* – raises questions of burning importance for our own deeply crisis-ridden time, saturated with heated divisions. Its rich, risqué, Aristophanic humor, which accompanies depictions of the actors’ lives offstage, collides with the murky, oppressive reality of surviving the war, symbolically reflecting the clash of differing beliefs about what constitutes the right course of action in wartime.

The central dramatic tension arises from the question: in times of such explosive social conflict and struggle for freedom, should one continue with regular professional activities? Should theatre exist amid widespread violence? And which genres are acceptable – tragedy or comedy? These issues are presented dialectically; no sides are taken, nor are definitive answers offered, as the characters hold differing, often opposing viewpoints. Because of this complexity of meaning, the drama is intellectually and critically demanding – especially today, here and now.

In her stage In Kosić's text, Olja Đorđević relies primarily on its clear strengths and on the power of the actors' performances. On a stage designed with a somewhat circus-like aesthetic, featuring striped curtains and rows of light bulbs suggesting popular entertainment, the actors predominantly shape scenes from theatrical life in a realistic manner, especially in the pre-war setting, which is rendered with lively joviality and buoyant music. The "theatre-within-theatre" scenes – namely the comic sketches of the "Humor Central" group – are constructed in a highly caricatural style, emphasizing their grotesqueness, which carries certain comic value. For example, in the scene "How the Serbian Peasant Made a Fool of Hitler," Miloš Đorđević, in the role of actor Jovan Tanić (who here plays a stereotypical Serb), builds the character in a crudely parodic manner, which has a subversive dimension; the exaggeration in expression can also be interpreted as a critique of staging such performances during wartime. Radovan Vujović, as actor Aleksandar Cvetković, grotesquely portrays Hitler in a similar vein – as a hysterical, spoiled brute – again producing both critical and comic effects. However, this scene would benefit from greater nuance, from the addition of other performative values that would expand its meaning and lend it a more universal dimension through aesthetic refinement.

Vanja Milačić elegantly portrays Žanka Stokić, a diva who enjoyed immense fame before the war but became a shadow of herself afterward due to her conviction for collaboration with the occupiers. Milačić subtly defends Žanka, suggesting she had no real choice but to perform under German command due to her diabetes and need for insulin, which could only be obtained on the black market – something she could not afford without working. Suzana Lukić presents Ljubinka Bobić with restraint and sobriety, as someone

who made a different choice, believing she should not perform under occupation, and who survived by taking whatever work she could find – cleaning, sewing – believing this allowed her to remain morally clean and free. Miloš Đorđević is energetic as Jovan Tanić, who, without significant moral introspection, performed risqué comedies, enjoyed the benefits of life during the occupation, and moved between political camps without scruple. His counterpart is Aleksandar Cvetković, portrayed here with somewhat more consideration and self-questioning, yet still as an entertainer who "is just doing his job," delivering crude jokes in a highly sensitive time. Pavle Jerinić plays the more honorable Mirko Milisavljević, who refused to join *Humor Central* but continued acting at the National Theatre during the war. He is distinctly reserved, restrained, and cautious due to his sexuality, which he must conceal in repressive circumstances that brutally suppress difference. Jovan Jovanović, with palpable coldness, portrays the more somber colleague Nikola Popović, who abandoned acting at the start of the war, took up arms, and joined the Partisans. After liberation, he became a partisan commissar and their brutal judge, who seems to take pleasure in revenge, full of bitterness and hatred, and makes decisions about the actors' guilt that led, among other consequences, to the executions of Tanić and Cvetković.

Despite the noted lack of finer scenic nuance – greater subtlety that would better match the complexity, stylistic richness, and ideological diversity of Kosić's text – *Humor Central* remains

important at this moment because of the provocative themes it raises. We live in a time that grinds down tolerance and reason, deepens divisions, creates tense polarizations, and passes judgment without true trial, often forgetting basic humanity. This performance opens a view onto the consequences of such fervor, encouraging a broader understanding of our own heated reality.

Ana Tasić (*Politika*, March 31, 2025)

Humor with a Spit of Blood

That violent recent past, both in the world and here, has been described by historian Andrej Mitrović as the “age of the intolerant,” and by Eric Hobsbawm as the “short” 20th century, or the age of extremes. As we know, Serbia has had more than its fill of that historical misfortune. Our story takes us back to Belgrade, just before the Second World War, when a group of actors from the National Theatre founded a troupe called “Humor Central,” as a lighter alternative to the classical repertoire of their home institution. Later, at the beginning of the Nazi occupation, that founding idea turned into an attempt to survive through this side job and to make audiences – already exhausted by poverty and fear – laugh in a time of horror. But should one laugh while people rot in prisons and hang from gallows? This moral dilemma served as the trigger for the historical drama of the same title, *Humor Central*.

This production is a romanticized reconstruction of a real theatrical saga that begins flamboyantly and charmingly, continues as a wartime drama, and ends as a tragedy in which some of those actors were executed on a chilly November morning in 1944, while others were brutally punished. Did it really have to be that way? Within the troupe, some said, like Ljubinka Bobić, that they could not perform witty sketches during the occupation; those who went off to join the resistance, and finally those – such as leading National Theatre actors Žanka Stokić, Aleksandar Cvetković, and Jovan Tanić – who believed that actors should perform even in the worst of times.

These real theatrical figures are compellingly portrayed by Radovan Vujović, Miloš Đorđević, Jovan Jovanović, Vanja Milačić, Pavle Jerinić, and Suzana Lukić, weaving on stage a story about a dark era and human choices that meant life or death, about noble intentions that could

be spat upon as betrayal, and about revolutionaries who, as Brecht said, “prepared the ground for goodness but could not themselves be good.” Fate mixed into the lives of these actors both the black humor they poured out on stage every evening and the bloody residue of a reality many of them did not survive. Indeed, immediately after the Partisans entered Belgrade, the actors of “Humor Central” – both those who had performed light comedies during the occupation and those who had refused – found themselves together in Knez Miloš Street, in the OZNA building, before a political commissar – their former colleague, actor Nikola Popović.

The finale of this tragic performance will be remembered for a brief exchange: “You are sentenced to the loss of your civil honor; you will never again set foot on a stage, and everyone will forget you,” the former actor turned interrogator told Žanka Stokić. “Perhaps they will forget me – but they will certainly remember you,” she replied. Seventeen days later, Aleksandar Cvetković and Jovan Tanić were executed, followed by fifteen other actors. When Paris was liberated, Albert Camus wrote that the new authorities should not succumb to a frenzy of brutal revenge and should show mercy to those who may have erred but were certainly not collaborators with the Nazis.

Humor Central draws its strength from that historical tragedy and from the evident political dangers of our own time. Its greatest value may lie in an ancient thought: Do not let evil consume you. Evil can be defeated only by good.

Bojan Munjin (*NIN*, March 27, 2025)

ПРОГРАМ У ЧАСТ НАГРАЂЕНИХ

ГАЛА КОНЦЕРТ НАЈПОЗНАТИЈЕ И НАЈЛЕПШЕ ОПЕРСКЕ АРИЈЕ

СРЕДА, 3. ЈУН

Диригент: Микица ЈЕВТИЋ

Солисти: Жељко ЛУЧИЋ, Соња ШАРИЋ КОСОВАЦ, Весна ЂУРКОВИЋ, Јелена КОНЧАР и Стеван КАРАНАЦ

Оркестар Опере Српског народног позоришта

PERFORMANCE IN HONOR OF THE AWARD WINNERS

ГАЛА КОНЦЕРТ THE MOST FAMOUS AND BEAUTIFUL OPERA ARIAS

WEDNESDAY, 3RD JUNE

Conductor: Mikica JEVIĆ

Soloists: Željko LUČIĆ, Sonja ŠARIĆ KOSOVAC, Vesna ĐURKOVIĆ, Jelena KONČAR, and Stevan KARANAC

Orchestra of the Opera of the Serbian National Theatre

ЖИРИ

71. Стеријиног позорја

**АНДРАШ УРБАН, (ПРЕДСЕДНИК ЖИРИЈА)
(СЕНТА, 1970)**

Један је од најрелевантнијих и најпровокативнијих позоришних редиТЕЉА у региону југоисточне Европе. Позориштем се интензивно бави од 17. године, када је са својим вршњацима основао AIOWA групу. Дипломирао је филмску и позоришну режију на Академији уметности у Новом Саду код професора Влатка Гилића и Боре Драшковића, након чега започиње интензивну каријеру која га позиционира као бескомпромисног аутора, чији рад непрестано помера границе естетског и друштвеног ангажмана. Његов уметнички језик препознатљив је по сировој енергији, визуелној снази и истраживању најосетљивијих тема савременог друштва, од идентитетских траума до критике национализма и корупције моћи.

Од 2005. године налазио се на челу позоришта „Kosztolányi Dezső” у Суботици, које је под његовим вођством постало један од најужбудљивијих театара у региону. Оснивач је и директор међународног регионалног фестивала савременог позоришта Дезире који у Суботици окупља најзначајније ауторе и трупе. Урбан театар не види као простор пасивне забаве, већ као место живог, понекад и суровог дијалога, третирајући представу као колективни чин побуне и естетске истине. Тренутно је директор Новосадског позоришта/ Ujvideki Színház.

Током богате каријере режирао је у свим важнијим културним центрима бивше Југославије и Мађарске, остављајући дубок траг у националним кућама и независним продукцијама. Његов рад карактерише специфична употреба музике, огољена глу-

мачка игра и способност да од ансамбла створи моћан, јединствен организам.

Добитник је најпрестижнијих стручних признања, укључујући вишеструке Стеријине награде за најбољу режију и представу у целини, награде „Бојан Ступица”, те признање мађарске државе „Mari Jaszay”, које се додељује за изузетан допринос драмској уметности.

**МИРЈАНА ГАРДИНОВАЧКИ
(ЧИТЛУК КОД КРУШЕВЦА, 1950)**

Глумом се почела бавити аматерски у Крушевцу под девојачким презименом Анђелковић. Драмски студио при СНП завршила је 1970. где је исте године добила је стални ангажман. Играла је у више филмова: *Свићи пре свињања*, 1978; *Јесен Ђуке Дражевића*, 1983; *Екран снежи*, 1985; *Сјајер – један животи*, 1986; *Последње лето дејинствва*, 1987; *Лето*, 1988; *Појуйи листи*, 1988; *Дејји бич*, 1988; *Зла жена*, 1998. Статус глумца првака стекла је 1. септембра 1993. Глумица која са успехом игра и драмске и карактерне улоге, дубоког, баршунастог гласа и добре дикције. Њена глума високо је оцењивана од стране критике, а омиљена је и код публике. Награђивана је више пута на Сусретима професионалних позоришта Војводине: за улогу Еве у *Вучјаку* 1974, за улогу Леокадије Бегбик у *Човек је човек* 1984, за улогу Јуце у *Кир Јањи* 1993; затим је награђена Ардалионом за улогу у представи *Камену за њог главу* у извођењу НП у Кикинди на Позоришном фестивалу у Ужицу; добитница је две Стеријине

награде: за улогу Јуце у *Кир Јањи* 1993. и за улогу Ристане у *Јанезу* 1995; затим Зорановог брка на „Данима Зорана Радмиловића“, Годишње награде СНП за улогу Јуце у *Кир Јањи* 1993, Похвале за Дан СНП 1998. и Златне медаље „Јован Ђорђевић“ СНП 2002.

УЛОГЕ: Стана (*Пљусак*), Снаха (*Хоризонтално и вертикално*), Ева (*Вучјак*), Софи (*Ујез*), Гина (*Гаспардајтер ојера*), Кристина (*Госпођица Јулија*), Водоноша Маца, Породиља, Жена која сања (*Сакуљани, а о кайишалу*), Вирџинија (*Субота, недеља, понедељак*), Естела (*Драги Анђеоан или промашена љубав*), Султана (*Зла жена и џандрљиви муж*), Амелија Бечин (*Долња земља*), Марта (*Мушке ствари*), Мања-Слушкиња, Кнегиња (*Венчање*), Велинка Милошев (*Светислав и Милева*), Леокадија Бегбик (*Човек је човек*), Мама, Мимика Малек (*Мој шајта социјалистички кулак*), Августина (*Клојка за осам бесјомоћних жена*), Салче (*Кошћана – сан крик*), Зеленићка (*Родољубци*), Луда (*Краљ Лир*), Тетка Драга (*Три чекића, а о срју да и не говоримо*), Југовића мајка (*Нови Сад ил' никад*), Меланија игуманија (*Јејор Буличов*), Праксагора (*Жене у народној скуиштини*), Најава (*Међу јавом и мед сном*), Госпава (*Чудо у Шарјану*), Лујза (*Ковачи*), Јуца (*Кир Јања*), Попадија Сида (*Пој Ђира и јој Сјира*), Лепосава Лепа (*Сабирни ценшар*), Анхилда (*Кнеиња чардаша*), Госпођа Пернел (*Таршиф*), Рајна (*Урнебесна шрагеђија*), Госпођица Блеклок (*Најављено удиство*).

КСЕНИЈА РАДУЛОВИЋ (БЕОГРАД, 1969)

Дипломирала драматургију, магистрала и докторирала у области театрологије на Факултету драмских уметности у Београду. Од 2014. предаје на ФДУ, где је од 2024. редовна професорка на Катедри за теорију и историју, група предмета Историја позоришта и драме. Главна је уредница Зборника радова Факултета драмских уметности од 2020.

Директорка Музеја позоришне уметности Србије и главна уредница часописа *Театрон* од 2001. до 2012. Уредила више десетина стручних публикација, коуредница научних издања. Ауторка већег броја стручних и научних радова у домаћем и иностраном контексту (часописи, тематски зборници, монографије и сл.).

Уметничка директорка и селекторка Стеријиног позорја 2010–2012.

Кураторка програма Focus Serbia – New Drama, на фестивалу New Drama, Братислава, 2009.

Селекторка програма Show Case, Битеф 2007.

Модераторка Округлог стола Стеријиног позорја 2007–2010.

Модераторка Округлог стола Фестивала југословенског позоришта у Ужицу 2008.

Коауторка мултимедијалне изложбе *Јован Стерија Појовић 1806–1856–2006* у Галерији Српске академије наука и уметности (продукција Музеј позоришне уметности Србије, 2006.).

Драматург на представама *Уметност и доколица* Стива Тешића у режији Немање Ранковића (Народно позориште Ужице 2006) и *Осврн се у њеву* Џона Озборна у режији Бориса Лијешевића (Народно позориште у Београду и Центар за културу Панчево 2007).

Ауторка радио адаптација и драматизација за Радио Београд.

Ауторка књига: *Корак испред – режије Дејана Мијача на сцени Југословенској драмској позоришта, 1977–1996* (Град театар Будва и Октоих, Подгорица 2000), *Сурова класика: редитељски заокрепи и шумачењу драмске класике* (ФДУ, 2019), *Ошварење трилица: стручна рецејција Бишефа у Србији* (ФДУ, 2023).

Добитница Стеријине награде за позоришну критику. Награда за књигу која доприноси образовно-иновативној пракси на Фестивалу хуманистике, културе и уметности (ФЕСК 2019) за књигу *Сурова класика: редитељски заокрепи и шумачењу драмске класике*. Награда Међународног тријенала позоришне књиге и периодике за часопис *Театрон* као групни пројекат (у својству главне уреднице), Стеријино позорје 2003.

ТАТЈАНА ДАДИЋ ДИНУЛОВИЋ (БЕОГРАД, 1963)

Кустоскиња и теоретичарка сценског дизајна. Редовна је професорка Факултета техничких наука Универзитета у Новом Саду где води низ уметничких и теоријских предмета, као и студијски програм Докторских уметничких студија

сценског дизајна. Дипломирала је енглески језик и књижевност на Филолошком факултету у Београду (1987). На Универзитету уметности у Београду магистрала је Теорију уметности и медија (2007), а магистрала (2006) и докторира Сценски дизајн (2008). На Универзитету у Новом Саду одбранила је интердисциплинарни научни докторат из области сценског дизајна, театрологије и теорије архитектуре (2014).

Ауторка је две књиге: *Србија: мој случај: нова европска генерација* (2008) и *Сценски дизајн као уметност* (2017). Објавила је низ ауторских радова у научним и стручним часописима и превела више од сто стручних текстова из области сценског дизајна, позоришта и архитектуре. Уредница је едиције Сценски дизајн издавачке куће Клио и истоимене рубрике у часопису *Сцена* Стеријиног позорја (са Д. Вилотић). Као ауторка, кустоскиња и менторка, извела је велики број уметничких радова, изложби и догађаја из области сценског дизајна у Србији, Црној Гори, Босни и Херцеговини, Северној Македонији, Хрватској, Грузији, Чешкој, Кини, Италији и Холандији. Била је уредница програма и уметничка директорка Сценске лабораторије „Борислав Гвојић“ на Факултету техничких наука (2012–2022). Водила је кустоски тим Студентске секције националног наступа Србије који је на Прашком квадријеналу сценског дизајна и сценског простора 2015. награђен Златном медаљом за успостављање дијалога. Била је комесарка наступа Србије на истој манифестацији 2019. (са Љ. Милетић Абрамовић), а 2023. комесарка-кустоскиња наступа Србије (са Б. Јотић), када је рад *О нежности, сновима и одговорности* награђен са две награде – Наградом

за активирање заједнице (у категорији земаља и региона) и Наградом за најмаштовитију студентску поставку (у категорији студентских наступа).

Била је чланица жирија Југословенског позоришног фестивала у Ужицу (2015), ФИСТ-а (2017) и Међународног конкурса *Ранко Радовић* (2013–2014). Радилa је у Британском савету у Београду (1988–2008), реализујући догађаје и програме из области уметности, културе и медија. Руководила је Одсеком за уметност и дизајн Департмана за архитектуру и урбанизам (2018–2024). Од 2025. уређује програм Галерије *Колектив* у Београду.

ДЕЈАН ДУКОВСКИ (1969)

Један је од најутицајнијих и најразвијенијих македонских драмских аутора, чије стваралаштво обележава прелаз из југословенског ка савременом македонском театру. Његово име синоним је за постмодерну драму у Македонији, а његови текстови препознати су као део ширег европског тренда „нове драме“ или „in-her-face theatre“. Са више од сто педесет евидентираних премијерних извођења својих драма на сценама широм света, Дуковски је најразвијенији македонски аутор ван Македоније. Поред бројних драмских текстова, Дуковски је аутор и низа филмских сценарија и драматург.

Дипломирао је драматургију на Факултету драмских уметности у Скопљу 1990. године, у класи Горана Стефановског. Почетком деведесетих радио је као драматург у Македонској радио-телевизији, од 1993. године део је наставног кадра Факултета драмских уметности у Скопљу као асистент на предмету Филмски и телевизијски сценарио, а од 1996. године доцент је на Катедри за драматургију истог факултета. Од 2015. године ради као драматург у Македонском народном театру. Боравио је на резиденцијалном програму за писце у Дојче Шаушпилхаусу у Хамбургу, у Немачкој.

Његово стваралаштво развија се у периоду политичких и културних потреса: распада Југославије, транзиције ка независној држави и потребе за новим уметничким језицима који би изразили искуство времена постсоцијализма. У том контексту, Дуковски се појављује крајем осамдесетих година драмама *Балканска трoшеска* (1988), *Последњи балкански вампир* (1989), а одмах потом и *Сиљан Ширкош шанца* (1991), које наговештавају његов специфичан ауторски рукопис: ироничан, фрагментаран, са ликовима са маргине друштва.

Године 1992. пише *Балкан није мртшав*, драму која постаје симбол нове македонске постмодерне драме и која се изводи у више европских земаља. Његов најизвођенији текст јесте *Буре баруша* (1994), који је, поред праизведбе у МНТ-у 1994. године, постављен на више од педесет сцена и преведен на бројне језике Европе и света. *Буре баруша* премијерно је изведено неколико месеци пре *Blasted Cape* Кејн и често се наводи као претеча „in-yer-face“ драме. Филмска адаптација текста, у режији Горана Паскаљевића, освојила је међународне награде, међу којима су награда ФИПРЕСЦИ за најбољи филм (Венеција, 1998), Гран при фестивала у Анталији, Хаифи и Скопљу, као и награда Европске асоцијације критичара (Лондон, 1998).

Његове текстове карактеришу фрагментарна структура, директан језик, ликови у апсурдним ситуацијама и тематизација Балкана. Користи постмодернистички приступ и рециклира познате македонске драмске наративе. Такав је случај у текстовима *Балкан није мртшав*, где реинтерпретира *Македонску крваву свадбу* Војдана Чернодринског, и у *Сиљан Ширкош шанца*, где основни мотив преузима из приче Марка Цепенкова.

Награђен је и на БИТЕФ-у у Београду (1997) за драму *Маму му једем ко је први дочео*, добитник је награде „Војдан Чернодрински“ (1993, 1995), као и „Бронзане камере 300“ на ИФФ „Браћа Манаки“ (1998).

Дуковски је аутор чији позоришни језик превазилази локалне оквире и умрежава се са широм европском драмском сценом. Његова дела преведена су на осамнаест језика и постављана на више од сто педесет сцена широм света. Својим стваралаштвом доприноси редеофинисању македонског театра након осамотаљења и његовом међународном позиционирању.

ОКРУГЛИ СТО

ДИВНА СТОЈАНОВ

Дипломирала је и мастерирала Драматургију на Академији уметности у Новом Саду. Матица српска доделила јој је награду Задужбинарства Матице српске за најбоље студенте и студенткиње. Након студија била је полазница регионалног програма Гете института за младе драмске писце и списатељице – New Stages Southeast.

Добитница је Стеријине награде за позоришну критику „Миодраг Кујунџић“, награде Змајевих дечјих игара за најбољу савремену монодраму за децу, награде за најбољу драму за децу „Павле Јанковић Шоле“ и награде АТАК за најбољу кратку драму на тему. Ауторка је драма *Love me Tinder*, *Мајор* и *Хелена*, *Невидљива брија*, *Одисеј – сиварање хероја*.

Као стипендисткиња Владе штајерске покрајине (Аустрија) била је на вишемесечној резиденцији за писце и списатељице у Грацу. Театролошке и теоријске радове пише за часописе *Сцена*, *Театрон*, *НИТИ* и *Детињство*. Модерирала је округле столове позоришних фестивала (Јоаким Вујић, Ужице; Новосадске позоришне игре; Дани књиге Стеријино позорје...). Позоришне критике објављује на порталу SeeStage и Kritikaz. Матица српска објавила је књигу њених драма *Никад до сад виђена предсјава*.

Модераторка је Драмских радионица за децу и тинејџере у Новосадском дечјем културном центру. Запослена је као уредница Драмског програма РТВ Војводине где ради радио адаптације и драматизације за децу и одрасле. Чланица је Удружења позоришних критичара и театролога Србије и ASSTIEJ Србије.

ЖИРИ ОКРУГЛОГ СТОЛА КРИТИКЕ СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

ДРАГАНА БОШКОВИЋ, председница
ДИВНА СТОЈАНОВ
ЛУКА КЕЦМАН

ЖИРИ СТЕРИЈИНЕ НАГРАДЕ ЗА ТЕАТРОЛОГИЈУ „ЈОВАН ХРИСТИЋ“

ПЕТАР ГРУЈИЧИЋ, председник
АНА ТАСИЋ
ОГЊЕН ОБРАДОВИЋ

ЖИРИ НАГРАДЕ „ДНЕВНИКА“ ЗА УМЕТНИЧКО ОСТВАРЕЊЕ

МИРОСЛАВ СТАЈИЋ, председник
СВЕТИСЛАВ ЈОВАНОВ
АЛЕКСАНДАР МИЛОСАВЉЕВИЋ

ЖИРИ НАГРАДЕ ПРОДУЦЕНТСКЕ КУЋЕ „SCOMEDIASCO“ ЗА ЕПИЗОДУ

СОЊА ДАМЈАНОВИЋ, председница
ДАРИНКА НИКОЛИЋ
БОЖИДАР КНЕЖЕВИЋ

ЖИРИ НАГРАДЕ ЗА ГЛУМАЧКУ БРАВУРУ „ЗОРАН РАДМИЛОВИЋ“ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА ТИМОЧКЕ КРАЈИНЕ „ЗОРАН РАДМИЛОВИЋ“ ЗАЈЕЧАР И СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

ВЛАДИМИР ЂУРИЧИЋ, председник
АЛЕКСАНДАР МИЛОСАВЉЕВИЋ
АЛЕКСАНДАР ГАЈИН

ПОКРОВИТЕЉ НАГРАДЕ

Зајечарско

Остали програми

Остали програми
Other Programmes

И БИ ДРАМА

Изложба поводом 70 година Стеријиног позорја

Организатори: Стеријино позорје и Позоришни музеј Војводине
Аутор изложбе: Зоран Максимовић
Дизајн изложбе и каталога: Ненад Богдановић и Бојан Јовановић

Изложба о седам деценија постојања Стеријиног позорја не представља омаж само једном од највећих регионалних позоришних фестивала, већ и израз поштовања и захвалности српској и некадашњој југословенској позоришној уметности. Особеност, реноме и престиж Позорја градили су најзначајнији регионални театри, позоришни ствараоци и посленици културе. Од својих почетака 1956. године, Позорје је расло заједно с друштвом, мењало се у складу са естетским и идеолошким токовима, али је увек задржавало своју основну мисију – да негује и промовише домаћу драмску књижевност и позоришну уметност, да буде чувар, промотер и критички глас домаће драмске књижевности и сценског израза.

Установљен као Југословенске позоришне игре, а од 1992. под данашњим називом, фестивал је био место где су се афирмисали најзначајнији позоришни ствараоци нашег доба (уметници, теоретичари, научници, критичари...), где су се славиле најуметничкије и најхрабрије представе, где се позориште није само гледало, већ се о њему расправљало, учило, истраживало, у њега

се сумњало... Његове сцене нису биле само одблесци уметности, већ и простор слободе, побуне и трагања за истином.

Изложба се састоји из три сегмента: две тематске поставке у простору, прва о самој институцији Стеријино позорје и њеним програмским јединицама (Фестивалски центар са Сектором за међународну позоришну сарадњу, Издавачки центар и Документационо-истраживачки центар), а друга о Фестивалу Стеријино позорје; трећи, мултимедијални сегмент је реализован путем THEATAPP мобилне апликације помоћу QR кода. Представљени документи, предмети, фотографије, плакати, литература, награде, цртежи, скице, видео-записи и др. сведоче о минулим временима и о суштини Позорја. Позивају и на присећање на велике уметничке и друштвене тренутке – од фестивалских представа и програма који су померали дотадашње уметничке и театролошке границе, до уметника који су обликовали наш културни идентитет.

Носилац имена великог српског комедиографа Јована Стерије Поповића, овај фестивал је не само један од највећих и најстаријих на овим просторима већ је од самог свог настанка постао и мера ствари и средиште духовног, естетског и друштвеног преиспитивања кроз позоришну уметност, симбол културног идентитета и уметничке слободе. Оно је више од позоришног такмичења – Позорје је институција, културни феномен и колективна позоришна свест. Стеријино позорје собом потврђује и сам смисао позоришта. Изложбеном поставком сведочимо о јединственом позоришном фестивалу – Стеријиним позорју.

18. МЕЂУНАРОДНИ ТРИЈЕНАЛЕ „ПОЗОРИШТЕ У ФОТОГРАФСКОЈ УМЕТНОСТИ“

Ова изложба је под патронатом Фото савеза Србије и под покровитељством FIAP-а

Жири:

Бранислав Бркић / Branislav Brkić, MF FSS, MFIAP, EFIAP/s, HonEFIAP (Србија / Serbia)

Маја Аранђеловић Стошић / Маја Arandjelović Stosić, EFIAP, MF FSS (Србија / Serbia)

Ромен Неро / Romain Nero, EFIAP/d1, HonEFIAP (Луксембург / Luxembourg)

Милан Вукићевић / Milan Vukićević (Србија / Serbia)

Сионг Тианји / Xiong Tianyi (Кина / China)

Председавајућа салона

Бојана Тања

Стеријино позорје

МЕМОРИЈСКИ ИСЕЧЦИ ВРЕМЕНА

Позоришна фотографија је специфични жанр који се бави бележењем тренутака емоције и атмосфере позоришне уметности, и има за циљ преношење духа представе, а не само документовање. Крајња улога позоришне фотографије је документација, промоција, маркетинг и уметнички доживљај.

Баш та уметничка интерпретација је тема осамнаесте тријеналне међународне изложбе „Позориште у фотографској уметности“, која се одржава у Новом Саду од 1965. године у оквиру Стеријиног позорја, где излажу професионални фотографи запослени у позоришним кућама, али и аматери (љубитељи) који воле позориште и фотографију, па те две љубави спајају. Изложба је такмичарског карактера под покровитељством ФИАП-а и Фото савеза Србије.

Позоришни фотографи треба да причају приче о представи и редитељу на најлепши и најбољи могући начин, са наклоношћу, не само фотографисањем кључних тренутака, већ и занимљивим персонема, портретима глумаца и дешавањима иза сцене и изван

представе (драма, опера, балет). При томе нема увек контроле над композицијом. Светло се мора задржати аутентично, без додатног, да би очували редитељеву замисао и драмски моменат повезан са светлом, сценографијом и глумачком експресијом. Позоришни фотограф емоције и радњу прати на начин на који фоторепортер прати живот. Ухваћени тренутак времена треба посматрати из најбољег ракурса, који публика увек не види. Зато је фотографов доживљај представе јединствен и оригиналан; у њега уграђује личне емоције и разумевање позоришне уметности. Фотограф у позоришту има једну олакшавајућу околност коју нема фоторепортер. То је поновљивост сцене и предвидљиво стање, да фотограф може да заузме нови ракурс, који његовом виђењу и композицији најбоље одговара. Фоторепортер је често фронтални посматрач животне сцене, слично публици која посматра представу из само једног ракурса, доживљавајући радњу кроз говор, мимику и сценски покрет глумца. Једна заједничка особина позоришног фотографа и фоторепортера је временски ток „одлучујућих тренутака“ који се линеарно померају са неуједначеном густином у времену. Како у животу тако и у представи. Што боље их позоришни фотограф уочава и представи их на технички одговарајући начин, правећи нови композициони исечак сцене, то ће се они боље поклопити са меморијским исечцима које носи публика са собом. И биће фотографија ближе катарзи (прочишћењу) коју публика доживљава кроз добру представу. Тај моменат ће осетити и посматрач фотографије кроз композициони и светлосни склад и целовиту ликовност фотографије коју је фотограф уграђујући своју емоцију осетио и приказао. Да закључимо – добра позоришна фотографија је синергија емоција у времену глумаца, публике и фотографа, која подстиче посматрача фотографије да осети исту емоцију.

Питање свих питања: колико је позоришна фотографија самосталан, аутентичан стваралачки чин самог фотографа? Да ли, по првом схватању, други обликују сцену за фотографију, делујући визуелно као сценограф, костимограф, глумац и најпре од свих редитељ, стварајући атмосферу и композицију игре, коју је довољно да фотограф само технички одради, а „одлучујући тренутак“ је ионако временски поновљив са другом пробом или представом. Код фоторепортера поновити фотографију није могуће, јер је сваки тренутак јединствен. Или, гледано другачијим схватањем, како би Хераклит рекао иста река никад није иста река.

Сваки фотограф различито доживљава представу, па својим знањем различито види постављену сцену, из које ће на њему оригиналан начин представити ту игру, у коначном броју фотографија, које су исечци коначног низа одлучујућих тренутака, коначног временског интервала трајања представе. Код фоторепортера је јасно. Коначан број фотографија, из бесконачног броја одлучујућих тренутака, бесконачног временског интервала трајања живота, непоновљивог тренутка икада. Оно што је заједничко су чињенице и емоције које они преносе, и жеља и једног и другог, позоришног фотографа и фоторепортера, да документарност фотографије остане бесконачно у времену, чији садржај чува сећања на уметничке домете и људе одређеног доба.

Милован Улићевић,
председник Фотографског клуба Војводина

Одлука

Жирија 18. Међународног тријенала „Позориште у фотографској уметности“ у саставу **Бранислав Бркић** / Branislav Brkić, MF FSS, MFIAP, EFIAP/s, HonEFIAP (Србија / Serbia), **Маја Аранђеловић Стошић** / Maја Arandelović Stošić, EFIAP, MF FSS (Србија / Serbia), **Ромен Неро** / Romain Nero, EFIAP/d1, HonEFIAP

ФИАП златна медаља – Људмила Сафонова, Руска Федерација, *20 дана без раиша*

(Луксембург / Luxembourg), **Милан Вукићевић** / Milan Vukićević (Србија / Serbia), **Сионг Тианји** / Xiong Tianyi (Кина / China).

Жири је прегледао 959 фотографија које су на изложбу упутила 244 уметника из 49 земаља и прихватио 199 фотографија 121 уметника из 36 земаља.

Награде:

ФИАП златна медаља – Људмила Сафонова, Руска Федерација, *20 дана без раиша*. Московско уметничко позориште „Чехов“

ФИАП сребрна медаља – Сергеј Јудин, Руска Федерација, *Залеђени у њлесу*

ФИАП бронзана медаља – Матијас Хауг, Немачка, *Кети*

ФСС златна медаља – Метин Гонен, Турска, *Вршложено*

ФСС сребрна медаља – Чан Сенг Танг, Макао, *Динамични етнички њлес 13*

ФСС бронзана медаља – Клемен Клеменц, Словенија, *Ре-фа-со-ми-си*

У Новом Саду, 08. маја 2026.

За Жири Маја Стошић, председница,
За Фото савез Србије Милован Улићевић, делегат

ФСС златна медаља – Метин Гонен, Турска, *Вршложено*

БИРИЛИЦА ТЕАТАР

Изложба плаката Дејана Петровића

Визуелна комуникација као креативни процес преношења идеја и информација у форми која се претежно ослања на визуелни језик и визуелну перцепцију, битан је сегмент савременог, дигиталног доба. Плакат је посебан вид визуелног изражавања којим се идеје преносе комбинацијом традиционалних и дигиталних метода. Временом, дизајн плаката признат је и препознат као посебна уметничка форма. Његове саставне елементе чине слике, цитати, фотографије, али и цртежи, типографија, графички дизајн и илустрације. Комплексан систем дизајна овог вида комуникације фокусиран је на садржај и контекст порука, као и њихов утицај на акције, ставове и перцепције публике. Плакати базирани на дизајну и уметничком сагледавању могу се сврстати у политичке, друштвене, комерцијалне и културне сврхе намењене промоцији и најави позоришних и филмских представа, фестивала и симпозијума. Слободнији уметнички израз одликује плакате културних манифестација путем којих информације допиру до најразличитијих друштвених група. Њихов дизајн је обично јединствен у смислу садржаја и стила.

Изложбом *Ђирилица театар* реномирани графички дизајнер Дејан Петровић представиће се публици са 34 позоришна плаката креирана за догађаје организоване у Дому омладине, Позоришту за децу и младе, фестивале *Башта Театар* и *Златна искра*. Петровићева сведена ликовна решења варирају у боји, типографији и стилу илустрације у зависности од тога којој циљној групи је садржај намењен – деци или одраслима. Објекти и феномени представљени су визуелним кодовима базираним на универзалним и резумљивим симболима. Јасна и ефектна дизајнерска решења комбинација су визуелних и текстуалних елемената која прерастају у визуелне асоцијативне метафоре.

Типографска култура је саставни и круцијални елемент у дизајну позоришних плаката Дејана Петровића. На појединим делима она даје наговештај о простору и времену где се представа

одиграва, док на другима употреба ћирилице поприма визуелну моћ попут слике. Прави пример су илустрације за постере фестивала *Златна искра* насталих интервенцијом цртежа на типографији – редни број директна је асоцијација на луткарско позориште. Информације на плакатима изведене су исписима

како би се истакао сам цртеж. Аутор користи могућности дигиталних софтвера, експериментише и спаја делове цртежа, калиграфије, чисте дигиталне површине и линије користећи филтере за транспарентност. Тиме је постигнут јачи интензитет колорита, док је у неким случајевима боја у потпуности трансформисана. Петровић боју, први елемент који око посматрача перципира, на својим плакатима користи у складу са концептом позоришног комада. Чиста и неупрљана бела основа је решење постера за децу, док су драматични контрасти црне и црвене намењени одраслој популацији. Други визуелни и типографски елементи користе се паралелно са темом доприносећи ефектнијим и успешнијим естетским решењима.

Дејан Петровић је на својим делима преко графичких кодова акценат ставио на анализу и кулминирајуће тачке у драмским текстовима. Неки од иконичких решења његових плаката прерасли су у праве визуелне симболе представа. Сопствене визије он рефлектује на своја графичка решења позивајући посматрача у свој визуелни свет и омогућавајући му својеврсну, неповљиву интелектуалну авантуру.

Катарина Бабић, историчарка уметности

СЦЕНА, МАСКА, КОСТИМ, ЛУТКА

67. ИЗЛОЖБА ЛИКОВНИХ РАДОВА ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ СРБИЈЕ

У оквиру 71. Стеријиног позорја Центар за ликовно васпитање деце и омладине Војводине и Новосадски дечији културни центар, организују 67. изложбу ликовних радова деце и омладине Србије „Сцена, маска, костим, лутка“. Поред ове опште теме, ове године предложена подтема за ученике била је *Нагредални шеаџар*.

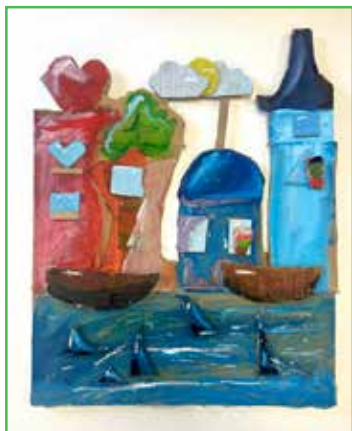
Изложба „Сцена, маска, костим, лутка“ организује се од 1959. године. До 80-тих година изложбе су се организовале у оквиру Мајских игара у Бечеју, а од тада у оквиру Стеријиног позорја у Новом Саду. Центар за ликовно васпитање деце и омладине Војводине је установа која се већ 72 године бави афирмацијом дечјег ликовног стваралаштва и усавршавањем наставе ликовне

културе, и као таква представља јединствену установу овакве врсте у земљи. Од 2024. године, Центар за ликовно васпитање деце и омладине Војводине делује под окриљем Новосадског дечијег културног центра.

Током више од шест деценија постојања, ова изложба израсла је у једну од најзначајнијих и најдуготрајнијих манифестација дечјег ликовног стваралаштва у Србији. Њена посебност огледа се у јединственом спајању ликовне и позоришне уметности, чиме се деци и омадини пружа прилика да кроз игру, машту и креативни процес истражују свет сцене, костима, маске и луткарства. Управо тај спој различитих уметничких области доприноси развоју визуелне културе, естетске осетљивости и стваралачког мишљења код ученика. Изложба има изузетан педагошки значај јер подстиче децу да слободно изражавају своје идеје, развијају машту и експериментишу са различитим материјалима и техникама. У процесу стварања важну улогу имају наставници и ментори, који ученике усмеравају у избору материјала, техничких поступака и начина обликовања идеја, али истовремено подстичу њихову самосталност и оригиналност. На тај начин конкурс доприноси савременом приступу настави ликовне културе, у којој се акценат ставља на процес стварања, истраживање и интердисциплинарно и холистичко учење.

Радови настали за ову изложбу током деценија данас представљају драгоцену тематску збирку дечјих остварења инспирисаних позориштем. Архива Центра за ликовно васпитање деце и омладине Војводине сведочи не само о богатству дечје маште, већ и о развоју и осавремењивању наставе ликовног васпитања у нашој земљи. Због тога изложба има и значајну културно-историјску вредност, као визуелни документ различитих генерација младих стваралаца.

У међународном контексту, веома је мало конкурса који тако дуго и континуирано негују дечје ликовно стваралаштво инспирисано позориштем. Постоје сродни програми и фестивали посвећени масци и луткарству, али је реткост да једна манифестација више од шест деценија систематски окупља децу и младе око теме сценске уметности и истовремено ствара вредну архивску и педагошку грађу од националног значаја.

Лена Кнежевић, 5.разред

Маријана Јаковљевић, 5.разред

Даница Чоп, 7.разред

Лука Стефановић, 6.разред

Изложба „Сцена, маска, костим, лутка“ зато представља много више од ликовног конкурса. Она је простор сусрета уметности, образовања и игре, место где се негују креативност, слобода изражавања и љубав и сензибилитет према култури. Чувајући радове бројних генерација деце и младих, Центар за ликовно васпитање деце и омладине Војводине наставља да баштини јединствену колекцију која сведочи о богатству дечје маште и трајној вредности дечјег ликовног стваралаштва посвећеног позоришту.

Љубица Танкосић,
Центар за ликовно васпитање деце и омладине Војводине

ДАНИ КЊИГЕ

27, 28, 31. мај, 1. и 2. јун

Традиционални пратећи програм Стеријиног позорја, Дани књиге, ове године трајаће пет дана, током којих ћемо представити нова позоришна издања из земље и региона.

Када је реч о издавачкој делатности Стеријиног позорја, као и сваке године, првог дана представићемо нове бројеве часописа за позоришну уметност *Сцена*, о којима ће говорити чланови редакције. Они ће дати преглед тема, указати на нове рубрике и сараднике, као и на фестивалски живот у Србији и региону, те представити планове будућег рада.

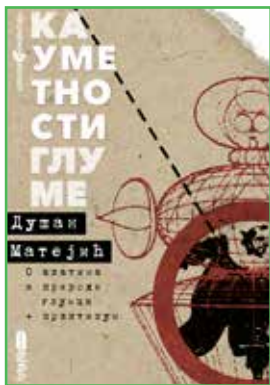

Крајем 2025. године Стеријино позорје објавило је књигу Милана Новаковића *Глумац и комично*, која ће такође бити представљена на овогодишњем фестивалу. Ова слојевита и разграната студија обухвата целокупан позоришни процес — од драмског текста, сценарија или другог предлошка до завршног спуштања завесе на представи. Аутор вешто користи различите елементе теоријског проучавања материјала, као и сазнања из свог непосредног извођачког искуства на сце-

ни, преко којих долази до испитивања спонтане инспирације и асоцијативно-сти сценских заплета и комичких изне-нађења.

На овогодишњем Позорју предста-вићемо још једно издање наше куће, такође посвећено глуми и техникама глуме. Реч је о књизи Душана Матејића *Ка уметности глуме*, у којој аутор кроз уметничко истраживање акценује зна-чај духовне снаге, снаге имагинације и концентрације, као и јединства тела и ума, те јединства технике и етике глум-ца. Указивање на најзначајније школе глуме, преглед развоја и усавршавања техника, уз допринос личним метода-ма и принципима рада, чине ову књигу својеврсним уџбеником–практикумом са корисним алатима.

Наредног дана, 28. маја, промовиса-ћемо два значајна издања Књажевско-српског театра из Крагујевца. Реч је о монографијама посвећеним истакну-

тим уметницима, објављеним у едицији „Јоакимови потомци“, као саставном делу награде Статуете „Јоаким Вујић“, коју ово позориште додељује сваке године за изузетан допринос разво-ју позоришне уметности у Србији. Прва је посвећена Бранки

Петрић и носи назив *Сигро и ње-сак* (уредница Тања Њежић), док је друга монографија посвећена Андрашу Урбану и носи назив *На њушевима слободе* (уредница Ана Тасић). У наставку програ-ма чланови редакције *Театрона* изложиће концепт последња два двоброја овог научно-уметничког часописа посвећеног позоришту.

Речник професије, Речник редишеља, Поилед њролазника, Краљ мај-муна, Круи маслином, Парадокс о редишељу... то више нису спо-радичне појаве, већ културна баштина, сабрана, насловљена и сачувана будућим генерацијама. Драшковићева сабрана дјела постављају режију у централну позицију позоришног и филм-ског промишљања код нас.“

Исти издавач представиће и збирку песама и прозе Неђе Османа *Зелено је зелено је црвено*, књигу пропраћену избором фотогра-фија из позоришне каријере аутора. Збирка је, по речима Боре Ћосића, „прожета његовим ‘ромством’, оним усудом што је, са-свим случајно, као и свако од нас, рођен у једној ромској по-родици“, али и заокупљена општом драмом човекове судбине — оном универзалном драмом која погађа сваког човека.

Четвртог дана програма говорићемо о капиталном издању — монографији *70 година Дејте њозоришта Републике Српске*, која свеобухватно, систематично и документовано, визуелно и естет-ски раскошно сведочи о развоју овог позоришта, представама, ауторима и уметничким достигнућима током седам деценија рада ове институције.

Последњег дана програма представићемо књигу Бориса Лијешевића, *Моје њозориште* (издавач Атеље 212), насталу по истоименој представи/ауторском пројекту овог редитеља која се налази и у такмичарском програму 71. Стеријиног позорја.

Модератор Дана књиге је Андреј Чањи.

ПОЗОРИШТЕ И КРИЗА: ИСКУСТВО ДЕВЕДЕСЕТИХ (Трибина)

Модератор:

Огњен Обрадовић, доцент, ФДУ у Београду

У оквиру пратећег програма Стеријиног позорја биће одржана трибина посвећена односу позоришта и друштвене кризе, са посебним освртом на деведесете године прошлог века као период дубоких политичких, економских и културних ломова.

Разговор ће обухватити различите сегменте позоришног деловања током последње деценије XX века – институционална позоришта, независну сцену и фестивалске праксе, са посебним фокусом на идеолошке и концептуалне трансформације Стеријиног позорја. Биће разматрани односи између уметничке аутономије и политичког притиска, продукциони модели у времену друштвене аномије и различити уметнички одговори на кризу – од позоришта као места сведочења и културе отпора до његовог повлачења у зоне порицања и самодовољности.

Полазећи од искустава и увида из тог времена, трибина има за циљ да отвори простор за промишљање савременог тренутка и актуелних изазова са којима се позориште данас суочава. У времену нових друштвених напетости и неизвесности, питање домета, одговорности и потенцијала позоришта остаје једнако релевантно: да ли и како позориште може да артикулише кризу, да ли је у стању да је критички сагледа, или је, напротив, и само њен симптом и производ. Трибина је замишљена као отворени разговор – уз позив уметницима, истраживачима и свим заинтересованим грађанима да поделе своје увиде и сведочанства и тако допринесу дискусији о позоришту у временима друштвене кризе.

Трибина поводом 70 година Стеријиног позорја: Позорје из визуре селектора фестивала

Модератор:

Мирослав Радоњић

Стеријино позорје организује Трибину поводом јубилеја институције, која би из визуре претходних селектора требало да осветли значај и утицај фестивала на савремену домаћу драмску књижевност, преиспитивање наше класике и позоришне уметности у целини. Трибина ће бити одржана 30. маја у 12 часова, у горњем фоајеу сцене „Пера Добриновић“ у Српском народном позоришту. Из искуства петнаестак селектора који су у протекле три деценије обликовали програм једног од најважнијих театарских фестивала у региону, створиће се могућност сагледавања доминантних тема, жанровско-стилских карактеристика и особености позоришне естетике и израза у изабраним представама, репертоарске политике српских позоришта, затим односа према савременом драмском аутору, начинима приступа и тумачењима домаћих класика, али и својеврсна анализа ширих друштвено-историјских, политичко-идеолошких, економско-социјалних и културолошких околности и контекста у чијим оквирима је функционисало Стеријино позорје.

ПОЗОРЈЕ МЛАДИХ

Јавно читање радова студената драматургије Академије уметности Бања Лука и Академије уметности Нови Сад

Побркани

Тара Пиралић, студенткиња треће године драматургије на Академији уметности у Бањој Луци.

Драма прати унутарњу борбу Оливера Спаркса, обољелог од Алцхајмерове болести, који кроз фрагментирану свијест покушава разријешити мистерију нестанка своје супруге Еме.

Ликови с којима комуницира заправо су пројекције његовог помућеног ума, настале као одраз његове нарушене перцепције, стварности и сјећања.

ЧЕТВРТИ ТАЊИР

Лана Филиповић, студенткиња треће године драматургије на Академији умјетности у Бањој Луци.

Драма се бави односом мајке и кћерке Исидоре током једне вечери која би требало да буде обична вечера са Исидориним момком Игором. Међутим, мајка потајно позива и Дејана, сина своје пријатељице, јер сматра да Игор није довољно добар за њену кћерку. Током вечери долази до бројних сукоба, љубо-море и откривања тајни, а односи међу ликовима постају све хаотичнији. Кроз хумор и драмске ситуације открива се колико мајчина претјерана брига утиче на Исидорин живот.

ДЕЦА ХОЋЕ КУЋИ

Арина Болихова, студенткиња треће године драматургије (АУНС)

Троје тинејџера преживљава у постапокалиптичном свету. Они, водећи се тумачењем снова, граде ракету и планирају одлазак на зелену планету на којој би могли да започну срећан живот. Њихову свакодневицу прекида повратак шатла који је пре много година напустио Земљу у потрази за новим домом за човечанство. Након пада шатла они налазе само једну преживелу особу. Њен долазак неповратно мења све у шта су они веровали.

ПЕСНИЦИ РЕВОЛУЦИЈЕ

Миомир Милосавац, студент треће године драматургије (АУНС)

Драма кроз перспективу Димитрија, студента књижевности, истражује комплексне односе у породици, међу младима, и на културној сцени у јеку студентског протеста. Димитрије се налази растрзан између оца, који заједно са својим сарадницима

суделује у корупцији, и својих колега са факултета, који захтевају друштвене промене.

БАЛАДА О КЛОДЕЛ

Емилија Узелац, студенткиња треће године драматургије (АУНС)

Адаптација романа *Клодел Инџилиш*, писца Ерскина Колдвела

Радња се одвија почетком прошлог века у Џорџији и бави се питањем неукротивог налета промискуитета изазваног траумом младе девојке, у руралној средини.

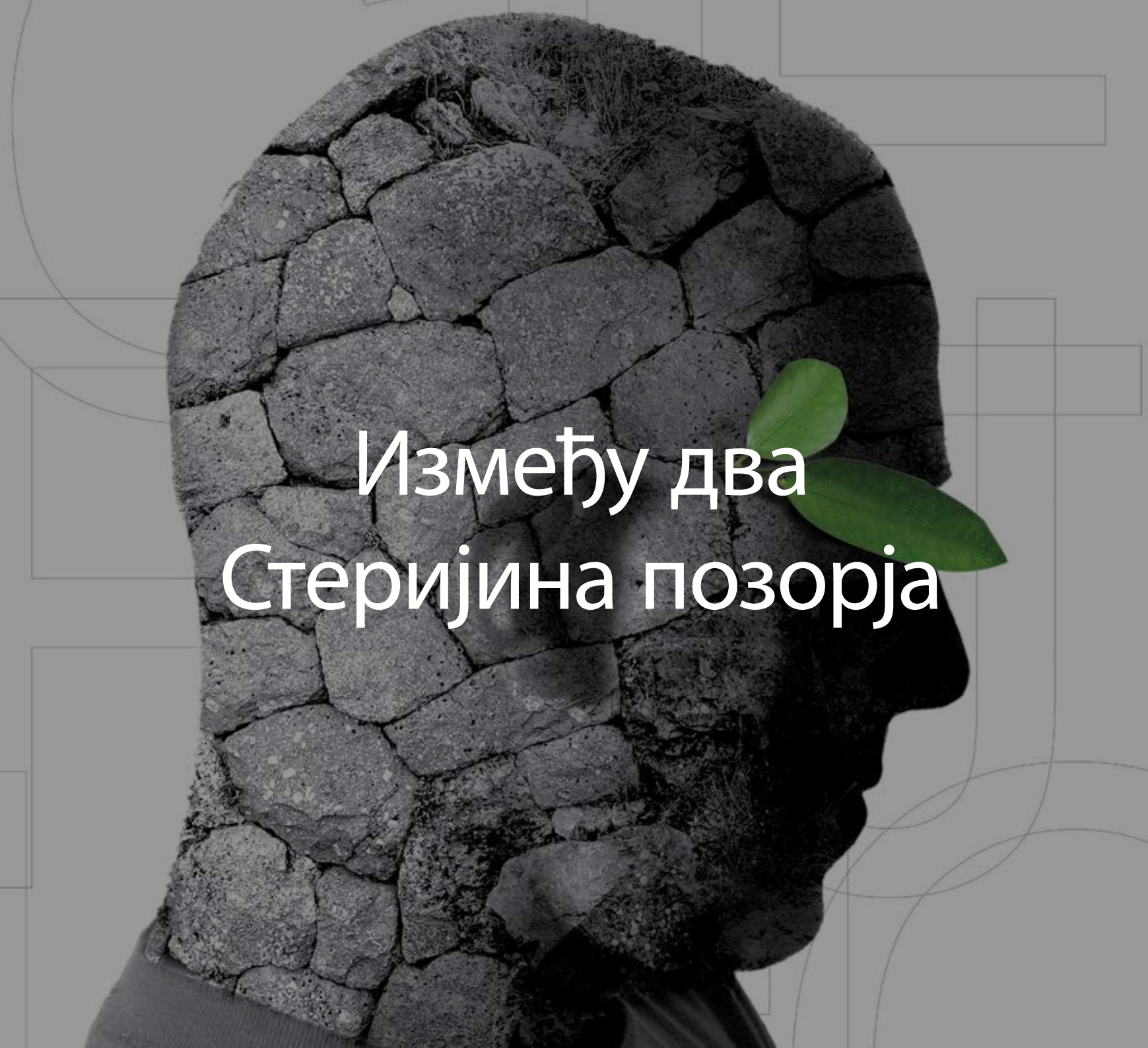
Клодел, ћерка јединица доброћудног надничара Клајда и његове константно незадовољне жене Џеси, доживи прво право разочарање када Лин, дечко кога воли раскида са њом преко писма. Клодел се, огорчена и одлучна да се освети Лину, мења преко ноћи и почиње да заводи ожењене и неожењене мушкарце, што некима од њих упропасти живот, а њен оконча.

РОДИТЕЉ-ДРЖАВА

Марија Делић, студенткиња треће године драматургије (АУНС)

Угледни адвокат живи по строгим правилима странке НСН (Нама, само нама!), чији је поносни члан. Странка одобрава искључиво бракове између НСН-оваца, па је самим тим и наш адвокат у браку са режимском новинарком. Њих двоје имају ћерку која представља савршен пример детета рођеног из страначке љубави. Адвокатов једини задатак је да добија намештене случајеве и да се богати док се свети неистомишљеницима. Ипак, како сви адвокати имају тајне, тако и овај наш има једну тајну звану „ћерка број два са опозиционом новинарком“. Корупцијске чари прекида управо вест о отмици адвокатаве тајне ћерке, што њега приморава да одабере да ли ће спасити дете или каријеру.

Драме читају студенти глуме АУНС.

The image features a silhouette of a human head in profile, facing right. The interior of the head is filled with a dark, cracked, and textured material resembling parched earth or dried mud. Two vibrant green leaves are positioned on the right side of the head, partially overlapping the silhouette. The background is a light gray with faint, thin white lines forming a grid and overlapping circles.

Између два Стеријина позорја

ФЕСТИВАЛСКИ ЦЕНТАР

70. Стеријино позорје 2025.

ИЗВЕШТАЈ СЕЛЕКТОРКЕ

СТВАРАЊЕ ИСТОРИЈЕ/МЕЊАЊЕ БУДУЋНОСТИ

Упркос дубоким друштвеним кризама, драматичним потресима који су темељно уздрмали и још увек дрмају нашу друштвену позорницу, или можда баш због њих, понуда представа за овај фестивал је, у целини посматрано, била уметнички изазовнија, у поређењу са претходном годином. Другим речима, било је лакше издвојити девет представа за Такмичарски програм и три представе за Кругове, иако продукција није била обимнија.

У овој сезони сам, од краја прошлог марта до данас, за потребе програма Стеријиног позорја погледала седамдесет и пет представа, педесет и пет за Такмичарски програм и двадесет за Кругове, на основу чега је направљена селекција коју чини девет представа у Такмичарском програму и три у међународној селекцији Кругови.

У протеклих годину дана у понуди је било десетак представа ван граница Србије, изведених према домаћим текстовима, због чега се може потврдити истинитост ранијих теза да постоји заједнички регионални простор културе, да су тематске одреднице текстова наших писаца блиске делима насталим у државама у региону, али и да Стеријино позорје битно доприноси афирмацији српских текстова изван Србије, између осталог и зато што је позориштима у региону важно да на њему учествују.

Такмичарски програм 70. Стеријиног позорја чине четири представе са простора бивше Југославије – три праизведбе дела наших аутора, Језик копачке Филипа Грујића и Ивана Ергића из Загребачког казалишта младих, Наличје аутора Бориса Лијешевића из Црногорског народног позоришта и Београдски

трио Горана Марковића из позоришта у Новом Месту – и једно тумачење класика Бранислава Нушића, Народни посланик Македонског националног театра у Скопљу.

Осим ових иностраних продукција, Такмичарски програм укључује пет представа из Србије – праизведбе из Сомбора (Изузети, према тексту Ђорђа Петровића у режији Мије Кнежевић), Лазарева (Српској омладини, Димитрије Туцовић, аутора и редитеља Златка Паковића), Новог Сада (Искуљење, према роману Бранимира Шћепановића, у режији Вељка Мићуновића) и Београда (Нико није заборављен и ничега се не сећамо, према роману Мирјане Дрљевић, у режији Бојане Лазић, Атеље 212), и једно ново тумачење савременог класика Душана Ковачевића, Свети Георгије убива аждаху, у режији Милана Нешковића и извођењу ансамбла Југословенског драмског позоришта.

Из одабраних девет представа упадљиво се издвајају, или прецизније и сликовитије написано, куљају критичка значења, са приказима непоколебљивих и жестоких борби актера за друштвену правду, за искорењивање корупције, дубинске системске трулежи, за чишћење криминогених структура из друштва (Наличје, Изузети, Српској омладини, Димитрије Туцовић, Нико није заборављен и ничега се не сећамо, Искуљење, Свети Георгије убива аждаху, Народни посланик, Београдски трио). Такође, заједничка карактеристика програма у целини је присуство трилерског садржаја, радње често разматрају истраге, настојања ликова да открију истине о злочинима, да ископају дуго скриване тајне, мистерије, или да одбране своју част и достојанство (Наличје, Изузети, Нико није заборављен и ничега се не сећамо, Искуљење, Београдски трио). У вези са присуством ових тема, може се рећи да је позориште опет ишло корак унапред,

да је антиципирало стварност, или да је предвидело наше драматичне друштвено-политичке догађаје, буктање борби против неправде и корупције (већи део представа је настао непосредно пре трагедије у Новом Саду и протеста незапамћених размера, широм Србије, који су уследили). Поднаслов 70. Стеријиног позорја „Стварање историје/мењање будућности“ одражава ове тематске одреднице представа, али и друштвених околности у којима се огледају драматичне борбе за истину и правду. У доба друштвено-политичких криза, смисао позоришта је посебан, јер је позориште, како је писао социолог Жан Дивињо, уметност која више него иједна друга осећа потресе који раздиру друштво, оно тешко кретање слободе, од спорог и тешког напредовања кроз разне стеге, до њеног неочекиваног, силовитог испољавања. Позориште је уметност дубоко уткана у живу потку колективног искуства, и кроз целу историју је постојано представљало побуну против неправде и наказности силе, усмеравајући нас према будућности, према ономе што се још није остварило.

Представе у Такмичарској селекцији су, дакле, тематски блиске, у погледу директног обрачунавања са системским изопаченостима, али су редитељски приступи, односно њихове сценске поетике другачије, од сведенијег, психолошки деликатног реализма Егона Савина (Народни посланик), Бориса Лијешевића (Наличје) и Мије Кнежевић (Изузети), преко суптилне стилизације Бојане Лазич (Нико није заборављен и ничега се не сећамо), Вељка Мићуновића (Искуљење) и Милана Нешковића (Свети Георгије убива аждаху), до брехтовског политичког театра Златка Паковића (Српској омладини, Димтрије Туцовић) и сло-

женијег мултимедијалног израза Матјажа Бергера (Београдски трио) и Борута Шепаровића (Језик копачке).

Осим одабраних представа, још две су биле у грчевитој борби да уђу у ту групу, и само су нијансе пресудиле у коначном избору укупна снага сценског израза или јаче естетске вредности селектованих продукција. Реч је о представама Није смрт бицикло (да ти га украду) Народног позоришта у Београду и Удовица живог човека Звездара театра.

Програм Кругова чине три представе које се тематски и жанровски донекле огледају у Такмичарском програму – Отац, Кћи и Дух Свети, према тексту Мате Матишића, у режији Јануша Кице, Дрвене птице Лидије Дедуш, у режији Ивана Плазибата и Бој на пожиралнику, према новели Прежихова Воранца, у режији Јернеја Лоренција. Оне такође имају битне трилерске елементе, између осталог, уведене као средство разрачунавања са онтолошким злом (Отац, Кћи и Дух Свети, Дрвене птице). Све три суптилно отварају и питања односа између природе и цивилизације, трагајући за могућностима очувања сржи живота у бруталним изазовима друштва, у свеприсутности људских поступака мотивисаних сујетом, завишћу, похлепом. Представе такође карактеришу разгранати, фино промишљени сценски језици, узбудљива, раскошна визуелност, сугестивна симболика редитељских поступака, што укупно успоставља плодно тло за истинско естетско узбуђење.

ТАКМИЧАРСКИ ПРОГРАМ

„Језик копачке“, текст Филип Грујић и Иван Ергић, режија Борут Шепаровић, Загребачко казалиште младих (Хрватска)

Настала према тексту који су заједнички потписали Филип Грујић и Иван Ергић, бивши фудбалер и писац, чија се необична, гранична животна искуства налазе у основи овог такође необичног и аутентичног сценског дела, радња представе Језик копачке прати професионални развој младог фудбалера Давида Половине (Бернард Томић). Из малог места и клуба, он прелази у немачку прву лигу, суочавајући се са притисцима физички изнурујућих тренинга и дисциплине тела, али и славе и успеха. Редитељ Борут Шепаровић, чији рад српска публика веома добро познаје, захваљујући фестивалима Битеф и Десире, и памти његове антоло-

гијске представе 55+ или А где је револуција, стоко?, задржава и даље продубљује и развија специфичност теме. Представа има два дела различите осећајности, одраза разлика у животима под светлима и у сенци славе, која изванредни глумци Загребачког казалишта младих психолошки прецизно, уверљиво и дирљиво изводе. Први део је набијен жестоком енергијом, очекивањима младих играча од живота који се пружа у непрегледном пространству, уз обећања богатства и провода по атрактивним клубовима, у близини затегнутих тела спонзоруша. Други се одвија у тишини, преплављујући оптимизам је сменила немоћ, мук депресије због суочавања са повредом тела и сломом духа. Радња је постављена у мултимедијалном облику, на гранични простор између позоришта и филма, који доследно и вишезначно проблематизује однос између масовне и елитистичке културе, постављајући и питања утицаја медија, тржишне експлоатације славе, стварања и израбљивања култа звезда. Снимци доносе ироничне одразе наше медијатизоване хиперстварности која је постала бодријаровски стварнија од саме стварности. Неразумевање стварне стварности, истине о пролазности и празнини славе, доводи до пуцања протагонисте под светлима рефлектора, до пада на дно што ће узроковати почетак преобрајаја.

„Наличје“, ауторски пројекат Бориса Лијешевића Црногорско народно позориште (Црна Гора)

Текст представе Наличје настао је током процеса проба, из личних прича и искустава аутора и глумаца, никлих на тлу потребе разоткривања ужарених друштвено-политичких проблема у Црној Гори, али заправо и шире, у целом нашем региону, имајући у виду да су механизми власти, засновани на лажима, манипулацијама и урушавањима ранијих система вредности, врло блиски на целом простору бивше Југославије, као да су заједнички осмишљени. Те друштвено-политичке метастазе, дубока трулост система, у великој мери изграђеног на везама са криминалом, основа су фрагментарне радње представе. Кроз неколико токова наратива открива се нагомилана прљавштина у различитим сферама друштва, од судства, преко школства, до здравства, драматична проширеност токова кокаина, подмићивање, уцењивање и неразмрсива уплетеност сумњивих бизниса, помахнитале изградње и политичких делова. Паралелно се исцртавају последице те дубоке друштвене ко-

рупције на личном плану, ломљења појединца, краха стабилности, јер је смисао позоришта у давању емотивног, људског облика политичким трагедијама, односно у приказивању одраза макро плана на микро плану. Такође, у целини представе је важно преплитање тог опипљиво туробног реалитета са црнотуморним сценама, фином комиком која се излива из трагичних ситуација, у складу са нашим балканским менталитетом, склоности ка гротескном смеху, сапутнику у рату са свакодневним невољама. Борис Лијешевић деликатно води многобројни ансамбл, на препознатљиво сведено дизајнираној сцени, чија се динамика повремено разиграва, са захуктавањем радње, померањем дела декора који представља некакво складиште, са конкретном и симболичком функцијом. Глумци наступају са опипљивим жаром и енергијом, те доказују истинску, унутрашњу потребу да баш о тим темама говоре на сцени, психолошки оживљавајући ове сценске двојнике наше мрачне стварности.

„Београдски трио“, према роману Горана Марковића, драматизација и режија Матјаж Бергер, копродукција Антон Подбевшек Театар, Ново Место и Цанкарјев дом, Љубљана (Словенија)

Имајући у виду врло неконвенционалну, хибридную форму књижевног дела Београдски трио Горана Марковића – фрагментарну, епистоларну, састављену од архивске грађе, али и фиктивних размаштавања догађаја – његово постављање на сцену у Новом Месту је било нарочито изазовно. А упркос тој сложености структуре, роман има чврсте жанровске основе, драге читаоцима који са посебним узбуђењем прилазе мелодрамским и трилерским наративима. Радњу покреће долазак писца Лоренса Дарела у Београд, на место аташеа за штампу у Британској амбасади, у драматичним временима усвајања Резолуције Информбирео 1948. и разбуктавања политичког насиља. Ова вишеструко узбудљива прича је полазиште за постављање свевремених питања политичког укидања слобода, уцена, манипулација, репресије и цензуре, али и односа између уметности и политике, као и љубави, страсти и брачних обавеза. Бергерово сценско читање Марковићевог романа одређује прецизан, церемонијалан тон, брехтовска охлађеност и отуђеност које треба да пробуде критичко мишљење. У исто време је врло суптилно, емотивно приказана патња затвореника на Голем отоку и Светом Гргуру,

острву где је био смештен логор за жене. Позорница је минималистички, елегантно и вишезначно уобличена, означава неку врсту суднице, где се истражује Дарелова упетљаност у политичку аферу, али и логор, истакнут на узаном просценијуму, засутом голооточким или Сизифовим камењем, који има и симболички изражајан простор подземља. Звучни пејзаж представе је такође упечатљив и битно употпуњује снагу сценског израза, појачава доживљај немира, због контраста између живота природе који неизбежно тече и страхота насиља у такозваној цивилизацији. А то зверство власти, легализовано дивљаштво у послератној Југославији није само неки тамо историјски документ, већ је и одраз свевремених механизма владања, на макро и микро плану. Коришћење политичких околности и положаја за личне интересе и наметање шупљих парола у функцији оправдавања насиља, до данас је опстало на нашој друштвеној позорници.

„Народни посланик“, текст Бранислав Нушић, режија Егон Савин, Македонски народен театар, Скопље (Северна Македонија)

Полазећи од прве комедије Бранислава Нушића, политички субверзивног дела још младог сатиричара, бунтовно усмереног према систему изграђеном на лажима, корупцији, манипулацији, аутори представе суптилно показују да се природа тог (нашег) система није нимало поправила, односно да су такви механизми владања и даље основа друштвених токова у углавном посрнулим балканским државицама. Редитељ Егон Савин гради компактну, узбудљиву и прецизну представу, не одлучујући да иде путем драстичнијег осавремењивања текста, већ ненаметљивог указивања на свевремену, траги(коми)чну истинитост Нушићевих разоткривања дубинске политичке трулежи. Ипак, у представи јесу присутне разлике у значењима у односу на полазни текст, и оне се налазе на драматуршком плану. Сценска радња која траје сведених сат и петнаест минута, згуснута је и динамична; из сценског текста су изведени бројни ликови, од Јевремове жене Павке, преко Симе, Ивковића, његове тетке, Секулића и других, и са тиме су искључене и сувишне линије нарације. Расплет је такође битно промењен, није ведар као код Нушића, већ је заостренији, тмурнији, и тако ближи духу нашег времена. На редитељском плану најзначајнији је рад са глум-

цима, сваки лик је прецизно, посвећено и надахнуто уобличен, што се издваја као највећа вредност представе, поред сликовито усковитланих Нушићевих заплета из којих извиру убојите истине о накарадном систему вредности и (неуништивој) смутљивости и превртљивости политичара. Овај Народни посланик аутентично и вредно оживљава свет нашег генијалног, бритког комедиографа који је већ у раној младости спознао горке истине о паланачком менталитету, примитивном парламентаризму, друштвеној свакодневици натопљеној разноразним малверзацијама, уценама, подмићивањима. А његова гогољевски оштра критика свеприсутне корупције и вредности изврнутих наглавачке болно се указује и као слика нашег времена, где је бављење политиком такође прилика за лично богаћење, а не за успостављање система општег добра. Оно постаје (не)достижни идеал, или празна реч којом се политичари размећу у предизборним кампањама.

„Изузети“, текст Ђорђе Петровић, режија Миа Кнежевић, Народно позориште Сомбор (Србија)

Изузети Ђорђа Петровића су савремена драма фрагментарне структуре, у којој се токови радње из различитих времена узбудљиво преплићу, стварајући мозаичку радњу, интензивне емотивне и политичке снаге. Повезаност ликова и догађаја постепено се разоткрива у трилерској форми, и у временском распону од средине деведесетих година прошлог века, до пре неколико година. Редитељка Миа Кнежевић је ову драму суптилно поставила на камерну сцену сомборског позоришта, у преовлађујуће реалистичком, готово документаристичком стилу, нарочито у монолошким исказима, уз публику смештену веома близу актера, што битно појачава наш доживљај игре. Глумци играју психолошки истинито, градећи складну целину, један таман одраз људске и системске трулежи – злоупотребе положаја, наметања лажи као истина – израстао на тлу похлепе за новцем која брутално гази сваку саосећајност. Изузети дискретно указују на потребу за разбијањем завере ћутања друштва које скоро потпуно занемарује човека. Заслепљени профитом, умрежени људи на позицијама моћи газе преко људи који постају узнемирујуће небитни, колатерална штета о којој се пар дана говори, а затим се углавном заборави. Представе попут ове, гласно истичу оно што се не сме никада заборавити, јер је заборављање вид помирења са пандемијом бешчашћа.

„Српској омладини, Димитрије Туцовић“, текст и режија Златко Паковић, Пулс театар, Лазаревац (Србија)

Сценски текст представе Српској омладини, Димитрије Туцовић аутора Златка Паковића има фрагментарну структуру, чини га спој драмских сцена и сонгова који имају брехтовску функцију ироничних политичких коментара. Они онеобичавају радњу са циљем буђења гледаоачеве критичке свести, овде нарочито важне имајући у виду ужарену важност тема које представа покреће. Радња има елементе метатеатралности и фантастике, имајући у виду да се на сцени укрштају мртви и живи, прошлост и садашњост, стварност и позориште. Ликови, сабласти из прошлости, Димитрија Туцовића и лазаревачке комунисткиње Спасеније Цане Бабовић, сусрећу се са нашим временом зверског капитализма који је унедоглед продубио друштвену раслојеност, против које су се они и некада борили, тражећи правду и људскост. Полазећи од историјских прилика, Паковић се огољено и експлозивно бави и актуелним друштвено-политичким догађајима, насиљем, корупцијом, манипулацијом и уценама, али и одговорношћу појединца и праву на протест, као основном људском праву. Њихова тематизација је врло експлицитна, готово памфлетска, у чему представа донекле подсећа на сценске поетике редитеља Оливера Фрљића или Кокана Младеновића. Ипак, памфлет као такав није уметнички нарочито вредно средство, због чега се он овде јавља као део вишезначне целине, прате га визуелно промишљена и симболички ефектна решења, као и убојити брехтовски сонгови чија разорна иронија руши маске и раскринкава лажи које се проглашавају истином.

„Нико није заборављен и ничега се не сећамо“, према роману Мирјане Дрљевић, драматизација Слободан Обрадовић, режија Бојана Лазивић, Атеље 212 (Србија)

Настао према роману Мирјане Дрљевић, текст представе Нико није заборављен и ничега се не сећамо у наративно-драмском склопу доноси трилерску приповест о потрази за три нестале девојчице, три ћерке мајки чија се прошлост постепено разоткрива, указујући се као разлог нестанка деце. На плану нарације, садашњост, и пут решавања мистерије, преплиће се са догађајима из прошлости који мозаички откривају сложеност односа ликова, начињући и питања постратних траума из деведесетих година,

злочина који су се дешавали у Босни, патријархалног васпитања, наслеђене кривице итд. Сценска радња у режији Бојане Лазивић тече у складу са жанром трилера, али и кошмарним околностима живота на балканским просторима, преовлађујуће отуђено, стилизовано, уз пругушивану унутрашњу тензију ликова, мајки, на ивици експлозије осећања (сценографија Зорана Петров). Глумице Борјанка Љумовић, Радмила Томовић, Александра Јанковић, Снежана Савић, обучене сведено и униформисано, у складу са целином редитељске визије, наступају доследно, хладно, готово механички, понекад посредовано микрофоном, контролишући изливе емоција. Оне играју више улога – мајке несталих девојчица, мајке мајки, али и мушке ликове, уз театризовану дистанцу, понекад постајући колективно отелотворење једног лика (Саша), што ствара сценски узбудљиво осећање заједничког искуства и сећања. Како потрага одмиче, а нестрпљење мајки расте, на визуелном и звучном плану долази до суптилно изражајних промена. Вишезначни тамни зид у центру сцене добија рупе које се могу тумачити као симболички одраз ожиљака на душама мајки, подеротина од потискиваних осећања, страхова, нестрпљења да се деца пронађу. Звучна пратња композитора Владимира Пејковића, минималистичка и хладна, појачава тамну атмосферу претње, а певани стихови уносе јарка поетска значења, дискретно истичући важност друштвених функција жена и мајки.

„Свети Георгије убива аждаху“, текст Душан Ковачевић, режија Милан Нешковић, Југословенско драмско позориште (Србија)

Свети Георгије убива аждаху је особена драма у опусу Душана Ковачевићева, јер је не одликује урнебесно апсурдни и разоружавајуће црнохуморни ковитлац догађаја, препознатљив за дело овог писца, већ преовлађујуће реалистичка, епски вођена радња. Реч је о историјској приповести смештеној у време почетка Првог светског рата, где се преплићу мелодрамска и ратно-политичка линије радње, у које су уткане Ковачевићеве карактеристичне мисли о нашем менталитету, погубном патријархату, системској корупцији и насиљу, укидању нежности, љубави, поштења. Редитељ Милан Нешковић Ковачевићев комад поставља у веома амбициозној, заводљивој, визуелно раскошној форми која одмах осваја гледаоца. Сцена вишезначно представља сеоски амбијент, индикативно косу

падину са низом стабала у позадини, на једној страни, и кафански простор на другој, што ће се са развојем радње ефектно мењати, и симболички надграђивати. Музика је такође важан елемент овог сценског тумачења, који такође на почетку фасцинира гледаоца. Текстове сонгова је писала Дуда Буржујка, а музику је компоновао Владимир Пејковић, и њихове заједничке песме доносе врло сугестивне, савремене, отрешњујуће поетске коментаре радње, о патријархалном мраку, вечитим ратовањима, унутрашњим и спољним. Супериоран ансамбл Југословенског драмског позоришта психолошки снажно оживљава драматичне историјске догађаје, а нарочито мелодрамску нит наратива, приказ сложених односа у љубавном троуглу, одређен опипљивим заносом, чулношћу, разорном моћи ероса и пратећом трагичношћу танатоса. Милан Марић деликатно игра Гаврила Вуковића, богаља који за себе сматра да је бескористан, губитник, такав без руке, изгубљене у претходном рату. Покреће га искрена, дугогодишња љубав према Катарини Цандаровој, у надахнутом и темпераментном тумачењу Јоване Беловић, која је гради као одлучну и својеглаву жену која не мари за мишљење малограђанског окружења, и пркоси свеprisутној прорачунатости брака, конформизму и општем запостављању и злостављању љубави. Она је жена Ђорђа Цандара, у нарочито сугестивној интерпретацији Николе Ракочевића, који га представља истински трагично, као честитог човека који се достојанствено носи са чињеницом да је његова жена у наручју другог мушкарца, верујући да су интереси државе и нације изнад личног љубавног краха.

„Искуљење“, према роману Бранимира Шћепановића, драматизација Слободан Обрадовић, режија Вељко Мићуновић, Српско народно позориште, Нови Сад (Србија)

Настала према истоименом, изузетном роману Бранимира Шћепановића који у поетски, филозофски и трилерски упечатљивом облику истражује истину о протагонисти Григорију Зидару, представа тематизује сукоб између појединца и друштва. У фрагментарној форми се исписује приповест о Григорију, каминицији који се након дугог послератног изгнанства у Норвешкој враћа у родни крај. Открива да су му подигли споменик због херојског чина током Другог светског рата, у уверењу да је мртав. Када се појави жив, постаје претња за средину која је његовом смрћу покрила бројне лаж. Да су хероји друштву кориснији

мртви него живи, показује ова вредна представа у којој се постепено разоткрива и системско лицемерје, користољубље, ратно профитерство, сплеткарење и уцењивање, којима се чува привидни мир поретка. У снажном и узбудљивом тумачењу Бориса Исаковића, Григорије је попут прогоњеног Војцека, опкољен и притиснут са различитих страна, толико да почиње да сумња у сопствени идентитет, не знајући више ко је. Режија Вељка Мићуновића је прецизна, стилизовано реалистичка, у једном церемонијалном и метафоричком, свременом одразу дубинске политичке корупције, друштва изграђеног на лажима. На сведено дизајнираној сцени посутој земљом и утврђеној клупама које означавају место суђења, лицемерни представници система нападају унапред осуђеног Григорија. Ефектне су сцене њихове хорске офанзиве, кошмарне мреже гласова која се неразмрси во плете око протагонисте. Њихова лица су осенчена тоновима гротеске, искривљеног хумора који носи апсурдна значења. У том смислу је карактеристичан лик Манојла у упечатљивом тумачењу Марка Марковића који повремено излази из оквира реализма, игра се са својим ликом, искривљује га у маниризму, ненаметљиво указујући на идеју да је бахатост власти један циркус, гротескни одраз таме. Дело Бранимира Шћепановића, као и ова представа, бацају јарко светло критике на ту системску таму, које можда, једном, може да покрене промене.

Селекција Кругови

„Отац, Кћи и Дух Свети“, текст Мате Матишић, режија Јануш Кица, Сатиричко казалиште Керемпух, Загреб (Хрватска)

Настала према најновијем драмском тексту Мате Матишића, епска, троипосатна представа Отац, Кћи и Дух Свети има два одвојена дела, суптилно повезана заједничким темама, ликовима самоубицама, њиховим психозама, конкретним и метафоричким насиљем. Стил приповедања је препознатљив за овог писца, урнебесни, неочекивани, надреални и апсурдни развој догађаја прати горак хумор, трагикомичност блиска духу нашег Душана Ковачевића. Такође, дубоко је присутна аутоиронија, пиранделовско поигравање са ауторском позицијом, али и са природом театарности, односом између стварности и позоришта. Редитељ Јануш Кица радњу води стрпљиво и деликатно, посебно водећи

рачуна о ликовима и њиховим односима, битно одређеним апсурдом, нарочито у другом делу, када се динамика радње захуктава, а односи усложњавају. Атмосфера се гради пажљиво и доследно, кроз прецизан рад са глумцима, а зачињава се финим увођењем тескобних звукова, ширењем или сужавањем простора игре, што такође по потреби интензивира клаустрофобичну осећајност. Представу отвара лик свештеника који има и функцију наратора, коментатора и битно утврђује религиозни контекст значења, тематизује смисао и значење вере у савременом друштву, могућности чуда, спасења. Радња такође обилује мистериозним значењима и мотивима, као и проблемом фемисида који постављају Дрвене птице, као и представа Нико није заборављен и ничега се не сећамо. Најновији Матишићев драмски текст поново отвара и питање постратних траума, дубинске поремећаје свести због суочавања појединца са експлозијама зла, које су отвориле (не)прекидни ланац конкретних и симболичких злочина.

„Бој на пожиралнику“, према новели Прежихова Воранца, режија Јернеј Лоренци, копродукција Прешерново гледалишче Крањ и Местно гледалишче Птуј (Словенија)

Настала према новели Бој на прождљивцу Прежихова Воранца (који је написао ово дело под псеудонимом Ловро Кухар) представа истражује основе људског постојања, заједницу човека и природе, људску борбу за живот, за основну храну, кромпир који постаје драгоцен попут злата, али и огромну глад и физичке патње да се до хране дође (термин прождљивац означава локве воде у земљи, које су уништавале растиње, будућу храну). Лоренци суптилним, маштовитим, минималистичким, а драматично разиграним решењима прича причу о борби сељака са водом, за плодну земљу, о сукобу са силама природе. Истовремено се покрећу питања о неправедним друштвеним околностима, насиљу, класним разликама које су, обесправљене и обезвређене сиромаше гурнуле у сурову и неравноправну битку за голи живот, али и за достојанство, и можда срећу. Те борбе у Лоренцијевој представи постају свевремене, митске, ритуалне, захваљујући сликовитим, симболички изражајним редитељским решењима и несвакидашње преданој игри глумаца. Њихово увођење је физички врло захтевно, у овом прецизном и софистицираном сторителнгу о различитим генерацијама једне породице, о животу и смрти, о вечним циклусима постојања,

смислу патње и границама и могућностима правде, спасења и бесконачног живота, оног његовог неуништивног језгра.

„Дрвене птице“, текст Лидија Дедуш, режија Иван Плазибат, копродукција Хрватско народно казалиште Вараждин и Хрватско народно казалиште Загреб (Хрватска)

Настала према драми Лидије Дедуш, која је победила на конкурс за забавачког ХНК за савремени текст драме 2022. године, представа истражује корене насиља, узроке, природу и последице чињења зла, као и проблеме примитивизма средине, односа између села и града, жеље за променом и искорачењем из конкретне и симболичке беде провинције, али и природе љубавних и брачних односа. Радња се одвија у руралној средини осамдесетих година прошлог века у Хрватској и прати одрастање тинејџерке Наде, која се бори са свеprisутном суморношћу, грубошћу, завишћу, алкохолизмом, насиљем у породици, директним, али и прикриваним злом. Нарација је обојена чеховљевским и ибзеновским тоновима, у погледу нежне, поетске обраде породичних и пријатељских односа, али има и трилерских елемената, мистерије која наслућује постојање исконског мрака у људском бићу, разуму тешко схватљивог зла. Режија Ивана Плазибата је суптилно развијена у сваком сегменту увођења, захваљујући чему се гради специфично тмурна, тескобна атмосфера, али и трагови покушаја да се тај чемер разгради поезијом, невиношћу, надом. Ликовност представе је посебно упечатљива, на једној страни се реалистички приказује свакодневница актера, а на другој поетски изражајна, меланхолична тишина природе – село, земља, осушена стабла. Повремено се укључују видео снимци који дискретно појачавају интензитет доживљаја, снагу мистерије. Музика је такође важно средство у употпуњавању укупне осећајности игре, мелодије изведене уживо на хармоници наглашавају сету, док невине, љубавне песмице преко звучника успостављају значење контраста. И коначно, изражајни глумци са јасним надахнућем, потресно граде ове ликове који чине демонско зло, директним деловањем или пуком ћутњом, затварањем очију пред насиљем, због чега оно не престаје да буја.

Др Ана Тасић
театролошкиња и позоришна критичарка

ПРОГРАМ

ПОНЕДЕЉАК, 26. мај

19.00 часова / СНП, доњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Отварање изложбе „70 година Стеријиног позорја“

20.00 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
Свечано отварање Фестивала
Беседа: Љиљана Пешикан-Љуштановић

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА СВЕТИ ГЕОРГИЈЕ УБИВА АЖДАХУ

Текст: Душан Ковачевић
Режија: Милан Нешковић
Џугословенско драмско позориште

УТОРАК, 27. мај

11.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Свети Георгије убива аждаху

12.00 часова (након Округлог стола критике) / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Дани књиге
Промоција позоришних издања

18.00 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Јован Ђорђевић“
Отварање 18. Изложбе позоришног плаката и графичког обликовања и уручење награда

19.00 часова / Биоскоп „Арена синеплекс“
Филмски кругови – селекција документарних филмова са простора бивше Југославије
Стварање историје – мењање будућности (аутор Филип Марковиновић)

21.00 час / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
БЕОГРАДСКИ ТРИО

Према роману Горана Марковића
Драматизација и режија: Матјаж Бергер
Копродукција Антон Подбевшек Театар, Ново Место и Цанкарјев дом, Љубљана (Словенија)

СРЕДА, 28. мај

11.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Београдски трио

12.00 часова (након Округлог стола критике) / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Дани књиге
Промоција позоришних издања

19.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
ИЗУЗЕТИ

Текст: Ђорђе Петровић
Режија: Миа Кнежевић
Народно позориште Сомбор (Публика је на сцени)

19.00 часова / Новосадско позориште / Újvidéki Színház
Представа ван конкуренције

КАВЕЗ ЗА ПТИЦЕ

Текст: Никола Станишић

Режија: Слободан Станковић

Београдско драмско позориште и Стеријино позорје

19.00 часова / Биоскоп „Арена синелекс“

Филмски кругови – селекција документарних филмова са простора бивше Југославије

Реституција или Сан и јава старе гарде (аутор Желимир Жилник)

22.00 часа / СНП, Сцена „Пера Добриновић“

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

ИЗУЗЕТИ / реприза

Текст: Ђорђе Петровић

Режија: Миа Кнежевић

Народно позориште Сомбор
(Публика је на сцени)

ЧЕТВРТАК, 29. мај

11.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Изузети

12.00 часова / Представа ван конкуренције

Округли сто: Кавез за птице

13.00 часова (након Округлог стола критике) / СНП, горњи фо-аје Сцене „Пера Добриновић“

Дани књиге

Промоција позоришних издања

19.00 часова / Новосадско позориште / Újvidéki Színház

Међународна селекција „Кругови“

БОЈ НА ПОЖИРАЛНИКУ

Према новели Прежихова Воранца

Режија: Јернеј Лоренци

Копродукција Прешерново гледалиште Крањ и Местно гледалиште Птуј (Словенија)

19.00 часова / Биоскоп „Арена синелекс“

Филмски кругови – селекција документарних филмова са простора бивше Југославије

Крила и тло (аутор Стефан Малешевић)

21.00 час / СНП, Сцена „Пера Добриновић“

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

ИСКУПЉЕЊЕ

Према роману Бранимира Шћепановића

Драматизација: Слободан Обрадовић

Режија: Вељко Мићуновић

Српско народно позориште Нови Сад (Публика је на сцени)

ПЕТАК, 30. мај

11.00 часова / Међународна селекција „Кругови“

Округли сто: Бој на пожиралнику

12.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Искупљење

17.00 часова / Свечана сала Стеријиног позорја

Радомир Раша Радујков – живот и дело

Пројекција филма Уроша Павлова

Продукција: АРТ ДИГИТАЛ МЕДИА и КЦВ Милош Црњански

18.00 часова / СКЦ НС Фабрика

Циркус Данас – фестивал савременог циркуса

Организатор: Ludifico

Отварање фестивала

19.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

НИКО НИЈЕ ЗАБОРАВЉЕН И НИЧЕГА СЕ НЕ СЕЋАМО

Према роману Мирјане Дрљевић

Драматизација: Слободан Обрадовић

Режија: Бојана Лазић

Атеље 212 Београд

19.00 часова / Биоскоп „Арена синелекс“

Филмски кругови – селекција документарних филмова са простора бивше Југославије

Снајка – дневник очекивања (ауторка Теа Видовић Далипи)

19.00 часова / СКЦ НС Фабрика
Циркус Данас – фестивал савременог циркуса
Организатор: Ludifico
Open stage – отворена сцена за локалне циркуске уметнике

21.00 час / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

ЈЕЗИК КОПАЧКЕ

Текст: Филип Грујић и Иван Ергић
Режија: Борут Шепаровић
Загребачко казалиште младих (Хрватска)

22.00 часа / СКЦ НС Фабрика
Циркус Данас – фестивал савременог циркуса
Организатор: Ludifico
Музички програм Бетон и шљокице

СУБОТА, 31. мај

10.00 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Јован Ђорђевић“
Сцена, маска, костим, лутка
Отварање изложбе, уручење награда
Организатор: Центар за ликовно образовање деце и омладине Војводине

11.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Језик копачке

12.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Нико није заборављен и ничега се не сећамо

13.00 часова (након Округлог стола критике) / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Трибина: Која је цена уметности?
Модераторка Мина Милошевић

16.00 часова / Лимански парк (Skate park)
Циркус Данас – фестивал савременог циркуса
Организатор: Ludifico
Радионице Ход по жици и Акробације у ваздуху

16.00 часова / Лимански парк (Skate park)
Циркус Данас – фестивал савременог циркуса
Организатор: Ludifico
Циркус пикник

19.00 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
СРПСКОЈ ОМЛАДИНИ, ДИМИТРИЈЕ ТУЦОВИЋ
Текст и режија: Златко Паковић
Пулс театар, Лазаревац
(Публика је на сцени)

19.00 часова / Биоскоп „Арена синеплекс“
Филмски кругови – селекција документарних филмова са простора бивше Југославије
Земља за нас (ауторка Карла Црнчевић)

19.00 часова / СКЦ НС Фабрика
Циркус Данас – фестивал савременог циркуса
Организатор: Ludifico
Цирконео перформанс

21.00 час / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
Међународна селекција „Крујови“
ДРВЕНЕ ПТИЦЕ

Текст: Лидија Дедуш
Режија: Иван Плазибат
Копродукција Хрватско народно казалиште Вараждин и Хрватско народно казалиште Загреб (Хрватска)

21.00 час / Кошаркашки терени 3x3 (Креативни дистрикт)
Циркус Данас – фестивал савременог циркуса
Организатор: Ludifico
Представа InThisTogether (OneTwoManyCollective, Мађарска)
(у случају кише програм ће бити одржан на платоу испред Градске кафане на СПЕНС-у)

22.00 часа / СКЦ НС Фабрика
Циркус Данас – фестивал савременог циркуса
Организатор: Ludifico
Музички програм Дуда Буржујка

НЕДЕЉА, 1. јун

10.00 часова / СПЕНС

Циркус Данас – фестивал савременог циркуса

Организатор: Ludifico

Masterclass акробатике OneTwoManyCollective

11.00 часова / Међународна селекција „Кругови“

Округли сто: Дрвене птице

12.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Српској омладини, Димитрије Туцовић

16.00 часова / Лимански парк (Skate park)

Циркус Данас – фестивал савременог циркуса

Организатор: Ludifico

Радионице Ход по жици и Акробације у ваздуху

16.00 часова / Лимански парк (Skate park)

Циркус Данас – фестивал савременог циркуса

Организатор: Ludifico

Циркус пикник

19.00 часова / Новосадско позориште / Újvidéki Színház

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

НАРОДНИ ПОСЛАНИК

Текст: Бранислав Нушић

Режија: Егон Савин

Македонски народен театар, Скопље (Северна Македонија)

19.00 часова / Биоскоп „Арена синеплекс“

Филмски кругови – селекција документарних филмова са простора бивше Југославије

Блум – господари своје будућности (ауторка Јасмила Жбанић)

20.00 часова / СКЦ НС Фабрика

Циркус Данас – фестивал савременог циркуса

Организатор: Ludifico

Представа Rollercoaster (Wes Peden, Француска)

20.30 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“

Међународна селекција „Кругови“

ОТАЦ, КЋИ И ДУХ СВЕТИ

Текст: Мате Матишић

Режија: Јануш Кица

Сатиричко казалиште Керемпук, Загреб (Хрватска)

ПОНЕДЕЉАК, 2. јун

10.00 часова / СКЦ НС Фабрика

Циркус Данас – фестивал савременог циркуса

Организатор: Ludifico

Masterclass жонглирања Wes Peden

11.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Народни посланик

12.00 часова / Међународна селекција „Кругови“

Округли сто: Отац, Кћи и Дух Свети

19.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

НАЛИЧЈЕ

Ауторски пројекат Бориса Лијешевића

Црногорско народно позориште (Црна Гора)

19.00 часова / Биоскоп „Арена синеплекс“

Филмски кругови – селекција документарних филмова са простора бивше Југославије

Fiume o morte (аутор Игор Безиновић)

22.00 часа / Такмичарска селекција

Округли сто: Наличје

22.00 часа / Новосадско позориште / Újvidéki Színház

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

НАРОДНИ ПОСЛАНИК / реприза

Текст: Бранислав Нушић

Режија: Егон Савин

Македонски народен театар, Скопље (Северна Македонија)

УТОРАК, 3. јун

20.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“

Програм у част награђених

Епилог у ритму

Вече филмске музике и севдаха

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА ИЗВЕШТАЈ ЖИРИЈА

Жири Седамдесетог Стеријиног позорја – **ВАЊА ЕЈДУС**, глумица (председница Жирија), **ДРАЖЕН ФЕРЕНЧИНА**, редитељ, **ФЕДОР ШИЛИ**, драмски писац, **ПЕТАР ГРУЈИЧИЋ**, театролог и **БОРЂЕ КОСИЋ**, драмски писац, видео је од 26. маја до 2. јуна 2025. године девет представа у такмичарској селекцији.

На завршној седници, одржаној 2. јуна 2025, Жири је донео:

ОДЛУКУ

Стеријина награда за најбољу представу – БЕОГРАДСКИ ТРИО према роману Горана Марковића, драматизација и режија Матјаж Бергер, Театар „Антон Подбевшек“ Ново Место и Цанкарјев дом Љубљана (Словенија). Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за текст савремене драме – ФИЛИП ГРУЈИЋ и ИВАН ЕРГИЋ за ЈЕЗИК КОПАЧКЕ, режија Борут Шепаровић, Загребачко казалиште младих (Хрватска). Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за режију – БОРИС ЛИЈЕШЕВИЋ за ауторски пројекат НАЛИЧЈЕ, Црногорско народно позориште Подгорица (Црна Гора). Одлука је донета једногласно.

СТЕРИЈИНА НАГРАДА ЗА ГЛУМАЧКО ОСТВАРЕЊЕ:

НИКОЛА РАКОЧЕВИЋ за улогу Ђорђа Цандара у представи **СВЕТИ ГЕОРГИЈЕ УБИВА АЖДАХУ** Душана Ковачевића, режија Милан Нешковић, Југословенско драмско позориште Београд. Одлука је донета једногласно.

БОРИС ИСАКОВИЋ за улогу у представи **ИСКУПЉЕЊЕ** према роману Бранимира Шћепановића, режија Вељко Мићуновић, Српско народно позориште Нови Сад. Одлука је донета једногласно.

АЛЕКСАНДАР РАДУЛОВИЋ за улогу Директора луке Вука у представи **НАЛИЧЈЕ**, ауторски пројекат Бориса Лијешевића, Црногорско народно позориште Подгорица (Црна Гора). Одлука је донета једногласно.

АНЂЕЛИКА СИМИЋ за улогу Тетка Славке у представи **СВЕТИ ГЕОРГИЈЕ УБИВА АЖДАХУ** Душана Ковачевића, режија Милан Нешковић, Југословенско драмско позориште Београд. Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за сценографско остварење – ДАНИЕЛА ДИМИТРОВСКА у представи **ИЗУЗЕТИ** Ђорђа Петровића, режија Миа Кнежевић, Народно позориште Сомбор. Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за костимографско остварење – БИЉАНА ГРГУР у представи **СВЕТИ ГЕОРГИЈЕ УБИВА АЖДАХУ** Душана Ковачевића, режија Милан Нешковић, Југословенско драмско позориште Београд. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за оригиналну сценску музику – ДУО САЈЛЕНС у представи **БЕОГРАДСКИ ТРИО** према роману Горана Марковића, драматизација и режија Матјаж Бергер, Театар „Антон Подбевшек“ Ново Место и Цанкарјев дом Љубљана (Словенија). Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за сценски покрет – ТАМАРА ДЕСПОТ у представи **ЈЕЗИК КОПАЧКЕ**, режија Борут Шепаровић, Загребачко казалиште младих (Хрватска). Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за драматизацију – СЛОБОДАН ОБРАДОВИЋ у представи **ИСКУПЉЕЊЕ** према роману Бранимира Шћепановића, режија Вељко Мићуновић, Српско народно позориште Нови Сад. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за сценски говор – БАРБАРА РОГЕЉ у представи **БЕОГРАДСКИ ТРИО** према роману Горана Марковића, драматизација и режија Матјаж Бергер, Театар „Антон Подбевшек“ Ново Место и Цанкарјев дом Љубљана (Словенија). Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда из Фонда „Дара Даринка Чаленић“ за најбољу младу глумицу – ГАЈА ФИЛАЧ за улогу у представи **БЕОГРАДСКИ ТРИО** према роману Горана Марковића, драматизација и режија Матјаж Бергер, Театар „Антон Подбевшек“ Ново Место и Цанкарјев дом Љубљана (Словенија). Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда из Фонда „Дара Даринка Чаленић – за најбољег младог глумца – БЕРНАРД ТОМИЋ за улогу **Давида Половине** у представи **ЈЕЗИК КОПАЧКЕ**, режија Борут Шепаровић, Загребачко казалиште младих (Хрватска). Одлука је донета једногласно.

Специјална Стеријина награда за колективну глумачку игру – АНСАМБЛУ ПРЕДСТАВЕ НАРОДНИ ПОСЛАНИК Бранислава Нушића, режија Егон Савин, Македонски народен театар Скопље (Северна Македонија). Одлука је донета једногласно.

ОСТАЛЕ СТЕРИЈИНЕ НАГРАДЕ

Стеријина награда за нарочите заслуге на унапређењу позоришне уметности и културе – РАДОМИР ПУТНИК, театролог и драмски писац и **СВЕТОЗАР ЦВЕТКОВИЋ**, глумац.

Стеријина награда за критику „Миодраг Кујунџић“

Жири: Мирослав Стајић (председник), Љиљана Пешикан-Љуштановић и Миливоје Млађеновић донео је једногласну одлуку да се Стеријина награда за критику „Миодраг Кујунџић“ додели **АЛЕКСАНДРУ МИЛОСАВЉЕВИЋУ** за текст „Успон и суноврат Америке“ о представи YANKEE ROSE Слободана Обрадовића у режији Милоша Лолића, Београдско драмско позориште, емитован на Радио Београду – 2. програм 2. 6. 2023.

Стеријина награда Округлог стола критике

Жири Округлог стола критике Стеријиног позорја: Александра Гловацки (председница), Иван Меденица и Игор Бурић донео је једногласну одлуку да Стеријину награду Округлог стола критике „Дејан Пенчић Пољански“ за најбољу представу равноправно поделе остварења:

ЈЕЗИК КОПАЧКЕ Филипа Грујића и Ивана Ергића, режија Борут Шепаровић, Загребачко казалиште младих (Хрватска) и **БОЈ НА ПОЖИРАЛНИКУ** према новели Прежихова Воранца, режија Јернеј Лоренци, Прешерново гледалишче Крањ и Местно гледалишче Птуј (Словенија)

НАГРАДА СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

Награду публике 70. Стеријиног позорја за најбољу представу (просечна оцена 4,66) добило је остварење **ЈЕЗИК КОПАЧКЕ** Филипа Грујића и Ивана Ергића, режија Борут Шепаровић, Загребачко казалиште младих (Хрватска)

Гласање публике за најбољу представу: Језик копачке – 4,66; Изузети – 4,65; Свети Георгије убива аждаху – 4,49; Народни посланик – 4,30; Бој на пожиралнику – 4,18; Дрвене птице – 4,18; Београдски трио – 4,08; Искупљење – 4,06; Српској омладини, Димитрије Туцовић – 3,97; Отац, Кћи и Дух Свети – 3,97; Кавез

за птице – 3,92; Наличје – 3,85; Нико није заборављен и ничега се не сећамо – 3,82

ОСТАЛЕ НАГРАДЕ

НАГРАДА ЗА РЕДИТЕЉСКИ ОПУС „ДЕЈАН МИЈАЧ“

Удружења драмских уметника Србије и Стеријиног позорја

Жири у саставу Ана Тасић, председница, Небојша Дугалић и Егон Савин донео је једногласну одлуку да се Награда за редитељски опус додели **СЛОБОДАНУ УНКОВСКОМ**.

НАГРАДА ЗА ГЛУМАЧКУ БРАВУРУ „ЗОРАН РАДМИЛОВИЋ“

Народног позоришта Тимочке Крајине „Зоран Радмиловић“
Зајечар и Стеријиног позорја

Жири: Владимир Ђуричић (председник), Александар Милосављевић, Александар Гајин награду додељује **РАКАНУ РУШАИДАТУ** за улогу Љубомира Љубе Половине, оца у представи **ЈЕЗИК КОПАЧКЕ** Филипа Грујића и Ивана Ергића, режија Борут Шепаровић, Загребачко казалиште младих (Хрватска)

НАГРАДА „ДНЕВНИКА“ ЗА УМЕТНИЧКО ОСТВАРЕЊЕ

Жири у саставу Мирослав Стајић, Нина Попов и Наташа Пејчић једногласно је доделио Награду „Дневника“ за уметничко остварење **МИЈИ КНЕЖЕВИЋ**, за режију представе **ИЗУЗЕТИ** Ђорђа Петровића, Народно позориште Сомбор

НАГРАДА ПРОДУЦЕНТСКЕ КУЋЕ „SCOMEDIASCO“ ЗА ЕПИЗОДУ

Жири у саставу Соња Дамјановић (председница), Даринка Николић и Игор Бурић једногласно је одлучио да награду додије **АНЂЕЛИКА СИМИЋ** за улогу Тетка Славке у представи **СВЕТИ ГЕОРГИЈЕ УБИВА АЖДАХУ** Душана Ковачевића, режија Милан Нешковић, Југословенско драмско позориште Београд

МЕДИЈИ И ЈАВНОСТ; САЈТ ПОЗОРЈА

Стеријино позорје, као институција од националног значаја, велику пажњу посвећује односима са медијима. Сви важнији догађаји – програми, нова издања, сам Фестивал – праћени су конференцијама за медије, чиме је обезбеђена јавност у раду, као један од начина презентације и промовисања програма рада. О великом интересовању јавности за активности Стеријиног позорја сведочи и број акредитованих новинара (60 из четрдесетак медијских кућа) на 70. Позорју, као и знатан простор који су медији уступили овом догађају.

Радио телевизија Војводине свакодневно је у оквиру емисије Артерија емитовала петнаестоминутне извештаје о Фестивалу.

Значајну улогу у сегменту односа са јавношћу има званични сајт Стеријиног позорја. Осим битних актуелности из делатности установе, те свакодневног праћења програма Фестивала, сајт садржи и податке из историјата Позорја. Уз ово, сајт има интенцију да постане место окупљања свих релевантних информација о позориштима и позоришним збивањима у Србији (Позоришни портал Србије).

АКРЕДИТОВАНИ НА 70. ПОЗОРЈУ

Ружа Перуновић, Наташа Гвозденовић, Снежана Милетић, Бранислава Опрановић, Дивна Стојанов, Борисав Матић, Мина Милошевић, Матеја Ђедовић; Фото: Бранислав Лучић, Срђан Дорошки, Ана Илић – Билтен 70. Стеријиног позорја, Андреј Чањи - Часопис Театрон, Музеј позоришне уметности Србије, Ана Хегедиш Лалић – Нова РС, Александар Мајсторовић професор Магазин Универзитета Привредна академија, Александра Никодијевић – Хоћу у позориште, Борка Требјешанин – Политика, Бранислава Опрановић – Аутономија, Бојана Каравидић, Тања Њежић – НИН, Наташа Пејчић – Дневник Војводина Прес, Оља Милошевић, Сашо Огненовски - ОКНО.МК, Марко Радојичић – Belgrade Edt CultureБелграде блог, Мишка Кнежевић - Радио Београд 2, Миљан Витомировић - РТВ Пинк, Ивана Малетин Ђурић – Радио телевизија Војводине, Љиљана Малетин Војводић – Арт Бокс Портал, Љубомир Раданов – КУРИР, Сандра Булатовић - Мој Нови Сад, Света Јованов – Нова Мисао Соња Тодоровић Шегрт - Радио Београд 1 и 2, Станислава Кенешки - Војнет про-

дукција, Катарина Павловић – ТВ Курир, Сашка Дробњак, Оливер Аугустинов - Танјуг, Сања Ђукић Радишић - Омладинске новине, Ђорђе Дамњановић – Шабац. Емилија Квочка – The Theatre Times, Небојша Димитријевић, Мирон Џуња – Слободна Далмација, Оливера Шешлија - Радио телевизија Војводине, Тијана Шакић - Онлајн новине Универзитета у Новом Саду, Весна Кукић – Вршачка кула, Вања Велисављев – Независно друштво новинара Војводине, Гордана Михаиловић, Живан Лазић – портал 021. Зоран Сурла – Новосадски репортер, Динко Грухоњић - Војвођански истраживачко-аналитички центар „VOICE“, Гојко Димић – Градске онлајн, Зоран Р. Поповић, Бошњан Анжин - РТ Словеније, Нада Зорић, Теодора Милинковић, Милица Ранчић, Јелена Јокић, Ивана Грегориновић, Анастасија Шемић, Милка Каташић, Сташа Јамушаков, Хана Љиљак - РТВ Хронике.

ПРАТЕЋИ ПРОГРАМИ ПРЕДСТАВА ВАН КОНКУРЕНЦИЈЕ

Никола Станишић
КАВЕЗ ЗА ПТИЦЕ
Београдско драмско позориште и Стеријино позорје
Редитељ: СЛОБОДАН СТАНКОВИЋ
Драматуршкиња: ВАЊА ШЕВИЋ
Сценографија: СОЊА БРДАР, ИТАНА ШЕСТОВИЋ
Сценски говор: ЂОРЂЕ МАРКОВИЋ
Костимографија: ТАТЈАНА ТАТАЛОВИЋ
Композитор: АРСЕНИЈЕ АРСИЋ
Дизајнер звука: НАСТАСИЈА ЗОРАНОВНА НЕДЕЉКОВИЋ
Стручни сарадник педагог: МАРИЈАНА МАРИНКОВИЋ
Сарадник за израду музике: МИЛОШ АЋИМОВИЋ

Улоге
Милија: НИКОЛА МИЈАТОВИЋ
Куравела: РИСТА МИЛУТИНОВИЋ
Цициманге: БУДИМИР СТОШИЋ
Атомскимрав: БРАТИСЛАВ ЗДРАВКОВИЋ
Управник: МИХАИЛО ЛАПТОШЕВИЋ
Васпитај: ВУКАШИН ЈОВАНОВИЋ
Васпитај: СТЕВАН СМИЉАНИЋ

И БИ ДРАМА

Изложба поводом 70 година Стеријиног позорја

Организатори: Стеријино позорје и Позоришни музеј Војводине
Аутор изложбе: Зоран Максимовић

Дизајн изложбе и каталога: Ненад Богдановић и Бојан Јовановић

Изложба о седам деценија постојања Стеријиног позорја не представља омаж само једном од највећих регионалних позоришних фестивала, већ и израз поштовања и захвалности српској и некадашњој југословенској позоришној уметности. Особеност, реноме и престиж Позорја градили су најзначајнији регионални театри, позоришни ствараоци и посленици културе. Од својих почетака 1956. године, Позорје је расло заједно с друштвом, мењало се у складу с естетским и идеолошким токовима, али је увек задржавало своју основну мисију – да негује и промовише домаћу драмску књижевност и позоришну уметност, да буде чувар, промотер и критички глас домаће драмске књижевности и сценског израза.

Установљен као Југословенске позоришне игре, а од 1992. под данашњим називом, фестивал је био место где су се афирмисали најзначајнији позоришни ствараоци нашег доба (уметници, теоретичари, научници, критичари...), где су се славиле најуметничкије и најхрабрије представе, где се позориште није само гледало, већ се о њему расправљало, учило, истраживало, у њега се сумњало... Његове сцене нису биле само одблесци уметности, већ и простор слободе, побуне и трагања за истином.

Изложба се састоји из три сегмента: две тематске поставке у простору, прва о самој институцији Стеријино позорје и њеним програмским јединицама (Фестивалски центар са Сектором за међународну позоришну сарадњу, Издавачки центар и Документационо-истраживачки центар), а друга о Фестивалу Стеријино позорје; трећи, мултимедијални сегмент је реализован путем THEATAPP мобилне апликације помоћу QR кода. Представљени документи, предмети, фотографије, плакати, литература, награде, цртежи, скице, видео-записи и др. сведоче о минулим временима и о суштини Позорја. Позивају и на присећање на велике уметничке и друштвене тренутке – од фестивалских представа и програма који су померали дотадашње уметничке и театролошке границе, до уметника који су обликовали наш културни идентитет.

Носилац имена великог српског комедиографа Јована Стерије Поповића, овај фестивал је не само један од највећих и најстаријих на овим просторима, већ је од самог свог настанка постао и мера ствари и средиште духовног, естетског и друштвеног преиспитивања кроз позоришну уметност, симбол културног идентитета и уметничке слободе. Оно је више од позоришног такмичења – Позорје је институција, културни феномен и колективна позоришна свест. Стеријино позорје собом потврђује и сам смисао позоришта. Изложбеном поставком сведочимо о јединственом позоришном фестивалу – Стеријиним позорјем.

18. ИЗЛОЖБА ПОЗОРИШНОГ ПЛАКАТА И ГРАФИЧКОГ ОБЛИКОВАЊА, 2025.

ЗАПИСНИК

Са седнице Жирија 18. изложбе позоришног плаката и графичког обликовања, одржане 7. маја у Новом Саду (Стеријино позорје, 21.00 час).

Жири у саставу – Атила КАПИТАЊ, редовни професор Академије уметности Нови Сад, Одсек графички дизајн (председник), Борис ЛИЈЕШЕВИЋ, редитељ, професор глуме и позоришне режије на Академији уметности Нови Сад, Лука ПРСТОЈЕВИЋ, доцент на Академији уметности Нови Сад, прегледао је 175 радова 53 аутора.

Пошто је одабрао радове који ће чинити корпус Изложбе, Жири је донео одлуку о наградама:

Штампани позоришни плакат

I награда – Андреа АЛЕКСИЋ, Иванов

II награда – Јован ТАРБУК, Уображени болесник

III награда – Иван МИШИЋ, Јерма

Идејни пројекат плаката

I награда – Кристина ПОЛЕНДЕР, Употреба човека

II награда – Даница ШАРУНАЦ, Кармен

III награда – Анђела САВИЋ, Иванов

Специјална награда Жирија 18. изложбе позоришног плаката и графичког обликовања додељује се, Исидори СВИЛАР, Кад те Бог ритне у стомак и Круни ЈЕВТИЋ, Коса.

Председник Жирија
Атила КАПИТАЊ

ТРЕНУТАК – ПОЗОРИШНИ КРОКИ

Дешавања на сцени бележили су цртајући Едгар Дега, Анри Тулуз Лотрек, Раул Дифи и многи други сликари. Хватали су сценски покрет, експресију, заустављени тренутак. Обновљамо ту врсту традиције трећу годину заредом. Свако јутро, пре округлих столова имаћете прилику да видите нову изложбу крокија из представа одиграних претходне вечери. Цртеже ће израдити

академски сликар др Угљеша Цолић на лицу места, за време извођења представа.

Угљеша Цолић (1989)

Доктор ликовне уметности. Реализовао је 88 самосталних и преко 130 групних изложби. Учествовао је на преко шездесет ликовних колонија у земљи и иностранству. Излагао у Француској, Немачкој, Русији, Италији, Шпанији, Португалу, Турској, Мађарској, Румунији, Порторику, Грчкој, БИХ, Киргизији и широм Србије.

Истражује и експериментише у различитим стиливима и техникама, традиционалним и новим медијима. Поред цртања, сликања, графике и вајања бави се и израдом сценографије и костимографије, осликавањем мурала, као и истраживањем синергије различитих уметности.

Организатор различитих уметничких пројеката и перформанса, међународних изложби, пројекција, округлих столова, семинара, као и ликовних радионица и ауторских вођења кроз изложбе. Радио је као гостујући предавач у Србији, Русији и Француској.

Оснивач је Удружења независних уметника Нови Сад. Покретач је и главни уредник часописа „УПС – уметност пре свега“. Оснивач је уметничке групе „Маркер“. Почасни је члан удружења уметника „Ликовни круг“ и члан сарадник Матице српске.

Ради као професор струковних студија на Високој школи струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду.

66. ИЗЛОЖБА „СЦЕНА, МАСКА, КОСТИМ, ЛУТКА“

Новосадски дечји културни центар и Центар за ликовно васпитање деце и омладине Војводине организовали су ову изложбу у оквиру Стеријиног позорја по 66. пут (од 1959. године до 80-тих година изложбе су се организовале у оквиру Мајских игара у Бечеју). Циљ ове изложбе је да се путем позоришне уметности деца мотивишу према ликовном изражавању и обрнуто, те на тај начин позориште утиче на развој њихове естетске и креативне

личности. Деци и младима се овом изложбом ствара прилика за упознавање са светом позоришта и указује могућност стварања кроз игру и учење. Ове године је на конкурс пристигло 1175 радова из 100 установа, а жири је за излагање одабрао 349 ликовних остварења. Најбољима су, након отварања изложбе, уручене награде.

ФИЛМСКИ КРУГОВИ: ОДНОСИ

Интимни. Породични. Родни. Друштвени. Економски. Колективни. Историјски. Генерацијски.

Овогодишња селекција Филмских кругова 70. Стеријиног позорја окупљена је под темом Односи – универзалном нити која повезује све сфере људског постојања. Иако различитих стилова, жанрова и ауторских приступа, изабрани филмови заједно чине целовиту нарацију о томе како се људи повезују, сукобљавају, сарађују, воле, преиспитују, граде заједнице или губе тло под ногама у покушају да пронађу своје место међу другима. Од партнерских до економских, од родних до историјских, ови филмови пажљиво и нијансирано мапирају начине на које односи обликују наше животе — и појединачне и колективне.

Снајка: Дневник очекивања (р. Теа Видовић Далипи)

У овом документарцу, љубав двоје људи – хрватско-ромског пара Тее и Мирсада – налази се под теретом породичних очекивања, културних разлика и историјског наслеђа. Њихова веза је место преплитања више врста односа: интимног, брачног, међунацио-

налног, класног и културолошког. Покушај да изграде породицу без одрицања од идентитета претвара се у свакодневну борбу са спољним притисцима. Филм не приказује само њихову везу, већ кроз њу осветљава како породица и традиција могу обликовати или угрозити љубав и индивидуалност. Зато је Снајка кључни филм ове селекције – јер односи нису само лични, већ дубоко политични.

Крила и шло (р. Стефан Малешевић)

На први поглед, прича о дервишкој заједници у руралној Северној Македонији не обећава револуцију. Али управо ту, међу бекташијама који гаје дуван и практикују древне ритуале, процвета прича о равноправности. Филм приказује како се родни односи могу редесфинисати чак и унутар верских заједница – када постоји узајамно поштовање и поверење. Ајтен и Ердоган свој брак заснивају на равнотежи, не доминацији. Њихов однос је тиха алтернатива патријархалним обрасцима. Овај филм је у селекцији јер показује да родна једнакост може постојати и тамо где је најмање очекујемо – и да се родни односи могу изградити кроз нежност, а не кроз идеологију.

Земља за нас (р. Карла Црнчевић)

Шта се дешава када односе покушамо потпуно да ослободимо од хијерархије, тржишта и власништва? Ова документарна опсервација екофеминистичке заједнице на Брачу отвара питање међуљудских односа у условима потпуне једнакости. Филм

је сведочанство о колективном животу, директној демократији и покушају да се живи ван система. Релације унутар заједнице нису идиличне – оне су живе, конфликтне, пуне љубави, али и изазова. Овај филм осветљава колико су међуљудски односи крхки, али и колико имају потенцијал за трансформацију – када се граде на узајамности, а не на моћи.

Блум – јосиогаги своје бугућносџи (р. Јасмила Жбанић)

Овај филм је кључан за разумевање економских односа – конкретно односа између радника и система. Кроз причу о Емерику Блуму и „Енергоинвесту“, открива се један другачији, данас готово заборављен модел: самоуправљање. У времену када су економски односи засновани на експлоатацији и контроли, филм враћа фокус на питање – може ли рад бити простор демократског одлучивања и заједничког интереса? Зато овај филм није само прича о прошлости, већ важна рефлексција о данашњем друштвеном контексту.

Фјуме о морте (*Fiume o morte*) (р. Игор Безиновић)

Односи према историји и сећању централна су тема овог документарно-играног мозаика. Филм отвара простор грађанима Ријеке да реинтерпретирају једно од најбизарнијих поглавља своје историје – 16-месечну окупацију града од стране Габријела Д’Анунција (Gabriele D’Annunzio). Филм пропитује како колективно памћење настаје, ко га пише, ко га присваја и како се преноси. У том смислу, Фјуме о морте је филм о односу према прошлости, према језику историје, и према праву сваког појединца да буде његов интерпретатор.

Ресџиџуџија или сан и јава сџаре тарге (р. Желимир Жилник)

Повратак кући, потраге за старим вредностима и сусрет са садашњошћу – овај играни филм отвара питање односа према старости, али и према прошлости, имовини, породици и друштву које се променило. Кроз причу о реституцији имања, филм поставља суштинска питања: где припадамо када више нисмо део система? Какав је однос друштва према својим старијим члановима, њиховим правима, али и илузијама? Овај филм заокружује селекцију темом генерацијског односа и сучељавања старог и новог света.

Зашто баш ови филмови?

Зато што сваки од њих нуди непоновљиву и дубоку перспективу на једну врсту односа. Заједно, они чине палету која приказује комплексност савременог живота – где се љубав суочава са расизмом, равноправност рађа у заборављеним селима, заједништво тестира на изолованим острвима, радничка права поново пропитују, прошлост преписује, а старост тражи признање.

Ова селекција не нуди готове одговоре. Она провоцира, покреће дијалог, и – што је најважније – позива на препознавање властитих односа у причама других.

Александар Рељић
Селектор програма

«СТВАРАЊЕ ПРОШЛОСТИ - МЕЊАЊЕ БУДУЋНОСТИ» - документарни филм о 70 година Стеријиног позорја.

Стеријино позорје није само наш најзначајнији позоришни фестивал. Оно је и институција културе која у себи прожима многе делатности неопходне за опстанак и развој домаћег позоришта, драмске књижевности, па и културе у најширем смислу.

Бурне друштвено политичке промене донеле су током протеклих седам деценија и многе изазове. Распад Југославије, стварање нових држава и промене политичког система рефлектовале су се (и рефлектују се и даље) и кроз поље наше културе, а с обзиром на изразито Југословенски карактер Стеријиног позорја сам фестивал је често био тачка преламања различитих идеолошких позиција и концепција.

Но, и поред тога, Стеријино позорје је једно од ретких примера на који начин се традиција, уз пуно поштовање, може редесфинисати и прилагодити савременом контексту, као и да традиција и савременост нису појмови који се искључују, већ надопуњују.

О томе на које изазове је Позорје наилазило током свог постојања и како их је превазилазило, као и својим личним искуствима везаним за фестивал, говоре сарадници Стеријиног позорја, истакнути позоришни радници, и драмски уметници - добитници Стеријиних награда: Мирослав Мики Радоњић,

Вида Огњеновић, Раде Шербеџија, Герослав Зарић, Егон Савин, Кокан Младеновић, Ана Тасић, Небојша Брадић, Миодраг Табачки, Александар Саша Милосављевић, Иван Меденица, Миљивоје Млађеновић, Небојша Дугалић, Горан Ибрајтер, Борис Исаковић, Јасна Ђуричић и Милош Латинић.

Камера: Мирко Тодоровић, Саша Вујић и Филип Марковиновић
Монтажа и режија: Филип Марковиновић

СЕЋАЊЕ НА РАДОМИРА РАШУ РАДУЈКОВА

Филм о оснивачу Стеријиног позорја доноси причу о неуморном градитељу културе

У режији талентованог Уроша Павлова, уз изузетну фотографију Стефана-Димитрија Димића и продукцију Зорана Ивезића и мр Ненада Шапоње, директора Културног центра Војводине, недавно је завршен документарно-играни филм посвећен Радомиру Раши Радујкову (1913–1982), једном од најзначајнијих културних делатника Војводине и оснивачу чувеног Стеријиног позорја.

Филм, који комбинује архивске снимке, игране сцене и сведочења савременика, приказује живот и дело овог истакнутог интелектуалца, публицисте, уредника и културног радника, који је оставио неизбрисив траг у историји српске позоришне уметности. Посебна пажња посвећена је његовој визији и упорности која је 1956. године резултирала оснивањем Стеријиног позорја – фестивала који је данас једна од најважнијих позоришних манифестација на Балкану.

Поред рада на организацији Позорја, Радујков је имао богату и плодну каријеру у Матици српској, најстаријој српској књижевној, културној и научној установи. Као један од њених кључних уредника и сарадника, дао је немерљив допринос развоју издавачке делатности, очувању културне баштине и афирмацији српског језика и књижевности.

Филм о Радујкову није само омаж његовом животу, већ и подсетник на значај визије и посвећености у развоју једне култур-

не средине. Кроз пажљиво реконструисане призоре и емотивна сведочења, ауторски тим успева да приближи данашњем гледаоцу личност која је с разлогом уписана у темеље савремене српске културе.

ТРИБИНА О УСЛОВИМА РАДА У ПОЗОРИШТИМА У СРБИЈИ

Модераторка: Мина Милошевић, драматуршкиња
Саговорнице:

Проф. Марина Миливојевић Мађарев, театролошкиња
Бојана Лазић, позоришна редитељка
Ана Јанковић, позоришна редитељка

О трибини:

Која је цена уметности? Синдром изгарања, егзистенцијалне неизвесности, хиперпродукција и срозавање квалитета садржаја? Да би ово престала да буде цена уметности, потребно је да почнемо да говоримо о цени уметничког рада.

Време је да следимо колеге из Хрватске и њихово удружење Савеза сценариста и писаца изведбених дела (СПИД) које су, још 2021. године, објавиле Струковни цјеник – ценовник у коме се налазе информације о стандардним ценама за све врсте текстова за филм, телевизију, позориште, видео-игре и радио.

Које су све алтернативе огромног броја школованих уметника који се баве позориштем у земљи у којој се за културу издваја само 0, 67 посто средстава из државног буџета?

Саговорнице ове трибине преносе своја различита искуства и перспективе радница у култури.

Марина Миливојевић Мађарев, професорка на Академији уметности у Новом Саду, има искуство сталног запослења у институцији, као и фриленсинг рада у књижевној критици и театрологији, али и искуство почињања каријере у време када се подстицала прекарнизација рада у култури кроз промовисање статуса само-сталног уметника.

Бојана Лазић, позоришна редитељка има искуство фриленсовања и рада на преко 30 представа у Србији и иностранству, али и искуство рада ван струке, као и неки облик сталног запослења у струци. Њена представа „Нико нике заборављен и ничега се не сећамо“ у селекцији је овогодишњег Стеријиног позорја.

Ана Јанковић је позоришна редитељка на почетку каријере, са искуством прекарног рада. Њена најновија представа „Самоубиство као друштвена чињеница“ бави се друштвеним околностима - пре свега сиромаштвом и капитализмом - као факторима за развој депресије, и позицијом ауторки представе као младих уметница које су приморане да, уместо да живе од професије за коју су се школовале, раде у кафићу и као разводнице у позоришту.

Мина Милошевић, модераторка и иницијаторка ове трибине, привремено је запослена на Академији уметности у Новом Саду као научна истраживачица и студенткиња докторских студија на ФДУ. Осим тога, има искуство прекарног рада као драматуршкиња и драмска ауторка, искуство фриленсинг критичарског рада, као и искуство сталног запослења у администрацији продаје.

Овај разговор, надамо се, само је почетак отварања Пандорине кутије наших радних права и позив на акцију формирање струковних ценовника, борбу за издвајање већих средстава за културу, умрежавање и подржавање алтернативних решења за уметничку производњу.

ЦИРКУС ДАНАС

Из жеље да проширимо круг љубитеља, поштовалаца и познавалаца циркуске уметности, прошле године смо у Новом Саду покренули фестивал „Циркус Данас“.

На овој манифестацији упознаћете савремени циркус из разних перспектива и сазнати:

којим језиком, говори какву естетику нуди, које теме проблематизује, колико је сличан, а колико различит у односу на традиционални циркус (транспаренте о заштити животиња безбрижно оставите код куће).

Желимо да фестивал „Циркус Данас“ допринесе развоју и разумевању циркуске уметности: да је учини видљивијом, да покрене питања о њеном ширем друштвеном значају и да мотивише нову, свежу публику која ће сведочити томе шта циркус данас заправо јесте.

А зашто је овај фестивал важан за целу друштвену заједницу?

Најпре зато што ће врхунску циркуску уметност учинити доступном најширој публици. Наиме, програм овогодишњег фестивала обухвата и неке од најновијих европских циркуских продукција, а улаз на све представе је потпуно бесплатан, али је број места ограничен. Самим тим, захваљујући манифестацији „Циркус Данас“, локална културна сцена биће обогаћена садржајима

који су у нашим крајевима ретко заступљени, а који својом иновативношћу и демократичношћу голицају радозналост публике свих узраста. И не само то. Значај промоције савременог циркуса лежи и у потенцијалима ове уметности да допринесе развоју праведнијег друштва, захваљујући основним вредностима које негује, а то су: слобода, толеранција и друштвена инклузија.

ДАНИ КЊИГЕ

Традиционална манифестација Дани књиге одржана је у периоду од 27-29. маја 2025. у оквиру пратећих програма 70. Стеријиног позорја.

КОНКУРС ЗА ОРИГИНАЛНИ ДОМАЋИ ДРАМСКИ ТЕКСТ 2024/25.

ОДЛУКА ЖИРИЈА КОНКУРСА СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА ЗА ОРИГИНАЛНИ ДОМАЋИ ДРАМСКИ ТЕКСТ 2024/25.

Образложење жирија

Жири Конкурса Стеријиног позорја за оригинални домаћи драмски текст за 2024/25, у саставу Ђорђе Косић, драматург (председник), Мина Петрић, драматуршкиња, и Младен Весковић, књижевни критичар, после пажљивог разматрања свих пристиглих текстова једногласно доноси одлуку да се главна награда додели тексту „Ругање народу у девет слика“ (шифра: Маус).

Кроз прецизан и уверљив дијалог, у девет слика, овај драмски текст сецира феномен сталне поделе међу људима на «нас» и «њих», на патриоте и издајнике, на «домаће» и «стране», и тога како се политичка атмосфера непрестаног креирања спољних непријатеља преноси на микроплан, на односе унутар једне породице. Дијалози су живи и динамични, а структура приче прецизно вођена, док црнохуморни елементи не одузимају од трагичне и симболичне завршнице комада. Вишеслојност на значењском плану, мајсторско грађење психологије ликова и преиспитивање теме манипулације страхом, чине ову драму изузетно успешном и вредном главне награде.

Поред награђеног текста, жири препоручује следеће драме пажњи јавности:

– „Праг“ (шифра: Хадријанови мемоари). Драма прати параплегичара који се, уз неочекивану помоћ провалника, суочава са породичним и личним изазовима. Дијалози су једноставни, али изразито функционални, а духовитост се провлачи кроз ситуације с израженим социјално-критичким подтекстом. Текст поседује сценски потенцијал због јасне структуре и занимљивог односа међу ликовима.

– „Вантелесна интелигенција“ (шифра: Комад с патоса)

У форми налик поезији у прози, ова драма говори о песникињи у раним средњим годинама која је у процесу вантелесне оплодње, те притисцима и неразумевању околине. Унутар стихова, који су стилски беспрекорно писани, уз увид у врло духовит и проицљив ток свести главне јунакиње, «крију» се и живе дијаложке сцене и препознатљиве ситуације из наше друштвене стварности, које «Вантелесну интелигенцију» чине изразито потентном за инсценацију.

– „Кућа која има све“ (шифра: Таласон)

Сатира која приказује сеоску заједницу у којој се, кроз бизарни сукоб две сеоске индустрије – фарме пужева и трговине гробним местима која се препродају гастарбејтерима – огледа шири друштвени систем. Апсурдност жанра кроз уверљив жаргон сеоског миљеа, уз елементе гротеске, могу створити пут динамичној и несвакидашњој инсценацији.

– „Јутро кад се тетка обесила“ (шифра: Јулчина)

У драми «Јутро кад се тетка обесила», породични односи оптерећени личним и менталитетским стегам доводе до мањих трагедија, а потом и до убиства оног члана породичне заједнице који је наизглед угрожава – тетке. Прича чији је централни догађај „самоубиство“, односно заташкано убиство црне овце у породици, испричана је нелинеарно, што појачава напетост и динамику наратива.

МЕЂУФЕСТИВАЛСКА И МЕЂУИНСТИТУЦИОНАЛНА САРАДЊА

У склопу редовне међуфестивалске сарадње представници Стеријиног позорја били су током 2025. на Фестивалу професионалних позоришта Србије „Јоаким Вујић“ у Ужицу, на Данима „Боре Станковића“ у Врању, Зајечару („Дани Зорана Радмиловића“), Крагујевцу „Јоакиминтерфест“, Фестивалу произведених представа у Алексинцу, Виминацијум фестивалу, Фестивалу „Буцини позоришни дани“ Александровац, Фестивалу балканског културног простора „Театар на раскршћу“ у Нишу, „Театар фесту Петар Кочић“ Бањалука, Фестивалу босанскохерцеговачке драме Зеница, као и на премијерама у позориштима Србије и региона.

МЕЂУНАРОДНИ ЦЕНТАР

Активности у 2025. години

Међународна сарадња

Бојана Тања је уредница међународног програма Стеријиног позорја.

Током 2025. године учествује у организацији и реализацији 70. Стеријиног позорја, као и у припремама за наредни фестивал који ће се одржати 2026. године.

Активности у 2025. години:

„Позориште у фотографској уметности“, 18. међународно тријенале

Током 2025. године започете су припреме за 18. међународно тријенале „Позориште у фотографској уметности“, јединствену изложбу у свету коју Стеријино позорје традиционално организује од 1965. године.

У истом периоду договорена су гостовања изложбе фотографија овог међународног тријенала. Гостујуће изложбе одржаваће се у региону и имају изузетан међународни значај.

Филмски кругови

У оквиру пратећег програма 70. Стеријиног позорја 2025. године одржавају се „Филмски кругови“.

„Филмски кругови“ представљају селекцију документарних филмова са простора бивше Југославије и нови су пратећи програм Стеријиног позорја.

Бојана Тања активно учествује у организацији овог програма. Заједно са селектором Александром Рељићем организује округли сто на тему: документарни филм са постјугословенском тематиком – продукција, копродукције и дистрибуција документарних филмова на простору бивше Југославије.

ПОЗОРИЈАНСКИ СУСРЕТИ

Позоријански сусрети су традиционални програмски садржај кроз који се промовишу значајни наслови наше позоришне и театролошке мисли, сродни позоришни фестивали с којима Позорје одржава традиционалне пријатељске и пословне везе, битни актуелни и догађаји из историје Стеријиног позорја, те значајни позоришни ствараоци. Од садржаја које треба издвојити су промоције издања Стеријиног позорја као и делатности институције на „Данима Зорана Радмиловића“ у Зајечару, Фестивалу професионалних позоришта Србије у Ужицу, Фестивалу првоизведених представа у Алексинцу, „Малом Јоакиму“ у Крушевцу, „Јоакиминтерфесту“ у Крагујевцу, Фестивалу „Буцини позоришни дани“ у Александровцу, Фестивалу класике у Вршцу, Фестивалу балканског културног простора „Театар на раскршћу“ у Нишу, „Театар фесту Петар Кочић“ у Бањалуци, Фестивалу босанскохерцеговачке драме у Зеници.

Промоције

Стеријино позорје је током 2025. године у свом простору, али и на фестивалима у земљи и окружењу, организовало промоције својих издања, пре свега часописа „Сцена“, али и осталих публикација.

ДОКУМЕНТАЦИОНОИСТРАЖИВАЧКИ ЦЕНТАР СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

Програмски циљеви и задаци

Документационоистраживачки центар Стеријиног позорја је у 2025, у складу са програмским циљевима и задацима Стеријиног позорја, систематски истраживао, прикупљао, обрађивао, чувао и публикувао документацију, документациону грађу и податке о позоришту и драми. Истовремено, Центар је пружао различите облике услуга за потребе научно-истраживачког рада и давао податке и информације о позоришту и драмској књижевности институцијама, организацијама и појединцима из земље и иностранства.

Садржај, карактер и методе рада Центра карактерише примена савремених метода и средстава истраживања, прикупљања, обраде, заштите и коришћења позоришне документације и података.

САКУПЉАЊЕ И ОБРАДА ПОЗОРИШНЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И ПОДАТАКА

Архивски фонд

У 2025. истражена је, сакупљена, обрађена и на одговарајући начин похрањена грађа и документи о драмском, оперском и балетском репертоару српских позоришта за позоришну сезону

2023/2024. и документи, грађа и подаци о великом броју позоришних фестивала и манифестација за 2025.

Поред ове грађе, докумената и података, истражен је и прикупљен и део докумената и грађе о репертоару српских позоришта и позоришних фестивала за текућу 2024/2025. позоришну сезону.

ХЕМОТЕКА

Збирка садржи преко 69.131 штампаних написа о премијерама, фестивалима, позоришном животу Србије. Актуелне вести преузимамо од електронских медија, те се, уз дигиталну форму, одређени број наслова и штампа. За прикупљање новинских наслова ангажован је клипинг центар Србије Ninamedia.

Збирка штампаног позоришног материјала

У 2025. сакупљен је 51 примерак различитог штампаног позоришног материјала: програми драмских, оперских и балетских представа, каталози и билтени позоришних фестивала и позоришних манифестација, програми – најаве репертоара позоришта и разни други штампани информативни и пропагандни материјали. Збирка садржи преко 20.000 примерака.

Збирка позоришног плаката

Сакупљено је 165 примерака идејних и реализованих решења позоришних плаката, плаката српских професионалних позоришта и позоришних манифестација.

Збирка тренутно садржи 6.815 примерка позоришног плаката.

Збирка рукописних драмских дела

У 2025. приспело је 13 примерака драмских дела уз материјал потребан за објављивање Годишњака позоришта Србије, за потребе Фестивала и за Конкурс Стеријиног позорја за оригинални домаћи драмски текст.

Збирка садржи 1.882 примерака драмских дела, односно драматизација и адаптација.

Збирка позоришне фотографије

У збирку позоришне фотографије у 2025. приспеле су 3873 фотографије. Збирка сада садржи 73.331 фотографију позоришних манифестација, догађаја и портрета позоришних стваралаца. Од приспелих фотографија у 2025. израђено је и у албуме похрањено 100 фотографија, а остатак се чува у електронској форми.

Збирка снимака позоришних представа

У архиви Документационоистраживачког центра похрањују се снимци представа које позоришта достављају као фестивалски материјал, те снимци свечаног отварања Фестивала и догађаја који су у вези са Позорјем. Фонд Центра је у 2025. постао богатији за 12 видео записа, те сад броји 716 DVD-а.

ИСТРАЖИВАЊЕ И АНАЛИТИЧКА ОБРАДА ПОЗОРИШНЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Годишњак позоришта Србије

Годишњак позоришта Србије је резултат систематског рада Центра на истраживању, обради и публикавању позоришне документације, односно аналитичке обраде дела Базе података о српском позоришту. Четрдесет шеста свеска Годишњака, као и претходне, садржи све релевантне податке о репертоару професионалних позоришта за сезону 2023/2024, податке о српским позоришним фестивалима за 2024, одељак Академије и факултети, Позоришни музеји и Документационоистраживачки центар, Селективну библиографију о позоришту и драми у 2024, те индексе аутора извођених дела, учесника у инсценацији и наслова представа.

Истовремено, интензивно се радило на прикупљању и уносу података за сезоне 2024/2025. како би се одржао континуитет у издавању публикације.

Фиксирајући укупност текуће позоришне продукције, Годишњак даје веома рељефну слику нашег позоришног стваралаштва у одређеном културно-стваралачком тренутку. Као документ и грађа, Годишњак нуди могућности за различите облике истраживања и вредновања наше позоришне уметности и културе. Годишњак се може користити и као поуздан информатор и као фундаментално полазиште у истраживању и проучавању позоришне уметности и културе, с једне стране, и за компаративна истраживања веза и додире наше и иностране позоришне уметности, с друге стране.

Годишњак позоришта Србије има веома широку рецепцију. Могу га користити људи различитих професионалних профила, нивоа образовања и интересовања: научници, позоришни стручњаци и уметници, наставници и студенти, новинари, пропагандисти и љубитељи позоришта.

КОРИШЋЕЊЕ И УСЛУГЕ

Центар је стварао и обезбеђивао услове за коришћење својих збирки позоришне документације и база података о позоришту. Збирке и базе података користиле су институције и појединци за различите потребе. Истовремено, радници Центра давали су разне информације и податке о позоришту и драмској књижевности институцијама и организацијама, научним радницима, студентима и средствима јавног информисања. Идеја о формирању Позоришног института Србије, где би Документационоистраживачки центар Позорја био база и имао незаобилазну улогу у конституисању Института као независне установе наставља свој развој и утемељење.

Документационоистраживачки центар Позорја је, такође, пружио прилику студентима на пракси да се упознају са баштином Центра, а истовремено остваре неопходно искуство у раду у оквиру институција. Тако смо имали задовољство да обучимо одређени број студената заинтересованих за рад Позорја и других Установа културе.

ИЗЛОЖБЕ

У 2025. Документационоистраживачки центар реализовао је две изложбе.

Изложба, 18. по реду, позоришног плаката и графичког обликовања, представљена је у фоајеу Српског народног позоришта и посетиоци 70. Стеријиног позорја су имали прилике да се упознају са новим тенденцијама дизајна плаката.

У сарадњи са Позоришним музејом Војводине, приређена је изложба о седамдесет година постојања Стеријиног позорја. Запослени у Центру су припремили фотографије, афише и плакете којима су илустровали и потврдили вишедеценијски значај Позорја.

ИЗДАВАЧКИ ЦЕНТАР

На самом почетку године у Издавачком центру Стеријиног позорја пратили смо републичке и покрајинске конкурсе за издаваштво, те приступили изради конкурсне документације за 2025. годину. Када је реч о конкретним резултатима у нашој издавачкој делатности, Издавачки центар је у првом тромесечју 2025. тежиште усмерио на припрему и реализацију часописа *Сцена на српском језику* (бр. 1/2025. објављен је током месеца фебруара, а до почетка 70. фестивала реализован је и број 2/2025). Одржавани су састанци са сарадницима, контакти са уредницима и ауторима текстова, рађена је лектура и коректура текстова, те надзор прелома, дизајна и штампе. У истом периоду, паралелно са два издања *Сцене*, припремано је ново издање у нашој едицији „Синтеза“: *Смисао драме аутора Зорана Ђерића*. Уредница издања *Ружа Перуновић* урадила је лектуру, коректуру и приредила рукопис овог постхумног издања.

Током априла, након објављивања селекције за 70. Стеријино позорје, почела је припрема и реализација фестивалског штампаног материјала (каталог 70. Позорја, програмски лифлети, плакати, ситан штампани материјал). Током свих фестивалских дана (26. мај–3. јун 2025) излазио је *Билтен 70. Стеријиног позорја* (9 бројева, уредница *Ружа Перуновић*). Текстови за

Билтен (каст листе, текстови о извођачима, критике о представама, екс либрис, колумне критичара, биографије аутора, глумца редитеља и драмских писаца, текстови посвећени јубилеју и историјату Стеријиног позорја, критике посвећене Филмским круговима...) припремани су у Издавачком центру пре и током самог Фестивала. У изради Билтена учествовало је седам сарадника, три фотографа и техничко лице (прелом Билтена рађен је у Стеријиним позорју). Билтен је свакодневно постављан на сајт Стеријиног позорја до 17 часова, а штампано издање било је у прес центру СНП-а до 20 часова. Издавачки центар је током фестивала организовао Дане књиге (модераторка Ружа Перуновић) на којима су у три термина промовисана нова издања Стеријиног позорја и других издавача.

Након реализације два броја Сцене и по завршетку фестивала, обављени су контакти са свим сарадницима ради прикупљања података, након тога сачињени су обрасци за исплату ауторских хонорара.

У последњем кварталу 2025. Издавачки центар је радио на реализацији више пројеката који су предвиђени програмом рада. Завршили смо капитално издање – монографију Егон Савин, редитељ, живот у позоришту, аутора Александра Милосављевића, прву књигу у едицији „Добитници награде Дејан Мијач“, које Стеријино позорје објављује са Удружењем драмских уметника Србије. Књига је изашла из штампе септембра 2025. након чега смо организовали промоције овог значајног издања у нашој институцији, на позоришним фестивалима и у Музеју позоришне уметности Србије. Током септембра и октобра фокус је био на припреми, лектури и коректури текстова за Сцену бр. 3, те интензивнијој комуникацији и састајању са уредницима и сарадницима часописа. Током септембра и октобра месеца започет је рад на књизи Глумац и комично Милана Новаковића која је објављена новембра 2025. (едиција „Драматуршки списи“).

Почетком децембра месеца одржан је састанак са уредницима и направљен је договор у вези са садржајем за Сцену бр. 4, као и оквирни тематски план за сва четири броја нашег часописа у наредној календарској години. Четврти број Сцене у потпуности је реализован крајем године.

На конкурс за јавне набавке за услуге штампања који је спроведен почетком марта 2025. најбоље услове понудила је штампарија „Сајнос“ Нови Сад, где су реализована сва издања Стеријиног позорја и ситан штампани материјал.

ИЗДАЊА ВЕЗАНА ЗА 70. СТЕРИЈИНО ПОЗОРЈЕ

Каталог 70. Стеријиног позорја (уредник Горан Ибрајтер). Штампан је двојезично (српски, енглески), обим 210 страна. Каталог доноси програм 70. Стеријиног позорја, извештај селекторке Ане Тасић, податке о представама у Такмичарској селекцији (9 представа), нетакмичарском Међународном програму „Кругови“ (3 представе), представи у част награђених, пратећим програмима Позорја и одељак Стеријино позорје у 2024. години.

Визуелни идентитет: Атила Капитањ; прелом: Ненад Богдановић; превод на енглески: Драган Бабић; вебсајт: Ненад Богдановић; фото: Бранислав Лучић, Ана Илић, Срђан Дорошки.

Билтен 70. Стеријиног позорја уређује Ружа Перуновић. Редакција: Наташа Гвозденовић, Снежана Милетић, Бранислава Опрановић, Дивна Стојанов, Борисав Матић, Мина Милошевић, Матеја Ђедовић; фотографи: Бранислав Лучић, Срђан Дорошки, Ана Илић, прелом: Ненад Богдановић. Информативно гласило Фестивала излазило је сваког фестивалског дана (укупно 9 бројева), обим је варирао према дневним потребама (20–32 стране). Сваки број садржи податке о представама (подела улога), биографије писаца и редитеља, критике о представама, интервјуе са учесницима, извештаје са Округлих столова, критике о представама студената Академије уметности Нови Сад (ментор: Марина Миливојевић Мађарев), извештаје о пратећим програмима Фестивала, историјске текстове посвећене јубилеју фестивала и Стеријиним позорју, критичарску колумну и програм посвећен Филмским круговима. Билтен доноси фотографије учесника, представа и пратећих манифестација. Умножаван је техником дигиталне штампе и био је доношен новинарима и публици пре представа. Свакодневно је постављан на сајт www.rozorje.org.rs те је на тај начин био широко доступан.

ДАНИ КЊИГЕ

Традиционално представљање позоришних књига и периодике током Стеријиног позорја одржано је у горњем фоајеу СНП-а у три термина (27. мај–29. мај 2025). Преносимо програм Дана књиге у целости.

ПРОГРАМ

ДАНИ КЊИГЕ на 70. Стеријиним позорју
СНП, Горњи фоаје сцене „Пера Добриновић“

УТОРАК, 27. мај (након Округлог стола критике)

Љиљана Пешикан-Љуштановић „Смех и сузе у раљама историје“ (Стеријино позорје, 2024)

Учествују Љиљана Пешикан-Љуштановић и Миливоје Млађеновић

„Сцена“, часопис за позоришну уметност

Нове бројеве часописа представиће чланови редакције

Монографија „Душан Јовановић“, приредио Гашпар Троха
(Словеначки позоришни институт, 2024)

Учествују Троха Гашпар, Милан Мађарев и Александар Милосављевић

СРЕДА, 28. мај (након Округлог стола критике)

Небојша Брадић „Птица на гозби (белешке о свету позоришта и свету у позоришту)“ (Стеријино позорје, 2024)

Учествују Небојша Брадић, Александар Милосављевић и Миливоје Млађеновић

Ајзак Батлер „Метод – како је ХХ век студирао глуму“ (Clio, 2024)

Учествују: Небојша Брадић и Александар Милосављевић

Александар Милосављевић „Пола века борбе за смех“, Дани комедије, првих 50 година (Културни центар Светозар Марковић, Јагодина, 2024)

Учествују Зорица Стојиновић, Александар Милосављевић и Небојша Брадић

Зоран Ђерић „Смисао драме“ (Стеријино позорје, 2025)
Учествују Лука Кецман и Ружа Перуновић

ЧЕТВРТАК, 29. мај (након Округлог стола критике)

Радомир Путник „Колаж о Поповићу“ (Позоришни музеј Војводине, 2024)

Учествују: Радомир Путник и Зоран Максимовић

Жељко Хубач „Неки важан човек“ и Александар Милосављевић „Дневник проба и друге белешке о драми и представи Неки важан човек“ (Центар за културу Зоран Радмиловић Зајечар, 2024)

Учествују: Жељко Хубач, Александар Милосављевић и Светислав Јованов

Светислав Јованов „Лек, отров или критика“ (Културни центар Војводине „Милош Црњански“, 2024), „Споредна средства“ (Академска књига, 2024)

Учествују: Љиљана Пешикан-Љуштановић, Дивна Стојанов и Светислав Јованов

Модераторка на Данима књиге била је Ружа Перуновић.

КЊИГЕ ОБЈАВЉЕНЕ У СТЕРИЈИНОМ ПОЗОРЈУ ТОКОМ 2025. ГОДИНЕ

**Зоран Ђерић
СМИСАО ДРАМЕ**

Библиотека Синтезе

Уредница др Ружа Перуновић

Стеријино позорје, Нови Сад, 2025. – стр.202 – ISBN 978-86-85145-98-8

У овим је текстовима сабрано врло широко деловање и сагледавање позоришне историје и театрологије коју је Зоран Ђерић мислио и живео. Из сваке реченице извире научник, критичар, есејиста, теоретичар, песник, али и практичар у позоришту којег је врло добро познавао и носио се са свим проблемима који у њему постоје. Сваки податак до којег би дошао за њега је био важан и од тога је правио позоришну историју. Ништа не сме да се прескочи а посебно да се заборави, често је говорио. Читао је позориште

својим специфичним поетским сензибилитетом и прихватао све поетике и у свему томе тражио уметност, чак и када је било мало доказа за такву тврдњу. Отуда и ово трагање за смислом у свему што чини позориште и позоришну уметност. Посебно када је драмски текст у питању. Његово перманентно склањање из примарног фокуса, поигравање са њим и злоупотребљавање, преобликовање у нешто апстрактно, доприноси да се губи смисао. Ако га нема, како причати о драматургији, о либрету, о критици, о позоришту уопште. Зато у већини ових текстова Ђерић поставља озбиљна питања, полемичка, која би могла да подстакну неку позоришну расправу, које да готово више и немамо. Наравно, ако нам је стало до позоришта. Из свих ових разлога ови текстови треба да буду међу корицама Ђерићеве последње књиге из области театрологије, јер једино тако ће добити прави смисао.

Др Лука Кеџман

Александар Милосављевић
ЕГОН САВИН, РЕДИТЕЉ
ЖИВОТ У ПОЗОРИШТУ

Едиција: Добитници награде „Дејан Мијач“

I издање

Стеријино позорје, Нови Сад, 2025. – стр. 298 – ISBN 978-86-82998-02-0

„Ако се прва монографија посвећена редитељском ангажману Егона Савина – она из 2011, чији је аутор Дејан Пенчић Пољански – пре свега бавила радом овог редитеља у Српском народном по-

зоришту, ова књига покушава да на основу разговора са Савином и богатих документарних сведочанстава о његовом раду, обухвати комплетну његову досадашњу каријеру те да, без обзира на то где су настале представе које је режирао, буду утврђени основни елементи Савинове редитељске поетике, као и његови погледи на режију, однос који успоставља између литерарног предлошка и сценске интерпретације, или рад с глумцима као једним од темељних редитељевих задатака. Ипак, основа из које је настала ова књига и даље је монографија Пенчића Пољанског; из ње су преузети неки текстови, пре свега уводни есеј Петра Марјановића, фрагменти критика о Савиновим представама, као и театрографија која се односи на период од редитељевих почетака па до термина закључења Пенчићеве књиге. Отуда ваља констатовати да ми је вазда прецизни и савесни аутор монографије Егон Савин не само олакшао посао, него је и подацима пласираним у књизи из 2011. трасирао рад на овој монографији.“

А. Милосављевић

Милан Новаковић
ГЛУМАЦ И КОМИЧНО

(Принципи комичног при креирању ликова у поставци комада Љубинко и Десанка Александра Поповића)

Библиотека „Драматуршки списи“

Уредница др Ружа Перуновић

Стеријино позорје, Нови Сад, 2025. – стр.177 – ISBN 978-86-82998-03-7

Новаковић у својим истраживањима пореди, сучељава, разматра, одустаје, па режијом и глумом на сцени проверава, цитира и извлачи закључке, да би своје вишеструко искуство уобличио у темељно документовану расправу о принципима и природи сценске комике. Та слојевита и разграната студија обухвата целокупни позоришни процес, од драмског текста, сценарија, или каквог другог предлошка, до завршног спуштања завесе на представи. У овој озбиљној студији он вешто користи различите елементе теоријског проучавања нивоа материјала, и сазнања из свог непосредног извођачког искуства на сцени, па све до испитивања спонтане инспирације и асоцијативности сценских заплета и комичких изненађења. Зналачки прати путању комич-

ког од написаних онеобичавања и парадокса запажених већ у првом читању текста, до свеобухватно проучених и измаштаних извођачких изазова комике и комичких прилагођења. Ти су комични пасажии у тексту, објашњава Новаковић, тек само инспиративне назнаке које се касније извођењем претварају у чиниоце за извођачке бравуре, односно надахнуто обликовање сваковрсних комичних сукоба и вратоломија. Они заправо воде ка распламсавању сценске комике која се инспирише, ствара и храни сама собом.

Вида Огњеновић

БИБЛИОГРАФИЈА ИЗДАЊА

Публикације и материјали штампани за 70. Стеријино позорје

КАТАЛОГ 70. Стеријиног позорја: Каталог је штампан двојезично (српски/енглески). Садржај: Беседа на отварању 70. Позорја (Љиљана Пешикан Љуштановић); Програм; Такмичарска селекција: Извештај селекторке Ане Тасић; Представе у такмичењу за Стеријине награде (детали свих појединачних представа); Представа у част награђених; Жири 70. Стеријиног позорја; Округли сто; Представе у селекцији Међународни програм „Кругови“; Остали програми: 64. изложба ликовних радова деце и омладине Србије „Сцена, маска, костим, лутка“. Организатор: Центар за ликовно васпитање деце и омладине Војводине; Дани књиге; Филмску кругови; Између два Стеријина позорја.

За издавача: др Мирослав Радоњић, директор; Уредник: Горан Ибрајтер; Превод (енглески): Драган Бабић; Коректура и лектура: Издавачки центар СП; Графички дизајн: Атила Капитањ; Прелом: Ненад Богдановић; Илустрације; Слог: ћирилица/латиница; Повез: броширано + меке корице. Формат: 23 x 21 cm. Обим: 222 стр.; Тираж: 500; Штампана: „Сајнос“ д.о.о. Нови Сад. ISBN: 978-86-85145-89-6

БИЛТЕН 70. Стеријиног позорја: Девет бројева. За издавача: др Мирослав Радоњић, директор; Уредница: Ружа Перуновић; Сарадници: Наташа Гвозденовић, Снежана Милетић, Бранислава Опрановић, Дивна Стојанов; Борисав Матић, Мина

Милошевић, Матеја Ђедовић; Фото: Бранислав Лучић, Срђан Дорошки, Ана Илић; Дизајн корица: Атила Капитањ; Техничко уређење: Издавачки центар СП; Прелом: Ненад Богдановић; Слог: ћирилица. Штампана корица и умножавање: „Сајнос“ д.о.о. Нови Сад; Повез: кламерисано; тираж: 300; Формат: 25 x 35 cm. Обим: укупно 210 стр. (20+20+24+26+26+26+32+24+12)

НАЈАВНИ ПЛАКАТ 70. Стеријиног позорја: Дизајн: Атила Капитањ. Формат: 98 x 68 cm. Тираж: 100 ком.; Штампана: „Сајнос“ д.о.о. Нови Сад.

ПРОГРАМСКИ БАНЕР, РОЛАП БАНЕР: Дизајн: Атила Капитањ;

СИТАН ШТАМПАНИ МАТЕРИЈАЛ (програм 70. Стеријиног позорја – 33 x 21 cm (савијено на три дела); позивница, улазнице, акредитације, бонови, гласачки листићи; нотес са хемијском оловком; шоља са логотипом Стеријиног позорја; кишобран; Дизајн: Атила Капитањ. Штампана: „Сајнос“ д.о.о. Нови Сад.

ДИПЛОМЕ добитника Стеријиних награда: Графичко обликовање: Вељко Дамјановић; Штампана: Адверто, Нови Сад

ПЕРИОДИКА

„Сцена“, часопис за позоришну уметност
YU ISSN 0036-5734

Уредништво: Милош Латинковић (главни уредник), Марина Миливојевић Мађарев, Александар Милосављевић, Жељко Јовановић. Секретарица редакције: Ружа Перуновић.

„Сцена“, 1/2025.

Садржај/сарадници: Интервју „Сцене“: Вида Огњеновић, разговарао Жељко Јовановић; Теоријска Сцена: Мина Милошевић, Светислав Јованов; Образовање: Темат посвећен театру младих Мишоловка (приредила Ружа Перуновић); Сценски дизајн: Радивоје Динуловић, Матко Ботић, Милена Драгичевић Шешић; Историјска Сцена: Синиша И. Ковачевић, Ружа Перуновић, Миломир Недељковић, Нико Горшић; Књиге: Александар Милосављевић, Жељко Јовановић; Нова драма: Александра Гловацки, Време куге у граду или Декамерон дан раније.

Дизајн и прелом: Вељко Дамјановић; Обим: 178 стр.; Слог: ћирилица; Повез: броширано + меке корице; Тираж: 200 примерака; Штампа: „Сајнос“ д.о.о. Нови Сад.

„Сцена“, 2/2025.

Садржај/сарадници: Интервју „Сцене“; Ана Тасић, разговарао Александар Милосављевић; Светозар Цветковић, разговарао Жељко Јовановић, Радомир Путник, разговарао Жељко Јовановић; Темат 60 година часописа Сцена: Дивна Стојанов, Марина Миливојевић Мађарев, Мина Милошевић, Борислав Матић; Фестивали: Борислав Матић, Синиша И. Ковачевић; Теоријска сцена: Светислав Јованов, Марија Ковачевић, Божидар Мандић; Есеј „Сцене“: Небојша Брадић, Александар Милосављевић; образовање: Темат посвећен Игору Бојовићу (приредила Марина Миливојевић Мађарев); Сценски дизајн: Драгана Вилотић; Књиге: Миливоје Млађеновић, Синиша И. Ковачевић; Нова драма: Урош Чупић, Ругање народу.

Дизајн и прелом: Вељко Дамјановић; Обим: 210 стр.; Слог: ћирилица; Повез: броширано + меке корице; Тираж: 200 примерака; Штампа: „Сајнос“ д.о.о. Нови Сад.

„Сцена“, 3/2025.

Садржај/сарадници: Интервју „Сцене“: Светислав Буле Гонцић, разговарао Жељко Јовановић; Темат: Мирјана Миочиновић (темат приредила Марина Миливојевић Мађарев); Теоријска Сцена: Светислав Јованов, Марија Ковачевић; Историјска сцена: Синиша И. Ковачевић, Ружа Перуновић; Фестивали: Александар Милосављевић, Андреј Чањи, Сашо Огненовски, Александра Гловацки, Дивна Стојанов, Спасоје Ж. Миловановић, Селма Париси, Слађана Зрнић; Есеј „Сцене“: Небојша Брадић, Миливоје Млађеновић, Александар Милосављевић; Сценски дизајн: Моника Билбија, Радивоје Динуловић; Књиге: Александар Милосављевић, Ружа Перуновић, Синиша И. Ковачевић, Љиљана Пешикан Љуштановић; Нова драма: Иван Ергић и Филип Грујић, Језик копачке.

Дизајн и прелом: Вељко Дамјановић; Обим: 224 стр.; Слог: ћирилица; Повез: броширано + меке корице; Тираж: 200 примерака; Штампа: „Сајнос“ д.о.о. Нови Сад.

„Сцена“, 4/2025.

Садржај/сарадници: Интервју: Миодраг Табачки, разговарао Жељко Јовановић; Фестивали: Александар Милосављевић, Божидар Мандић, Светислав Јованов, Александра Гловацки, Дивна Стојанов; Теоријска сцена: Светислав Јованов, Марија Ковачевић, Сава Анђелковић, Миомир Милисавац; образовање: Школско позориште, приредила Марина Миливојевић Мађарев; Историјска сцена: Синиша И. Ковачевић, Ружа Перуновић; Сценски дизајн: Јелена Палигорић Синкевич; Есеј „Сцене“: Небојша Брадић, Миливоје Млађеновић, Александра Гловацки, Јубилеји: 60 година часописа „Сцена“; Књиге: Александар Милосављевић, Синиша И. Ковачевић, Ружа Перуновић, Миливоје Млађеновић; Нова драма: Катарина Митровић, Naked

Дизајн и прелом: Вељко Дамјановић; Обим: 200 стр.; Слог: ћирилица; Повез: броширано + меке корице; Тираж: 200 примерака; Штампа: „Сајнос“ д.о.о. Нови Сад.

A silhouette of a human head in profile, facing right. The interior of the head is filled with dark, cracked soil, suggesting drought or environmental hardship. Two vibrant green leaves are sprouting from the side of the head, symbolizing hope, resilience, and the possibility of growth despite adversity. The background is light gray with faint geometric patterns of circles and rectangles.

Пријатељи Позорја

ДОНАТОРИ И СПОНЗОРИ

Фонд
Дара Чаленић

МЕДИЈСКИ ПОКРОВИТЕЉИ

РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈА
ВОЈВОДИНЕ

ДНЕВНИК

Каталог 71. Стеријиног позорја

За издавача: др Мирослав РАДОЊИЋ, директор

Уредник: Горан ИБРАЈТЕР

Превод (енглески): Драган БАБИЋ

Коректура и лектура: Издавачки центар СП

Прелом: Ненад БОГДАНОВИЋ

Штампа: Сајнос д.о.о. Нови Сад

Тираж: 400

Визуелни идентитет 71. Стеријиног позорја

Атила КАПИТАЊ

Website Фестивала: Ненад БОГДАНОВИЋ, Милан КАЋАНСКИ

Фото: Срђан ДОРОШКИ и Ана ИЛИЋ

Организационо-продукцијски тим Фестивала

Борис БУТОРАЦ

Ивана ТОДОРОВИЋ

Олга ЖИВАНОВ

Теодора ГРУЈИЋ

Даниела ТОДОРОВИЋ

Срђан СТОЈНОВИЋ

Филип МАРКОВИНОВИЋ

Ивана ПУРТИЋ

Стеријино позорје

Тел. (+38121)

Дирекција: 451 273, 426 366, 527 255

Фестивалски центар: 426 517

Међународна сарадња: 451 077

Производња: 527 387

Издавачки центар: 6612 485

Центар за позоришну документацију: 527 387

Рачуноводство: 527 387

Факс: (+38121) 6615 976

www.pozorje.org.rs

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

792.2.091.4(497.113 Novi Sad)»2026»(085)

СТЕРИЈИНО позорје (71 ; 2026 ; Нови Сад)

71. Стеријино позорје, Нови Сад, 26. мај - 3. јун 2026. = 71st Sterijino Pozorje Festival, Novi Sad, 26th May - 3rd June 2026. / [уредник Горан Ибрајтер] ; [превод (енглески) Драган Бабић] ; [фотографије Срђан Дорошки и Ана Илић]. - Нови Сад : Стеријино позорје, 2026 (Нови Сад : Сајнос). - 168 стр. : фотогр. ; 21 cm

Део текста упоредо на срп. и енгл. језику. - Тираж 400.

ISBN 978-86-82998-05-1

а) Стеријино позорје (71 ; 2026 ; Нови Сад) -- Каталогизација

COBISS.SR-ID 193507337

